

4727
4727/176
CP

2

15/6

TUBA DANICA,

Hoc est:

DISSERTATIO THEOLOGICA,

De AUREO CORNU in Cimbriâ invento, quo, ceu tubâ clangente, Deus Opt. Max. nos, qui Regnum Daniæ incolimus, excitat ex infelici securitatis somno, ut immensa beneficia nobis & majoribus nostris divinitus collata grati agnoscamus: nefandam verò ingratitude & contumaciam nostram, quâ iram Dei horrendam ac poenas gravissimas contraximus, seriò deploremus, & culpam omnem apud ipsius tribunal per meritum Jesu Christi supplices deprecemur.

Autore

ENVALDO NICOL. RANDULFFO.

P. R.

Amos 3, 6.

Num clanget tuba in civitate, & populus non expavescet?

HAUNIÆ, Anno 1644.

Typis SALOMONIS SARTORII, Acad. Typogr.

Impensis JOACHIMI MOLTKENII Bibliop.

1. Corinth. 2, 4.

Οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει
Πνεύματος καὶ δυνάμεως.

SERENISSIMO, ILLUSTRISSIMO AC CEL-
SISSIMO DOMINO

CHRISTIANO,

Danorum & Norvegorum

Principi electo,

Domino suo clementissimo.

Praclarum est & perpetuà dignum observatione præceptum, SERENISSIME PRINCEPS, DOMINE CLEMENTISSIME, quod tradit Ecclesiasticus cap. 39. vers. 28. *Non dicere oportet de ulla re creata: Qui hoc sibi vult? aut quem hoc habet usum? singula namq; ad certos usus sunt creata.* Quo mor emur, in minutissimis quoq; rebus conspici admirabilia sapientia divinae vestigia, nec quicquam esse tam exiguum ac pusillum, quod non suo modo & honori Creatoris & usui hominis inserviat: Cui non, frustra ac sine causa quid facere, dignum Deo sit, quod abhorret ab hominis constantia Cic. 2. de Divin. Id quod evidentissimè apparet in eo, quod nunc tractare aggredior argumento. Ecquid enim Cornu vilius & abjectius videri potest? utpote quod in fronte pecoris, veluti excrementum aliquod superfluum, succrescit, omnis vitæ, succi & sanguinis expers, Cervo etiam quotannis decidit, nec rarò Arieti, Tauro, aliisque cornigeris abscinditur, absque omni vitæ periculo aut sanitatis iacturâ: Et tamen hanc rem tam levem & exiguam non frustrâ esse, nec usu suo carere, hinc patet, quod in monumentis sacris ab ipso spiritu Dei adhibetur sæpius sculè ad res plurimas & nobilissimas designandas, ut: Dan. 7, 7. 8. 20. 21. 24. cap. 8, 3. & seq. Zach. 1, 18. & seq. Apoc. 13, 1. 11. c. 17, 3. 12. &c.

Similiter de aureo Cornu, quod jam inter *Κεϊμήλια* T. Celsitudinis affervatur, judicandum duco. Vulgus quidem existimat, casu illud & fortuito à puellâ rusticâ inventum, ac figuris aliquot hominum & animalium arbitrio artificis exornatum, tanti non esse, ut in eo explicando & characteribus ejusdem evolvendis plusculum temporis ac operæ collocetur. Nos verò, quibus cordi est monitum Ecclesiastici, longè aliter sentimus, quin plane statuimus, Deum Opt. Max. qui certo iustoq; consilio omnia moderatur, tam rarum antiquitatis monumentum, & quidem hoc tempore tam mirabiliter è luto & quisquiliis terræ erutum, non frustrâ nec sine gra-

vissimis causis in nostrum protulisse conspectum: sed hoc etiam numerandum esse inter *opera DOMINI magnifica*, quæ sapientiam, bonitatem, justitiam & virtutem ipsius commendant, ideoq; à piis omnibus diligenter & religiosè peruestiganda, Ps. III, 2. Quod hac in parte si planè neglexerimus, omninò metuendum est, ut ne stuper & socordia illa jure nobis imputari queat, quæ David perstringit Ps. 92, 7. *Vir inspiens non cognoscit, & stultus non intelligit hæc.*

Hæc itaq; cogitatio, ut alios dudum Viros Clarissimos, non solum ex nostratibus, sed ex Italis quoq; & Germanis impulit, ad ingenia sua in hoc subjecto laudabiliter exercenda, ita mihi etiam extorsit hoc paucarum paginarum scriptum; quo nostris hominibus ostendo, quomodo hoc cornu & singula ejus emblemata ductu Scripturæ sacræ considerent atq; in usum suum salutariter convertant.

Hoc autem quicquid est, *SERENISSIME PRINCEPS*, augustissimi nominis tui inscriptionem gemino jure exposcit, respectu scilicet suæ & materiæ & auctoris.

Materiam si spectes, cum *Cornu aureum* Sereniss. T. Celsitudinem agnoscat Dominum & possessorem, utiq; hancce ejus sobolem in tuum quoq; arbitrium venire ac potestatem fas est: quo nomine hoc opusculum non ingratum Sereniss. T. Celsitudini futurum esse confido.

Autorem quod attinet; jure non tantum illo communi, quod Principi subditum, Domino servum, sed insuper singulari, quod Evergetæ clientem obstringit, obstrictum Sereniss. T. Celsitudini me sentio & agnosco: ideoq; hac *προσφωνήσεσ* publicâ qualemcunq; gratitudinem & humilimam promptitudinem meam declarare volui, modis rogans, quibus possum, omnibus, dignetur S. T. C. hunc libellum, ceu submissæ observantiæ signum, serenâ fronte admittere; & illum non ex suo pondere, sed argumento, quod tractat, & affectu, quo offertur, judicare, mihiq; gratiæ & favoris sui auram porrò aspirare clementissimè. Quod restat S. T. Celsitudinem, cum Illustrissima Conjuge ac totâ Domo Regiâ divinæ protectioni etiam atq; etiam commendo, & pro vestrà salute atq; longævitate vota facere non desisto. Roëschildia 20. Octobris, 1643.

Sereniss. T. Celsitudinis

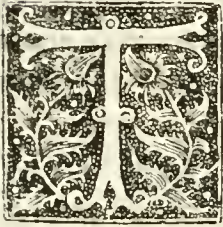
Subjectis.

ENVALDUS NICOL. RANDULFFUS.

Do.

Dn. M. ENVALDE NICOLAE RANDULF, in Ecclesiâ Cathedrali, quæ Roëschildix est,
Pastor primarie, Canonice dignissime, & Sömmensis
Præposite meritissime, frater in Christo

carissime:

Uam, de aureo Serenissimi Principis,
CHRISTIANI, Cornu, hieroglyphicis
notis insigni, dissertationem legi: in
qvâ, & tua *Pietas*, & *ingenii ἀρχινοια*, & in
literis sacris singularis peritia, clarè elucet.

Pietas est, eaq; Commendatione dignissima: te
omnes ac singulas aurei Cornu formas atq; figuras ita
interpretari, ut hominum animis affectibusq; in me-
lius mutandis aptè inserviant. Nec novum est & in-
solens, aut in sacrâ, aut prophanâ historiâ, pietatem
atq; bonos mōres sub ejusmodi figurarum integumen-
tis doceri, pariter & tectâ hac atq; umbratili institutio-
nis ratione enormem vitam severius castigari. Ægy-
ptiis hic docendi modus familiarissimus fuit. Py-
thagoram etiam ob hanc sapientiam omnibus admira-
tioni fuisse qvî nescit; is, quæ de Pythagorâ scriptis
veterum prodita sunt, nescit. Platonem quoq; ab hac
docendiratione non abhorruisse, haud negabunt, qui-
bus lectio scriptorum Platoniorum paulò familiarior
est. Taceo numismata prisca: in quibus sapientiæ hie-
roglyphicæ documenta extant plura, quàm ut facilè
numerari possint. Non attingo Poëtarum scripta, in
quibus intelligendis animi sæpè caligabunt, nisi scientia
hieroglyphica facem prætulerit. Quid dicam de histo-
riâ Propheticâ, de historiâ Euangelicâ? Nam in utraq;
sapientiæ hieroglyphicæ vestigia manifestissima sunt.
Quocirca qvî tuum, Vir Reverende & CL. improbare

volet conatum, tanquam inutilem & ineptum : hic suam in meliore antiquitate infantiam & extremam ruditatem turpiter prodet.

Ignis verò *ingenitui vigor* in hac commentatione non obscure emicat, dum nexu adeò concinno junctas mones monstrasq; in Cornu aureo figuras hieroglyphicas, ut elegantissima quædã universæ doctrinæ Christianæ epitome hic contineri videatur. Nam & miseriam illam, in quam per primorum parentum lapsum infeliciter præcipitati sumus; & naturæ congenitam malitiam; & expeditam viam rationemq;, quæ è tantis malis miseriisq; tuto eluctari licet; tantâ verisimilitudine in aureo hoc Cornu inveniri ostendis; ut quin ad mentem sententiamq; auctoris quam proximè accesseris, vix dubitare possimus.

Eximium deniq; edis hoc scripto *specimen rari profectus in sacris monumentis* : Nec enim tuam de minutissimis quibusque aurei Cornu figuris commentationem tantâ felicitate unquam è literis sacris confirmare potuisses, nisi monumenta divina non modò Vir, sed etiam ἀπὸ Ἑσπέρας singulari industria tractasses : ita ut optandum esset inveniri in ordine sacro longè plurimos, qui tuam in legendis scriptis θεοπνεύστοις industriam imitarentur. Sic enim haud liceret dubitare, quin sacri ordinis homines officio suo bellè fungi possent, sive veritas confirmanda, sive veritati opposita fallitas confutanda esset.

Et hæc sunt causæ, ob quas tuam de aureo Serenissimi Principis Cornu Commentationem tanti facio, ut eam, & magnâ nominis tui laude, & publico bono evulgari posse non tam sperem, quam confidam. Vale, Vir Reverende & Doctissime, & quas ad lectum Roëschildiaë auditorium habuisti è Cathedra sacra in obscuriora Prophetarum scripta homilias, chartis manuscriptoris commenda, & typographo vulgandas committe : sic futurum est, ut elegantis ingenii stricturæ, quæ in hoc scripto emicant, pleno jubare splendeant. Hafniæ XXVI. Octobr. Anni 1643.

Quæ ob elegantis animi dotes amas

atq; æstimas

CASP. ERASM. BROCHMAND, D.

Selandiæ Episcopus.

Occasio, Summa, Scopus &

Divisio hujus Opusculi.

Necidi nuper in tractatum Clarissimi Viri Dn. D. OLAI WORMII, de patriæ nostræ antiquis monumentis; quæ ut avidius cœpi percurrere, statim se obtulit historia Cornu hujus aurei, de quo multa quidem fando audiveram; sed iconem ejusdem videre nondum contigerat. Miratus sum ipsam operis tam rari structuram, & imprimis varios in eo formatos characteres, qui omnino mysticum aliquid & reconditum sapere videbantur. Quamobrem non potui, quin in hoc monumento, & quidem eo loco, tempore & modo è latebris terræ eruto, agnoscerem singularem Dei tempestive omnia gubernantis providentiam, qui [procul dubio] per istud *μνημόσυνο* homines nostros rerum haud vulgarium voluit commonefacere. Quod mihi eò certius persvadeo, quo frequentius in sacris etiam literis, & cornu figuræ res gravissimæ, publicè imprimis Ecclesiæ aut Reipub. statum concernentes, adumbrantur, & universa hujus Cornu Emblemata non modo occurrunt, sed æcane quoq; & hieroglyphica designant. Materiam itaq; æstimavi haud indignam, cui ulterius discutendæ tempus aliquod subcissivum & subsecundarium impenderem.

Occasio.

Cum autem mentem & propositum Dei hujusquam vel efficaciter indagare, vel feliciter assequi liceat, nisi in verbo revelato, ad quod ablegantur ab ipso Salvatore, quicumq; mysteria divina salutariter scrutari cupiunt, Johan. 5. 39. Idem & ego secutus consilium, consilium scripturæ sacræ adire penetralia, & ipsum *os Domini interrogare*: [Esa. 30, 2.] Quidnam sibi velit hoc tam singulare antiquitatis *αεμνήσιον*, & de quibus nos monere debeat ac possit?

Quod ut eò fiat commodius, primùm in genere disquiretur, de hujus monumenti & formâ videl: *Cornu*, & materiâ videl: *auro*, & variis notis ac figuris, quid nimirum singula significant apud Scriptores sacros & *θεοπνεύστ*: Unde postmodum promptius erit conjicere, quid itidem de cornu nostro sentiendum, & quænam hinc dogmata ac monita derivanda; atq; ad usum in omni vitâ salutarem transferenda.

Summa.

Nequaquam autem animus est; hac lucubratione quicquam detrudere a liorum eruditissimis in aureum Cornu Commentariis, & imprimis excellentissimi Dn. D. WORMII nostri, qui hanc glaciem primus fregit, & mihi atq; aliis ansam præbuit de tam nobili materiâ ulterius cogitandi. Quoniam verò diversis progredimur principiis, minime mirum est, si diversa nonnunquam afferimus; præsertim cum hic non abdidictis argumentis, sed solis nitamur conjecturis. Mihi à verbi divini tramite vel unguem latum discedere religio est, cuius ductu hoc ago præcipue, ut immanem illum stuporem ac securitatis somnum, qui nostro seculo [proh dolor] pleròsq; obruit mortalium, perstringam, quem si hæc inflata à me tuba uni saltem homini excutiat, voti me participem putabo.

Scopus.

Complectar sequituram dissertationem duabus partibus, quarum præcipua capita strictim signabo.

Divisio.

PARS PRIOR ET GENERALIS
TRIA CONTINET CAPITA.

Caput primum.

Varie Cornu significationes & figurae afferuntur.

SECT. 1.

Rabbinorum commenta de gentis Judaicæ decem cornibus. fol. 1.

SECT. 2.

Notiones Cornu quoad materiam. fol. 2.

SECT. 3.

Significationes Cornu secundum figuram. fol. 2.

SECT. 4.

Quid Cornu denotet juxta utramq; & materiam & formam seu figuram. fol. 3.

SECT. 5.

Acceptiones Cornu ratione situs. fol. 3.

SECT. 6.

Quomodo Cornu usurpetur respectu usus, quem præbet, hærens adhuc in capite animalis. fol. 4.

SECT. 7.

Quid Cornu designet respectu usus, quem habet jam resectum & amputatum. fol. 8.

Caput secundum

Promuntur Auri hieroglyphica.

SECT. 1.

Quare *Aurum* metallorum sit pretiosissimum. fol. 9.

SECT. 2.

Quomodo Scriptura *Auri* pretiositatem monstrat comparative. fol. 10.

SECT. 3.

Quomodo pretiositas *Auri* exprimitur appellativè. fol. 10.

Caput tertium.

*Precipua Emblemata, in hoc Cornu contenta, eorumq;
notiones ex monumentis divinis*

eruantur, ut:

1. Serpens. fol. 11.
2. Nuditas. fol. 15.
3. Indumentum. fol. 16.
4. Bestia humana seu homo bestialis. fol. 16.
5. Piscis. fol. 18.
6. Vul-

6. Vultur & Milvus.	fol. 21.
7. Eques.	fol. 22.
8. Virga & Baculus.	fol. 26.
9. Gladius & Arcus.	fol. 28.
10. Securis.	fol. 29.
11. Funis.	fol. 30.
12. Speculum.	fol. 32.
13. Stella.	fol. 33.
14. Liliū.	fol. 34.
15. Vermis.	fol. 35.
16. Olfanuda.	fol. 35.
17. Cor.	fol. 36.
18. Numerus Novēnarius.	fol. 37.

PARS POSTERIOR ET SPECIALIS

DUOBUS ABSOLVITUR CAPITIBUS.

Caput primum.

In quæm finem & usum, item quo tempore, & quo Auctore fabricatum sit hoc cornu, & quid singula ejus Emblemata præ se ferant.

SECT. 1.

De scopo & fine Emblematum, quæ in Cornu nostro apparent.

fol. 41.

SECT. 2.

Omnes hujus Cornu Circuli strictim & summatim delineantur.

fol. 42.

SECT. 3.

Enodantur Emblemata, quæ extant in primi circuli priori serie.

fol. 43.

SECT. 4.

Exponuntur Emblemata, quæ emicant in ejusdem circuli altera serie.

fol. 47.

SECT. 5.

Enucleantur Emblemata Circuli secundi.

fol. 52.

SECT. 6.

Explicantur Emblemata Circuli tertii.

fol. 54.

SECT. 7.

Expediuntur Emblemata Circuli quarti.

fol. 59.

SECT. 8.

Explanantur Emblemata Circuli quinti.

fol. 60.

SECT. 9.

Promuntur Emblemata Circuli sexti.

fol. 61.

SECT.

	<i>SECT. 10.</i>	
Discutiuntur Emblemata Circuli septimi.		fol. 61.
	<i>SECT. 11.</i>	
Indicantur universalia quædam in diversis Circulis observanda.		fol. 63.
	<i>SECT. 12.</i>	
De ætate hujus Cornu.		fol. 64.
	<i>SECT. 13.</i>	
De Autore ejusdem.		fol. 65.
	<i>SECT. 14.</i>	
De usu ejusdem.		fol. 67.

Caput alterum.

In quem finem & usum hoc tempore è latebris protrahum sit cornu nostrum, & quid Deus per illud nobis suggerat atq; inculcet.

	<i>SECT. 1.</i>	
Enumerantur præcipua Dei beneficia, Danis in hunc usq; diem exhibita, & imagine hujus Cornu adumbrata, ut:		
1. Regni Danici vetustas.		fol. 68.
2. Regum Daniæ continua series & successio.		fol. 69.
3. Danorum antiqva Virtus, & in exteris debellandis felicitas.		fol. 72.
4. Singularis Dei tutela adversus tria Germanorum Cornua; quæ imperium Danicum evertere, & imprimis Cimbricam Chersonesum conterere nequicquam tentârunt.		fol. 74.
5. Terræ Danicæ fœcunditas.		fol. 77.
6. Sacrosancti Evangelii revelatio.		fol. 78.
	<i>SECT. 2.</i>	
Quomodo hoc cornu accuset nefandam nostram ac stupendam erga Deum beneficium contumaciam atqve ingratitude.		fol. 83.
	<i>SECT. 3.</i>	
Quomodo hoc Cornu denunciât imminentes pœnas & calamitates gravissimas.		fol. 86.
	<i>SECT. 4.</i>	
Quomodo Cornu nostrum ostendat rationem effugiendi hæc mala.		fol. 91.

Cum historia inventi Cornu nonnulla contineat memoratu dignissima, quorum accurata consideratio huic dissertationi non parum lucis affundere potest; operæ pretium duxi, eandem quoque, quemadmodum à Dn. D. Wormio enarratur, huc translatam in ipso vestibulo exhibere.

CORNU AUREI

inventi Historia,

recentente

D. OLAO WORMIO.

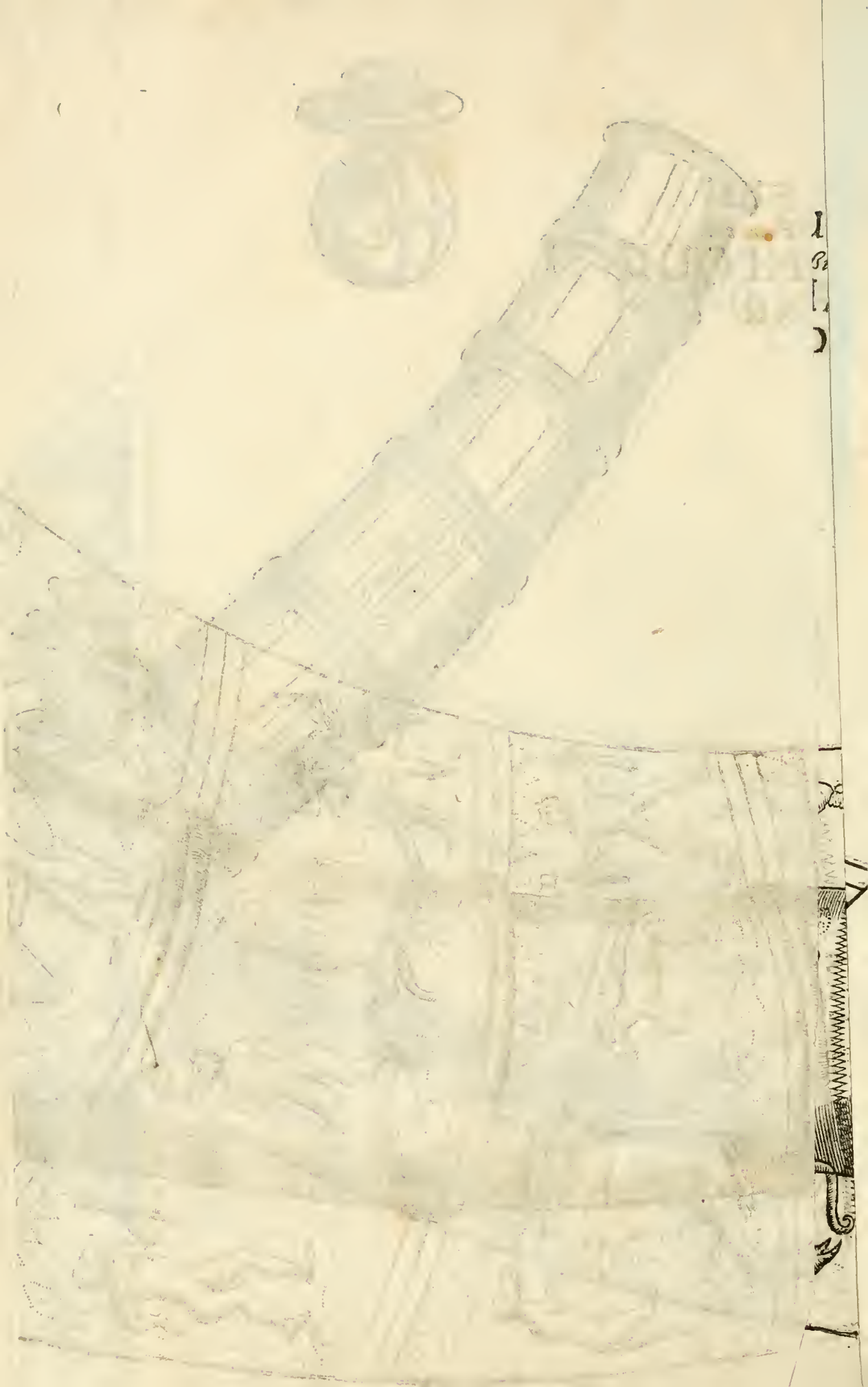
ANNO 1639. regnante in Dania CHRISTIANO QUARTO, Dania, Norvegiæ, &c. Rege augustissimo, mensis Julij die XX. puella quædam Dana Christina Svenonis filia nomine, pagi Osterby distantis à Mageltundero Diæcesis Ripensis oppido, vix dimidio milliari, eo itura, in itinere in Cornu hoc aureum, casu incidit. Quod cum amosa arboris prominentem existimaret radicem [cæno enim & luto undiq; oblitum erat, quod se in conspectum dedit] baculo quem manibus tum gestabat, quid rei esset, quod hic gestum moraretur, pertentare cepit. Sed cum hoc medio, nil se detegeret, quod animum pelleret, nullius precij radicem esse autumans, iter suum persequendo, intactum illud reliquit. Octiduo elapso rursus Osterby à Meltunderam tendens, duabus aliis comitata ancillis, quæ ad pagum Galbusam nomine, non procul inde distantem, proficisciebantur, iterato in brevio in idem impiegit cornu. Quod cum diligentius aliquanto, non sine indignatione lustrasset, rarum quid, nec radicis propaginem esse animadvertit. Quia verò baculi tum destituebatur admiriculo, digitis ternum fodere incipit, magnoq; conatu obvium eruere. Dum ita operi intenta esset, pergunt in itinere reliquæ; non prius tamen destitit, quam totum visum erutum, manibus teneret. Aliquousq; progressus comites, in altera bivii semita Galbusam tendente, mox lata acclamavit, se sisterent, aut accelerarent, visum quid rari offenderit. Erutam simul tractantes prædam, nil aliud, quam castum venatorium cornu esse concludebant, quod tanquam inutile, nulliusq; momenti, ut abjiceret, hortabantur. At illa; quia tanto mihi constitit labore, ad urbem ferre non recusabo. Progressa ulterius, in aquæ dulcis incidit rivum, cujus latice erutum cornu abluere, & à cæni & luti quisquiliis, quibus obductum erat, purgare cepit. Tum commune cornu venatoriis usibus deputatum esse ut crederet, ei disuadebat & operis moles, & pondus, & metalli, paulatim detecta micantes striæ. Hinc animosior facta, omnino [disuadentibus comitibus ob ponderis & gravitatis molem, onus sarcinæ quam gestabat, duplicaturam] in oppidum secum deferendum decrevit. Culeo igitur inclusum Tunderam detulit. Sed quia ex ære confectum putabat, tunc temporis nemini examinandum tradidit. Domum reversa, reliquis ejusdem familiæ ostendit; qui stultitiam & temeritatem puella increpabant, quod in re nauci, tantum posuerit operæ. At illa, sequenti die, ulterius poliendo cornu incubuit; in quæ dum occupatur impensus, intervenere viri duo, de conatu interrogantes, quibus respondit, se inventum heri cornu mundare, ut ex quo constet metallo commodius explorare posset. Illi opus aliquantulum lustrantes, Tubicinem quendam hoc olim usum fuisse, regerebant, eamq; rem sibi commodam facturam, si talis rursus venderet professionis homini. Puella in errore eos versari arguebat, ex eo, quod tot constaret partibus [dum enim violenter è terra illud evellebat, annulos quosdam ex iis, quibus interior cingitur lamina, à reliquo corpore extraxit] Tunderam se rursus ituram asserens, ut certius de usu

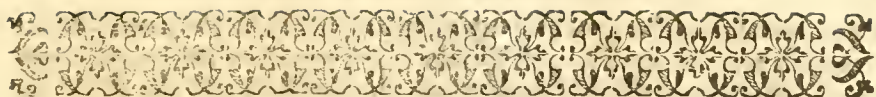
Et materia hujus cornu ab aliis edoceret. Eò iterum ubi se contulisset, famina cui-
 dam, aurifabro examinandam ut offerret, ejus tradidit particulam: [verebatur
 namq; si per se negotium expediret, ne deciperetur, veritatem dissimulante Artifice]
 Rediit illa, sententiã Aurificis aurum esse referens. Quo responso quantum sit recrea-
 ta quivis facile colligit. Hinc fama de aureo invento cornu, longè lateq; spargebatur,
 multosq; pellicebat Osterbyam, visum thesaurum ut tenderent. Tandem ad Tunderen-
 sem Præfectum delata res ubi fuit, nuncium puellæ misit, ad se ut advolaret, inven-
 tumq; secum deferret thesaurum. Illa parens monitis, se cornuq; stitit, rogans sibi
 facultatem currumq; dari, quo Regiam Majestatem eorum convenire, inventumq;
 cornu offerre posset. At ille prius Præsidi Regio territorii Ripensis monstrandum ur-
 sit. Non repugnavit puella; unã igitur itineri Ripas versus se accingunt. Eò ubi
 perventum, Præsidem non invenère, alio enim negotiorum publicorum curandorum
 causa, concesserat. In ejus igitur adventum cornu asserendum ratus arcis Scriba,
 puellam domum dimisit, se cuncta accuratè expediurum pollicitus. Præsides ubi re-
 didit, puellam ad se vocari jussit, rem gestam præsens ut exponeret, atq; num plura ejus
 generis ibidem loci reperiri possent, edoceret. Illa discretis quæ jam retuli effata, se
 nescire an plura ejus generis in dicto extent bivio protestata est. Interim si periculum
 facere luberet, locum monstraturum. Mox, duce puellã, ablegati sunt, qui diligentius
 cuncta lustrarent, terram effoderent, & in thesauros accuratè inquirerent. Sed nihil
 invenère momenti quod esset alicujus.

Interea Tychoopolim, quam Glukstadium vulgò vocant [ubi tum cum filio Prin-
 cipe commorabatur Rex noster Christianissimus] appulit quidam, inter socios rem ge-
 stam narrans, aureiq; hujus cornu præstantiam miris encomiis deprædicans: tantum
 thesaurum solis Regibus & Principibus dignum, ab indignis traheri, nefas esse judi-
 cans. Unde ad aures Regias delatã hac famã, an veri narraret homo, diligentius in-
 quiri jussum est. Ille non modo rem gestam, ut fide dignorum relatione accepit, nar-
 rare, sed & locum, & tempus, & puellam, & reliquas circumstantias, à primo ovo e-
 numerare pergens, ubi jam hoc extaret aureum Cornu, subjungere non destitit. Me-
 ruit narratio fidem; tantumq; apud magistratum obtinuit, ut advena acrius assertio-
 nem documentis evidentibus confirmante & defendente, ablegatus sit probe fidei vir,
 qui cuncta accuratius exploraret & inventum cornu ad Regiam Majestatem actutum
 deferret. Is rediens & aurum ipsum & rei gestæ seriem literis consignatam attulit.
 Spectaculo tam jucundo dum oculos pascunt præsentes; animadvertit Majestas Regia
 Serenissimum Principem magnoperè eo delectari. Liberali igitur animo dono dedit,
 utq; in rei memoriam & antiquitatis honorem, ex eo poculum conficere curaret, quod
 perenne esset inventi thesauri monumentum injunxit. Tam præclarum antiquitatis
 κειμήλιον, destruendum aut temerandum, sano consilio, dissuasere consiliarij, auto-
 resq; fuere Principi, a sordibus purgari curaret, nitidumq; in poculi usum ut conver-
 teret: cum ex historiis constet, majores nostros cornibus poculorum loco, in hisce regio-
 nibus usos fuisse antiquitus. Non displicere Principi consilia, quocirca non solum
 aurifabro mundandum & poliendum tradidit; sed & vocatam ancillam, quæ illud è
 terra eruit, ubi rem gestam præsens accuratè exposuisset, amplo ditavit honorario. Pur-
 gatam aurum, nitidissimum & preciosissimum jam præbet poculum, in quo arte prisca
 variè emicant hominum & animalium figuræ hieroglyphicæ, quæ mysticum earum
 sensum indagantium ingenia indies fatigant.

EUM
AUR *Principis*
Serenissimi NI QUINTI
CHRISTIANU.
COR

DISSERTATIONIS THEOLOGICÆ DE CORNU DANICO PARS PRIMA & GENERALIS.

Caput Primum De variis *Cornu* significationibus & figuris.

SECTIO I.

Rabbinorum commenta de gentis Judai- cæ decem cornibus.

Etrus Galatinus lib. 9. de arcan. cathol. Veritatis cap. 14. ex traditione Rabbinorum decem recenset *cornua*, Judæis quondam divinitus concessa, sed postmodum iisdem tanquam ingratis possessoribus ablata, & ad Ethnicos Messiam recepturos translata.

Primum cornu fuit *Abriha* de quo dictum est Esa. 5. *Vinea fuit dilecta meo in cornu filio olei.* Secundum cornu *Isaac*, de quo scriptum est Gen. 22. *Et ecce aries unus retentus in densitate per cornua sua.* Tertium cornu *Joseph*, id est cornu Regni de quo dicitur Deut. 24. *Et cornua rhinoceratis cornua ejus.* Quartum cornu *Mosis*, de quo Exod. 34. *Quis cornuta erat cutis faciei ejus.* Quintum cornu prophetie de quo I. Reg. 1. *Et oravit Hanna, & dixit: Exultavit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum.* Sextum Cornu Legis, de quo Hab. 3. *Et duo cornua de materia ejus ei.* Septimum Cornu Sacerdotij, de quo Psal. III. *Cornu ejus exaltabitur in gloria.* Octavum Cornu Levitarum, de quo I. Par. 25. *Omnes israhelij Heman videntis Regem in verbis Dei, ad exaltandum Cornu.* Nonum Cornu *Jerusalem*, de quo Psal. 72. *Et a corribus unicornium exaudisti me.* Decimum Cornu Regis Messie, de quo I. Reg. 2. *Et dabit fortitudinem Regi suo, & sublimabit cornu Messie sui.* Et sic dicit Psal. 132. *Ibi germinare faciam cornu David, parvi lucernam Messie meo.* Quando autem peccavit Israel, ablata fuerunt ei cornua hæc, & data gentibus seculi, sicut dictum est Dan. 7. *Post videns fui in visione noctis, & ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis, & fortis nimis, & dentes ferreos habebat magnos, comedit & comminuit, & residuum pedibus suis conculcavit.* Et ipsa dissimilis ab omnibus bestiis, quæ fuerunt ante ipsam, & cornua decem habebat. Assimilata enim sunt gentes seculi, hujusmodi feris.

Omni autem tempore, quo cornua gentium seculi sana fuerint, cornua Israel contracta erunt, sicut dictum est Thren. 2. *Confregit in ira furoris omne cornu Israel.* Haec tenus traditio Rabinorum, citante Galatino; qui plura quaedam scripturae adhaerent loca, sed pluraque miserè depravant, & ad sensum planè alienum detorqueant. Id quod cuiusvis palpare obvium erit, & ulterius patefcet ex iisdem locis infra accuratius discutiendis, proinde non est, quod hisce nunc refellendis immoremur.

SECT. 2.

Notiones Cornu, quoad materiam.

Missa igitur omni circumfusione, properamus rectè ad codicem sacrum, qui quamplurima continet oracula, de rebus variis & diversis titulo cornuum insignitis, in quibus enumerandis atque enucleandis nè *ἀναξία* aut confusione obruamur, redigemus omnia in certas aliquot classes. Nam *cornu* prout diversis modis consideratur, ita diversis etiam rebus diversò respectu competenter applicatur. Potest autem considerari vel secundum *materiam*, vel *formam*, vel *situm*, vel *usum*.

Potentia.

Materia *cornu* solida atque dura est, hinc frequentissimè robur denotat & potentiam, ut Amos 6, 13. ita describitur vox arrogans Israelitarum, insolentium victoriis aliquot contra hostes, & veterum terminorum restitutione. *Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua?* hoc est, tantis nobis virtute nostra vires acquisivimus, potentiam comparavimus, ut nullum amplius hostem metuamus. Eodem modo intelligenda esse existimo haec loca Ezech. 29, 21. Pf. 75, 11. Pf. 89, 18. Pf. 148, 14. Thren. 2, 17. &c. Huc etiam spectat imprimis locus ille Apoc. 5, 6. Ubi Christo agno Dei occiso & redivo assignentur *septem cornua* ob infinitam potentiam [Matth. 28, 18.] ut & *septem oculi* ob immensam sapientiam. [Coll. 2, 3.]

Omnipotencia Dei.

SECT. 3.

Significationes Cornu secundum figuram.

Tigilla Altaris.

Figura *Cornu* tortuosa est & pyramidalis, unde hoc nomine appellabatur quatuor illa Tigilla seu columnulae, quae sursum egrediebantur ex Altaris quatuor angulis Exod. 27, 2. Lev. 8, 15. Psal. 118, 27. Jer. 17, 1. Amos 3, 14. Apoc. 9, 13. &c.

Acies exercitus.

Exercitus etiam ad praelium instructus, dextrum & sinistrum *Cornu* habere dicitur, ob binas aciei partes, quas ab utroque latere, ut cornua acuta, extendit. Hinc dux Nicanor ita exercitum suum ordinasse perhibetur, ut equitatus esset *ἑξέως* dispositus 2. Mac. 15, 20. Et Nicanore cum exercitu delecto, Demetrius alios duces misisse in Judaeam dicitur cum *dextro cornu*, hoc est, electissimis militibus in dextrâ acie pugnare solitis, 1. Mac. 9, 1.

Sunt qui *Judaeam* hac ratione etiam *Cornu* vocari putent Esa. 5, 1. quod situs ejus speciem *cornu* referat, autore Forerio: sed meam de hac appellatione sententiam postea promam. Annè etiam particula illa Selandiae nostrae, quae vergit ad Favonium, cornu instar in mari promineat, hincque sortita nomen *Hornsherret* / ac si diceret provinciam cornutam, dispiciendum aliis relinquo.

SECT.

SECTIO 4.

Quid Cornu denotet juxta utramq; & materiam & formam seu figuram.

AD utramq; classem jam à nobis indigitatam referri potest *tuba*, certum scilicet instrumentum musicum, quod hoc nomine interdum Tuba donatur, partim, quia figurâ cornu imitatur, licet ex aliâ constet materiâ; uti liquet in hoc aureo *cornu* Serenissimi Principis nostri: Cujus generis *cornu* illud fuisse reor, quod simul cum aliis instrumentis musicis insonuit, in consecratione statuæ illius aureæ à Nabuchodonosore erectæ, ita quidem dictum ob externam formam, materiam verò aurum vel aliud pretiosum metallum fuisse probabile est, quia hæc statuæ illius dedicatio maxima cum pompa, splendore, & majestate peragebatur Dan. 3. 5. 7. 10. 15. Partim quia materiam cornu simul participat, uti patet Jos. 6. 4. Ubi buccina illa, ad cujus clangorem collapsi sunt Jerichuntis muri, nominatur קרן הריב, *cornu arietum*, non tantum quia fuit una ex septem illis, quibus inflatis Sacerdotes annum Jubilæum promulgare solebant, Levit. 25. 9. quod innuit versio vulgata, ita circumscribens & hanc & sex reliquas tubas, v. 3. *quarum usus est in Jubilæo*. Et LXX. in genere nuncupant *ὁ ἀριετίας ἰσραὴλ tubas sacris*: verum hicce titulus nusquam occurrit in textu Mosæico, ubi tuba illa non arietum dicitur sed *קריע* *jubilationis*, seu *vociferationis* Levit. 25. 8. confer Num. 10. 5. 6. 9. Unum tamen favet huic expositioni, quod initium anni Jubilæi semper incidebat in festum propitiationis, ita ut clangerent hac buccinâ ipsò die festivo, quo summus Pontifex præter duos illos hircos, alterum Deo immolatum, alterum cum peccatis populi solenniter sibi impositis in deserto ablegatû, etiam arietem offerebat in holocaustum suum ac populi Lev. 16. 3. 5. 24. Idq; ex sententiâ Lytæ in memoriam arietis quondam pro Isaaco immolati. Sed hæc ratio admodum vacillat, ut omninò statuam fuisse tubam illam verum cornu & quidem arietinum quod nec improbat B. Hieronymo, qui in Gen. c. 22 cornu claxisse Judæos putat in signum Arietis, quem vidit olim Abraham cornibus hærentem inter vepres, & loco filii Isaaci immolavit, Genes. 22. 13. Quo D. Augustinus lib. 16. de Civit. Dei, cap. 32. præfigurari vult Redemptorem *Jesum Christum*, qui spineâ in capite coronâ fuit redimitus, antequam in arâ crucis sese offerret Patri in holocaustum Matth. 27. 29. Easdem quoq; fuisse buccinas verisimile est, quibus quondam clangentes Gideonis milites Medianitarum turbarunt castra, quò procul dubio respicientes LXX. eas à materiâ vocant *κερατίας, corneas*, Jud. 7. 8. 20. 22.

SECT. 5.

Acceptiones Cornu ratione situs.

SItum cornuum quod attinet, in capite, suprema videlicet parte animalis & eminent, & in altum quasi assurgunt, unde *æria cornua* dicuntur ab Ovid. lib. 5. fast. Quin etiam caput Cervi, tauri, arietis non parùm condecorant, & regis instar coronæ exornant. Quò spectat illud: Deut. 33. 17. *Quasi primogeniti tauri pulchritudo ejus*. Hinc non pauca oriuntur significationes, quarum præcipuas libabimus.

Hoc respectu denotat *Cornu* superbiam, animi elationem & jactantiam.

Infolenia. Homines enim ambitiosi & arrogantes, qui fastu tument [Pf. 37, 35. Pf. 73, 7.] & suis divitiis, honoribus, potentiâ, eruditione, &c. insolefcunt, *cornu suum* dicuntur *attollere in altum* Pf. 75, 5, 6. Et Latinis cornua sumere est superbire, secundum illud Ovidii: *Tunc pauper cornua sumit.*

2.
Gloria. Nomine *cornu* indigitatur pulchritudo, decus, gloria, dignitas. Sic splendor ille qui radiabat in facie Moſis, redeuntis à colloquio cum Jehova, in monte Sinai habito, titulo *Cornu* insignitur, Exod. 34, 29, 30. A Paulo autem *δοξα* vocatur, 2. Cor. 3, 7. Et Jobus filiæ suæ pulcherrimè à *Cornu* nomen indidit. **Pulchritudo.** קרן קרן c. 42, 14. De homine benigno & liberali in pauperes dicitur Pf. 112, 9. *Cornu ejus exalabitur in gloria*, hoc est, & hîc ab omnibus bonis celebrabitur, & ibi gloriâ cœlesti & æternâ ornabitur. In hac significatione reperitur *Cornu*, Job. 16, 15. 1. Sam. 2, 1. 10. Sir. 47, 15, cap. 49, 7. &c.

3.
Regnum. Eodem respectu *cornu* etiam designat regnum Dan. 7, 7. & seq. cap. 8, 3. **Reges.** Item Reges & Principes Apoc. 17, 12. 16. Dan. 7, 24. Nec non eorum majestatem atq; imperandi potestatem 1. Mac. 2, 48. Quam ob causam Reges olim gestabant *cornua*, ut Symbolum Regiæ dignitatis. Quod Plutarchus de Pyrrho affirmans: *Agnitus*, inquit, *sunt ipse eximia cristâ & cornibus hircinis*. Virgilius itidem Ænææ tanquam Regi tribuit:

Ensemq; clypeumq; & rubra cornua cristæ. Lib. 12. Æneid.

Unde Persarum Monarchia depingitur imagine arietis duobus cornibus conspicua, Dan. 8, 4. Et Græcorū Imperator designatur specie hirci, inſigne inter oculos cornu gestantis, ib. v. 5. Hîc referendum, quod Val. Max. libr. 5, cap. 539. commemorat de Genitio Cippo, prætoris Romano, cum in capite ejus portam egredientis subitò veluti cornua emergerent, responsum est ab oraculo, eum Regem fore, si in urbem revertisset: Quod nè accideret, voluntarium ac perpetuum sibi met indixit exilium. Hodie etiam illustrissimi Ducatus Megapolitani Inſignia caput exhibent tauri cornigerum. Quid? quod cornua appareant, ceu Symbolum & indicium divinx Majestatis ac Omnipotentix, Hab. 3, 4.

Divina majestas.

SECT. 6.

Quomodo Cornu usurpetur respectu usus, quem præbet; hærens adhuc in capite animalis.

Usus cornuum dupliciter spectatur, vel ut eminent adhuc in capite animalis, vel ut reſecta jam sunt & separata. In fronte pecoris hærentia cornua duplici inserviunt usui: faciunt enim & ad defensionem & ad offensionem.

1.
Tutela Divina. Quemadmodum Taurus aut cervus oppugnantium ictus, robore cornuum exceptos, à corpore avertit; Ita cornuum nomine venire possunt, quæcunque adhiberi solent, ad hostium, & imprimis publicorum, impetus & insultus tuſtinendos atq; impediendos: in quorum censu præcipuè numeramus arces & urbes munitas. Hinc illud ænigma [cujus meminit Strab.] Demetrii Phalerii ad Regem Macedoniæ Philippum: *Uroq; cornu boven; continebis*; indicans Pelo ponnesum esse instar bovis, qui debellari nequit, nisi utrumq; cornu, binæ illæ arcès, *Acrocorinthus* & *Ithome* prius capiuntur. Eadem ratione tutissima Dei defensio & tutela, quæ aliàs comparatur *turri* Prov. 18, 10. *Petræ*, Pf. 31, 4. Pf. 71, 3. *arci* Pf. 144, 2. *munitioni* Nah. 1, 7. *muro igneo* Zach. 2, 5. &c. *Cornu* etiam nuncupatur Pf. 18, 3. 2. Sam. 22, 3.

Cornua

Cornua sunt arma taurorum, arietum, unicornium, &c. offensiva, quibus non modò in hostem pugnare solent, juxta illud Virgilio 2. Georg.

2.

Inter se adversis luctantur cornibus hædi.

Sed interdum etiam obvium quemvis prosternunt atq; conculcant, vid. Exod. 21, 28. Cornuigitur hoc respectu primū significat vim & violentiam, uti cernere est Ezech. 34, 21. Ubi tyrannis & ferocia pecorum pingvium, hoc est, hominum potentiorum in pecora macilenta, h. e. homines pauperes ac debiles, ita describitur: *Lateribus & humeris impingebatis, & cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras.* Huc tendit suspirium Davidis, vel potius ipsius Christi Ps. 22, 22. *Eripe me à cornibus unicornium*, h. e. à furore & violentia Tyrannorum. Et vernacula nostræ familiaris est hæc locutio de iis, quibus alios violenter petere ac lædere volupe est: *Hand hæffuer altid Horn i Siden paa hannem.* Quæ fortassis etiam causa est, cur immani illi bestię Apoc. 13, 1. *decem* tribuantur *cornua*, ob insignem videlicet grassandi sævitiam, & atrocissimam contra pios persecutionem.

Violentiam

Deinde vocula *Cornu* notat ipsum bellum, utpote omnia sæva, injusta violenta secum trahens, leges verò & æquitatem planè pessundans. Sic *cornu gentium*, h. e. hostes ferocissimi [uti jam explicabimus] dicuntur *levasse cornu super terram Juda, ut dispergerent eam*, Zach. 1, 21. h. e. gravissimū Judæis intulisse bellum, ut rursum ejectos è patria in varias orbis partes disseminarent. Hinc quoq; Romani olim populo cuiquam bellum illaturi, arietem per fœcilem in hostium fines immittebant, qui eos quasi cornibus impeteret & arietaret.

Bellum,

Porro nomine etiam *Cornu* haud ineptè exprimuntur media illa, quibus bellum geritur & oppositæ hostium vires atteruntur: in quorum censu singulariter reputo milites acres & generosos, quorum imprimis operâ & fortitudine superantur hostes, reportatur victoria. Hinc de tribu Ephraim ob Reges bellicosissimos & viros fortissimos ex illâ oriundos perhibet Moses Deut. 33, 17. *Erunt cornua illius cornua unicornis* (quæ reliquorum animalium cornua robore & soliditate longè superant) *in ipsis* (cornibus) *ventilabit* (in fugam conjiciet & profligabit gentes (vicinos hostes) usq; ad terminos terra (Judæicæ.) Ubi *Cornua* non de turribus, arcibus, munimentis, aut rebus aliis fixis, quæ hostibus opponi solent, sed de robustâ militum manu eisdem non modò vincientium, verum etiam usq; ad terræ seu Regni pomœria propellentium & persequentium, accipienda esse, nemo non videt. Unde è vestigio adjicitur: *Hæ sunt multitudines Ephraim, & hæc millia Manasse*, hoc est, ex tot tantisq; victoriis constabit, binas istas tribus, sibi invicem affines, simulq; à Josepho descendentes, esse populosissimas, ac feracissimas fortium virorum, qui egregiam in propulsandis hostibus patriæ navabunt operam.

Milites.

Deut. 33, 17.

Atq; hic locus accuratè explanatus ostendit quoq; verba illa Davidis: *Exaltabitur, sicut unicornis, cornu meum*, Ps. 92, 11. commodissimè exponi de exercitu Davidici prospero & felici in hostes progressu: Quod simul comprobatur & versiculus proximè præcedens hostibus Ecclesiæ dissipationem atq; interitum annuncians; & Siracides cap. 47, 9. De Davide inquis: *Contrivit undiq; hostes, & Philistinos adversarios suos delevit, contrivit cornu eorum* (potentissimum exercitum) *usq; in hodiernum diem*, ut videlicet non restent illis milites, quibus opprimere aut infestare Israelitas amplius possint. Respicere videtur ad ea quæ extant 2. Sam. 8, 1. & 1. Par. 19, 1. ubi Davidis insignis victoria de Philistinis parta describitur: quâ illis non modò eripuit dominium, quod

Psal. 92, 11.

Sir. 47, 9.

habuerant in urbem Gath & vicina oppida, sed ipsorum vires, deleto exercitu, ita proculcavit, ut postea non auderent arma sumere aut mutire adversus Israelitas. Quod ipsa historia sacra luculenter confirmat. Nam antea *Philistini* tanquam hostes capitales & infensissimi sæpius populum Dei affixerunt gravissimè Jud. 10, 7. 8. c. 14, 4. 1. Sam. 4, 2. 10. c. 31, 1. & seq. 1. Par. 10, 1. & seq. Post istà verò acceptam cladem à longo tempore nihil magni ab illis tentatū legimus.

Jer. 48, 25. Eodem modo explicandum arbitror illud Jer. 48, 25. *Abscissum est Cornu Moab, & brachium ejus contritum est.* Quod enim homini brachium, tauro cornu, id regno est validus & bene instructus exercitus, quod quemadmodum de alterà metaphorà *Brachij* liquidum est ex 2. Par. 32, 8. Ezech. 30, 24. Pl. 44, 4. Ita hic constat de figurà *cornu* ex iis, quæ præmittuntur de militibus Moabiticis, fortibus quidè & bellicosis v. 14. & tandem trucidatis v. 15. de universo eorundem exercitu in fugam versò, v. 19. imò instar virgæ fortis & baculi gloriosi, contracto, v. 17. Huc etiam facit locus ille Pl. 44, 6. Ubi exercitus victoriosus hostes suos cadens ac profligans dicitur eos *cornu ventilare*: Qua phrasi alludere videtur Psalmista ad partes aciei ab utroq; latere tanquam cornua prominentes atq; in hostem se profundentes, de quibus actum est superius.

Thren. 2, 3. Ex hisce elicitur etiam verus & genuinus sensus quærelæ Thren. 2, 3. *Confregit* (Dominus) *in ira furoris omne cornu Israel.* In quo loco exponendo admodum variant Interpretes. Qui hic accipiunt *cornu* vel de ipso regno, vel de principibus, cornuum instar, in regno eminentibus, vel de gloriâ & dignitate gentis Judaicæ, vel de munitionibus & propugnaculis, Jeremiæ inancem quandam assingunt tautologiam: siquidem hæc omnia singulatim persecutus fuerat in utroq; versu proxime antecunte. Ostenderat *gloriam Israelis projectam caelitus in terram*, v. 1. *Munitiones ejusdem destruktas* atq; funditus dirutas, nec non ipsum *Regnum & principes ejus pollutos*, v. 2. Qui autem omnes istas explanationes simul complexi, in genere interpretantur *Omne Cornu* de universo Judæorum robore, potentiâ & viribus, quibus resistere hosti suo possent, menti & methodo Prophetæ planè adversantur, utpote cui constitutum est, in hoc priori hujus capitis membro Judæorum acceptas clades distinctè & particulatim enumerare, ideoq; hisce etiam verbis certam mali speciem seu singulari rem aliquam stragem notari censeo, & quidem militum Judaicorum sive delectationem sive enervationem.

Postquam enim Jeremias in versiculo præcedente commemoravit diversas Judæorū & privatās & publicas calamitates, in hoc & sequenti versu modū & occasionem earundem subjicit, nempe militū Judaicæ stragem, & hostis victoriam. Quæri meritò posset, cum regnum Judaicum fuerit populosissimum & plenum virorum, cur non illi viros se præstiterint, cur non pro patriâ, focis & aris fortiter decertarint? cur non munitiones urbis suæ tutari, Regis regniq; incolumitatem asseruerint? Respondet Propheta: *Confregit* (Dominus) *omne Cornu Israel*, h. e. universam Judæorū juvenitatem jam encivitatam; omniq; exutam virtute, Chaldeis cadendam propinavit, animos interim ac vires hostibus addendo, ut, tanquam cornua ferrea ob vim quodvis contunderent, vid. 2. Reg. 25, 5. Quod Deus effectum dedit & privativè, *dextram suam revertendo à facie inimici*, h. e. auxilium & opem suam consuetam Judæis subtrahendo, v. 3. & positivè, *arcum suum tendendo*, & *dextram suam more hostis firmando*, h. e. tela & ictus hostium in ipsos dirigendo ac promovendo, v. 4. Unde duplex resultavit effectus: alter apud exercitum Chaldaicum, qui ex Judæorum clade, suoq; felici successu spiritus atq; vires sumens, *exarsit in ignem flammantem*.

mantem, scintillas sævitæ ac truculentæ suæ undiq; projicientem & obvia-
 quævis devorantem v. 3. Confer Jer. 21, 14. Joel. 2, 3. alter apud Judæos, cædes
 nimirum filiorum [qui sicuti *cornua* vocantur ob robur & virtutem ita
 עַן מַחְמֵר *desiderium oculi* seu *desiderabiles visu* salutantur ob elegantiam for-
 mæ & florentem ætatem vid. Sir. 30, 5. Prov. 17, 16. Ps. 127, 4, 5.] & *tabernaculi fi-*
lie Sion, hoc est, templi & universæ urbis *conflagratio* v. 4. confer Amos 2, 5.
 2. Reg. 25, 9. Duplex autem clades ista alia quoq; plurima & tristissima mala se-
 cum traxit, quæ in sequentibus à Jeremiâ ordine exponuntur.

Manet igitur quod titulo *Cornu* frequenter insigniantur Milites & præ-
 fertim totum ipsorum agmen seu exercitus, hac tamen differentiâ, ut milites
 acres & animosi, qui vim hostium non modo sustinere, sed etiam propulsare
 valent, sint quasi cornua firma, valida, invicta, qualia sunt *unicornis* Deuter.
 33, 17. vel quæ fabricantur ex ferro aut ære. Hinc Deus se populum suum
 robore & viribus instructurum, quibus hostes doment ac profligant, pollici-
 tus, inquit: *Cornu tuum ponam ferreum & ungulas tuas æreas & comminues po-*
pulos multos, Mich. 4, 13. Et Sedechias Pseudopropheta Regi Achabo ejusque
 exercitui felicem adversus Syrios progressum ac certam spondens victoriam
cornua sibi *ferrea* paravit, quibus vim ac robur militis Achabici conferre non
 dubitavit, 1. Reg. 22, II. 2. Paral. 18, 10.

Econtrariò cum Deus viros fortes enervaverit, omnibus animi corpo-
 risque viribus debilitatis, ut Damâ fugaciores fiant, quorum antea virtus sæpè
 in maximis periculis spectata fuerat Esa. 13, 7. cap. 30, 17. Jer. 46, 5. cap. 51, 30.
 Amos 2, 14, 16. Nah. 3, 13. &c. Jam totum ipsorum agmen & numerosus etiam
 exercitus æstimatur quasi cornu flaccidum & debile armis hostium facile cer-
 troque conterendum Ps. 75, II. Sir. 47, 9. Dan. 8, 7, 8. cap. 7, 8.

Clarissime elucet hoc ipsum Zach. 1. v. 18, 19, 20, 21. Ubi Propheta *quatuor*
 cernit *cornua*, quibus, ipso Angelo interprete, adumbrantur gentes vicinæ &
 circumjacentes, quæ à quatuor mundi cardinibus Judæos infestabant: Ab al-
 tera verò parte conspiciuntur *quatuor fabri*, instructi malleis & securibus, ut
 cornua ista noxia confringant atque excindant. Quæ visione docemur, Deo
 nunquam deesse media, quibus cornua etiam firmissima frangat, hoc est, fero-
 ciam hostium retundat, & vires antea indomitas quasi incude malleis com-
 minuat. Unde hostibus oppressis, adversarius exercitus dicitur tanquam
Cornu Unicornis ex altari Ps. 92. 10, II. Ps. 89. 24, 25. Quantum erat cornu exerci-
 tus Assyriacus ad mœnia Hieru. Solymæ, quam celeriter autem truncatum &
 contritum 1. Regmu 19, 35. Esa. 37, 36. Qualem cornu fuit Pharao cum
 suis curribus & equitibus, sed quàm inopinatò amputatum & in profundo
 rubri maris demersum Exod. 14. 27, 28. Hinc Rex Babylonicus ob fortissimas
 gentes ab ipso devictas, potentissimos exercitus deletos vocatur *malleus uni-*
verse terre, à Persis autem fractus & conquassatus Jer. 50, 23.

Deus hosti-
 um frangit
 cornua.

Imò veluti tauri feroces inter se decertantes; non rarò cornua ipsi invi-
 cem sibi confringunt: Sic Deus nonnunquam ipsa hostium cornua inter se
 committere solet, ut in se invicem sæviant, donec alterum ab altero de-
 struatur. Patet hoc in historiis Jud. 7, 22. 2. Paral. 20. 22, 23. &c. Item
 in successoribus Alexandri Macedonis, qui inter se commissi mutuis bellis
 & lanienis tandem conciderunt. Cujus generis exempla nostro etiam seculo
 non pauca vidimus.

SECT.

SECT. 7.

Quid Cornu designet respectu usus, quem habet jam resectum & amputatum.

ATq; hæ significaciones nascuntur ex usu cornuum, quatenus infixæ sunt adhuc animalium frontibus: adempta verò jam & exsecta cornua variis etiam usibus inservire possunt, in quibus indagandis multus est Dn. D. WORMIUS. Monumenta sacra, quod sciam, duplicem tantum expriment usum *cornu* truncati. Prior est, quod vices tubæ seu buccinæ sustinuit & in bellis & in sacrificiis, uti superius ostensum. Alter quod in vase corneo asservatum fuit *oleum* illud *sicrum* & pretiosum, quò Reges quondam Israelitarum inungebantur 1. Sam. 16, 33. 1. Reg. 1, 39. Unde *cornu olei* sacri hoc vas merito appellari potuit. Quem etiam titulum participat terra

Judæa.

Judaica, à Vate Esaiâ *Cornu filius olei* nuncupata cap. 5, 1. Idq; [ut mihi quidem videtur] ob summam hujus terræ fertilitatem, & olei ibidem provenientis abundantiam, ut esset Judæa quasi *cornu* fragrantissimi *olei* copia jugiter exuberans Deut. 8, 8. cap. 33, 24. Jer. 31, 12. Hof. 2, 5, 8, 21. cap. 12, 2. Psal. 104, 15. 1. Reg. 5, 11. Job. 29, 6.

Christus.

Porro cum *Oleum* in sacrâ paginâ frequenter denotet *letitiam*, Psal. 23, 5. Esa. 61, 3. Eccles. 9, 8. *Gratiam spiritus sancti* Pl. 45, 8. Pl. 89, 21. Heb. 1, 9. *Misericordiam & consolationem Evangelicam* Luc. 10, 34. Esa. 1, 6. Pl. 92, 11. Hæc autem omnia nobis contingant beneficio & merito unci Salvatoris nostri Jesu Christi, hinc illè *Cornu salutis* appellatur Luc. 1, 69. Non solum quia gratiæ divinæ & salutis æternæ *oleum* nusquam nisi in hoc *cornu* reperitur Act. 4. II. 12. Sed etiam quoniam *Christus* est *Cornu* abundans & perpetua quasi Scaturigo, quæ nunquam deficit, sed perenne stillat atq; exuberat oleo gratiæ & variorum beneficiorum Dei Joh. 1, 14. Col. 1, 16. Ut ex ipsius plenitudine omnes accipimus gratiam pro gratis Joh. 1, 16. Quod si virtutem & regimen Spiritus sancti exoptas, ex hoc *Cornu* effunditur, Joh. 14, 26. cap. 15, 26. Gratiam & misericordiam Dei quæris, in hoc *Cornu* invenies Heb. 4, 6. Si peccatorum remissionem desideras, in hoc *Cornu* exhibetur Luc. 24, 47. Act. 10, 43. Si veram Justitiam, & sanctitatem affectas, ex hoc *cornu* promanat, 1. Cor. 1, 3. 2. Cor. 5, 21. Si deniq; ad vitam & beatitudinem æternam aspiras, ex hoc *cornu* hauritur Joh. 10, 10. cap. 1, 3. 1. Johan. 5, 11. Matth. 21, 21. In summa cœleste hoc *cornu* fontis instar perennis ex profundissima mortis & vulnerum suorum Scaturigine perpetuo suppeditat *tristibus solatium, vincitis solutionem, captivis libertatem, Esa. 61, 2. laborantibus & oneratis refocillationem* Matth. 11, 28. *lassis requiem*, Ibid. v. 20. *egrotis medicinam*, Pl. 147, 33. *Pauperibus*, 53, 5. *Mortuis curam* Joh. 11, 25. &c. Huc etiam referri & optimè applicari possunt, quæ habentur Esa. 66, 11, 12, 13.

Hæc est hujus Metaphoræ dilectissima meditatio, quæ longè melius & menti eahentis Zachariæ consonat, & conscientias afflictas rescit, quam ab tera illâ *Cornu* titulum Christo imputans, ob regni duntaxat robur & potentiam. Siquidem *Cornu* hic non potentia sed *salutis* appellatur, nec Zacharias hoc loco tam Christi celebrat omnipotentiam, quam salutarem humani generis redemptionem ab ipso partam. Et alibi hoc ipsum *cornu* oleo veritatis & misericordiae divinæ quasi superfluens nobis porrigitur Psal. 89, 25. Quid? quod ipsum vaticinium Davidis hic citatum ostendat *cornu* illud ger-

minare

minare imprimis sacrosancti Evangelii prædicatione, veram salutem cum læticiâ spirituali ceu oleum & balsamum fragrantissimum piorum animis instillante, Ps. 132, 16. 17. confer Rom. 1, 16.

Potest etiam non incommode hicce Messiaë titulus sensu allegorico referri ad altare thymiaterii, cujus cornua Pontifex maximus quotannis semel sanguine victimæ aspergens, conceptis precibus, populum Deo solenniter reconciliabat Exod. 30, 10. Christus Jesus est *aureum illud altare cornutum*, extans in conspectu Dei Apoc. 9, 13. cap. 8, 3. In quo solo oblata precum, laudum, aliorumq; operum nostrorum holocausta, Patri cœlesti accepta, grataq; reputantur, Ephes. 1, 6. Nec nisi in hujus salutiferis cornibus, merito videlicet & intercessione peccata nostra expiantur, 1. Joh. 2, 2. Heb. 10, 14. preces exaudiuntur, Joh. 16, 23. 2. Cor. 1, 20.

Ad *cornua* dicti Altaris, tanquam ad certum aliquod asylum confugiebant fontes capitali affiendi supplicio, iisque apprehensis se rutos & periculi expertes atq; immunes fore sperabant, 1. Reg. 1, 50. 51. cap. 2, 28. Christi *cornua*, h. e. passionem, mortem resurrectionem, &c. quicumq; firma fide apprehenderit, omnes Diaboli, lethi, inferni minas & insultus securus irridebit, cum Paulo, Rom. 8, 33. 34. Hæc, inquam, expositio alteri prius à nobis allatæ pulcherrimè respondet, & quasi subordinatur. Sicuti enim prior bona innuit positiva, quæ hoc *Cornu salutis* credentibus suppeditat: Ita hæc posterior bona indigitat privativa, quæ *salutare* illud *cornu* secum fert, extrema ab iisdem mala depellendo.

Caput Secundum.

De notionibus & figuris Auri.

SECTIO I.

Quare Aurum inter metalla pretiosissimum habeatur.

Vidimus formam seu figuram monumenti nostri, exigit ordinis instituti ratio, ut paucis etiam expendamus materiam, quæ est *aurum* præstantissimum, & purissimum, teste Dn. D. WORMIO. *Aurum* autem excellit inter metalla (Esa. 60, 17. Dan. 2, 32. 33.) non propter usum & necessitatem: *Ferrum* siquidem longè majorem, quàm *aurum*, præstat generi humano usum in communi vita, in re præsertim domesticâ, agrariâ, militari, nauticâ, &c. quin & resplicæ nonnunquam florentissimæ *auri* usum quædam ignorarunt, ut *Scythica*, quædam procul à se repulerunt, ut *Spartana*, & tamen feliciter egerunt, quamdiu *ferro* non *auro* dederunt operam. Nihilominus omnium veluti consensu amatur & æstimatur *Aurum*, ob certas aliquot proprietates sacris etiam decantatas scripturis.

Primò *auri* commendat pretiositatem *in corruptibilitas*, quod nec igne violari; nec rubigine exedi potest, nec usu deteri, more aliorum metallorum; quin ipsâ temporis longinquitate fit pretiosius, teste Plinio lib. 33. c. 3. Quo nomine homines pii & constantes in tribulationibus assimilantur *Auro*, Sir. 2, 5.

Deinde pretiosum est *aurum* ob *splendorem*: unde hoc nomine donatur aeris serenitas, Job. 37, 22.

Aurum æstimatur etiam propter *puritatem*: unde hoc titulo ornatur oleum, Zach. 4, 12.

4. Aurum in pretio est ob *raritatem*: quo respectu comparatur auro, quicquid charum est & acquisitu difficile. Quo respicit Esaias vates cap. 13, 12. Ubi ingentem illam stragem, quæ Babylonios ad extremam redegit paucitatem, ita delineat. *Pretiosior erit Vir auro, & homo mundo obrizo.*

SECT. 2.

*Quomodo scriptura Auri pretiositatem**indices comparativè.*

Sæpius indigitat scriptura dignitatem ac pretiositatem *auri*, quando res præstantissimas, quæ ob pretiositatem suam æstimari nequeunt, *auro* confert, *auro* præfert, ut:

1. *Verbum Dei*, Ps. 19, II. Ps. 119, 72.
2. *Veram fidem*, I. Pet. 1, 7.
3. *Sapientiam*, Job. 28, 15, 16, 17. Prov. 3, 14. c. 8, 10, 11. c. 16, 16. Bar. 3, 30. Sap. 7, 9. Sir. 51, 37
4. *Scrmonem & doctrinam viri prudentis*, Prov. 20, 15. cap. 25, II. Sir. 21, 23.
5. *Honestam famam*, Prov. 22, 1.
6. *Bonam corporis valetudinem & sanitatem*, Sir. 30, 16. cui congruit illud Horatii I. Epist. 12.
Si ventri benè, si lateri est, pedibusq; tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
7. *Piam & cordatam uxorem*, Sir. 7, 20. cap. 26, 20.
8. *Syncerum amicum*, Sir. 7. 19. confer c. 6, 16.
9. *Eleemosynas seu liberalitatem in pauperes*, Tob. 12, 12. Sir. 29, 14.
10. *Homines genere, opibus, honore in clytos*, Thren. 4, 2.
11. *Homines pios & in adversis patientes*, Sap. 3, 6. Sir. 2, 5. Job. 23, 10. Proverb. 17, 3, cap. 27, 21.

SECT. 3.

Quomodo pretiositas Auri exprimaturs appellativè.

Hæc quidem comparativè arguunt *Auri* pretiositatem, quæ evidentius adhuc apparebit ex earum rerum enumeratione, quæ ob suam sublimitatem, utilitatem, jucunditatem, pulchritudinem, in pretio apud homines esse solent, eoq; nomine nomen *Auri* participant, jam in abstracto, jam in concreto.

1. *Auri* titulo sanam ac salutarem verbi divini doctrinam condecorat Apostolus I. Cor. 3, 12. inqviens: *Si quis superstruit super fundamentum hoc* (Jesum Christum) *aurum, argentum, lapides preciosos* (h. e. vera & solida dogmata cum verbo Dei congruentia) *ligna, fenum, stipulam* (h. e. traditiones humanas, opiniones frivolas & rationis commenta) *cujusq; opus manifestum fiet, & c.*
2. *Auri* nomine exprimit Christus meriti sui efficaciam, veram nimirum Justitiam fide nobis imputandam, Apoc. 3, 18. Dum ita affatur Ecclesiam Laodicensem: *svadeo tibi emere à me* (verâ fide & devotis precibus Esa. 55, 1.) *aurum igne purgatum, ut locuples fias.*
3. *Auri* notione insinuaturs verus Dei cultus & legitima sacra Thren. 4, 1. ubi cultum divinum incendio templi & populi dissipatione planè labefactatum ita deplorat Jeremias: *Quomodo obscuratum est aurum, mutatum est aurum optimum? dispersi sunt lapides sanctuarij* (cives & membra Ecclesiæ Judaicæ I. Pet. 2, 5. *in capite* (introitu) *omnium platearum* (provinciarum Babylonicarum) 2. Reg. 25, 11. Deut. 28, 64.

Fides

Fides salvifica ejusq; fructus seu virtutes Christianæ nomine *auro* veniunt Pf. 45, 10. Quibus ornata Ecclesia, conjunx Christi dicitur *ad stare ad dextram ejus in auro Ophir*, hoc est, purissimo & præstantissimo. 4.

Ipsum itidem ministerium Ecclesiasticum nominari reor *Candelabrum aureum* Zach. 4, 2. *Candelabrum* quidem ob lucem & splendorem, quem auditoribus mentem tenebris obscuratam habentibus affundit, Luc. 1, 79. *Aureum* verò ob insignem vitæ pariter & doctrinæ puritatem atq; constantiam, Matt. 11, 7. Hinc Christus Apostolos aliosq; ex Judaismo conversos, & Evangelio prædicando destinatos, à Scoriis Pharisaismi *purgasse* dicitur, *quasi aurum & argentum*, Mal. 3, 3. 5.

Ecclesia triumphans seu cœlestis Hierosolyma *aurum* quoq; vocatur & quidem *Kabağev, purum*, à Scoriis defecatissimum, Apoc. 21, 18. Ob summam videlicet puritatem, sanctitatem, sinceritatem: nihil enim sordidi aut prophani admixtum habebit ibid. v. 27. cap. 22, 15. I. Cor. 6, 9. 6.

Christiani excellentes spiritu & virtute Apostolo sunt *vasa aurea*, 2. Timoth. 2, 20. 7.

Aurum significat etiam opes & divitias, quæ potissimum in *auro* consistunt, Sir. 31, 5, 8. Zach. 9, 3. cap. 14, 14. Tob. 12, 12. Unde homini divitiis abundantanti competit illud Horatii lib. 1. Epist. 12. 8.

— — — — — *Ur te*
Confestim liquidus fortune rivus in auret.

Luxus in vestitu & nimius corporis cultus atq; ornatus interdum quoque hac exprimitur appellatione: siquidem ex *auro* confici solent ornamenta illa, ut monilia, annuli, armilli, torques, diademata, & ejusmodi alia, quibus exornare sese homines superbi amant, 1. Tim. 2, 9. 1. Pet. 3, 3. Jac. 2, 2. Apoc. 18, 16. Esa. 3, 19, 21. 9.

Deniq; regnum seu regia dignitas, etiam *auro* insignitur notione. Sic Regnum Babylonicum dicitur *caput aureum*, ob gloriam & potentiam Dan. 2, 39. *Calix* verò *aureus*, ob luxum & opulentiam, Jerem. 51, 7. Hinc Magos Orientales Jesu infantulo recens nato offerentes *aurum* (Matth. 2, 11.) regiam ipsius innuisse majestatem docent. D. Augustinus Serm. 36. de tempore. Gregorius Nyssen. Serm. de Christi nativitate. p. 37. Hilarius can. 2. in Matth. Irenæus lib. 3. cap. 10. Quo spectat illud Sedulii: 10.

Aurea nascenti fuderunt munera Regi.

Caput Tertium

De præcipuis Emblematis in Cornu aureo extantibus: quæ sunt

1.

Serpens.

Consideravimus etiam materiam *cornu* nostri, faciamus accessum ad notas illas hieroglyphicas, quæ in eodem apparent, ubi major se offert difficultas, quoniam omnia hinc obscura & intricata, sed ad sacrarum literarum trutinam ponderata, paulò clariùs [ut spero] elucescent.

Initio conspiciuntur in hoc cornu *Serpentes* plusculi variatum & diversarum specierum, proportionum, capitum, situum, effectuum: Ita & codex facer non tantum *serpentem* in genere nobis commonstrat, sed simul etiam diversas ejusdem exhibet species, ut *Dracones* Esa. 34, 13. Jerem. 14, 6. Mich. 1, 8. *Aspides* Esa. 11, 8. Pl. 140, 4. *Viperas* Esa. 30, 6. Act. 28, 3. *Basiliscos* Pl. 91, 13. Esa. 59, 5. *Scorpiones* Deut. 8, 15. Luc. 11, 12. &c. Quamvis in hisce speciebus nominandis & distingvendis nec versio LXX. Int. græca, nec Latina vulgata ubiq; textum originalem accurate imitetur, quod pluribus deducere hujus nec loci est, nec instituti.

Serpentis
Astutia &
Virulentia,
Serpentis
Potentia
nocendi.

Mihi *serpentis* hieroglyphica altius in scripturis Θεοπνεύσεως indaganti duæ potissimæ ejusdem occurrunt proprietates, quibus omnes illæ notiones, quæ huic imponuntur animali, veluti basi suâ stare atq; omninò niti videntur; *Calliditas*, inquam, & *Virulentia*: prior describitur Gen. 3, 1. Posterioris mentio fit Deut. 32, 33. Job. 20, 16. Psal. 58, 5. Ob istas verò proprietates conjunctas maximâ pollet *serpens* nocendi potentia: Cujus manifestissimum extat documentum Num. 21, 6. Ubi igniti serpentes divinitus immissi morfu suo mortifero magnam Israelitarum multitudinem festim prosternunt. Hac de causa expectabant Melitenses, ut Paulus, à viperâ ictus venenatâ, mortuus statim concideret, Act. 28, 6. Hinc serpentes & scorpiones numerantur inter severas illas plagas, quibus justitia Numinis ob peccata homines affligere consuevit, Sir. 39, 38. Jer. 8, 17. Imo quæcunq; hominibus vehementissimè nocent & ægerrimè faciunt, serpentum, vermium, aspidum, scorpionum, &c. veneno, aculeo, morfui, rosioni assimilantur, ut: *mala mulier ad iram provocata* Sir. 25, 16. 17. cap. 26, 8. *Vinum immoderatè sumptum* Prov. 23, 32. *Impiorum opes malis artibus corrasa*, Job. 10, 15. 16. *Angor conscientia* Sir. 21, 2. *Cruciatu inferni* Esa. 51, 8. cap. 66, 24. Eodem respectu comparat Johannes vim nocendi maximam & lethalem cum *potestate Scorpionum terrestrium*, Apoc. 9, 3, 5. Et *flagella aculeata* eandem ob causam *scorpionum* nomine vocantur 2. Paral. 10, 11.

Diabolus.

Hoc, procul dubio, in causa fuit, cur Diabolus serpentem imprimis elegerit, quo tanquam instrumento uteretur ad seducendam Evam, in serpente cum eâ locutus & ratiocinatus, Gen. 3, 1. & seq. 2. Cor. 11, 3. Astutissimum enim & perniciosissimum cum sit hoc animal, utiq; ad nefarium illud facinus videbatur aptissimum: cujus proinde nomen postea reinuit Diabolus, utpote cujus proprietatibus summa ipsius versutia & lædendi cupiditas appositè adumbratur; qui hinc *Draco magnus* & *serpens antiquus* appellatur, Apoc. 12, 9. cap. 20, 2.

Quapropter Cacodæmon serpentem, ut sui effigiem ac imaginem, ob dictas rationes in deliciis habere putatur, ejusq; formâ ad decipiendos homines libentiùs utitur, *ad primi facti memoriam commendandam*, quod sit ei quædam cum hoc genere familiaritas, docente Augustino lib. 11. de Gen. ad lit. cap. 28. Quia scilicet in prima illa deceptione expertus hanc sibi fraudem ex voto successisse. Cujus rei exemplum, quomodo Dæmon in forma Draconis juveni cuidam apparuerit, narrat Gregorius hom. 19. in Evang. & lib. 4. dial. c. 37. Taceo historias prophanas, quæ Draconem [hoc est, Diabolum sub specie Draconis] in somnis visum matri, portendisse Alexandro Magno, ut & Scipioni, Augusto, Aureliano, Severo, aliisq; imperium amplum atq; illustre, testantur.

Quin eò tandem dementia perpulit homines hostis ille infernalis, ut ipsum

ipsum angvineâ pelle vestitum religioso cultu venerarentur, quod non tantum Ethnicorum historiae loquuntur, sed divina etiam asserunt monumenta, Dan. 14, 22. Sap. 11, 16. Rom. 1, 23. Nec tantum Ethnicos ita excecavit, sed quosdam etiam hæreticos in hunc execrandum errorem protraxit, ut colubrum, qui seduxit Evam, pro ipso Christo haberent, ideoque vivum alerent & colerent serpentem, cui in Eucharistiâ panem lambendum & consecrandum offerrent: Unde abominanda hæc secta *Ophitarum* nomen sortita est. De qua Augustinus de Hæres. cap. 17. Adeo nimirum huic nefario humani generis impostori placet, sese in serpente illo subinde ostentare præsidioso, ex quo olim cladem hominibus primam ac fûnestissimam intulit.

Quemadmodum autem homines impii ac scelerati Sathanæ Patris & Antesignani sui typum gerunt, ductum sequuntur [Joh. 8, 44.] serpentum versutiam & virulentiam imitando: Ita cum eodem serpentis titulum merito participant, Sir. 12, 20, 21. Ut: *Hæretici & falsi doctores* Matth. 3, 7. cap. 23, 33. Esa. 59, 5. *Tyranni* Jer. 51, 34. Esa. 51, 9. Ezech. 29, 3. cap. 32, 2. *Calumniatores & Sycophantæ* Psal. 140, 4. *Peccatores obstinati*, repudiantes pia & salutaria verbi monita Ps. 58, 5, 6. &c.

Diaboli membra

Nec solum impia illa Diaboli membra, sed etiam ipsa peccata & flagitia, quæ horum operâ, illius instinctu, perpetrantur, serpentino nomine veniunt, partim ob morsus & aculeos, quibus conscientia peccatoris intus discruciat, Sir. 21, 2. confer Ps. 38, 3, 4. Job. 6, 4. Sap. 4, 20. 2. Cor. 12, 2, 7. 1. Tim. 4, 2. partim ob damnum & perniciem, quæ hinc aliis impingitur, Rom. 3, 13. Deut. 32, 3.

Peccata enormia

A Cædæmone ejusque asseclis transfertur hic titulus ad bellatores: partim ob astutiam bellandi & varia stratagemata; hinc tribus Danitica ita depingitur Gen. 49, 17. *Erit Dan coluber in viâ, cernites in semitâ, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retrò*: partim ob clades, quas hostibus infligunt, quo nomine Ezechias, Rex aliàs pius & benignus, *B. filius & volans draco ignitus* appellatur, Esa. 14, 29.

Bellatores.

Porro cum serpens versutiam & calliditatem suam exerceat non modo in lædendis aliis, sed etiam in se, vitâque suâ tuendâ; commendat hoc nomine Salvator omnibus piis serpentis prudentiam, Matth. 10, 16. Quorum officium proprietates aliquot serpentis repræsentant. Nam

Serpens [ut docent Physici] hyberno tempore profundas terræ cavernas petit, ut frigora vitet & pingvior fiat: sic & nos ingruente hyeme securitatis, superbix, seductionis, &c. descendamus in sepulchrum, meditando accuratè mortalitatem nostram, ita nec fides nostra torpescet, nec charitas frigescet, sed in bonis indies operibus calidiores & pingviores evademus. Hoc est, quod Siracides inculcat cap. 7, 40. David exoptat Ps. 39, 5. Ps. 90, 12.

1.
Homines prudentes.

Serpens verno tempore ex hybernis progrediens latebris, per angustissimum foramen se traducit, quò contractas sordes & membranam corporis obductam abstergat, & ita ætatem ac formam suam quasi renovet. Hac imagine insinuat vera atque efficax pœnitentia, qua peccatores conversi veterem hominem exuunt, priora peccata deponunt, sicque verâ fide ejusque fructibus ad imaginem Dei reformati quasi rejuvenescunt, Ps. 103, 5. Huc pertinent, quæ habentur Esa. 1, 16. Eph. 4, 22, 23. Rom. 6, 4. Col. 2, 12.

2.

Serpens mirâ quadam sagacitate obturat aures suas adversus incantatorem, cujus vocem attemque hoc modo eludit, quod innuitur quoque Psal. 58, 5. *Eandem in spiritualibus imitati astutiam, obfirmemus aures, oculos & ani-*

3.

mos adversus mundi hujus Sirenes & fallaces voluptatum illecebras Tit. 2, 12. I. Joh. 2, 15.

4. *Serpens* cæteris omnibus animalibus exosus, nulli animali fidit, sed omnia fugit, sibiq; ab iis cavet: Ita & nos Sathanam ejusq; membra aversemur 2. Cor. 6, 17. impiorum consortia vitemus Pf. 26, 4. 5. peccandi occasiones fugiamus, Sir. 21, 2.

5. *Serpens* cum vitam in capite potissimum gerat, de hoc imprimis sollicitus, inter dimicandum omne reliquum corpus opponit, ut caput protegat: Consimiliter & nos in pugna cum Diabolo, mundo, Hæreticis Christum summum caput religionis & fontem vitæ nostræ unicum totis viribus propugnemus, & ut, hunc verâ fide amplexi retineamus, res omnes terrenas, ipsamq; vitam libenter contemnamus, Pf. 73, 25.

Intelligimus autem talem prudentiam, quæ sit cum justiciâ, integritate & synceritate conjuncta, alioqui non prudentiæ nomen sed calliditatis meretur. Unde Salvator ita nobis *prudentiam* injungit *serpentinam*; ut simul requiratur *simplicitatem columbinam*; Matth. 10, 16. Hanc, ut candidi, aperti & fraudis expertes simus, quoad vitæ conversationem & morum innocentiam: Illam, ut imposturas & dolis plenas hostium artes caveamus, nè sancta illa simplicitas, cum nostræ, tum aliorum saluti incommodet, atq; ita in nos quadraret illud Hof. 7, 11. *Fuit Ephraim quasi columba seducta sine corde.* In quem locum significanter scribit Hieronymus: *Præcipit Dominus in Ev. angelio, ut simus simplices velut columbe, & astuti quasi serpentes, nè alijs nocere possimus, nec ab alijs patiamur insidias, sed simplicitate & prudentiâ exhibeamus hominem temperatum, quia prudentia absq; bonitate malitia est, & simplicitas absq; ratione stultitia nominatur.* Utraq; conjunctim prædicatur de Davide Pf. 78, 72. *Et pavit eos, [Israelitas] in innocentia cordis sui: & in intellectibus [prudentiâ] manuum suarum deduxit eos.* Ubi duo præcipua boni principis indigetantur munera: Synceritas cordis, & in rebus administrandis necessaria prudentia. Eadem iterantur Pf. 101, 2. Pf. 119, 104. &c.

Christus.

Nec contenta scriptura in rebus humanis serpentum ostentasse imagines, altiùs nos evehit ad Jesum Christum, redemptorem nostrum, qui serpenti seipsum assimilare hæud dedignatur Joh. 3, 14. Remittens nos ad historiam Num. 21, 6. & seq. descriptam, ubi serpens æneus in medelam Israelitarum ab ignitis serpentibus vulneratorum erectus, typum gessit Christi pro nobis in cruce exaltati, ut ipsius fideli intuitu sanati, vitâ ac salutem æternam consequamur. Quemadmodum igitur Christus *mortis mors & inferni pestis* [Hof. 13, 14.] ita & *serpentis* [Diaboli] *serpens*, h. e. destructio ritè appellatur. Siquidem morte & passione suâ peccatum abolendo, sicq; simul Diaboli vires & regnum destruendo, *caput serpentis contrivisse* dicitur Gen. 3, 15. Quod uberius explicat Apostolus, Heb. 2, 14. *Affirmans Christum morte sua aboluisse eum, qui mortis habebat imperium, Diabolum, & liberos reddidisse, quotquot metu mortis per omnem vitam obnoxij erant servituti.*

Idem ulterius effectum dedit Salvator, prædicatione & propagatione Evangelii per Apostolos eorumq; fideles successores, quorum operâ Paganismum inter gentes ad fidem conversas destruxit, & ita *Draconem* illum & *serpentem antiquum ligavit, & in abyssum* infernalem *destruxit*, Apoc. 20, 3. Huc, procul dubio, respiciens Christus, dedit Apostolis *potestatem calcandi & tollendi serpentes atq; scorpiones* absq; omni noxâ & periculo, Luc. 10, 19. Mar. 16, 18

con.

confer Pf.91,13. Quod non tantum de miraculosâ defensione contra vena & morsus serpentum, ut Act. 28,6. sed vel imprimis de victoriâ contra Cadæmonem, ejusq; servos, quantumvis malitiosos & venenatos, accipiendum esse, innuit Paulus Rom.16,20. inqviens: *Deus pacis conteret Satanam sub pedes vestres brevi, &c.*

Nec hodie desistit Christus serpentis quassare caput, Diaboli ejusq; affeclarum vires frangendo, conatus impediendo, insidias reprimendo: id quod appositè adumbratur prælio illo Apoc.12, 7-8. 9. quo *Draco cum Angelis suis victus & è calo (Ecclesiæ) deturbatus fuit.* Et nisi Christus Ecclesiam suam, ejusq; membra à furore atq; impetu Satanae protegeret, & inter tot tentationes, hereses, turbas, persecutiones sustentaret, actum de iis dudum & conclamatum esset, Apoc.12,13. & seq. Pf.124,1. & seq.

2.

Nuditas.

OMnes qui in cornu nostro conspiciuntur homines *nudi* apparent, præter unicum & ultimum illum in circulo secundo.

Est autem *nuditas* homini nativa & naturalis, quæ, ut Protoplastas in creatione, ita nos in nativitate comitatur: In genere igitur denotat nativum statum & conditionem hominis in vitæ & ingressu & egressu, Job.1,21. Eccl.5,14. I.Tim.6, 7.

Nuditas corporis humani, ut in statu innocentia fuit honesta, sancta, casta & gloriosa Gen.2,25. ita post lapsum turpis facta est & ignominiosa Gen. 3,7. Nimirum propter inordinatos & obscænos carnis affectus & motus adversus rationem rebellantes, vid. Augustin. de civitate Dei lib.14, cap.17. Hinc nuditas nonnunquam significatur pe, fœdum, pudendum, Gen.9,21,23. Exod. 20,26. Lev.18,6. Judit.9,2. Esa.3,17. cap.47,2. Jer.13,26. Hab. 2,15.

Cum naevi & imperfectiones corporis veste operiantur, hac verò exutâ, omnium oculis pateant, *nudum* etiam appellatur, quod notum, obvium manifestum est, Job.26,6. Heb.4,13. Hab. 3,9. Unde arcana dicuntur *denudari*, quando revelantur, aliisq; communicantur, Sir.4,21. cap.6,10. cap.27,16. Et gladius *nudatur*, quando è vagina educitur Ezech.5,2. cap.28,7.

Cum vestimenta nos muniant à frigore, æstu & aliis cœli injuriis, quibus nudi homines obnoxii sunt, hoc respectu miles amissis armis, quibus sese tueatur adversus hostes, *nudus* perhibetur, 2.Mac.11,12. Amos 2,16. Terra quoq; *nuda* vocatur, quæ caret munitionibus, Gen.42,9. Et *nudari* dicitur, cum hostibus diripienda & vastanda exponitur, Pf.137,2. Esa.24,1. Thren.4,21. Ezech.16,39. cap.23,29. Hof.2,3. Quapropter jubetur Vates Esaias planè *nudus* incedere, ut hoc insolito ac stupendo suo habitu denunciaret ingentem cladem & vastationem Ægypto ac Æthiopia superventuram, Esa.20,2,3. Nec non populus ob enormia flagitia, divino destitutus parrocino, *nudatus* dicitur, hoc est, imbellis, infirmus & hostium tyrannidi ac libidini objectus; Exod.32,25. 2.paral.28,19. confer Num.14,9.

Quoniam hominibus magnâ paupertate pressis plerumq; deest, quo amictum sibi comparent, unde laceratis vestibus & seminudi sæpius conspiciuntur: hinc *nuditas* non rarò extremam designat paupertatem corporalem Deut.28,48. 2.Paral.28,15. Job.22,6. Tob.1,20. Esa.58,7. Ezech.18,17. Matth. 25, 43. Rom.8,35. I.Cor.4,11. 2.Cor.11,27. Jac.2,15.

Cum

1.
Hominis
conditio
naturalis.

2.

Fœdum.

3.

Notum.

4.

Inermis.

5.
Paupertas
Corp.

6.
Luctus.

Cùm illi, qui magnâ tristitiâ & dolore animi ex improvîso obruuntur, vestes suas scindere, & caput nudare consueverint, Gen. 44, 13. Jud. 11, 35. 1. Reg. 21, 27. Job. 1, 20. *Nuditas* etiam indicat ingentem luctum; & præsertim talem, qui externis se prodit iudiciis, Mich. 1, 8. Levit. 10, 6.

7.
Paupertas
spirit.

Deniq; cum homo per lapsum amiserit omnem ornatum suum spiritua-lem, qui ipsi increarus, veluti vestis regia, animam corpusq; ipsius condecorabat. Ergo *nuditas* exprimit privationem primævæ illius majestatis & defectum veræ justitiæ, sanctitatis, innocentivæ, immortalitatis, aliorumq; donorum primitivis humanæ inditorum naturæ, Ezech. 16, 7. 2. Cor. 5, 4. Apoc. 3, 17. 18. cap. 16. 15.

3.

Indumentum.

NOtionibus *Nuditatis* non ineptè adjici possent hieroglyphica *indumentum*, utpote quod nuditati è diametro adversatur, ideoq; sub eandem cadit scientiam. Sicuti enim *nuditas* turpitudinem, revelationem, infirmitatem, luctum, paupertatem, &c. significat: Ita *indumentum* econtrariò denotat ornatum, Jud. 10, 3. Esa. 52, 1. Psal. 93, 1. Psal. 104, 2. Occultationem Matth. 7, 15. arma & vires pugnandi, Esa. 59, 17. Lætitiâ, Eccles. 9, 8. divitiis Exod. 12-35. Esa. 3, 6. 7. Luc. 7, 25. cap. 16, 9. Et quemadmodum *nuditas* exprimit peccati fœditatem naturali labe contractam, sic vestis vel *indumentum* insinuat veram justitiâ à Christo partam & fide nobis imputatam atq; indutam in Baptismo, Esa. 61, 10. Matth. 22, 12. Gal. 3, 27. 2. Corint. 5, 3. Apocal. 3, 18.

Verùm cum nonnisi unicus homo occurrat in hoc cornu vestitus, cujus hieroglyphicum facili negotio expediri poterit, non est, quod hujus disquisitioni diutius immoremur.

4.

Homo bestialis, seu bestia humana.

BESTIÆ variis formis extant in cornu nostro, quædã totam speciem belluinam repræsentant; aliæ caput humanum in belluino gestant corpore, aliæ hominè corpore, bestiam facie ostentant. Consimiliter pagina sacra non solum figurâ & indole brutorum animalium hominem sui admonet officii, sed bestias in hunc finem exhibet quoq; monstrosas, ut Apoc. 13, 1. 2. II. c. 17, 3. 7. 8. II. Dan. 7, 3. & seq. cap. 8, 3. 5. &c. quæsdam etiam humana facie comparentes, ut Apoc. 4, 7. Ezech. 1, 5. & seq. Quæ loca pluribus discutere à nostro alienum est propositum. Suffecerit impræsentiarum notasse, quod Spiritus Dei in monumentis sacris sæpissimè jumentorum, pecudum, ferarum proprietatibus vitia hominum arguat atq; exaggeret, ut Prov. 28, 15. Ps. 7, 3. Ps. 10, 9. Psal. 22, 13. 14. Ps. 32, 9. Ps. 49, 21. Ps. 68, 31. Ps. 74, 19. Ps. 80, 14. Esa. 34, 6. 7. Ezech. 19, 2. 3. cap. 39, 17. 18. Hof. 10, 11. Amos 4, 1. Matth. 7, 15. cap. 25, 32. 33. Tit. 1, 12. &c. Hinc D. Hieronymus in hæc verba Ezech. 5, 17. *Immittam in vos bestias pessimas, &c.* ita scribit: *Dissenstiones, hæreses, schismata, emulationes, irvidiæ, tristitiæ, deprecationes, desideria mala, avaritia, quæ est radix omnium malorum, bestia pessima sunt; quæ cum fuerint in nobis, meremur audire: corripiet te prævaricatio tua; precamurq; & dicimus: nè tradas bestiis animam confitentem tibi, &c.*

Exprimuntur itaq; hæc figurâ deploranda hominum stultitia, qui ratione & intelligentiâ divinitus præditi, hujus autem immemores suæ dignitatis, ac præ-

præstantiæ, neglecto Deo, ad cuius imaginem conditi sunt, ut eum agnoscant, celebrent, & vitam divinam in his terris agant; pecudum more se carnis cupiditatibus immergunt, & in quævis flagitia bruto quodam impetu feruntur, donec tandem in eundem cum jumentis, h. e. perpetuum cadant interitum juxta illud Pl. 49, 21. confer. 2. Pet. 2, 12. Quapropter Christus Herodem *vulpem* Luc. 13, 32. Paulus Neronem *leonem* 2. Tim. 4, 17. Hofcas populum Israeliticum *vulvulam*, cap. 10, 11. Esaias Pseudopphetas *canes mutos* cap. 56, 10. Johannes Baptista Phariseos *progeniem viperarum* Matth. 3, 7. vocitare non dubitarunt. Huc apprimè quadrant, quæ habet Chrysostomus Homil. 12. in Genes. *Scriptura homines malos canes vocat, ob impudentiam & impetum; ob libidinem equos; ob stupiditatem & rudicitatem asinos, leones & pardos ob rapacitatem; asides ob fraudulentiam, &c.* Et rursus Homil. 23. ad populum Antiochen: *unde potero te fidelem agnoscere, dictis omnibus contraria protestantibus? quid vero fidelem dico? nec enim es homo, cum tanquam asinus recalcitres, lascivias ut taurus, ut equus post mulieres humanas, ventri tanquam ursus indulgeas, ut mulus carnem impingves, rapias ut lupo, immiscaris ut serpens, ferias ut scorpius, sis subdolis ut Falpes.*

Homo degenerat in feritatem.

Eleganter Boetius lib. 4. consol. phil. profa. 3. ostendit, quomodo vitia hominem sua humanitate deiciant & in bestiam transforment: *Avaritii, inquit, ferret alienarum opum violentus exceptor? similem lupi dixeris. Ferox atq; intractus linguam litigis exercet? cani comparabis. Insidiator oculus surripuisse fraudibus gaudet, vulpencilis exagitur. Ira intemperans fremit? Leonis animum gestare creditur. Pavidus & fugax non metuendus? formidat? Cervi similis habeatur, segnis & stupidus torpet? Asinum vrent. Levis atq; inconstans suavia permutat? nihil ab arctus differt. Fœdis immundisq; libidibus immergitur? Sordide suis voluptate detinetur. Ita fit, ut qui, probitate deserta, homo esse desierit, cum in divinam conditionem transire non possit, vertatur in belluam.*

Nec aliud indicare voluisse videtur Pythagoras per suam *μετεμψύχων* cum dixit, animas sceleratorum migrare in bestias, h. e. brutos & belluinos mores induere. Idem monere voluit Homerus, qui iunxit, socios Ulyssis à Circe in varias belluas transformatos, Ulyssilem autem ob virtutem & sapientiam non potuisse Circeis poculis dementari.

Scriptura hoc ipsum depingit metamorphosi Regis Nabucadnezaris, qui ob superbiam & insolentiam aliâq; vitia ad formam & conditionem bestie reductus, atq; ex hominum contubernio exturbatus, per integrum septennium in solitudine inter feras sub dio noctu dieq; oberravit, Dan. 4, 13, 22, 30.

Porro stupor iste belluinus apud homines nonnunquam ita invalescit, ut brutis non modò similes sed longè deteriores evadant. Hinc Esa. 1, 3. Judæis rebellibus & ingratis non equus generosus, non canis sagax, sed stolidissima animalia, *Bos & Asinus*, præferuntur. Eorundem seccordiam perstringens Jeremias cap. 8, 4. solertiam certarum avium allegat, statâ tempora abeundi & redeundi accuratè observantium. Et Isai. cap. 1, 18, 12. *Jumenta in gemiscere, armenta boum perplexa esse, & bestias agri ad Dominum clamare* perhibens, aperte taxat nefandum hominum stuporem, qui nec manum Dei irati agnoscent, nec peccata sua quibus meruerunt hoc malum, serio deplorant. Sic desiderium *Cervi* anhelantis ad rivos aquarum Pl. 42, 2. Vigilantia *Cervæ* matutino tempore è cubili suo egredientis ad paltum Pl. 22, 1. Caut. 2, 9. Diligentia *formicæ* labore rempestivo colligentis cibum Prov. 6, 6. & seq. Volatus *columbæ* hostem suum accipitrem summa celeritate fugientis Pl. 55, 7. Renovatio *Aquile* pristinas vires formamq; recuperantis Pl. 103, 5. Eccl. 40, 31. Crocitus & clamor *pulli corvini* Pl. 147, 9

Homines deteriores bestiis.

Job. 39, 3. Generositas & fortitudo *leonis* Gen. 49, 9. Apoc. 5, 5. Laboriositas *Afinae*, Gen. 49, 14. *Ovis* patientia Esa. 53, 7. *Agni* innocentia I. Pet. 3, 19. *Gallinae* affectus in pullos Matt. 23, 37. &c. Hæ, inquam, & alia aliorum animalium virtutes nobis per sepe proponuntur ad æmulandum in rebus spiritalibus, ac fidei pietatisq; exercitiis. Quamobrem Jobus in genere nos ablegat ad bruta animalia, veluti præcones divinæ virtutis & sapientiæ: *Interroga jumentum & docebunt te; & volatilia cæli, & indicabunt tibi*, Job. 12, 7.

Imo quemadmodum animalia usu rationis & loquelæ destituta, virtutibus quas naturaliter edunt instinctu, homini non raro antecellunt: Ita rursus homo omnium belluarum vitia sua malignitate non æquat modò sed longè etiam excedit. Nam *equum* superat *ferociâ*; *Leonem* truculentiâ; *ursum* sævitiâ, *lupum* voracitate; *vulpem* astutiâ; *canem* invidiâ; *pavonem* superbiâ; *suem* ingluvie; *Gallum* libidine & sic deinceps. Unde in sævissimis bestiis nonnunquam major deprehenditur humanitas, quàm in ipsis hominibus. Danieli, quem in lacum conjecerunt Medi, parcebant leones, Dan. 6, 23, 24. Eliam, quem hostiliter Achab persecutus est, parcebant corvi I. Reg. 17, 6. Quo respiciens Cyprianus tractat: de orat. Domin. *O humane malitia, inquit, detestanda crudelitas! feræ parcunt, aves pascunt, & homines insidiantur ac seviunt.* Quin eò tandem malitia pervenit humana, ut omnia vitia, quæ singula tantùm in singulis bestiis conveniunt, in uno interdum homine impio & scelerato concurrant simul universa. Hinc Paulus conditionem hominis naturalem & carnalem ita describit, quod sit *peccator* Rom. 7, 14. ut qui totus peccati servitio mancipatus sit, quod ipsi prorsus *dominatur & regnat in mortali ipsius corpore*, Cap. 8, 12, 14.

Omnium
bestiarum
vitia con-
currunt in
uno homi-
ne.

f. Piscis.

Figura *Piscis* aliquoties se offert in cornu nostro, quem inter cibos delicatiores olim etiam fuisse testantur non modò scriptores prophani, & inter ceteros Svetonius, qui in famosissimâ illâ cœnâ, Vitellio Imperatori datâ à fratre, duo millia lectissimorum piscium apposita fuisse tradit: sed huc etiam alludunt historiae sacræ, & præsertim illa de murmurantibus Israelitis in deserto, qui imprimis recordabantur piscium, quos in Ægypto gratis comederant, Num. 11, 5. Et postmodum esum piscium Judæis valdè gratum & familiarem fuisse indicant plurima scripturæ loca, ut Tob. 6, 7. Matth. 7, 10. Marc. 8, 7. Luc. 24, 42. Joh. 6, 9. &c. Piscem igitur symbolum esse voluptatis & delicatæ vitæ, extra controversiam est.

Vitæ deli-
cata.

Ipsè autem Salvator omnes in genere homines *bonos* pariter & *malos* assimilat piscibus, ob varia scilicet piscium & vitia & virtutes, Matth. 13, 47, 48.

Impii.

Vitia piscium quod attinet, primò propter summam frigiditatem & humiditatem stolidi & indociles sunt, nec nullo modo domari aut educari possunt. Hoc nomine 1. in genere schemata sunt peccatorum pertinacium & obduratorum, qui nullâ doctrinâ aut exhortatione à peccatis abduci, & ad meliorem mentem reduci possunt, Esa. 65, 2. Prov. 1, 24, 25. 2. In specie notantur hæc piscium conditione bibuli & ebrii, qui humiditate gaudent, hæc continuis compositionibus & hollationibus indulgent, hincq; nihil recti, justi, commodi aut laudati designant, Hof. 4, 11. Esaiæ 5, 11, 12. Amos 6, 6. Roman. 13, 13. Sir. 19, 2. Prov. 20, 1. cap. 23, 29, 30.

Pisces ventre incubant aquis, & latere amant in limo, algâ, gurgitibus: hac ratione insinuant homines terrestres, qui hujus mundi delitiis, voluptatibus, divitiis, honoribus ita se immergunt, ut illinc difficulter extrahi, & ad veram sapientiam, virtutem, beatitudinem aspirare queant, Luc. 8, 14. cap. 21, 34. De quibus Paulus Phil. 3, 9. *Quorum Deus venter est, & gloria in confusione reforum, qui terrena sapiunt.*

Piscium omne genus vorax & gulosum est teste Arist. l. 3. de part. Anim. c. 14. Ita non minima pars hominum in gulam & ingluviem propensa, Amos 6, 4. Sir. 37, 34. 35. 36. Prov. 23, 20. Eccles. 10, 16. Luc. 21, 19. &c.

Pisces longè lateq; vagantur & oberrant, ac propter cibum modò ex mari egrediuntur in flumina, modò è fluminibus fugiunt in pontum vid. Aristotel. lib. 9. hist. Anim. c. 37. Hoc respectu representant homines avaros, & maximè mercatores, cupidos lucri & divitiarum, qui omnes terræ & maris recessus pervagantur, per saxa per ignes discurrent Ps. 39, 7.

Inter pisces non ulla justitia, sed vis & violentia dominatur, dum majores devorant minores, Arist. lib. 9. Histor. Animal. cap. 2. Utinam in communi hominum vitâ & conversatione non eadem violentia ac injusta crudelitas nimis usurparetur, nec tam crebrò videre esset, ut *pisces magni*, hoc est, qui viribus, auctoritate, potentiâ, pollent, *parvos* atq; miseros deglutiant, eorundem bona, domos, fundos, substantiam ad se iniquissimè rapiendo, Mich. 3, 3. Prov. 1, 12. Ps. 35, 25. Ps. 142, 3. Thren. 2, 16. Job. 20, 15. Marc. 20, 14. Matth. 23, 14. &c. Huc imprimis facit querela illa Hab. 1, 13, 14. *Quare respicis super iniqua agentes, & tacet, devorante impio justiore msc? Et facies homines quasi pisces maris, & quasi reptile non habens Principem.* Præclare Basiliius hom. 7. Hexam. *Major pars piscium, ait, liguriunt, alter alterum, & minor apud illos esca majoris est. Et si evenerit, ut is qui minorem superaverat, alterius præda fiat, ambo tum simul deglutuntur & unâ ultimi pisces immersi ventrem ingreduntur. Quid igitur nos homines aliud agimus, cum vim inferimus inferioribus?*

Pisces per sæpe in medio cutsu & lusu capiuntur ex improvîso: idem hominibus impiis contingere solet, qui dum omnis metus expertes carnalibus affectibus & voluptatibus securè indulgent, subitaneo & improvîso obruuntur interitu. De quo monet Ecclesiastes cap. 9, 12. *Nescit homo finem suum; sed sicut pisces capiuntur hamo, & aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit.* Adde Luc. 21, 35. I. Thess. 5, 3.

Hoc pacto pisces effigiem exhibent hominum malorum & reproborum: Cum autem Christus affirmet hamo suo non solum malos sed etiam bonos pisces contineri, sequitur, pios & fideles non minus piscium notione & figurâ representari, idq; propter nonnullas piscium proprietates.

Pisces sicuti in aqua generantur, ita in eadem manent, vivunt, nutriuntur, unde à mari tanquam suo domicilio & mansione plærumq; denominantur Gen. 1, 26. 28. cap. 9, 2. Num. 11, 22. Job. 12, 8. Ps. 8, 9. &c. Quo nomine expriment mo-rem & ingenium hominis pii, prudentis, & sibi constantis, qui in statu & officio, in quo divinitus constitutus sit, perpetuò manet, nec ultrò mutationem quærit Psal. 37, 3. Sir. 3, 16.

Pisces nunquam elementum suum ad insidias aliis struendas transgrediuntur, Hinc pisces esse hieroglyphicum *innocentiæ* docet Pierius hierogl. 31. Ideoq; Pythagoram cavisse, ut homines abstinerent piscibus, nè videlicet inson-tes persequerentur, tradit Litiu's Giraldu's in symbolis Pythagoræ. Quocirca etiam Pythagoras, teste Plutarcho, à piscatore retis jactum emisse fertur, ut

quicquid piscium eo jactu caperet, statim emitteret. Scriptura sane idem exigit à quovis Christiano, ut hoc modo pisces imitatus, innocuum se erga omnes præbeat, Pf. 15, 3. Tit. 2, 12.

5. Pisces aquam & humiditatem, ut nutrimentum suum intimè amant, desiderant, in deliciis habent, eaq; destituti, non diu superstites esse possunt; quod etiam innuitur Esa. 50, 2. Consimiliter mens pia & devota omnem suam lætiti-
 am, refectionem, voluptatem unicè quærit & haurit in aquâ vivâ & pura divini verbi, quæ si destituatur, est veluti *cervus ruginens ad rivus aquarum*, Pf. 42, 1.

4. Piscibus oculi sunt lubrici, propter circumfusi humoris crassamentum, uri scribit Aristot. lib. 2, cap. 13. Ita piorum oculi non rarè crassitiem & lubricitatem contrahunt ac penè caligant præ lachrymarum abundantia, quas noctu & interdiu fundunt propter peccata, & iram Dei cum pœnis multivariis hinc provocatam. Exempla vide Pf. 6, 7. Thren. 1, 2. cap. 3, 48. 51.

5. Pisces perpetuis ferè fluctibus agitantur maris procellosi atq; æstuantis: Ita fidelia Christi membra variis tentationum, afflictionum & mutationum æstibus jactantur; experti illud: Pf. 42, 8. & Pf. 69, 1. 2.

6. Piscem non modo homini cibum, sed etiam medicinam suppeditare ostendit historia Tob. 17, 13. Ubi Tobias Junior felle piscis cæcos Patris inungens oculos visum illi restituit: Ita homo verè Christianus totis viribus succurrit aliorum necessitati atq; inopiæ; famelicis cibum, ægrotis medelam, miseris auxilium lubenti impertiens animo, Esa. 58, 7. Tob. 4, 8.

Utriq;. Ob hæc rationes comparantur cum piscibus homines pii ac probi. Restat adhuc conditio quædam piscium, quæ hominibus aptata, diverso respectu, & vitio verti & ad virtutem referri potest, ideoq; nunc vituperio, nunc laude digna censetur: sunt enim pisces planè muti & vocis beneficio destituti.

Hanc piscium proprietatem æmulantur ab una parte homines prorsus impii & obstinati, qui ad eò obmutescunt, ut nec Deo confiteri peccata, nec nomen ejus in adversis invocare, aut pro acceptis beneficiis celebrare, nec proximum vel tristem erigere, vel errantem revocare in viam sustineant: quæ silentium injustum perstringitur Pf. 58, 1. Digni itaq; qui & hic in afflictionibus ac ærumnis desperabundi conticescant, 1 Sam. 2, 9. Et ibi in die Judicii coram supremo Judice tandem, veluti pisces, obmutescant, Matth. 25, 46.

Ab altera parte synceri & fideles Jesu Christi servi piscium imitantur silentium, verâ patientiâ sub cruce & calamitatibus, dum nequaquam murmurant aut ullam vocem edunt, quæ Deum aut homines offendere possit: sed patienter & humiliter omnia Domino committunt, ejusq; opem expectant, & ita cum Jobo *manum apponunt ori suo*, Job. 39, 34. *ponunt in pulvere os suum* Thr. 3, 29. *silent à facie Domini*, Zophon. 1, 2. *Conquiescunt animâ suâ in Deo*, Pf. 62, 2. *In silentio & spe ostendunt fortitudinem suam*, Esa. 30, 15: &c.

Porro si piscium è mari extractio humanæ applicetur conditioni, res itidem duas diversissimas nobis ob oculos ponit, gratiam, inquam, & iram Dei.

Quando mare consideratur ut locus piscibus commodus & ordinarius, ex quo protrahuntur inviti, denotare potest patriam ac domum, quam incolæ libenter inhabitant, unde etiam ægerrimè ejiciuntur & abducuntur ab externis hostibus, qui hinc *Piscatores* audiunt, Jer. 16, 16. Et eorum vis, robur, exercitus *saena & rete* nominatur, Hab. 1, 14.

Quando verò mare vel in se consideratur, ut est periculi plenissimum, Sir. 43, 26. vel respectu hominum, qui in mari vivere nequeunt, vel minorum piscium, qui in mari à majoribus absorbentur, significat *mundum*, in quo ceu vasto

sto ac turbido mari, cum multis ac variis malis, hæresibus, tentationibus, seductionibus conflictandum est: Ex quo per doctrinam & prædicationem Evangelii homines in Dei regnum protrahuntur & congregantur. Unde ipsum verbum Dei prædicatum assimilatur *reti in mare projecto*, Matth. 13, 47. ejusq; præcones *piscatores hominum* vocantur, Matth. 4, 19.

Deniq; cum piscis in terram non nisi captus trahatur, in terrâ invitus maneat, nec diu vivat, ibiq; confestim omnes amittat vires, uti apparet Tob. 6, 5, 6. haud absurdè statuitur hoc nomine Symbolum hominis captivi, peregrini, infirmi, mortui: quâ etiam ratione exprimit statum & conditionem humani generis naturalem. Sumus enim naturâ *capti* sub potestate Sathanæ Psal. 142, 8. *Constricti vinculis* æternæ maledictionis, Esa. 61, 1. *peregrini* & extorres à cœlesti patriâ Ps. 39, 13. Heb. 13, 14. *Infirmi* ac debiles corpore & animâ, Ps. 6, 3. Psal. 38, 8. 9. *Mortui delictis ac peccatis*, Ephes. 2, 1. Col. 2, 13. &c.

6.

Vultur & Milvus.

Piscibus commodè succedunt aves, utpote quibus magna cum piscibus intercedit cognatio, quod etiam notavit Ambrosius lib. 1. Hexam. cap. 14. Utriusq; enim familias ex eadem materiâ, nimirum ex aqua productas esse docet Moses Gen. 1, 20. Et inter utriusq; membra ac motus admirabilem analogiam agnoscunt rerum naturalium Scriptores. Volucres autem veluti testes divinæ providentiæ, citat Christus, Matth. 6, 26.

Verum enim verò cum in hoc cornu non nisi duæ extent Aves, & quidem utraq; piscem rostro suo rodens, voraces se & rapaces atq; prædatrices esse indicant: quo nomine duo execranda insinuant vitia, quamplurimis mortalium, hodie (proh dolor) nimis nota & familiaria, *ingluviem*, inquam, & *rapacitatem*, quæ plerumq; simul sese invicem comitari solent. Hæc namq; est præcipua causa, cur alter alterius bonis & substantiis adeò insidietur, ut habeat, quod luxu profundat, Amos 2, 8. cap. 4, 1. Hab. 2, 5. &c.

Luxus & rapacitas.

Quemadmodum autem aves rapaces, ut Aquila, vultur, Milvus, Accipiter, &c. magnâ plerumq; pollent sagacitate, & diligentiam adhibent incredibilem ad prædandum; dum celerrimè volant, Deut. 28, 49. Thren. 4, 19. Zach. 5, 9. & odoratu ac visu ita valent; Job. 28, 7. ut prædam procul sitam sentire possint Matt. 24, 28. Ita iniusti & crudeles illi prædatores ad omnes intenti occasiones, mille fallendi & rapiendi artes noverunt, *prudenciores* hac in parte, *quam filij lucis in suo genere*, Luc. 16, 8. Deinde harum avium quædam vivis animalibus maximè insidiantur, & præsertim domesticis, videlicet pullis anserum, gallinarum, &c. ut Milvus & Accipiter: quædam cadaveribus inhiant, ut Vultur & Aquila. Ita nihil tutum aut immune ab hominum avaritiâ, qui pauperes & vivos emungunt, cum pane & victu simul sanguinem ac vitam ipsis cripiendo, Sir. 34, 22. 23. Et mortuos in relictis hæredibus, viduis & pupillis crudeliter exspoliant; Mich. 2, 9.

Quid quod Vultures imprimis tantâ sagacitate & odoratu valere perhibeantur, ut per centena milliaria ex aliis locis etiam trans mare advolent ad dilanianda cadavera: Imo magnas quoq; clades & cædes præfagire dicuntur; unde magnis gregibus comitantur milites prodeuntes in prælium. Sunt igitur viva imago eorum, qui mortès aliorum expectant, discere sperantes ex hæreditatibus; quos Seneca scitè perstringit Epist. 6. *Qui, inquit, amico agro assidet, hæreditatis causa, vultur est, cadaver expectat.*

D. Wolff. Frantzius in suâ historiâ Animalium Vulturibus, præsententi- bus cadavera triduo, depingi statuit multorum curiositatem & avaritiâ, qui magnâ explorant solertiâ, quænam bona feudalia aut Ecclesiastica à senibus aut ægris teneantur, ut illa maturius à principibus emendicent, viventibus adhuc prioribus possessoribus, quorum cadaveribus, vulturum instar, inhiare rectissi- mē dicuntur.

Sicuti etiam vultures reliquias prædarum non relinquunt aliis avibus, ut facere solet Aquila, sed pullis suis in nidum deferunt; Sic ejusmodi bonorum feudaliū vel Ecclesiasticorum captatores præ nimiam tenacitate & avaritia nihil expendunt, in sustentationem pauperum, Scholarum, Ecclesiarum, sed quicquid corradunt, sibi suisque tantum reservant. Contra præceptum Salomonis, Prov. 5, 16. *Fontes tui deriventur foras, &c.*

Quam extremè autem Deus aversetur rapinas atque deprædationes, etiam eo declarare voluit, quod in lege aves omnes rapaces pronunciavit immundas, quarum esum populo suo profus interdixit, Lev. 11, 14. Deut. 14, 12, 13. Hoc ipso monens, non imitandas esse harum avium turpes proprietates, nisi Deo & hominibus abominationi esse velimus, Psal. 5, 7.

Denique Vultur, Milvus, Ardea, Accipiter, &c. nidificant in locis desertis & abditis, ut illorum nidi nunquam videantur: unde regio vastata & desolata harum avium dicitur habitaculum Esa. 34, 14, 15. Et David tempore ærumnoso non modò à sociis & amicis desertus, sed etiam propter summum mœrorem ultrò fugiens hominum commercia, assimilat se ejusmodi avibus solitudines incolentibus Ps. 102, 7. Quo significatur, quid tandem maneat injustos raptores & pauperum expilatores, à facie Dei & S. Angelorum & beatorum hominum consortio procul arcendos atque ad Tartara disturbandos, Matth. 7, 23. cap. 25, 41. Apoc. 21, 27. cap. 22, 15. &c.

7.

Eqves.

Inter plurimas Eqvi proprietates duæ potissimum celebrantur in Sacro codi- ce, *Fortitudo & Velocitas*: Hujus mentio fit Jer. 4, 13. cap. 12, 5. Amos 2, 15. Hab. 1, 8. &c. Illius Job. 39 19. Ps. 147, 10. Ob quas non solum in trahendis curribus & vehiculis, sed etiam in bellis ac præliis Eqvi semper magnus fuit usus, ut liquet Exod. 15, 1. 2. Sam. 15, 1. Proverb. 21, 31. Jer. 6, 23. cap. 46, 4. Ezech. 38, 15. Zach. 10, 3. &c. Unde Eqvus denotat quodvis genus auxilii humani, præsertim mili- taris, Ps. 20, 8. Ps. 33, 17. Esa. 31, 1. cap. 43, 17. Jer. 51, 21. Hos. 14, 4. Mich. 5, 10. Hag. 2, 23. &c. Quocirca vetuit Dominus in lege, Judæorum Reges nimium alere eqvi- tatum, nè scilicet vel hoc freti bella injusta vel non necessaria moverent, vel huic magis quam Deo belli tempore confiderent, Deut. 17, 16. Eandem ob cau- sam jubentur Israelitæ hostium Cananæorum captos eqvos subnervare, ut disce- rent omnem impostero fiduciam suam collocare in solum Deum non in e- quorum multitudinem, Jos. 11, 6. Quapropter populum Dei in bellis ferè pedita- tu, nunquam aut rarò eqvitu, usum esse ostendit historia sacra. Impii autem Reges ceperunt magno eqvitu & uti & delectari, uti patet de Joram 2. Par. 21, 9. Quod etiam Esaias exprobrat proceribus Judæorum, quod *repleta sit terra ipso- rum eqvis & innumerabilibus quadrigis* cap. 2, 7.

Hinc est, quod *Angeli* ad opem piis adversus hostes ferendam cœlitus emis- si, plarumque apparuerint *insidentes eqvis*, quasi celeres & festini ad pugnandum; 2. Reg. 6, 17. 2. Maccab. 3, 25. cap. 10, 29. cap. 11, 8.

Auxilium
humanum.

1.
Angeli
eqvites.

Qvin

Quia & ipse Deus *in equitare calis & nubibus* dicitur Deut. 33, 26. Esa. 19, 1. Pf. 18, 11. Tum, quia toti mundo, quasi fessor equo, insidet, omniaque; habentis providentia suæ regit & gyrat pro arbitrio Pf. 135, 6. Tum, quod ubique; ad cælum, & celeritè ac repente ad volat ad liberandos suos & evertendos hostes, Pf. 34, 19. Pf. 91, 15. Huc, procul dubio, spectant verba illa Hab. 3, 8. *Ascendisti super equos tuos, & quadrigæ tuæ Salvatio.* Ubi perequos & quadrigas intelliguntur aquæ rubri maris, quibus, ut fortissimo equitatu & curribus falcatis Jehova in Ægyptios impressionem fecit, eosque; prostravit in salutem populi sui, Exod. 13, 21.

2.
Deus omnia gubernans.

Deo, peccatoribus justam infligenti pœnam, *equitandi* verbum tribuitur: Tum, quia securis & nihil tale metuentibus subito & celeriter imminet, 1. Thess. 5, 3. Tum, quia illos stringit & coërcet, non secus ac eques equum freno domat, calcaribus exagitat, Hof. 10, 11.

3.
Deus peccatores puniens.

Origenes in Exod. cap. 15. & Hieronymus in Pf. 75. quemvis hominem impium & carnalem dicunt *equum*, qui fessorem habet Diabolum, à quo ducitur, agitur, stimulat, ut in quævis ruat flagitia. Cui congruit illud Jer. 8, 6. *Omnes conversi sunt ad cursum suum* [ad scelera & flagitia] *quasi equus impetu vadens ad prelium.*

4.
Diabolus.

Homines impii & feroces, qui miseris ac pauperibus contumeliosè & perulenter insultant, eosque; ut vile aliquod jumentum, crudeliter tractant, *super capita ipsorum equitare* dicuntur, Pf. 66, 12.

5.
Impii.

Pii à Deo ad temporalem felicitatem, & imprimis ad opum abundantiam evecti *equitare super excelsa terræ* perhibentur Deut. 32, 13. Esa. 58, 14. Quamvis posteriorem hunc locum Hieronymus & Gregorius 31. moral. c. 0. Item ex novitiis Oecolampadij, Cornelius à Lapide & alii interpretari malint de virtute & sublimi indole verorum Christianorum, qui in cœlestibus & divinis mente fixi, terrena omnia, etiam eminentissima, magno animo contemnunt, & amore æternitatis, calcant. Verùm huic expositioni nimis coactæ & ipse contextus, & utriusque; loci jam citati accurata collatio aperte reclamant.

6.
Pii.

Rectius & convenientius adhibetur *equitandi* verbum ad exprimendam, & adumbrandam prædicationem Evangelii: ubi sacrosanctum ministerium, est Equus velox & generosus, cui ipse Christus gratia & virtute spiritus sui insidens, corda hominum voce & concione Evangelii ingreditur, eaque; salvificæ Dei cognitione, verâ fide, ejusque; fructibus beat, & ita ad vitam præparat æternam. Hinc *equitare* dicitur *super verbum veritatis* Pf. 45, 5.

7.
Christus.

Hujus *Equitationis* insignis extat pictura Zach. 1, 8. & seq. Ubi Propheta in visione sibi oblata, cernit *equitcm, sedentem in equo rufo, & consistentem inter myrtos, quæ in valle profunda & obscurâ consistunt.* A tergo ejus conspiciuntur *equi rufi, varij, [discolors] & albi.* Quorum conditio sciscitanti Zachariæ ita explicatur: *Hi sunt, quos misit Dominus, ut perambulent terram.* Quo dicto, mox ipsi, quasi jam reversi ab itinere illo, expeditionis suæ fructum & effectum ita exponunt: *perambulavimus terram, & ecce, tota terra desidet & quiescit.* Quam vocem excipit *Angelus Jehovæ* [eques ille inter myrtos] diligenti pro Judæis intercessione: *Domine exercituum, quousque; tu non misereberis Hierusalem & civitatum Jude, quibus iratus es? &c.*

Zach. 1, 8.
& seq.

De hac visione, admodum obscurâ variè sunt interpretum sententiæ, quas hic singulas recensere aut examinare super sedeo. Consideranti mihi, & diligentius omnia expendenti videtur depingi hoc loco vis & efficacia ministerii sacri, cujus autor est Jesus Christus, *Eques ille in equo rufo inter myrtos, &c.*

Eques appellatur ob celerem Evangelii cursum, quod ministrorum operâ &

1.

&

& spiritus sancti efficaciam hominum instillat animis, Act. 2, 37. cap. 16, 14. Esa. 50, 5.

2. *Ego insidet rufo coloris ignei & sanguinei, partim ob effusionem sanguinis sui rubicundi in morte & passione, quo gratiam Dei & peccatorum puniceorum [Esa. 1, 18.] remissionem in Evangelio nobis exhibitam acquisivit, Luc. 24, 47. Partim propter vim igneam & virtutem efficacissimam, quæ promovet verbi prædicati cursum Ps. 147, 15. partim propter ignem tribulationis, quo piæ Ecclesiæ membra in hac vitâ purgantur I. Pet. 4, 12. Partim denique ob sanguinariam & igneam vindictam, quam ab Evangelii hostibus iusto iudicio exigit, Esa. 63, 1. & seq.*
3. *Consistit inter myrtos, fitas in profundo. Tum, quod ante manifestationem in carne latuit cum mysterio Evangelii sui sub densâ & obscurâ umbrâ myrtorum, h. e. variorum typorum, sacrificiorum, ceremoniarum, promissionum, prophetiarum, &c. Heb. 10, 1. Tum, quia post nativitatem continuit se intra suæ gentis pomerium & myrtetum Matth. 10, 6. cap. 15, 24 Act. 13, 46: Quo tempore populus Judaicus, [qui olim tanquam myrtus, hoc est, arbor amœna fragransque plantatus fuerat à Domino in hac terrâ Ps. 80, 9. Esa. 41, 19.] quasi in profundum tenebrarum, errorum, hæresium erat demersus Luc. 1, 79.*
4. *Atteropulus habet equos: Apostolos, & fideles veritatis præcones, variis linguis & dotibus instructos, quos statim ab ascensione ablegavit in universam terram, ut suâ prædicatione per orbem terrarum Christum ejusque Evangelium circumferrent Marc. 16, 15. Ps. 104, 4, 5. Inter hosce præcipuus fuit D. Paulus, qui plurimis regionibus peragratis. sua doctrinâ & concione Christum in Galliciam, Antiochiam, Cappadociam, & in Italiam denique Romam usque portavit, omniaque à Judæa usque ad Illyricum sacrosancto implevit Evangelio. Nec hodie cessant generosi equi à fessore suo Christo incitati hunc currere cursum, doctrinam cœlestem pro virili propagando, Jer. 3, 10. Eph. 4, 11.*
5. *Equi illi sunt alii rufi, alii albi, alii variegati, seu diversi vel medii coloris, quibus varia & diversa Ministeriorum verbiofficia adumbrari censeo. Rufi sunt, dum ex lege iram Dei cum æterna damnatione comminantur obstinatis: Albi, dum in Evangelio gratiam Dei & æternam salutem annunciant respicientibus: Punicei, seu coloris misti & medii, dum omnia recte temperant, & quodvis suo loco & tempore promunt, & auditoribus convenienter aptant.*
6. *Effectus Apostolorum ac fidelium Pastorum est, reddere terram quietam & tranquillam: dum videlicet dulci consolatione Evangelicâ pacem & tranquillitatem turbatis afferunt conscientis, juxta illud Rom. 5, 1. *Justificati ex fide pacem habemus erga Deum per Dominum Jesum Christum*, vide I. Pet. 3, 21. Ephes. 2, 17. Col. 3, 15. Ps. 51, 10. Ps. 119, 9. Esa. 35, 4. cap. 40, 1, 2. cap. 52, 7. cap. 57, 19. cap. 61, 1, 2. Matth. 11, 28. &c.*
7. *Ex hoc tam felici progressu Evangelii apud Gentes conversas occasionem sumit Angelus thaboræ [h. e. filius Dei ad dextram patris confidens] apud Patrem intercedendi pro Judæis fratribus secundum carnem Rom. 9, 5. ne propter execrandam securitatem suam & pertinaciam in perpetuum rejiciantur, quemadmodum meruerant; sed ut exemplo Ethnicorum provocati, tandem respiciant, atque ex immani illa cœcitate & obduratione, quæ per septuagesimam illam captivitatem Babylonicam olim adumbrata fuit, liberati, Evangelium Christi fidei corde amplectendo, cum Deo in gratiam redeant, & salutem æternam consequantur. Quæ omnia plenius deduci possunt ex capite undecimo Epistolæ ad Romanos & præsertim vers. 14, 31.*

Hoc modo visionem istam optimè & commodissimè exponi posse reor, cuius summam compendiosam repetere videtur Zacharias infra cap. 10, 3. Ubi per Prophetam pollicetur Dominus, se in locum pravorum *Pastorum & hircorum*, [h. e. Phariseorum & Scribarum] meliores surrogaturum doctores, Apostolos nimirum eorumq; fidos successores, *quos ponet quasi equum glorie in praelio*, h. e. in lruet sublimibus Spiritus sancti donis, ut tanquam equi generosi & ad bellum apti, Christum fessorem corda hominum expugnantem, & imperio suo spiritali subjugantem animose circumvehant.

Zach. 10, 3.

Sunt qui in hunc etiam sensum trahant visionem ejusdem Zachariæ cap. 6. 1. & seq. descriptam, de *quatuor quadrigis ex medio duorum montium encorum egredientibus*, quos equi robusti diversorum colorum trahunt, &c. Ubi allegoricè per *quatuor* illas *quadrigas* intelligunt *quatuor Evangelia*, per *duos montes encos* duo testamenta, per *Equos* Apostolos, per *diversos colores* varias dotes ac virtutes, quibus Apostoli imbuti salutarem Evangelii doctrinam ad *quatuor mundi cardines*, h. e. per totum orbem extenderunt.

Zach. 6, 1. & seq.

Rufi sunt hi equi ob zelum ardentem, Act. 6, 10, 15. & martyrium Joh. 16, 2, *Nigri* ob modestiam Cant. 5, 11, despectum Cant. 1, 5. Thren. 4, 1. 2. tribulationes Thren. 2, 1. Joel. 2, 2. Sophon. 1, 15. & in obscuris Christi mysteriis enodandis miram ac profundam sapientiam, 1. Cor. 13, 12.

1

2.

Albi propter doctrinæ puritatem, cordis candorem, vitæ integritatem, Pf. 51, 9. Apoc. 7, 13.

3.

Varii [מְרִיבִים hoc est, grandinei seu maculis conspersi] ob varia miracula, quæ ediderunt, mala, quæ perpeffi sunt; gentes, quas converterunt.

4.

Robusti ob perpetuam in his omnibus agendis & perferendis constantiam. Vide Hieronymum in hunc locum & Alcasar. in cap. 6. Apocal. notat. 5.

5.

Inspice & confer quæ habentur Apoc. 6, 2. cap. 19, 11. Ubi Christus conspicitur *albo insidens eqvo*, per quem intelligimus Apostolos & viros Apostolicos, qui, instar equi velociter currentis, fidem Jesu Christi toto orbe celeriter propagarunt.

Apoc. 6, 2.

cap. 19, 11.

Gregorius lib. 31. Moral. c. 11. huc quoq; trahit verba Jobi 39, 19. 20. *Numquid præbebis eqvo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi locustas? Gloria narium ejus terra, terram unguâ fodit, exultat audacter, in occursum pergit armatis, &c. Quæ omnia Gregorius doctore applicat Evangelico: Equus est, inquit, prædicator, qui habet fortitudinem, quia adversa constanter tolerat, habet hinnitum, quia ad superna blandiens vocat: Equo suo Dominus & cum actionis fortitudine hinnitum vocis, & cum hinnitu vocis fortitudinem ministrat actionis. Terram unguâ fodit, id est, quicquid in mente sua terrenum versari conspicit, hoc nimirum superductæ poenitentiae duris percussionibus rumpit. Equus Dei exultat audacter, & exteriora tormenta non metuit, quia internam delectationem quærit: potestatum mundi iracundiam non formidat, quia ipse quoq; vitæ præsentis desiderium per mentis excessum calcatur. In occursum pergit armatis; intueri libet illum fessoris sui calcaribus excitatum contra armatos hostes, &c. quantum Paulum fervor accendebat, quando eum Ephesi ad irrumpendas theatri turbas zeli flamma rapiebat, Actor. 19. & 21. Ego, inquit, non solum alligari, sed & mori in Jerusalem paratus sum pro nomine Domini Jesu: contemnit pavorem, nec cedit gladio, &c. Hæc & plura habet ibidem Gregorius.*

Job. 39, 19.

20.

8.

Virga & Baculus.

Duo occurrunt *baculi* in hoc cornu diversissimæ formæ : alter extat in primi circuli posteriori serie, qui ob tenuitatem haud absurdè *virga* diceretur : alter in quarto apparet circulo, densior atq; firmior, qui pro *pedopastoritis* non ineptè accipitur. Soler autem Baculus non unum usum præbere pastori. 1. Est ipsi scipio seu fulcrum, cui fessus innititur. 2. Est index seu sceptrum, quo monstrat viam, & regit oviculas, nè à pascuis aberrant. 3. Est virga, quâ percutit dilapsuras aliò aut temerè divagantes, aut etiam negligenter sequentes. 4. Est deniq; telum, quo pugnat in lupos, aliasq; feras rapaces. Respectu usus illius quadruplicis, in quatuor distribuemus classes, quæcumq; Spiritus Dei nomine aut figurâ Baculi innuit in sacris monumentis.

1. Cùm non modò Pastores baculis, quibus se sustineant, uti consueverint, sed etiam senes Zach. 8, 4. Claudi & debiles, 2. Sam. 3, 29. Exod. 21, 19. Item viatores pedibus iter aliquò facientes Gen. 32, 10. cap. 38, 18. Exod. 12, 11. Marc. 6, 8. Notatur voce *Baculi* omnis generis auxilium & subsidium, quo nititur quis & sustentatur. Sic filius dicitur *Baculus senectutis* parentum, Tob. 5, 25. confer c. 10, 5. Et vigor seu futura panis, quæ nos alit & sustinet, *baculus* nominatur, Levit. 26, 26. Pl. 105, 16. Ezech. 4, 16. cap. 5, 16. cap. 14, 13. Esa. 3, 1. Hoc pacto ipse Deus *Baculus* audit piorum, cuius innixi præsidio, fortiter excipiunt omnium tempestatum & adversitatum fluctus 2. Sam. 22, 19. Pl. 18, 19. Pl. 23, 4. Unde veteres Deum figurabant quasi *Baculum stantem*, teste Pierio lib. 33. Hieroglyph. quia perpetuo in excubiis stat pro salute suorum : Vel, ut Cyrillus loquitur lib. 9. contra Jul. quia *stat immobilis, omnia sustinens & firmans*. E contrariò auxilia humana, quæ magis noxia quam salutaria esse solent, nomine *baculi* sed *arundinei* insigniuntur, 2. Reg. 18, 21. Esa. 36, 6. Ezech. 29, 6. 7. & c.

Quodvis
subsidium.

Deus auxilians.

2. Cum baculum seu Virgam habeat Pastor in ovibus regendis pariter & numerandis Lev. 27, 32. Jer. 33, 13. Symbolum est regni, dominationis, autoritatis, potentia, ut; Gen. 49, 10. Jer. 48, 17. Pl. 74, 2. Unde Reges quondam pro scepro gerebant virgam pastoralem seu baculum ligneum, uti constat ex Ezech. cap. 19, 11. Hoc ipso indicantes, sese officium boni pastoris in subditis suis, quasi ovibus benignè regendis & tractandis exequi. Quamobrem Homerus Agamemnonem vocat *ποιμνία λαών pastorem populorum*. Ita Aaronis virga, quæ subito germinans, produxerat amygdalas, figura & indicium fuit potestatis & regiminis ecclesiastici ei ejusq; familia divinitus consignati Num. 17, 8. Et Moses à quo tempore princeps & magistratus à Domino constitutus fuerat, semper usus est virgâ suâ loco sceptri in populo docendo, gubernando, & miraculis quamplurimis edendis : ut legere est Exod. cap. 4. & seq.

Sceptrum
regale.

Ipsi etiam Christo in regno spirituali Ecclesiæ suæ erigendo & administrando *virga* tribuitur Psal. 110, 2. more videlicet Regum mundanorum virgas aureas seu scepra, ut Symbola majestatis potentia gestantium Esther. 4, 11. c. 5. 6. & c. Davidi etiam hæc annuncianti adsunt duo nobilissimi Interpretes, *Esaïas* cap. 23. & *Micheas* cap. 4, 2. qui uno ore nobis exponunt, quidnam per *virgam* illam *proditurum è Sione* intelligendum, dicentes : *de Sion exhibit lex, & verbum DOMINI de Jerusalem*. Hoc nimirum scepro, *verbo DOMINI*, constituitur & administratur Regnum Christi, non armis, non gladio aut vi corporali. Egressa fuit virga illa è Sion cum Apostoli in urbe Hierosolymitana statim post effusionem Spiritus sancti initium facerent prædicationis Evangelii,

gelii, quod postea magnâ Spiritus S. virtute per totum terrarum orbem diffuderunt, Luc. 24, 47.

Porro regalis hæc virga Christi eximio ornatur epitheto, Psal. 45, 7. ubi vocatur *virga directionis* מִשְׁרֵר hoc est, rectitudinis, æqvitat, vel (ut Apostolus Heb. 1, 8. cum LXX. interpretatur) εὐθύτης. Quæ voce non tantum exprimitur iustissima hujus Regis dominatio, qui absq; omni ἀρεσσωπολησία jus æqualiter administrabit, nec pro affectu ac libidine nunc in hanc, nunc in illam partem curvabit aut incedet: sed vel imprimis innotuit vera indoles Evangelii prædicati, quod *virga rectitudinis* merito audit: Tum, quia rectam & infallibilem commonstrat viam (Christum cum suo merito) quâ incedent, quicumq; ad vitæ & beatitudinis æternæ consortium pervenire cupiunt, Joh. 14, 6. Tum, quia recte & directe abeq; omni odio aut favore omnibus poenitentiam agentibus & verâ fide confugientibus ad Christum, gratiam & vitam, impiis verò pertinaciter in contumaciâ suâ perseverantibus iram & mortem æternam annunciat, Marc. 16, 16. Tum deniq;, quia rectum hominis conversâ officium describit; quid nimirum faciat, fugiat, ferat, quo fidem suam rectis & genuinis fructibus rectam & ingenuam esse demonstrer, Esa. 48, 17. Mich. 6, 8.

Ne quis verò autemet spirituale hunc Regem, quasi officii sui pastoritii interim oblitum, subditos regni sui aliter ac oves tractare, ecce prodit Vates Micheas, & nomine totius Ecclesiæ ab ipso postulat, ut hanc *virgam* suam (sceptum regium) more benigni Pastoris expedire dignetur: *Pasce populum tuum in virgâ tuâ*, Mich. 7, 14. Cui ipse Salvator quasi respondet, Zach. 11, 7. se in pascendis ovibus suis duas sibi assumpsisse *virgas*, quarum alteram vocat מַעֲנַי h. e. *amentatem*, alteram מַחֲלֵי h. e. *funiculos*: Quibus duas partes capitales doctrinæ cœlestis, *Legem & Evangelium* designari statuunt unanimiter cum B. Luthero meliores Theologi. Est namq; concio Evangelii *suavis & jucunda* perturbatis conscientiis Pl. 19, 11. Ps. 51, 10. utpote, quæ *medetur contritis corde, & prædicat captivis indulgentiam* Esa. 61, 1. Contrâ doctrina Legis terroribus & angustiis ita stringit & coarctat peccatoris conscientiam, ut quasi carceri & vinculis irretitam se sentiat, Ps. 6, 3, 4. Job. 19, 8.

Nolim hîc à tam nobili materia abducere Lectorem ad veterem Chaldaeorum *ῥαβδομαντεία*, qui per baculos etiam divinabant, se ex horum inspectione futura cognoscere & agendi modum addiscere posse arbitrati. Romanos quoq; auguria per virgas olim excreuisse annotat Livius libro primo in Romuli historia. Quoniam autem modo ac ritu hoc factum sit, commemorat Rhodiginus lib. 4, 29. & Delrio lib. 4. disquisit. Magic. cap. 2, 9, 7. Sect. 1. Quam superstitionem Idololatricam tandem etiam apud Judæos invaluisse, queritur Hoseas Vates cap. 4, v. 12. *Populus meus in ligno suo interrogavit, & Baculus ejus annuntiavit ei, &c.*

Tertius usus baculi seu virgæ est, quod hoc instrumento non modò Pastor pecudes ferocientes coërceat, Num. 22, 27. sed etiam Pater filium immorigerum castiget Proverb. 23, 13, 14. cap. 29, 15. Dominus servum flagitiosum cædat, Exod. 21, 20. Hoc respectu est hieroglyphicum correptionis & castigationis Prov. 10, 13. præsertim divinæ Jer. 1, 11. Mich. 6, 9. Quæ nonnunquam *verbis* tantum peragitur à Concionatore cordato auditores ob peccata graviter objurgante; quomodo hanc phrasin usurpat Paulus, in quibus: 1. Cor. 4, 21. *Quid vultis? ut cum virgâ* [hoc est, acri & severâ objurgatione] *veniam ad vos, an cum charitate & spiritu mansuetudinis?* Item Esaias cap. 11, 4. *percutiet* [Christus] *terram virgâ oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium.* Confer Num. 24, 17. & 2. Thef. 2, 8.

3.

Castigatio.

Sæpe etiam à Deo corripiuntur homines *realiter*: h. e. calamitatibus & miseriis, quæ hac ratione *virgæ* nominantur, Job. 21, 9. Pf. 89, 33. Ezech. 20, 37.

4.

Deniq; Baculus telum quoq; est non modò pastorale sed etiam militare, uti liquet Ezech. 39, 9. Hinc David egressurus in duellum adversus Goliathem, abjecto gladio, baculum seu pedum suum assumpsit, utpote quo dudum leonem atq; ursum confecerat, 1. Sam. 17, 35, 40. Nec raro fortissimi etiam bellatores fustibus seu grandioribus baculis rem egerunt, ob aliorum armorum defectum. Plinius lib. 7. cap. 56. refert, quod prælium Afri contra Ægyptios primi fecerint fustibus, quos vocant phalanges. Virgilius 7. Ænead. inter arma, quæ plebi iratæ ministrat furor, recenset *sudes præcussas*. Hoc respectu Baculus est typus Uktionis divinæ, quæ bello aut aliis malis publicis exercetur: operâ Tyrannorum, ceu apto instrumento: unde titulum *virgæ & baculi* participant & ipsi tyranni, Esa. 10, 5. & immanis ipsorum sævitia Pf. 125, 3. Prov. 22, 8. Esa. 9, 4. cap. 10, 24. cap. 14, 5. cap. 30, 31. Ezech. 7, 11. Mich. 4, 14.

Tyranni.

Præterea cum hæc Dei virga longè aliter se habeat in impiorum quàm piorum castigatione, diversas sortitur descriptiones & epitheta. Pœna namq;ve piis quocunq; modo inflicta appellatur *virga virorum & plaga filiorum hominum* 2. Sam. 7, 14. Quod scilicet more non hostili sed humano & paterno Deus pœnas sumit de suis: quæ sententia uberius explicatur Pf. 89, 34. Hof. 11, 8, 9. Malum verò, quo improbi ac pœnitere nescii flagellantur, dicitur *virga & baculus furoris*, quod per illud Dominus iram atq; indignationem suam in ipsos effundit, Esa. 10, 5. Thren. 3, 1. Item *virga ferrea*, quod facile & nullo negotio Tyranni & hostes Ecclesiæ, quantumvis magnis viribus videantur instructi, hac virgâ vindictæ divinæ everti possunt atq; in æternum detrudi exitium Pf. 2, 9. Apocal. 12, 5. cap. 19, 15. Confer Esa. 30, 14. Jer. 19, 10. Augustinus enarrat in Psal. LVIII. breviter sed scitè explanat hanc phrasin, inq;uens: *Ille Rex virgam ferream gerit, quâ & regit & frangit*. Et paulo post quærit: *Quos regit? quos conterit?* Resp. *regit obedientes, conterit resistentes, &c.*

Virga humana.

Virga furoris.

Virga ferrea.

9.

Gladius & Arcus.

Bellum.

Gladius & Arcus erant quondam præcipua militum arma, qui cominùs gladio, eminùs arcu pugnabant in hostem: unde hæc duo tela non rarò denotant ipsum bellum, item *astum* aut vim & *virtutem præliandi*, vel ambo conjunctim positi, Gen. 48, 22. Jos. 24, 12. Esa. 21, 15. cap. 41, 2. Hof. 1, 7. cap. 2, 18. Pf. 44, 7. &c. vel separatim ut *Gladius* Lev. 26, 7, 8. 2. Sam. 11, 25. Esa. 2, 4. Jer. 9, 16. cap. 14, 13. cap. 29, 17. Thren. 1, 20. Ezech. 5, 12. cap. 6, 3. cap. 7, 15. cap. 11, 8. cap. 38, 21. Mich. 4, 3. cap. 5, 6. &c. *Arcus* Pf. 46, 10. Jer. 50, 14. cap. 51, 11. 56. Ezech. 39, 3. Thren. 2, 4. Zach. 9, 10. Pf. 18, 35, &c.

Quævis res valdè noxia.

Cùm Gladius, Arcus & Sagittæ in eo convenient, quod corpus hominum vehementer lædere, vulnerare, necare possint, significant hoc respectu rem quamlibet valdè noxiam, ut *molitiones & conatus impiorum* adversus pios Pf. 11, 2. Pf. 37, 14. *Lingvam mendacem, minacem, calumniatricem*, Job. 5, 15. Pf. 55, 22. Pf. 57, 5. Pf. 59, 8. Pf. 64, 4. Prov. 25, 18. cap. 26, 18. Jer. 9, 8. Sir. 28, 20. *Cades & internecciones*, Deut. 32, 42. 2. Sam. 12, 10. Imo quævis *graviores pœnas & calamitates*, uti constat de *gladio*, Esa. 1, 20. Jer. 25, 27, 29. Luc. 2, 35. de *arcu* Deut. 32, 23. Psal. 64, 8. de *utroq;* Psal. 7, 13, 14.

Porro expulsa arcu sagitta hoc sibi præ gladio peculiariter vendicat, quod 1. celerrimè per aërem transeat, nullum sui relinqvens vestigium. 2. non tantum

tum propè stantes, sed etiam procul distantes seriat. 3. altius penetret & periculosius fauciet. Exempla vid. 1. Reg. 22, 34. 2. Reg. 9, 24. 2. Paral. 35, 25. In primo respectu est figura *vite hum. in e, omniumq; rerum terrenarum* Sap. 5, 13. Item *fulgurum & tonitruum* Pf. 18, 15. Pf. 77, 18. Pf. 144, 6. Hab. 3, 11. In secundo denotat *pestem* Pf. 91, 5. *famem* Ezech. 5, 16. & imprimis *effectum lingvæ calumniantis* Pf. 120, 3. In tertio respectu adumbrat internos animi dolores, & *angorem afflictæ conscientie* Job. 6, 4. Pf. 38, 3. & præsertim *maligni spiritus tentationes*, Eph. 6, 6.

Vita humanâ:
na. .
Fulgura.
Pestis.
Fames.
Calumnia.
Angor conscientie:

Contra, Gladius non modò in publico belli conflictu, ut arcus, sed in quavis etiam alia occasione, est ordinarium ferè telum, quo homines alii alios interficiunt. Quo nomine designat in genere *mortem violentam* quocunq; modo illatam Exod. 18, 4. Pf. 22, 21. Pf. 144, 10. Job. 27, 14. Rom. 8, 35. Heb. 11, 37. &c. Nec non ipsam ultionem divinam flagitia hominum lethiferis vindicantem supplicii Lev. 26, 25. Esa. 27, 1. cap. 34, 6. Jer. 12, 12. cap. 50, 35. 36. 37. Ezech. 21, 8. 15. 16. cap. 38, 21. Amos 9, 1. &c. Hinc Angeli iudicium Dei excuturi sæpissimè visi sunt gladios strictos gestare manibus, Gen. 3, 23. Num. 22, 31. Jos. 5, 13. Ezech. 9, 2.

Mors violenta.
Ulrio divina.

Restat ut duo hæc tela, *gladium & arcum* cum sagittis de rebus quoq; mysticis & spiritualibus usurpata perpendamus. Psalmus 45. Jesu Christi cœlestis sponsi ornatum pariter & armaturam describens, pingit illum & *gladio accinctum* v. 4. & *sagittis instructum* v. 6. Quemadmodum autem ipse coram Pilato professus est, *regnum suum non esse de hoc mundo*; ita nec *arma militie ejus carnalia esse*, cum Apostolo meritò statuimus, 2. Cor. 10, 4. Proinde accipienda sunt hæc tela non tam de robore & fortitudine bellicâ hujus Regis, quâ hostes externos adversus Ecclesiam insurgentes reprimere ac depellere, & suos defendere ab injuriâ possit; quàm de efficacità verbi prædicati, quo ceu gladio ancipiti & sagittis acutissimis transfigit corda hominum, ut sese illi totos dedant, & obsequio ejus subjiciant, 2. Cor. 10, 4. 5. 6. Hinc Messiam sic loquentem introducit Esaias cap. 49, 2. *Posuit (Dominus) os meum quasi gladium acutum, in umbram manu: sue protexit me, & posuit me sicut sagittam electam, in pharetra sua abscondens me.* Est enim idem ac si diceret: armavit me verbo suo efficacissimo, quod propter vim penetrandi gladio & sagittis comparatur. De hac sagittâ & gladio dici meritò potest, & jure potiori, quod David quondam prædicavit de sagittâ Jonathæ & gladio Saulis, 2. Sam. 1, 22. *Sagitta Jonathæ nunquam rediit retrorsum, & gladius Saulis non est reversus inanis.* Plura videantur de hac significatione *Glady*, Ephel. 6, 17. Heb. 4, 12. Pf. 149, 6. Apoc. 1, 16. cap. 19, 15. *Arcus* Zach. 9, 13. Apoc. 6, 2. &c.

Efficaciâ verbi.

10.

Securis.

Gladio & Arcui jungimus *Securim*, utpote quæ ab illis non adeò differat nec effectu nec significatu. Duæ autem in hoc cornu conspiciuntur secures, una in tertio, altera in quarto circulo, utraq; in altum sublata & parata ad cædendum.

Securim & asciam inter instrumenta fabrilia præcipuè numerari, nemo ignorat, quâ non modo arbores in sylvis succiduntur, Deut. 19, 5. cap. 20, 19. Jud. 9, 15. 2. Reg. 6, 5. cap. 18, 4. &c. sed ligna etiam secantur, fabricantur, præparantur, Esa. 44, 13. Jer. 10, 3. 1. Reg. 6, 7. cap. 7, 2. 12. Cum igitur homines arboribus, urbes & respublicæ sylvis seu lucis assimilentur, utiq; non rarò & illorum interitum ac mortem violentam, & harum everfionem, nomine ejusmodi *excisionis*, quæ securi perpetrari solet, exprimit scripturæ stylus: uti patet de hominibus Pf. 37, 22. 38. Prov. 2, 22. Esa. 11, 13. cap. 19, 20. cap. 22, 25. Jerem. 44, 7. Ezech. 14, 13. 17.

Hominum internecio.
cap. 21,

cap. 21, 3. 4. cap. 25, 13. Amos 1, 5. 8. cap. 2, 3. Mich. 5, 8. Mal. 2, 12. &c. de integra familia 1. Reg. 14, 14. 2. Reg. 9, 8. &c. de totâ tribu Jud. 21, 6. de universâ gente Jos. 23, 4. 1. Reg. 9, 7. de urbibus Mich. 5, 10. de imperiis Esa. 14, 12. Jer. 50, 23. &c.

Urbium & imperiorum everfio.

Hinc Pfalmista describens horribilem istam urbis & templi Hierosolymitani vastationem, pingit hostes hæc perpetrantes non aliter ac si quis in sylvis magnas arbores securi dejiciat Pf. 74, 5. 6. Et Jeremias exercitum Chaldæorum fundentium milites Ægyptios, eorumq; terram, villas, civitates miserrimè diruentium, comparat cum lignatoribus, qui totum saltum securibus excindunt. *Cum exercitu, inquit, properabunt, & cum securibus venient, et, quasi cadentes ligna; succiderunt saltum ejus, ait Dominus, qui supputari non potest, cap. 46, 22. 23.* Rex itidem Assyriorum Sennacherib nomine *securus* appellatur, Esa. 10, 15. Ubi magna ipsius insolentia, qui sibi suâq; industria, sapientiæ & fortitudini tribuebat illas victorias, quibus Deus Judæos aliasq; gentes attriverat, redarguitur hac objectione: *Numquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in eâ?*

Hostis.

extremum excidium.

Deniq; huc respiciens Johannes Baptista, excidium extremum & atrocissimum populo imminens Judaico, hæc delineat similitudine: *Jam securis ad radicem arborum posita est: Omnis ergo arbor, non faciens fructum bonum, exciditur & in ignem conjicitur, Matth. 3, 10. Luc. 3, 9.*

II.

Funis.

Vidimus diversa instrumenta, quibus corpora & hominum & belluarum violari, fanciari, occidi possunt: sequitur *funiculus*, qui ut hic collum involvit bestię capite humano præditæ, in alterâ serie circuli primi absque ulteriori noxa, ita homines vel bestias coercere potius quàm lædere aut affligere solet.

Quemadmodum *funis* adhibetur ad efficiendas res varias & diversissimas, ita etiam alias atq; alias recipit significationes apud Scriptores sacros, quæ ad duas classes revocari possunt: Alia enim denotat quatenus rebus inanimatis, alia quatenus animatis applicatur. Prioris generis significata, ut alieniora à præfenti negotio, parcius libabimus.

Demensum

Fumentis olim dimetiebantur agros, dividebant hæreditates, projiciebant sortes, Mich. 2, 5. Amos 7, 17. Quod etiamnum apud nostrates in usu est, quoties incidit controversia de limitibus agrorum, rurum, sylvarum, de quo plura tradit Jus Danicum at *deele til Xeebe* &c. Hinc *funiculus* stylo Scripturæ notat hæreditatem, portionem aut sortem cuiq; debitam Deut. 32, 9. Jos. 17, 14. Pf. 16, 6. Pf. 78, 55. Pf. 105, 11. Ezech. 47, 13. Sophon. 2, 5. &c.

Ædificiorum extructio & destructio.

Funisulo utitur Architectus, quem æqvâ extensum rectitudine librare solet pondere plumbeo, ut ad perpendiculum ædificia vel construat, vel destruenda complanet, nè quid in æqvale, curvum, hians vel impositum relinquatur. Hinc funiculus respectu urbium, domuum, ædificiorum significat nunc ædificationem ut Ezech. 40, 3. cap. 47, 3. Zach. 2, 1. nunc verò plenam demolitionem & vastitatem ut Thren. 2, 8. 2. Reg. 21, 13. si ab ædificiis ad ipsos homines transferre hoc libeat, exemplum extat 2. Sam. 8, 12. de gente Moabiticâ, quam David à se devictam & humi prostratam ita mensus est funiculo, ut duabus partibus internecioni designatis, tertiam sibi in servitia reservaret.

Vindicta divina.

Cum ex funibus etiam fiant Nervi arcuum, quibus excutiuntur sagittæ ad feriendum; sagittæ autem excussæ denotent plagas vehementes & acerbæ, uti antea ostendimus: Hinc Deus dicitur *in funibus suis dirigere* [scilicet sagittas]

contra

contra faciem impiorum Pl.21,13. Quando nimirum pœnas justas ac debitas illis immittit.

Hæc & hujus generis alia mittentes, tantùm ea dispiciemus, quæ notione funiculorum exprimuntur, quatenus homines vel animalia illaqueant, sicuti apparet in cornu nostro bestia humano capite, quæ obtorto collo trahitur funiculo. Hoc respectu funes interdum sunt *vincula*, quibus ligantur captivi, Jud.15,13. cap.16,8. Ex funibus parantur *laquei*, quibus aves aut feræ irretiuntur Eccl. 9,12. funibus *juga* alligantur ad colla boum, &c. Quemadmodum autem *vincula* homines, *laquei* feras & aves, *juga* boves non nisi invitos constringunt, ex quibus extricare sese totis viribus allaborant: Ita quæcunq; nomine & figurâ *funiculi* veniunt in sacris monumentis hoc quidem respectu, quandam servitutem & subjectionem inferunt, ut, Jer.2,20. cap.27,2. ideoq; homini adversa, violenta, molesta vel sunt vel esse saltem putantur, quæ proinde ad duo referuntur genera. Ad prius pertinent, quæ in se revera sunt mala, ad posterius quæ in hominum opinione tantùm mala esse videntur.

Inter res verè malas & noxias primo loco nominamus peccata, quæ *funes* 1. Peccatum. appellatur, quoniam impios, à quibus protervè perpetrantur, sic vinctos & quasi constrictos tenent, ut debitum sceleribus suis supplicium effugere nunquam possint. Id quod Salomon insinuat Prov.5,22. *Iniquitates sua capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.* Ex hoc loco etiam manifestè patet, quoniam sic *laqueus* ille *Diaboli*, quo impios ac impœnitentes *captivos ducit*, 2.Tim.2,26. confer quoad phrasin, Esa.30,28. Thren.1,14. quo ad rem Joh.8,34. Ephes.2,2.

Deinde pœnæ peccatorum & ingentes præsertim calamitates hoc quoque 2. Ingens calamitas. dotantur titulo, uti patet ex loco illo Job.36,8. *Si fuerint in catenis* [loquitur de Regibus impiis] *& vinciantur funibus afflictionis*, &c. Quæ verba non tam de corporali aliquâ captivitate, quæ injustos etiam Reges ac Principes justo Dei Judicio nonnunquam manet, ut Manassem, Zedechiam, &c. quàm de quibusvis in genere gravioribus miseriis, ut morbo, fame, paupertate, servitute, quæ corpus, ut tristitiâ, & curis, quæ animum, instar compedum & vinculorum, constringere & irretire solent, vid. Thren.3,7.9. Pl.142,8. Pl.68,7. Pl.107,10. Optimè hoc explicat Gregorius homil.12. in Ezechiel: *Habemus, inquit, compedes, ipsum infirmitatem & corruptionem mortalitatis nostræ: sed cum tribulatio nobis & gemitus additur, ipsæ naturæ compedes aggravantur.* Atq; hi sunt *laquei* [mala subita & inopinata] *quos pluit Dominus super peccatores* Pl.11,6. *Qui veniunt hostibus Dei inopinatò* Pl.35,8. Esa.24,17. Jer.48,43. *In quos mensa eorum convertitur* Pl.69,23. Quibus olim *circumdatum fuisse* afflictissimum *Jobum* affirmat Eliphaz, Job.22,10.

In specie vox *funis* designat 1. Vim & tyrannidem illam, quam impii exercent in fideles, Pl.129,4. conf. Pl.124,7. 2. Callida eorundem consilia, fraudes & conspirationes adversus pios Esa.5,18. Pl.119,61. Pl.140,6. Job.18,10. confer Pl.35,7. Pl.38,13. Pl.64,6. Pl.119,110. Pl.142,4. Jer.18,22. Hof.5,1. &c. 3. Dolores mortis & terrores inferni, Pl.18,5.6. 2.Sam.22,6. confer Prov.13,14.

Porrò nonnulla significat *funiculus*, quæ homini quidem molestiam interdum creare videntur, sed reverâ bonum & commodum ipsius promovent: ceu sunt:

Ipsa doctrina Jesu Christi ministerio Apostolorum ad Ethnicos etiam promulgata, quam illi durissimam captivitatem interpretati, partim, quia rationi humanæ è diametrò adversatur, Rom.7,23. Gal.5,17. 2.Cor.10,5. partim, quia 1. Doctrina Christi. super-

superstitiones & cultus idololatrias ab ipsis pro arbitrio institutos redarguit, Joh. 16, 2. partim quod peccatorum commissorum abominationem exaggerat, simulque iram Dei & poenas gravissimas denunciatur, Rom. 1, 18, & seq. Partim denique quod mores & vitam ipsorum in ordinem cogere & restringere ad prescriptum Evangelii presumat, Tit. 2, 12. Quare oderunt & execrantur hanc doctrinam, tanquam vincula & carceres, quam ideo oppugnant & delere conantur: *Disrumpamus vincula eorum* [Apostolorum & fidelium doctorum] *proiciamus funes ipsorum* Ps. 2, 3. Confer quoad phrasin Jer. 5, 5. Zach. II, 7. Matth. 11, 30. quoad rem Sap. 2, 12. 14. 15. Job. 21, 14. Luc. 19, 14.

2.
Organa
conversionis
nostrae.

Præterea nomine funiculi indigitantur omnia illa media, quibus utitur Deus in homine convertendo & ad obedientiam statutorum suorum perduciendo, ut sunt: sermone adhortationes, promissiones jucundæ, varia beneficia, castigationes paternæ, &c. Ita accipiendam esse reor promissionem illam Hof. II, 4. *Funiculis hominum* [hoc est, humanis, amabilibus, ut 2. Sam. 7, 15.] *traham eos, vinculis amoris, &c.* confer Jerem. 31, 3. Cant. 1, 4. Nescio an huc referre debeat illud Bernhaldi, qui triplici vinculo dicit animam colligari Deo. 1. *honestate & promissione quasi fune.* 2. *timore inferni quasi clavis,* de quo dicitur Ps. 118. *Confuge timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui.* 3. *Amore quasi glutino, &c.*

3.
Ergata
Magistratus.

Per *funem* intelligitur imperium, dominatio & autoritas Magistratus, cuius legibus & mandatis, veluti funibus quibusdam colligantur subditi, non fectus ac jumenta injectis frenis, habenis, capistris, domantur, coercentur, reguntur, Ps. 32, 9. Atque hunc esse sensum autumo querele Jobi cap. 30, 11. *Funem meum* [h. e. auctoritatem meam, quæ prius coercerebam & continebam in officio istos homines] *solvit* [Deus] *& afflixit me: & ipsi* [homines vilissimi] *frenum suorum corum facie meâ dimiserunt,* hoc est, nunc quasi excusso obedientiæ & reverentiæ freno superbè adversus me insurgunt, confer Job. 12, 21. Ps. 107, 40.

12.

Speculum.

HActenus in illis enodandis occupati fuimus, quæ hominem tangere & contrectare solent: sequuntur nonnulla, quæ extra nos, ob oculos tamen nostros, constituta, res gravissimas commonstrant. Inter quæ primum locum sibi vendicat *speculum*, quod apparet in circulo quinto.

Verbum
revelatum,

Speculum in sacris hieroglyphicis esse verbi revelati, & præsertim legis divini, nemo facile ibit inficias. Unde Augustinus tractatum suum, extantem in tomo tertio operum ipsius, & selectiora totius Scripturæ loca de bonis moribus & operibus Christianorum complectentem, inscripsit *Speculum*: si modò libellus iste sit Augustino ascribendus.

Duplici autem nomine sustinet hunc *speculi* titulum Verbum seu Scriptura sacra. 1. Respectu nostri. 2. Respectu ipsius Dei.

1.
Speculum
hominis.

Cum *speculum* purum & accuratum vivam quasi imaginem exhibeat vultus humani, & quid in eo pulchrum ac decorum, quid itidem deforme & maculosum sit, manifestè absque omni tergiversatione ostendat, hinc figura & typus legis divini merito existimatur, quæ naturæ nostræ corruptionem ac humam depravationem detegit, & apertè indicat, quid nobis desit tum in externâ vitâ, tum in intimo cordis recessu, Rom. 3, 20. Hinc Jacobus Apostolus hominem conciones quidem legis audientem, indeque nos, sordes, maculas & vitia sua animadvertentem, sed de iis abstergendis & emendandis parùm sollicitum, ita describit: *Si quis audiat verbum, nec illud factis exprimat, hic similis est viro, consideranti*

denanti faciem naturæ suæ in speculo: Consideravit enim seipsum, & abiit & continuo oblitus est, qvælis esset, cap. 1, 23, 24.

2. Deinde ipse etiam Dei imaginem repræsentat hoc verbi divini speculum, Speculum ejusq; & voluntatem & essentiam describit Joh. 5, 39. Quo respectu Scriptura De. titulo speculi donatur à Paulo 1. Cor. 13, 12. *Cernimus nunc [Deum] per speculum in ænigmate, tunc autem à facie ad faciem, &c.* conf. 2. Cor. 3, 18. Et Salomon veram sapientiam in verbo revelatam vocat *speculum majestatis Dei, expers macule, & imaginem bonitatis ejus*, Sap. 7, 26.

13.

Stella.

Stele commendantur imprimis à pulcherrimâ suâ luce, qvâ ex ordinatione divinâ totum orbem noctu illustrant. Sap. 10, 17. Jer. 31, 35. Bar. 3, 34, 35. Pf. 136, 9. unde dicuntur *stellæ micantes* Job. 38, 31. *stellæ luminis* Pf. 148, 3. *Κόσμος & Φοιτίζων, ornatus illuminans in altissimis Domini* Sir. 43, 11. Proindè hoc nomine illa tantum condecorantur, qvæ vel conspicuis virtutum radiis coruscant, vel suo etiam jubare & lumine alios simul irradiant.

Ipse Christus *stella* appellatur Num. 24, 17. Apoc. 2, 28. cap. 22, 16. Cujus appellationis ratio redditur Joh. 1, 9. c. 2, 19. c. 8, 12. c. 9, 5. c. 12, 46. Luc. 1, 79. 2. Pet. 1, 19.

Angelos bonos tum propter essentiam suam spiritualem, puram & plenam lucis, Pf. 104, 4. tum propter excellentia sua dona, *stellas* nuncupari statuant illi, qvi de Angelis interpretantur locum Job. 38, 7. *Ubi eras, cum me latuerent simul astra matutina, & jubilarent omnes filij Dei*, Conf. Esa. 6, 3.

Stella illâ peculiari & miraculosâ, qvæ faciem qvondam prætulit Magis ad Christum recens natum contendentibus Matth. 2, 2. figurari verbum Domini docent saniores Theologi. Hanc quippe stellam à Deo in medio cœli ecclesiastici etiamnum positam videmus, de qvâ Petrus Apostolus 2. Epist. 1, 19. *Habemus firmiorem sermonem Propheticum, cui attendentes cœu lucerna lucenti in loco caliginoso, recte facitis, &c.* Et David Pf. 119, 105. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Hanc lucem & faciem si fideliter seqvamus, nunqvam in errorem religionis incidemus, neq; in scelus aliquod ruemus, multò minus in æternas tenebras absorbebimur, sed ductu illius ad Christum in regna pervenimus cœlestia, Luc 11, 28 Rom. 1, 16. &c.

Doctores quoq; Ecclesiæ hoc titulo sapius dotantur à Spiritu S. qvod radiis sincerae doctrinae, vitæq; sanctimoniæ sic auditoribus præluere debeant in Ecclesia, ut stellæ lucentes in firmamento totum illustrant mundum. Hinc nominantur *lux mundi* Matth. 5, 14. vide Dan. 8, 10. Sir. 50, 6. Apoc. 1, 16. 20. cap. 8, 10. cap. 9, 1. cap. 12, 4. &c.

Deniq; omnes sanctos æternæ beatitudinis participes cum stellis confert Apostolus 1. Cor. 15, 41. *Stella*, inquit, *à stella differt in gloria: sic & resurrectio mortuorum.* Singulæ quidem stellæ suâ pollent luce & claritate, evidens tamen earundem conspicitur discrimen, dum una alteram magnitudine ac splendore exuperat: sic omnes & singuli electi cœlestis illius beatitudinis communi gaudio & gloria simul fruuntur, erunt tamen diversi hujus gloriæ & honoris gradus; ut enim quisq; in hac vitâ donis suis ad Dei gloriam & proximæ utilitatem præ aliis benè usus, & de ecclesiâ aut repub. præclare [ex fide] meritus fuerit, ita in alterâ vitâ majorem etiam gloriam præ aliis ornabitur. Id quod etiam Danielis comprobatur testimonio c. 12, 3. ubi ait: *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

1. Christus.

2. Angeli.

3. Verbum Domini.

4. Pii Doctores.

5. Omnes electi.

14.

Lilium.

Flosculus seu *lilium* illud, quod characteres claudit penultimi circuli, postulat sui quoque haberi rationem. In deliciis habetur *lilium*, partim ob speciem elegantem & candorem singularem [Matt. 6, 29.] partim ob suavissimum odorem & fragrantiam. Unde Theophylactus in cap. 14. Hof. *κεῖνον λαμψότατον ἔχει τὴν εὐωδίαν, μέγεθος δὲ οὐκ ἔχει*, i. e. *Lilium candore splendidissimum odoris fragrantiam habet, magnitudinem non habet.* Quocirca convivantes olim fecta ex rosis, liliis, aliisque floribus gerebant, ut vino madidi atque exhilarati, simul suavissimis odoribus recrearentur & oblectarentur. Quod pertinet illud Sap. 2, 7. 8. Ezech. 23, 42.

1. *Lilium* itaque in genere denotat quaecumque homines ut grata, jucunda, pretiosa suspiciunt, expetuntque. In quorum censu primò recensemus *Christum* & *Ecclesiam*, ut sponsum & sponsam. Nam Cant. 2, 1. 2. Christus alloquens Ecclesiam suam, dicit: *Ego sum flos campi, & lilium convallium: sicut lilium inter spinas, ita amica mea inter filias.* Lilio autem imprimis comparari puto simul sponsum & sponsam ob fragrantiam cœlestis doctrinæ, quâ mutuus amor Christi & Ecclesiæ conciliatur, Joh. 14, 23. Hinc felicitas Ecclesiæ Novi Testamenti hac depingitur figurâ Esa. 35, 1. 2. *Florebit quasi lilium, germinans germinabit, &c.* Conf. Hof. 14, 5. Quod imprimis fit, quando habet purum Dei verbum & legitimum Sacramentorum usum, unâ cum præclaris Doctoribus, quorum fidei ministerio excitata Ecclesia, uberes veræ fidei fructus profert.

2. Omnes & singulos Christi servos adumbrat imago lili, quos ita compellat Ecclesiasticus cap. 39, 17. 18. *Auscultate mihi filij sancti, & germinate quasi rosa plantata ad flumen humidum: producite florem quasi lilium, edite odorem, & laudate cantico, &c.* Ubi causas simul exponit, cur hoc titulo decorentur pia Christi membra, quod videlicet germinant fide, florent charitate, & fragrantissimum precum laudumque quotidie exhalant odorem. Hinc illud Theophylacti: *Cum in Ecclesia videris aliquem bene vivere, & luce virtutum coram hominibus splendere, illum vocato lilium.*

3. Præcones verbi divini peculiariter exæquantur liliis, uti patet Sir. 50, 8. Ubi *Simon filius Oniæ summus Pontifex* comparatur cum liliis *ad exitum aquæ plantatis.* Quod sanè encomium cuiusvis fidei Ecclesiæ competit Doctori, qui ad fontem vivum verbi puri & salvifici pullulans, & gratiæ Spiritus sancti irrigatus, suaveolentiâ doctrinæ suæ auditorum animos reficit 2. Cor. 2, 15. & candorem ac splendore virtutum omnibus præluet, 2. Cor. 1, 12. 17.

4. Petrus Galatinus lib. 3. de arcan. cathol. verit. cap. 17. refert Hebræorum doctores in *Midras tehillim* ad ritulum Psal. 45. Lilio *cordis sinceritatem* significari, arbitratos fuisse: Quia sicut lilium germinans & florens folia sursum erigit; ita & nos pœnitentiam agentes, corda sursum habeamus ordinata & erecta.

5. Has equidem notiones suppeditat *Lilium* respectu suæ venustatis & suaveolentiæ. Cum autem in se extremè fragile & caducum, subitò marcescat ac decidat, hinc exprimit etiam vitæ humanæ sortem & conditionem, quæ splendet interdum honore, divitiis, voluptatibus, sed citò transit & evanescit, vide Esa. 40, 6. 7. c. 28, 1. 4. Pf. 90, 6. Pf. 102, 12. Pf. 103, 15. 16. Job. 14, 2. Sir. 14, 18. Jac. 1, 10. 1. Pet. 1, 24. Eleganter hanc vitæ nostræ fragilitatem perstringit hac ipsâ figurâ

Grego-

Gregorius l.ii. moral. 26. in illud Job. 14, 2. *Homo, inquit, more floris procedit ex occulto, & subito apparet in publico; qui statim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas ostendit: sed ariditas pulveris ab aspectibus retrahit. Quasi flos apparuimus, qui non erimus: quasi flos arefcimus, qui temporaliter apparuimus.*

15.

Vermis.

DUa lacertarum seu grandiorum vermium combinationes in ultimo apparente circulo, quorum altera characteres ejusdem incipit, altera claudit. Significat *Vermis* res quidem varias & diversas, omnes tamen in eo convenientes, quod sint viles, ingratae, molestae, vel in se, vel hominum opinione.

Cum *Vermis* plerumque nascatur ex putredine, quae in materia humida & putida foetorem & graveolentiam secum ferens, hominibus nauseam movet; Exod. 16, 20. hinc typus est extremi contemptus & abjectionis, & de illis praedicatur, quos despiciunt omnes & averfuntur. Quapropter Christus, quod tempore passionis omnium ludibrio, subsannationi, conspuitioni, conculcationi expositus esset, *vermem se, non hominem* esse dicit Ps. 22, 7. Ecclesia etiam ejusdem confors conditionis, quae coram mundo tanquam res foeda & abominanda, plerumque contemnitur & variis probris ac contumeliis deformatur, eundem quoque cum capite suo participans titulum, *Vermis Jacob* vocatur, Esa. 41, 14.

Quoniam eadaver hominis producit vermes, qui carnem defuncti depascunt Sir. 10, 12. *Vermis* symbolum est mortalitatis humanae & status corporis nostri post obitum Job. 17, 14. cap. 21, 26. cap. 24, 20. cap. 25, 6. Esa. 14, 1f. cap. 51, 8. 1. Macc. 2, 62. Unde homines superbi ac protervi, qui suae obliiti mortalitatis, divinos sibi arrogarunt honores; nonnunquam irae puniti sunt, ut vivi adhuc vestigia mortis in corpore suo senserint, a vermibus ex eodem undiqueaque; featurientibus miserime consumpti: Veluti ostendunt exempla *Antiochi*, 2. Macc. 9, 9. & *Herodis* Act. 12, 23. Eadem poena denunciatur iis, qui ebrietati & feortationi se dedunt, fore nimirum, ut *putredo & vermes hereditent ipsos*, h. e. ut saavis morbis correpti, vermibus scateant vivi, & misere pereant, Sir. 19, 3.

Cum *Vermis* vivorum hominum aut animalium rodens corpora, acerbissimos excitet cruciatus, hinc internam animi curam & tristitiam praefigurat, juxta illud Prov. 25, 20. *Sicut timea vestimento, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi.* Quam sententiam textus latinus vulg. e graeco LXX. translata habet, quamvis in Hebraeo non legatur. Imprimis notantur hoc titulo dolores & tormenta malae conscientiae, & praesertim illa, quae perpetuo sentient damnati in inferno, Esa. 66, 24. cap. 51, 8. Judit. 16, 21. Sir. 7, 18. Marc. 9, 44. 46. 48.

Chrysostomus homil. 35. imagine *Vermis* depingi putat naturam & effectum invidiae. Sicut enim Vermis ipsum lignum, ex quo nascitur, prius absumit: Ita hoc vitium illam prius, quae se peperit, animam mordet atque excruciat, juxta illud: *putredo ossium est invidia*, Prov. 14, 13.

16.

Ossa nuda.

Ossa hominis dupliciter considerantur, I. Quatenus adhuc carne & cute nervis & venis circumdata, sunt pars vel potius fundamentum corporis humani, & fulcrum membrorum: quo respectu multas aenotabiles

1. Christus.

Ecclesia.

2. Mortis.

3. Angores Conscientiae.

4. Invidia.

biles ex se pariunt significationes, quas, ut ab hoc instituto plane alienas, sicco præterimus pede. 2. Quatenus nudata sunt ossa excoriata [quæ duo conspiciuntur in ultimo circulo cornu nostri] de rebus etiam diversis nos admonent.

1.
Status hu-
mani cor-
poris post
mortem.

Cum moritur homo, mox cadaver ejus producit serpentes, bufones, lumbricos & alios vermes, qui omnem carnem defuncti rodunt & depascunt usque ad ossa, cumque nihil amplius restat, quo pascantur, emoriuntur sensim & vertuntur in terram, relictis ossibus. Ergo ossa imprimis crurum hoc modo exuta carne & cute repræsentant & ipsam mortem & conditionem corporis nostri post fata. Hinc Christus indicans quidnam intus servent sepulchra, defunctorum cubilia, dicit *plena esse ossibus mortuorum, omniq; spurcicia*, Matth. 23, 27.

2.
Resurrectio
mortuorū.

Quoniam ossa sunt ultimæ corporis reliquæ, quæ non modo supersunt post carnem consumptam, sed etiam in extremo die rursus cute & carne vestita reviviscunt, hinc resurrectionis non solum symbola sunt & testimonia, sed etiam seminaria. Sicut hoc in visione Ezechieli Prophetæ exhibitâ manifestè apparet: ubi cernit Prophetæ quæ plurima ossa sicca & arida passim in campo sparsa, quæ mox, jussu divino, sibi invicem congruè aptata, & suo quæque loco colligata, non modo nervos, carnem & cutem pristinam, sed spiritum etiam vitalem recipiunt, Ezech. 37, 1. & seq. Cui congruit promissio illa Esa. 66, 14. *Gaudebit cor vestrum, & ossa vestra* [quæ jam pridem in monumentis emortua & tabida jacebant] *quasi herba germinabunt*. Unde Ambrosius lib. de fide resurr. *Ossa hominum in sepulchris jacentia vocat semina eternitatis*. Et Hilarius in Ps. 52. dicit, *spem eternitatis in ossibus significari*.

3.
Homo affli-
ctissimus.

Homines ingenti oppressi calamitate, ex quâ nullâ vi aut ope humanâ eluctari possunt, assimilantur aridis ossibus, omnis succi ac vigoris expertibus. Hinc Judæorum, dum in gravissima servitute & captivitate Babylonicâ constituti, & squalore confecti fuerunt, conditionem per ossa illa sicca Ezechieli ostensa adumbrari indicatur Ezech. 37, 11. *Ossa hæc universa domus Israël est; ipsi dicunt: aruerunt ossa nostra, & perierit spes nostra & succissi sumus*. Eorum verò liberatio & in patriam restitutio ita delineatur: *Ecce ego aperiam tumulos vestros & educam vos de sepulchris vestris & inducam vos in terram Israël*, v. 12. *Et indam vobis spiritum meum, ut reviviscatis, & requiescere vos faciam in terra vestra*, v. 14.

4.
Pauperum
expulatio.

Denique ossa excoriata & carne nudata imaginem exhibent hominum miserorum, quibus potentiores crudelissimè expilatis bona & substantias, ipsorum sudore & labore partas, eripuerunt, ideoque dicuntur *rapuisse pellem eorum ab eis & carnem ab ossibus ipsorum*, Mich. 2, 3.

17.

Cor.

Cum homo duabus constet partibus essentialibus, *Corpore & Anima*, quæ in morte à se invicem dirimuntur & separantur; *corporis* autem post obitum conditionem pictura angvium & ossium in postremo circulo dudum satis repræsentaverit, *animam* quoque, ejusque statum adumbrari reor imagine cordium in eodem circulo existentium. Nam inter alias cordis acceptiones quæ plurimas, quæ in sacro codice crebrò occurrunt, & nunc à nobis consultò præmittuntur, hæc præcipua & frequentissima est, quòd videlicet *Cor* pro animâ hominis sumatur, eiq; omnes potentiæ rationales tribuantur. Hinc *Cor* denotat ipsum *intellectum*, Exod. 31, 6. cap. 35, 10. 1. Reg. 3, 9. Job. 9, 4. Ps. 14, 1. Ps. 95, 10. Esa. 6, 9. Hof. 4, 11. Rom. 1, 21. &c. *Voluntatem* 1. Paral. 12, 38. cap. 28, 9. Ps. 7, 11. Ps. 11, 2. Ps. 62, 11. Ps. 78, 37. Prov. 22, 17. &c. *Animum* Exod. 11, 10.

Anima.

Jer.

Jer. 5, 23. cap. 7, 24. *Mentem*, Mal. 4, 6. Act. 4, 34. *Sententiam* 2. Par. 30, 12. Ezech. 11, 19. *propositum* 1. Sam. 14, 7. 2. Sam. 7, 3, 21. 2. Paral. 29, 10. *Conscientiam* 1. Joh. 3, 20. *Votum* Act. 13, 22. *Desiderium* Psal. 62, 9. Thren. 2, 19. cap. 3, 11. *Amorem* 2. Sam. 15, 6. Hof. 10, 2. *Intimos sensus* Pf. 7, 10. Pf. 26, 2. *cogitationes* Gen. 6, 5. cap. 8, 21. Matt. 6, 21. *consilia* Pf. 20, 5. *machinationes* Prov. 21, 2. &c.

Quemadmodum autem *Cor* hominis, utpote jam post lapsum extremè depravatum, est primus omnis mali fons, omniumq; scelerum & peccatorum officina: siquidem ex *Corde* veluti ex radice pravà pullulant & scaturiunt *cogitationes male, cedes, adulteri, stupra, furta, falsa testimonia, blasphemæ, quæ hominem impurum*, hoc est, Deo abominabilem reddunt, Matth. 15, 19. sic vice versà nullus ab homine cultus Deo gratus & acceptus præstari potest, nisi proficiatur ex corde renato, converto & sanguine Christi per fidem purificato. Hinc exigit à nobis divina majestas, ut ipsi *cor nostrum præbeamus* Prov. 23, 26. *ad ipsum corda nostra elevemus*, Thren. 3, 41. *vero corde accedamus* Heb. 10, 22. *Commisso corda nostra effundamus*, Pf. 62, 9. *Ipsam toto corde diligamus*, Deut. 6, 5. *queramus* Jer. 29, 13. *intueamur* 119, 145. &c.

Cor fons mali.

Et boni.

Hinc etiam est, quod supremus ille iudex nequaquam nos æstimet secundum opera nostra eterna, sed nos omniaq; opera nostra atq; Christianismi exercitia iudicet ac censeat secundum internum cordis statum: qualis est status cordis tui, talis in conspectu Dei appares, talia sunt verba, talia sunt opera tua. Deus enim nequaquam more hominum, ea respicit, quæ in oculos incurrunt, sed *cor ipsum intuetur* 1. Sam. 16, 7. Nec illis favere potest, *qui ore suo ipsi appropinquant, & labiis eum glorificant, corde interim ab ipso procul recedente*, Esai. 10, 13.

Deus cor intuens.

Deniq; quemadmodum tota impiorum malitia ad cor ipsorum perversum, ceu venosum fontem & scaturiginem referrur: unde dicitur *cor pravum* Jer. 17, 9. *nequam* Sir. 3, 26. *pestimum* Prov. 26, 23. *Vanum* Pf. 5, 10. *inspiens* Rom. 1, 21. *duplex* Sir. 1, 26. *Divisum* Hof. 10, 2. *perversum* Prov. 17, 20. *rebelle* Jerem. 5, 23. *indomabile* Ezech. 2, 4. *oboccatum* Marc. 6, 52. *incredulum* Heb. 3, 12. *impenitens* Rom. 2, 5. *incircumcisum* Jer. 9, 26. *incrassatum* Pf. 119, 70. Matt. 13, 15. *durum* Esai. 46, 12. *lapideum* Ezech. 11, 19. cap. 36, 26. *adamantinum* Zach. 7, 12. &c. Sic econtrariò piorum probitas & pietas ex corde ipsorum elicitur. Hinc *cor* illis tribuitur *novum* Ezech. 36, 26. *mundum* Pf. 24, 4. Pf. 51, 12. Matth. 5, 8. *bonum* Luc. 8, 15. *integrum* Psal. 101, 2. *perfectum* 1. Paral. 28, 9. *rectum* Pf. 7, 11. Pf. 64, 11. *simplex* Gen. 20, 6. Job. 33, 3. *fidele* Nehem. 9, 8. *immaculatum* Pf. 119, 80. *carneum* [hoc est, molle & flexibile] Ezech. 36, 26. &c. Hæc de *Cordis* notionibus dicta sufficiant pro nostro instituto.

Cor pessimum,

& optimū.

18.

Numerus Novenarius.

CAsunè, an studio ac certo Autoris consilio factum sit, quod imago cordis novies repetita conspiciatur in ultimo circulo *cornu* nostri, non facile dixerim; ipsa fanè Circuli latitudo istas cordis figuras nec plures capere, nec paucioribus compleri potuit.

Augustinus libr. 2. quæst. Evang. 40. *numerum novenarium* idè imperfectionis arguit, quod *Novem* indigent uno, ut quadam unitatis formà coagulentur, & decem fiant; *Unum* verò non eis indiget, ut custodiat unitatem, &c. Idem toridem penè verbis repetit Beda Homil. in Dom. 14. post Trinitat. Sed nullo negotio invertitur argumentum: siquidem *novenarius* numerus in se

unus & simplex, accedente unitate, in *Decimum* transformatur, & ita simplicitate suâ amissâ, subijcitur compositioni. Simplicitatem autem perfectionis, ut compositionem è contrario imperfectionis indicem esse, nemo ignorat. Sunt rationes non paucæ; militantes pro perfectione *Novenarij*, quas hujus numeri partim natura ac indoles, partim usus subministrat.

1.
Argumen-
ra pro per-
fectione
Novenarii
ab indole
ejusdem
perita.

Novenarius ut numerorum simplicium ultimus, ita maximus est quemvis reliquorum intra se complexus, & omnium veluti complementum: ad quicum perventum fuerit numerando, non licet ultrâ progredi, nisi rursus ad unum redeatur.

2.
Ipse Augustinus lib. I. *Musice*. c. 12. docet numerum impariorem esse perfectiorem pari; quoniam ille principio, medio & fine constat, hinc tantum in duas partes æquales dividitur. Jam verò *Novenarius* vel solus inter simplices est *τελειωτάτης ἰσότητος*; impariter impar, quem impar numerus metitur per impariorem, ut ipse totus impar in tres impares, in tres videlicet ternarios resolvi possit.

3.
Cum *Ternarius*, seu primus numerus multitudinis, symbolum sit perfectionis, teste Aristotele lib. I. de cælo c. I. ideoq; magnam copiam & multitudinem denotet, Esa. 40, 12. Ecclef. 4, 12. Matth. 13, 33. Hunc autem *Novenarius* ter, h. e. perfectissimè includat: Ergo *Novenarius* magnum cumulum adderet perfectioni, triplamq; perfectionem significare merito censetur.

4.
Septenarius, qui conflatur ex *Ternario*, qui est primus numerus totus impar, & ex *quaternario*, qui est primus totus par & quadratus, pro numero itidem mystico, perfecto & symbolo plenitudinis recensetur, I. Sam. 2, 5. Jer. 15, 9. Ezech. 30, 9. Pl. Ho, 16, 4. Prov. 24, 16. Eccl. 11, 2. Quod prolixè explicat ipse Augustinus lib. 11. de civit. Dei c. 31. & lib. 17. cap. 4. Jam verò *Septenarius* per seipsum multiplicatus producit nobis *Novenarium*, nam septies septem sunt quadraginta *Novem*: Cujus numerationis quondam vel imprimis habitam fuisse rationem in anno jubileo Judæorum computando, patet ex Levit. 25, 8. Et quidem *septenarius* magnam cum *Novenario* intercedere cognationem inde quoq; constat, quod septem septennia annum quidem climactericum minorem 49. Novem verò septennia majorem & prægnantiorum 63. Novem deniq; novennia maximum & periculosissimum 81. efficiant.

5.
Nec parùm eo etiam nomine perfectionem suam nobis comprobatur *Novenarius*, quod per quemvis numerum multiplicatus, indolem suam semper retineat, & seipsum perpetuo producat. Exemp. gratia:

Bis	9	sunt	18	} NB. Vides, ut quilibet numerus ex hisce resultans multiplicationibus, ipsissimum <i>Novenarium</i> exactè reddat, vel semel, vel aliquoties.
Quinqvies	9	sunt	45	
Octies	9	sunt	72	
Novies	9	sunt	81	
Decies	9	sunt	90	
Novies	14	sunt	126	
Novies	17	sunt	153	
Novies	20	sunt	180	
Novies	26	sunt	234	
Novies	30	sunt	270	
Novies	45	sunt	405	
Novies	73	sunt	657	
Novies	98	sunt	882	
Novies	136	sunt	1224	
Novies	189	sunt	1701	
Novies	275	sunt	2475	
Novies	555	sunt	4595	
Novies	2683	sunt	24147	
Novies	13956	sunt	125604	

Parciùs quidem attingunt hunc numerum Scriptores Θεόπρωτοι, nec prorsùs tamen negligunt. Ufus Novenarii in feri-
pteris sa-
cris.

Judæi quondam *nono* quovis anno novis terræ fructibus demùm frui cœperunt ex decreto divino, postquam annis tribus proximè præcedentibus annonâ veteri ex proventu sexti anni collectâ, sese sustentâssent, Levit. 25, 22.

Ipsarum etiam terræ frugum Decimis cultui divino consecratis reliquæ partes *novene* abundè sufficiebant toti alendo populo; quibus tantum abest quicquam hoc modo decessisse, ut illis potius divinæ benedictionis magnus accederet cumulus, Prov. 3, 9.

Consimiliter Judæi reduces è captivitate Babylonicâ, decimam partem, ex universo populi cœtu sorte legerunt, quæ in urbem Hierosolymam migraret, cæteris *novenis* partibus totam interim terram Judaicam occupantibus, Nehem. 11, 1.

Horam *nonam* precibus & supplicationibus imprimis destinatum fuisse, testatur historia sacra. Nam Petrus & Johannes perhibentur ascendisse in templum, *ad horum precationis nonam*, Act. 3, 1. Et Cornelius Centurio, ait, *se hora nonâ orasse in domo sua*, Act. 10, 30.

In ortu quoque hominis ostentat se *Novenarius*: siquidem fœtus in utero materno *novem* mensium curriculo gestari dicitur, 2. Mac. 7, 28.

Et vitam humanam quæ facere beatiorem videntur, complectitur hoc numero Ecclesiasticus cap. 25, 7. inquiens: *Novem cogitata prædicavi beata esse ex animo meo*, &c.

Ipsè mundi Salvator *Novenarium* morte suâ nobilitavit, utpote qui circa *nonam* diei horam in cruce expiravit: uti colligimus ex Matth. 27, 45. 46. 50. Marc. 15, 33. 34. 37. Luc. 23, 44. 46.

Denique terræ motu illo spirituali per Evangelii prædicationem suscitato, decimam partem Civitatis Sodomiticæ [hoc est, papatus] cecidisse fertur, cum *novenæ* partes [hoc est, maxima hominum multitudo] adhuc sub jugo Antichristi captivæ teneantur, Apoc. 11, 13.

Si à Sacris ad prophanos progredimur Scriptores, nec hi *Novenarium* nostrum planè reliquerunt intactum.

Quanti Poetæ hunc fecerint numerum, ipsi satis superque declararunt, dum non solum eodem Musarum comprehenderunt chorum: sed etiam finxerunt, si quis Deus gentium per stygiam paludem pejerasset, illam propositam fuisse pœnam, ut per *novem* annos nectare & ambrosiâ, atque omni Deorum consuetudine abstineret, Hesiod. in Theogon. Item de lacu Triconico in Africa tale commentum fuit prodigium, si quis ibi *novem* vicibus se immerferit, extemplo in avem mirabiliter transformari, sumptisque pennis evolare, Ovid. libr. 15. Metamorph.

Medici ad eundem respicientes, in morbis curandis *nonum* diem, ut Criticum, imprimis observant.

Nec Physici antiquiores præterire *Novenarium* voluerunt, qui *novem* orbés constituerunt cœlestes.

Græci suo malo experti sunt, quid secum ferat *Novenarius*; dum pestiferæ Apollinis sagittæ *novem* diebus ipsorum pervasit exercitum, Homer. Iliad. 1. Nec non ipsi *novem* annis ad Trojæ hæserunt mœnia Hom. Odys. 3. Ovid. 12. Metam.

Trojanos olim *novem* dies impendisse sacris suis solenniter peragendis, autor est Virgil. lib. 5. Æneid:

*Jamq; dies epulata novem gens omnis, & aris
Factus honos, &c.*

Roma-

Ufus nove-
narii apud
Gentiles.

1.

2.

3.

4.

5.

6. Romani non parùm æstimantes hunc numerum , & infantes *nonâ* die à suo natali aqua & igne lustrabant , illisq; nomen imponebant & mortuis suis *nono* die, postquam erant sepulti, parentabant, unde sacrum *Novendiale* appellationem sortitum , cujus ipse Augustinus meminit, lib.1. quæst. sup. Gen. c.172. Fuit & aliud genus *Novendialis* sacri, à numero dierum, per quos continuò agebatur, ita dicti, quo expiare publica solebant prodigia , de quo Livius lib.1. dec. 1. & lib.17. dec.3.

7. Mulieres etiam, quibus sacra erant tractanda, per novem dies noctesqve abstinere ab omni libidine & actu Venereo tenebantur Ovid. libr. 10. Metam. Propert. lib.2. eleg. 33.

8. Nundinas itidem à *nono* die nomen accepisse scribit Macrobius libr. 1. Saturnal. cap.16. Quæ à Romanis ita instituta perhibentur, ut octò quidem diebus in agris Rustici opus facerent, *nono* autem die repeterent urbem ad mercatum, legesq; accipiendas , & ut scita atq; consulta frequentiore populo referrentur, &c.

9. Hinc quoq; Pontificii sigmentum suum de Hierarchiâ Angelica insignire hoc numero amant, & *novem* Angelorum distinctos faciunt ordines.

Ufus Novenarii apud nostrates,

Dani imprimis *Novenarium* maximè observârunt. Nam

1. Quovis *nono* mense *novem* dies sacris suis impendebant, singulisq; *novem* diebus *novem* animantium genera Diis suis immolabant. Et *nono* quovis anno majus ac solennius peragentes sacrificium, 99. homines, & totidem eqvos cum canibus & gallis pro accipitribus oblati nefariâ litatione mactabant, vide Dn. D, Worm. lib.1. monum. Dan. cap. 5.

2. Ad hunc quoq; numerum spectasse imprimis videntur majores nostri, dum Cimbriam in *novem* distinxerunt ducatus; totidem cordis imaginibus expressos in insignibus Regum Daniæ. Distinctionem autem terræ Daniæ in certas Provincias & Ducatus cœpisse sub Haraldo 6. Blaafand cognominato comperio; an verò tunc Cimbria in novem illos Ducatus exactè divulsa, & hi statim figurâ cordium insigniti fuerint, indagandum aliis relinquo.

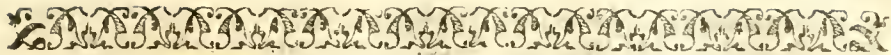
3. Nec hodiè vernaculæ nostræ infreqvens est, *Novenarium* infinite usurpare: Nam phrasi *Nigange* insignem multitudinem: *Niddobelt* magnitudinem seu perfectionem notamus.

Ufus Novenarii in hoc loco.

Quod si igitur omninò huic numero sensus mysticus ac singularis hoc in loco sit tribuendus, propositum fuisse Autori autumo, novenâ illâ cordium repetitione, mōnere, ut omnia & singula, quæ cordis imagine designavit, huc referantur, eaq; indies & seridò inculcentur, & ad animum pensulatè sumantur, & praxi deniq; quotidianâ fideliter exprimantur, vide infrâ commentationem nostram in hunc locum.

Conclusio cap.3.

Et ita in genere tantum explicavimus Emblemata præcipua & impeditiora, quæ in nostro emicant cornu: nam minutissima quæq; persequi, præferim ea, quæ per se plana atq; obvia sunt, non tam necessarium quam radiosum foret.

PARS POSTERIOR ET SPECIALIS SEU PROPRIA.

Hactenus viam straximus, quæ nos rectâ deducet in pretiosissimi hujus monumenti pleniorē noticiam, quæ ut eò commodiùs & distinctiùs tradi possit, univērsam negotium duobus capitibus complectemur.

Caput Primum.

In quem finem & usum, item quo tempore & quo Auctore fabricatum sit hoc cornu, & quid singula ejus emblemata præ se ferant

SECT. I.

De scopo & fine Emblematum, quæ in cornu nostro apparent.

Vid de hoc cornu statuendum sit, suggerent nobis notæ & figuræ in illo formatae, quibus vel planè neglectis vel ineptè expositis, frustra omnis consumetur labor, hic Rhodus, hic saltus esto: hinc ergo nobis inchoandam esse partem alteram & specialiorē dissertationis nostræ ducimus. Quisquis autem ea, quæ superius à nobis allata sunt, probè tenuerit, manifestè videbit & palpabit, omnia hujus Cornu emblemata ex ipsis *Scripturæ* abditis ac penetrabilibus intimis depromta, simulq; facili deprehendet negotio, nequaquam fuisse mentem auctoris præcipuè ipsa dogmata fidei aut religionis Christianæ principia iisdem describere. Nam

Omnia hujus Cornu emblemata occurrunt in sacris literis.

Nullum hic certum extat vestigium vel creationis Mundi, vel nativitatē, miraculorum, crucifixionis, resurrectionis, ascensionis Christi, vel effusionis Spiritus sancti, vel alterius articuli ipsum fundamentum religionis nostræ concernentis: nulla hic depingitur historia in sacro codice expressè descripta. Nullum etiam Romanæ Ecclesiæ [quæ tunc temporis, eum ad nos religio Christi propagaretur, dudum adulterari, & à primævâ puritate declinare cœperat] symbolum aut indicium apparet, ut figura crucis, imago B. Virginis, aliorumq; sanctorum, vel aliud quid hujus generis ac farina.

Nec consultum fuisset, divina mysteria, quæ in se occulta, & impervestigabilia sunt, omnemq; captum & intellectum humanum longè excedunt, ejusmodi hieroglyphicorum implicare nodis, atq; obscuris ænigmatum involvere tenebris, quæ potiùs clarè & perspicuè tradenda, piâq; simplicitate simplicibus hominum animis instillanda, ex præscripto & exemplo Apostoli I. Corint. 2, 1. & seqv.

Quantum ego quidem judicare possum, voluit Auctor hisce characteribus non tam fidei articulos tractare, quàm mores hominum informare, & vitia stupenda ac monstrosa eo seculo grassantia redarguere. Res enim ipsi videtur fuisse cum hominibus planè impiis & protervis, quibus sacrosancta Evangelii doctrina offerebatur indies, sed sordebat ingratis contentoribus, qui eam

Scopus auctoris.

extre-

extremè averfati, in ejuſdem præcones & confefſores vehementer faviebant, & interim in omnis generis flagitia ſecuri ferebantur. Horum, inquam, proterviam taxat & perſtringit Autor hoc inſtrumento, in quem finem obſcuras hæſce notas è ſacris literis petitas, ſed in rebus mundanis ac prophanis magnâ parte quotidie obvias & in oculos omnium incurrentes, in ipſorum produxit conſpectum, ut harum & intuitu admoniti & explicatione accuratâ eruditi, ad meliorem redirent mentem, & tandem in ſeſe ſcendentes, ſuam & cœcitatem horrendam, & miſeriam deplorandam agnoſcerent, pertinaciam deponerent, ac Chriſto ejuſq; verbo obluctari deſinentes, ipſius leniſſimo jugo colla ſua ſubderent ac ſubjicerent: Qvò tot corporis animæq; periculis, quibus indies expoſiti erant, liberati, placidâ & beatâ morte obdormirent; & rigorem Judiciæ extremi unâ cum cruciatibus Inferni effugerent. Qvæ omnia maniſteſtius patebunt ex ſingulorum emblematum dextrâ & accuratâ enodatione.

SECT. 2.

Omnes hujus Cornu circuli ſtriſctim & ſummatim delineantur.

Conſtituit igitur Autor notis hæſce hieroglyphicis corruptiſſimos ſui ſæculi caſtigare mores, & imprimis odium religionis ac verbi prædicati neglectum: Qvò quomodo effectum dederit, nunc porrò diſpicimus. Diſtribuit autem univerſa iſta Emblemata in ſeptem diverſos circulos, quorum & ſummam compendioſam, & nexus ac coherentiæ concinnitatem prius in genere oſtendam.

1. Primi Circuli prior ſeries figuram exhibet miſeriæ humanæ, hujusq; præcipuas cauſas ſcitè perſtringit: Altera rationem inſinuat declinandi hoc malum & procul depellendi.
2. Cum autem hæc è malis eluſtandi via nec hominibus naturaliter pateat, nec eam ingredi aut progredi in ipſorum viribus ſitum ſit, commonſtrat Circulus ſecundus ordinarium illud medium, quo Deus illis & ſcitu neceſſaria ſuggerit, & vires agendi ſubminiſtrat; Verbum ſcilicet divinum operâ & miniſterio fidelium doctorum prædicatum, & ad diverſi generis homines dextrè applicatum.
3. Ad hujus verbi normam, ſi vitam ante actam vel mediocri ſtudio examina-verint, ſtatim apparebit; quid hæſtenùs egerint, & quales ſe præſtiterint: Id quod indicant imagines monſtroſæ Circuli tertii.
4. Quid porrò hinc ſibi expectent à Deo, ut juſto ſclerum vindice, ſi in pravitate iſtâ perſeverârunt! Quid contrâ ab eodem, ut benigno Paſtore, ſibi polliceantur, ſi mox reſpuerint, exponit Circulus quartus.
5. & 6. Qvam verò ſint illi ſalutis ſuæ negligentes, quantaq; pertinaciâ conſilium Dei erga ſe reſpuant ac contemnunt, depingunt varia Schemata Circulorum quinti & ſexti.
7. Deniq; quemnam finem habitura ſit extrema illa obſtinatio atq; Numinis contemtus, indigitant ſimulachra Circuli ſeptimi & ultimi.
Præmiſſâ hæc brevi & nudâ delineatione, preſſius rem aggrediemur, ſingulorum Circulorum ſingula Emblemata ſingulatim & diſtinctè enodaturi.

SECT. 3.

Enodantur Emblemata, quæ extant in primi Circuli priori serie.

Figuras hieroglyphicas in hac apparentes serie, eò imprimis directas esse, ut miseriam generis humani adumbrent, antea diximus: quæ primum in genere & suammatim depingitur, deinde *speciatim* juxta causas præcipuas exprimitur. In genere describitur miserima hominis conditio & *privative* à nuditate sua naturali & spiritali, & *positive* à periculo ob tyrannidem Diaboli. ejusq; afflictarum. In *specie* exponuntur ordinaria organa, quibus utitur plerumq; Cacodæmon ad propositum suum malignum, adversus homines expediendam: Hæc autem sunt vel *interna*, in ipso homine sita, vel *externa*, extra ipsum posita: Media, seu causæ calamitatum nostrarum interna imprimis duæ sunt: altera *universalis*, ut, naturæ nostræ pravitas, altera *singularis*, innata videlicet hypocrisis. Causæ *externæ* dividi possunt in *publicas* & *privatas*: *publicæ* sunt Hæretici & Tyranni. *Privatæ* sunt vel *lenes*, ut voluptates mundanæ: vel *asperæ*, quæ hominem infestant vel *clanculum*, ut Calumniatores: vel *apertæ*, ut expilatores. Nunc ordine singula discutiamus.

Ordo & nexu embematum in priori serie existentium.

Homo ille expandens manus pedesq; se subjectum esse miseriis & arumnis gravissimis conqueritur: Hic enim gestus est ejulantis, queritantis & aliorum opem vehementer implorantis, uti liquet Eisd. 9,5. Thren. I, 17. Psal. 143, 6. Psal. 88, 10. Jerem. 4, 31. &c. Sunt qui hunc gestum derivatum velint à more & consuetudine parturientis & morientis, quæ viribus dissolutis collabitur, & manus expandit, tum ut precabunda auxilium astantium impleret, tum quia à spiritibus vitalibus deserta, virium & animæ patitur deliquium: unde manus & membra continere non valet, sed ea expandi & dissipari sinit. Favent huic expositioni, quæ habentur Jerem. 4, 31. *Vocem quasi parturientis audivi, angustias ut puerperæ; vox filia Sion intermorientis, expandentisq; manus suas: ve mihi, quia defecit anima mea, &c.* Indicat itaq; hoc gestu, se ingentibus calamitatibus ita oneratum esse, ut propemodum deficiat, & contra hanc miseriam haud quicquam auxilii aut solatii vel in seipso invenire, vel ab aliis impetrare posse. Exprimit autem querelam illam Thren. I, 17. *Expandit Sion manus suas, & non est, qui consoletur eam.*

1. Expansio manuum.

Quæris: quænam subsit causa tantæ tristitiæ & lamentationis? allegat duas hoc schema, alteram *privativam*, *positivam* alteram. Priorem indigitat hic homo externo & insolito habitu, qui, dum nudus conspicitur, ut & reliqui omnes in hoc circulo, admonet spectatores de suâ conditione & naturali & spiritali.

2. Nuditas.

Etiamsi aliquamdiu potiantur opibus & divitiis, affluant voluptatibus & deliciis, floreat dignitate & potentiâ, tamen, si statum suum respexerint naturalem, non habent, quo insolentent: Nam *nudi*, pauperes, inopes, uti fuerunt in nativitate, ita rursus erunt in morte, nihilq; secum auferent, Ps. 49, 18. I. Tim. 6, 7. Vult igitur nudus iste hoc habitu inculcare illud Job. I, 21. *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc.*

Naturalis.

Deinde Gentiles absq; dubio in sua superstitione & idololatriâ tunc temporis sibi magnoperè blandiebantur; siquidem omnem suam prosperitatem, ut agrorum uberrimos proventus, secundos adversus hostem successus, divitias, honores, & id genus alia, suis illis Diis atq; idolis falsò ascripserunt, à quibus

Spiritualis.

ob pravos & superstitiosos illos cultus hæc omnia sibi contingere autumabant, unde non parum tuebant, opinione sanctitatis & dignitatis suæ. Hof. 2, 5. Jer. 44, 17. Ergo stulta ipsorum confidentiæ occurrit homo nudus, qui stupendo isto habitu illos commonefacit spiritualis inopiæ ac nuditatis, ut nimirum non modò destituti sint omni vero decore, sanctitate, justitiâ, aliisque donis & bonis primitiis concreatis, sed insuper etiam seipfos per horrenda sua flagitia omni ope, gratiâ & auxilio divino planè orbarint, ut jam nudi & inermes, Diaboli, lethi, inferni, omniumq; hostium & corporalium & spiritualium furori ac injuriæ obnoxii sint. Ergò nuditate suâ allegat illud Apocal. 3, 17. *Quia dicis: dives sum, & locupletatus, & nullius egeo: & nescis, quod tu es miser, & miserabilis, & pauper & cæcus ac NUDUS.*

3. *Positivè* indicant causam & originem miseriæ humanæ bini illi colubri, *Astus Diaboli.* hominem nudum & lamentantem ab utroq; latere adorientes, quibus exprimuntur astus & insidiæ Diaboli, qui, ut primum peccatum intulit mundo, per primævam Evæ deceptionem, ita adhuc etiam variis modis & artibus hoc agit, ut nos ad horrenda flagitia pelliciat, sicq; in iram Dei, securitatem, desperationem, pœnas temporales & æternam perniciem præcipitet. Ideoq; nunc à *dextrâ* nos aggreditur trucibus Mundi inimicitis, odiis, persecutionibus; nunc à *sinistra* nos petit occultis tentationibus & pravis inspirationibus. Nunc *per dextram*, hoc est, felicitatem mundanam securos reddere; nunc *per sinistram*, hoc est, continuas afflictiones, desperationi implicare nos studet. *A dextrâ* se sistit, quando in Angelum lucis transformatur, 2. Corinth. 11, 14. *A sinistra* procedit, dum leonis instar rugientis obambulat, 1. Pet. 5, 8. Imò quocunq; in statu homines offendit, semper commodas & convenientes illis parat deceptiones. Alius namq; latis, alius tristibus, alius timidis, alius elatis moribus existit. Latis luxuriam proponit, libidinum fomenta suppeditat: tristibus iracundiam ingenerat, discordiæ poculum porrigit: timidos terroribus & conscientiæ moribus affligit: elatos stimulis superbiæ & ambitionis incitat, &c. *Ita singulis hominibus vitiis convenientibus insidiatur*, uti loquitur Gregorius libr. 21. Moral. Quocunq; igitur te vertas, ubiq; cum hoc misello ac nudo homine, ab imminentibus tibi serpentibus, scil. à Diaboli ejusq; membrorum astibus, technis, seductionibus, afflictionibus cinctum te atq; circumvallatum senties. Suggestit ergò Autor hac effigie illud Ezech. 2, 6. *Tu fili hominis, cum Scorpionibus habitas.* Cui respondet Psaltes regius: *Contrivisti nos in loco Druconum*, Ps. 44, 20.

Postquam primum Emblemata miseriæ & periculum hominis in genere, & *privativè* & *positivè* delineavit, subjiciuntur aliæ atq; aliæ figuræ, quibus causæ hujus mali præcipuæ & specialiores sigillatim exprimuntur, quæ plurimum faciunt ad homines à recti tramite abducendos, & in scelera pariter ac ærumnas conjiciendos. Secundum igitur Emblemata duas causas exhibet internas, alteram *universalem*, alteram *singularem*.

4. *Labes naturalis.* Prior est congenita naturæ depravata contumacia, quam deplorare videntur duo illi homines, qui manibus in cælum sublatis, monstrum capitis humani, corporis ferini, commonstrant: Simulachrum sanè perappositum hominis non renati, qui ipsam quidem essentiam, ut & externam faciem ac formam hominis retinuit, ut humano more sentiat, videat, audiat, loquatur, ratiocinetur, &c. Sed omnes ejus vires ac facultates internæ & externæ ita sunt depravatae, ut non habitet in ipso, seu carne ipsius, bonum, Rom. 7, 18. ut nihil humanum, hoc est, rectum, justum, laudabile designet, sed meram sapiat bestialitatem.

tem. *Intellectum* habet *tenebris obscuratum*, Ephel. 4, 18. *Cor primum à pueritia*, Gen. 8, 21. *affectum Deo inimicum*; Rom. 8, 7. *legem peccati in membris suis rebellantem legi divine*, Rom. 7, 23. Hæc labes & pravitas naturalis quotidiè se exercit variis ac multis flagitiis, quibus homo hominis titulo indignè efficitur, infra quodvis brutum pecus abijciendus. Hic repetantur & huic applicentur picturæ, quæ supra hoc nomine prolixius diduximus. Repræsentat autem Emblemata illud Pl. 49, 21. *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.*

Hæc causa est interna & universalis, quam ostendit bestia illa humano prædita capite: quæ videtur insuper singulare aliquod insinuare vitium, quod in Protoplastis statim emicuit à violato Dei mandato. Quamprimùm enim senserunt peccati sceditatem ex lapsu contractam, non sine ingenti pudore & confusione *nuditatem* suam animadvertentes, quæ antea in statu innocentæ illis non dedecori, sed ornamento fuerat, mox è ficulneis foliis perizomata & cinctoria consuerunt, quibus partes corporis ignobiliores contegerent, Gen. 3, 7. Usq; adedò nimirùm à Diabolo erant excæcati, ut Dei quoq; perspicaces oculos se occæcare posse, stultissimè sibi persuaderent: quasi divinæ mentis radii leve velamentum penetrare, atq; ætium libidinose carnis foliis utcunq; prætextum; contueri non possent. Neq; verò hic sistitur ipsorum stoliditas: Cum enim audirent vocem Jehovahæ ambulantis in horto ad auram dici, conspectum ipsius fugientes, & latibula quærentes, abscondebant se inter arbores Paradisi, vers. 8. ac si latitare possent eos oculos, qui omnia collustrant, Psal. 10, 14. absconditæ cordium scrutantur Psal. 44, 22. Sir. 23, 29. A quibus nemo se potest subtrahere, Psal. 139, 7-11. Jerem. 23, 24. Cum autem ad vocem Dei citantis & compellantis, comparere omninò cogentur, falsos quærent prætextus: Adamus omnem culpam transfert in uxorem, v. 12. Hæc rursus in serpentem, v. 13. Nemo peccatum Deo ingenuè confiteri, ejusq; misericordiam implorare voluit. Est hæc nativa imago hypocriſeos, quæ summam impietatem ac nefanda flagitia simulatione pietatis, & specioso prætextu affectatæ innocentæ palliare & tegere coram oculis Dei conatur. Quod vitium, ut à primis parentibus posterorum plerisq; ingeneratum, ita præcipuè in causa est, cur homines sacrosanctam verbi divini doctrinam & veritatem averſentur, & in ejusdem præcones crudeliter insurgant, quod sentiunt ab hisce *corpus suum bestiale denudari*, hoc est, peccata abominanda, quæ cupiunt occultare, carpi & manifestari: Cum e contrario satis esse ducant, *humanum ostentare caput*, hoc est, externo ore & facie, verbis & gestibus opinionem sanctitatis sibi conciliare: licet interim omnes & animæ facultates & corporis membra interna pariter & externa sceleribus plus quam belluinis polluta, atq; ita abscondita lateant omnis generis mala sub hoc fictæ sanctimonie operculo. Hanc figuram perspicuis verbis explanat, ipse Spiritus Dei, dum ita morem & indolem hypocritarum describit: *Quod Domino appropinquent ore suo, & labiis suis eum honorent, cor autem suum procul ab ipso amoveant*, Esa. 29, 13. *Quod formam habeant pietatis, sed vim ejus abnegent*, 2. Timoth. 3, 5. *Quod veniant in vestitu ovium, intrinsecus autem sint lupi rapaces*, Matth. 7, 15. *Quod dicant se nosse Deum, & præcepta ejus non servant*, 1. Joh. 2, 4. *Quod enarrant statuta DEI, & ore suo fœdus ejus jactitent: & tamen odio habeant omnem reſtam admonitionem, & verba DEI abjiciant post tergum suum*, Psal. 50, 17, 18. *Quod deniq; DEUM [verbis] profiteantur se nosse, factis autem negent: cum sint abominabiles, & contumaces atq; ad omne opus bonum reprobi*, Tit. 1, 16.

5.
Hypocriſis.

Fuerunt causæ *interne* vitam moresq; hominis corruptentes, pietatis vero studium impediennes: nimirum naturæ nostræ pravitas & ficta sanctitatis species ac simulatio. Succedunt *externæ*, quæ vel *publicæ* sunt, vel *privatæ*. *Publicæ* duplicis sunt generis, videlicet *Hæretici*, qui falsis suis & erroneis dogmatibus animos hominum inficiunt, 1. Tim. 4, 1. & *Tyranni*, qui vi externâ atq; armis sæviunt in bonâ & corpora fidelium, 2. Tim. 3, 11. Ambo in eo conveniunt, quod veram religionem opprimere, & in tenebris inficitæ ac securitatis retinere mortales allaborent. Utrosq; experti sunt infestissimos hostes; qui salutarem Christi notitiam ad majores nostros detulerunt.

6.

Hæreticorū
ac Tyrannorum
conspiratio.

Pseudopropheta seu Mystra idolorum, cum & quæstum & auctoritatem suam omnem ruituram viderent, si CHRISTI doctrina publicè admitteretur, micidiosis artibus eandem oppugnantes, toto ejicere regno conabantur, jam populum clandestinâ admonitione in pristinis & avitis superstitionibus confirmando: jam veritatis præcones falsis criminibus apud Regem proceresq; gravando, quibus artibus subinde atrocissimas excitarunt persecutiones adversus Christi cultores, qui sæpius experti illud, Psal. 44, 23. *Mortificamur tota die, estimati sumus, sicut oves occisionis*. Hoc igitur est, quod depingit Emblemata, ostendens serpentem insinuantem se homini telo, seu hasta vel gladio armato, ejusq; dextram sibi porrectam veluti lambentem atq; exosculantem: quo indicat, utrumq; jam consensu prorsus unanimi in perniciem Christianorum conspirasse, citans illud, Psal. 83, 6. *Consultaverunt unanimiter simul, adversus te fœdus pepigerunt*.

7.

Hæretici.

Ergo serpens ille sese incurvans, & ore blandiens, homini spiculum manu vibranti, aptissimè notat ingenium hæreticorum, qui ore quidem blandiuntur, verbis suavibus & fraudulentis adulantur: sed caudâ, hoc est, in fine venenum hæreseos & seductionis hominum animis instillant, & ita *per blandiloquentiam, & assentionem decipiunt corda simplicium*; Rom. 16, 18. Respicit fortassis autem hac picturâ ad titulum illum Phariseis inditum Matth. 23, 33 *Serpentes, progenies viperarum, quomodo effugietis iudicium gehennæ?*

8.

Tyranni.

Homo, qui dextrâ annuit blandienti colubro, sinistrâ autem telum monstrat, quo petitioni ejus satisfaciat, imago est *Tyrannorum*, qui plarumq; à falsis istis doctoribus & superstitionis patronis exacerbati, brachio sæculari, hoc est, externâ vi & violentiâ verum Christi cultum abolere tentant, atq; in innocios Dei servos atrociter debacchantur. In horum numero imprimis recensendus est Rex Gormo 3, qui adeo infensi erga religionem fuit animi, ut Christianorum perinde ac teterrimorum hominum respectum extinguere cuperet, uti refert Saxo lib. 9. histor. Dan. Hac igitur figurâ innuere voluit Auror, tunc impletum fuisse vaticinium Salvatoris Joh. 16, 2. *Veniet tempus, ut, quisquis interficiat vos, videatur cultum præstare DEO*.

Perpendimus *publicas* miseriæ humanæ causas: sequuntur *privatæ*, quæ nos vel per jucunda & lenia ad malitiam invitant, vel per dura & adversa à virtute absterrent.

9.

Prioris generis sunt *illecebræ voluptatum*, quas *Vultur*, avis voracissima, representat, piscem rostro suo avidius rodens, typus hominis luxuriosi, qui non contentus necessario victu, quotidiè epulis exquisitissimis sese saginat, terram pariter & mare fatigans, ut gulæ suæ satisfaciat, Lucæ 16, 19. Hoc vitium alia non pauca secum trahere solet, ut: *Ebrietatem*, Amos 6, 4, 6. *Libidinem*, Gen. 19, 33. *Amentiam*, Proverb. 20, 1. Hof. 4, 11. *Securitatem*, Esa. 5, 12. Amos 6, 6.

verbi

verbi divini neglectum. Luc. 8, 14. cap. 16, 19. *Clamores, jurgia, blasphemias;* & sexcenta alia mala, Proverb. 23, 29, 30. Quibus homines gulosi non tantum seipfos immergunt, sed alios etiam suo monitu & exemplo ad eadem instigant. Proinde Vultur pisci tantâ inhians aviditate, spectatores ita videtur compellere: *Venite & fruamur bonis, & utamur creaturâ, tanquam in juventute celeriter* Sap. 2, 36. *Comedimus & bibamus: cras enim moriemur,* Esa. 22, 13. I. Cor. 15, 32.

Quos autem deliciis mundanis seducere nequit Cacodæmon, eos duris & asperis attentat, nunc *occulte* per calumniatores, nunc *aperte* per prædatores: à quibus se gravissimè afflictum dolet & conqueritur homo ille nudus, atque lamentabundus, expandens palmas.

A dextrâ serpentem habet à se quidem aversum, sed collum ferociter erigentem, & ore immanè ringentem atque annuentem Vulturi rodenti piscem: 10.
Calumniatores. Quo quid aptius indolem *scophantarum & susurronum* exprimere queat, non video. Solent id genus homines eorum, quos lingua suâ mendaci ac virulentâ petunt, congressum fugere, à conspectu se subducere, illis verò sese associant potissimum, qui gula indulgent & luxuriæ, cuius participes fieri cupientes, coram iis, utpote rerum novarum avidis, & garrulitatis amantibus, absentes variis gravant calumniis & obrectationibus, quò innocentium famam lædant, vitæ ac fortunæ insidientur. Quod audaciùs in hos attentant, quos *nudos*, h. e. amicis & patronis destitutos esse animadvertunt. Proinde hæc Serpentis effigies comprobât illam obrectatorum descriptionem Ps. 140, 4. *Acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenum aspidum sub labiis eorum.*

A lævâ conspicitur *Milvus*, avis rapacissima, piscem rostro dilanians, qui magnatum insinuat avaritiam, rapinas, expilationes, quibus pisces, h. e. viduas, pupillos, peregrinos, aliosque imbecilliores & imprimis Christi cultores miserimum in modum opprimebant, exhauriebant, deglubebant. Hos scilicet alloquitur Emblemata verbis ipsius Jehovæ apud Micheam cap. 3, 1. 2. 3. *Numquid non vestrum est scire iudicium? qui odio habetis bonum & diligitis malum: qui rapitis cutem eorum ab ipsis, & carnem ab ossibus ipsorum: qui obrutis carnem populi, & pellem eorum desuper excoriatis, &c.* 11.
Expilatores.

SECT. 4.

Exponuntur Emblemata, quæ emicant in Circuli primi alterâ serie.

Postquam hujus Circuli prior series generis humani miseras & calamitates, earumque præcipuas causas delineavit, jam hæc posterior rationem ostendit, quâ hæc mala effugiamus. Hanc autem in verâ & non fucatâ pœnitentiâ consistere, ex scripturis docemur: quæ cum propriè sit conversio ad DEUM Esa. 45, 22. Joel. 2, 12. Jer. 3, 7. Zach. 1, 3. Mal. 3, 7. &c. requirit imprimis, ut serio peccatorum nostrorum examine factò, quibus priùs à Deo discessimus Thren. 3, 40. ad ipsum redeamus verâ fide & fiducia Salvatoris, nè justitiæ & majestatis ipsius terroribus superati succumbamus. At fides ista, si genuina sit, variis sese exercit indiciiis, dum vitam & mores emendamus, peccatorum occasiones vitamus, & patienter nos Deo castiganti subijcimus; Mundi verò deliciis & voluptati carnali penitus renunciamus.

Depingunt itaque hujus seriei schemata veræ ac salutaris pœnitentiæ I. *Effentiam* seu partes. 2. *fructus.* 3. *effectus.* Partes duæ sunt, 1. Peccati agnitio, quæ simul includit contritionem cordis & confessionem oris. 2. Vera fides Divisio.

& plena fiducia meriti & satisfactionis Jesu Christi. *Fructus* convenientes poenitentiae facit homo conversus, dum se gerit decenter 1. contra Diabolum. 2. Erga seipsum. 3. Erga Deum. 4. adversus Mundum. *Effectus* & commodum poenitentiae est solatium divinum, & incolumitas à Diabolo.

1.
Peccati agnitione & confessio.

Imagines illae, quae in praecedenti serie hominis arguebant miseriam, & praesertim innatam pravitatem ac corruptionem; in secundâ hac serie iteratâ apparent eadem formâ, nuditate, monstruositate, &c. Quo docere (procul dubio) voluit Autor, peccata nequaquam tegenda, dissimulanda, pallianda, aut ullo praetextu excusanda esse, nullas hîc latebras, nulla effugia quaerenda, sed aperte & sine dolo ad Deum accedendum, & liberâ confessione delicta omnia in conspectu ipsius denudanda. Quemadmodum enim, qui morbum aliquem suum, aut vulnus celat vel etiam extenuat, inagnum sibi vitae accersit periculum: sic qui defectiones, lethales animae morbos & vulnera, dissimulat, in manifestum aeternae mortis discrimen se conjicit. Id quod David innuit suo expertus exemplo Ps. 32, 3. 4. 5. *Quoniam taciui, inveteraverunt ossa mea in rugitu meo totâ die, quia interdum & noctu aggressata est super me manus tua, conversus est humor meus in siccitates asparas, Sclab. Ergo delictum meum notum tibi feci, & iniquitatem meam non abscondi. Dixi: Confitebor adversus me iniquitatem meam Jehovae, & tu remisisti noxiam peccati mei, &c.* Quapropter in genere haec series, repetitâ statuarum & imaginum eadem penè figurâ & dispositione ob oculos nobis ponit axioma illud, Prov. 28, 13. *Qui abscondit scelus suum, non prosperabitur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur.*

2.
Fidei Objectum Christi.

Verum ne peccatorum onere oppressi demergamur in desperationem, haud diu persistendum in horum contemplatione, sed rectâ pergendum verâ animi fiducia ad Salvatorem Jesum Christum *ἰλασθῆμον* [Rom. 3, 25.] *plenum gratiae & veritatis* [Johan. 1, 14.] *ut ex plenitudine ejus accipiamus gratiam pro gratiâ* [ibid. v. 16.] juxta monitum & consilium Apostoli: *Accedamus igitur cum fiducia ad thronum gratiae, ut consequamur misericordiam, & gratiam inveniamus ad opportunum auxilium* Heb. 4, 16. Hoc est quod meo quidem judicio suggerit Emblemâ primum, hominem ostentans, qui inter duos angves positus, alteri sibi imminenti obvertit tergum, alterius à se aversi auxilium sublatis implorat manibus. In hac figurâ nostrum & *refugium*, meritum videlicet mortis & passionis Dominicæ; & *remedium*, peccatoris nimirum verè resipiscens officium, clarissimè licet contemplari.

3.
Qualis fuerit Christus tempore passionis.

Serpens ille, qui in ipso limine & ingressu pluribus sese gyris & nexibus involvit, veluti magnâ fatigatus angustia, haud ineptè adumbrat & *Christum* & quemvis *Christianum*.

Ipsc Christus non tantum maledictio pro vobis factus, & in ligno crucis exaltatus, se assimilat *Serpenti* Joh. 3, 14. sed etiam variis ac gravissimis & doloribus & ludibriis atq; contumeliis obrutus, *vermem* se appellat, significans se ita abjectum fuisse, ut nè quidem in numero hominum aut animantium amplius sit habitus, sed tanquam res foeda & vilissima, ab omnibus contemptus & conculcatus: quo respectu nominatur etiam ab Esaiâ *Novissimus virorum* cap. 53, 3. Ex hac igitur despectâ & colubrinâ formâ quasi ingeminat quærelam suam Psal. 22, 7. *Ego sum vermis & non homo.*

4.
Qualis appareat Christus homini afflicto & tentato.

Porro quod ab homine sibi supplicante se avertat & caput suum veluti occultet hic *serpens*, eo ipso insinuat gravissimam tentationem de abiectione, quæ non raro nobis obrepens, animos nostros tristissimè affligit, dum nullum aliqvandiu sentimus vel intus in corde solatium, vel extrâ in opere auxilium.

unde nobis subeunt hæ cogitationes, quod Deus oculos suos claudat, faciem abscondat, h. e. quod plane nos negligat, & nulla nostri cura tangatur; quo majus etiam & propius periculum, eò magis hæc tentatio atq; sollicitudo nos angit. Ubi tamen firmiter tenendum est, Christum nunquam avertere oculos à piis, aut eorum curam abjicere, sed ita nobis nonnunquam videri ex sensu & judicio carnis, dum ille in adversis non statim re ipsâ ostendit, nos sibi curæ & cordi esse Esa. 49, 15. Cum econtrariò Spiritus S. perspicuè testetur, nos instar thesauri ac peculii pretiosissimi ab ipso observari & custodiri, vide Psalmos 105. 121. 135. 148. & alios. Expendatur imprimis oraculum illud consolationis plenissimum. Ps. 33, 18, 19. Quod affirmat Dominum perpetuò quasi excubias agere pro salute piorum, & nunquam vel in gravissimis malis ac periculis mortis curam, quam pro suis gerit, remittere. Exprimit autem Emblemata usitatam hominis afflicti querimoniam. *Quare, Domine, recessisti longè, abscondisti te tribulationis tempore?* Psal. 10, 1. *Quousq; oblivisceris mei omninò? quousq; avertis faciem tuam à me?* Psal. 13, 1.

Si rursus attendimus, ut hic serpens sese incurvet, ut caput suum declinet, recondat, & objectu totius corporis gyрати contegat, Christianæ prudentiæ inruemur effigiem; quando fidelis Dei cultor cum variis luctans tentationibus, ærumnis, angoribus, omnes nervos ac vires animi & corporis in hoc intendit, omnes fortunas & res terrenas quamvis charissimas, ipsamq; adeò vitam in hoc impendit libenter, ut veram & salutarem fidem retineat, quâ Christo unico capiti suo ceu membrum individuum adhærens, nullis Diaboli, mundi, carnis artibus ab ipso divelli queat [Rom. 8, 35.] sed hæres futurus Regni cœlestis, dulcissimâ consuetudine capitis & Redemptoris sui in æternum fruatur, Joh. 14, 3. cap. 17, 24. In genere nobis hæc injungit figura præceptum Christi, Matth. 10, 15. *Estote prudentes veluti serpentes.* In specie commendat consilium ejusdem, Apoc. 3, 11. *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.*

5.
Fidei lucta.

Præterea indoles fidei vera & genuina non in nuda consistit theoriâ, nempe in sola noticiâ & assensu, qualem fidem Jacobus Apostolus ipsis assignat Diabolis, sed imprimis exere se debet filiali fiduciâ, quæ tempore duro, vulnerantibus præsertim conscientiam peccatorum stimulis, confugit unicè ad Christi meritum & satisfactionem, illius sese vulneribus inserit, in iisdem salutem & medelam quærit, in ipso intimis cordis suspiriis gratiam & remissionem à Deo petit. Id quod innuit homo, qui porrectis manibus ab incurvato serpente, quamvis averso & prostrito, anxie flagitat auxilium, monens, credendum esse cum Abrahamo *παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι* Rom. 4, 18. Et ubi nulla etiam mica apparet ullius opis, solatii, salutis, deficientibus omnibus creaturis, cum etiam ipse Christus subducere faciem & gratiam suam à nobis videtur, tamen hinc non omninò abjiciendum animum, nec succumbendum desperationi, sed pleno animi vigore & *παρρησία* [Ephes. 3, 12.] sublatis non solum corporis sed cordis quoq; manibus impetrandam superinè liberationem. Et ita inculcat figura monitum Jeremiæ Thren. 3, 41. *Levemus corda nostrum, cum manibus ad Dominum, &c.*

6.
Fidei praxi.

Expofuit Auror ipsam essentiam pœnitentiæ, jam fructus ejusdem præcipuos indigitat. Nam parum gratus accepti beneficii æstimator censeri potest, qui iisdem malis se denuò immergit, quibus per Dei gratiam liberatus est: Ergò nisi vitam seriò emendant, *faciamus fructus, qui deceant pœnitentiam* [Matt. 3, 8.] de pœnitentia frustra gloriamur, Luc. 11, 24. 25. 26.

Pœnitentiæ fructus.

Homò igitur conversus & gratiam Dei in Christo per fidem nactus non satis habeat, semel abdicasse peccata, sed in posterum quoq; summo studio & cautione

i.
Cavendum à Diabolo.

ratione opus est, nè rursus Diaboli laqueis implicetur: Proinde magnoperè ipsius artes caveamus, insidias declinemus, peccandi occasiones vitemus, peccatorum commercia fugiamus, Esa. 52, 11. Ps. 26, 4. 5. 2. Cor. 6, 14. Tit. 3, 10. Id quod inculcat imago dicti hominis, qui grandiore illum serpentem sibi à tergo inhiantem, planè averfatur, eiq; tergum obvertit. Moses refugiens colubrum incolumis mansit, Exod. 4, 3. Eva serpenti appropinquans & attendens loquenti miserè seducta fuit Gen. 3, 2. & seq. Quod optimè explanat Ecclesiasticus inqviens: *Quis misercatur incantatoris à serpente morfi, aut omnium accedentium bestiis? sic hominis peccatorem accedentis & se admiscens peccatis ejus nemo miserturus est*, Sir. 12, 20. 21. Huc spectat consilium Apost. Jacobi c. 4, 7. *Resistite Diabolo, & fugiet à vobis*. Hinc Dæmon Job. 4, 11. juxta LXX. vocatur *μυρμηγκόλεων*, scil. *formicaleo*, quod festendat timidis terribilem, ut *Leo*; fortibus & resistantibus est imbellis & imbecillis, ut formica. Quocirca Bernhardus *Videte*, inquit, *frutres, quam debilis est hostis noster, qui non vincit nisi volentes*. Obtemperandum itaq; Ecclesiastici saluberrimo præcepto cap. 21, 2. *Quasi à facie serpentis fuge peccatum: nam si accesseris ipsum, mordebit te, &c.*

2.
Perseveran-
dum.

Nec sufficit benè cœpisse in hoc pœnitentiæ exercitio, ac Satanam ejusqve membra & opera semel ejurasse, nisi piâ perseverantiâ ipsum scopum salutis in Christo nobis propositum dextrè attingamus, Matt. 10, 22. Apoc. 2, 10. Quod insinuat hic ipse homo, qui Christo oculis & animi sensibus ita infixus hæret, ut non ampliùs respicere à tergo ad Draconem antiqvu dignetur, redarguens hoc ipso multorum inconstantiam, qui pœnitentiam agere quidem incipiunt, sed in medio cursu subsistunt, ante quam ad metam sibi propositam perveniant, & vel carnis affectibus abrepti, vel Mundi illecebris superati, à tergo respiciunt: quorum exempla in Lothi uxore [Gen. 19, 26.] & in Israelitis ad carniùm ollas in Ægyptum respicientibus [Exod. 16, 3.] scriptura proponit. Quapropter admonet nos Emblemata verborum Christi Luc. 8, 62. *Nemo, qui manu sua admot. à anuro, respexerit à tergo, aptus est Regno DEI.*

3.
Sinistra ma-
nus ampu-
tanda.

At enim verò hunc pœnitentiæ cursum fideliter conficienti magna se offert difficultas, multa hic suscipienda prælia, subeunda pericula, devorandæ molestiæ. Nam Diabolus peccati laqueas rursùm nobis injicere tentat, jam clandestinis inspirationibus, jam externis Mundi deliciis, odiis, persecutionibus, uti in prioris serie ostensum est: tunc nil debet esse nobis tam charum aut jucundum, cujus non jacturam facere gestiãmus, antequam velimus in peccatâ consentire non tantum divitias, honores, voluptates sed etiã intimos cordis affectus abdicare, imo ipsã vitam potius profunderè parati, quam Spiritus maligni tentationibus succumbere vel veritatem metum mortis aut ullius periculi abnegare, exemplo Josephi, qui, relicto adulteræ pallio, nudus effugere maluit, quam meretriciis cupiditatibus sese mancipare, Gen. 39, 12. Hoc indicare videtur ille, qui sinistram manum suam ostentans truncatam, nos hortatur, ut vitiosos affectus, qui corpori blandiuntur, animæ verò detrimentum afferunt, & ad sinistram in perditionem ducunt, compescamus, nec sinamus peccatum in mortali corpore nostro dominari [Rom. 6, 12.] sed potius *mortificemus membra nostra terrestria, ut, fornicationem, immundiciam, libidinem, concupiscentiam malam & avaritiã, quæ est simulacrorum cultus*, Col. 3, 5. Ergò manus hæc amputata inculcat Christi com. monefactionem Matt. 18, 8. *Si manus tua aut pes tuus offendat te, abscinde ea, & projice abs te, &c.*

Ita quidem geret se homo conversus erga seipsum: qualè verò Deo se exhibeat monstrat subsequens Emblemata, quod bestię humano capite eandè, quæ apparuit in prioris serie, continet effigie, cui duo assident homines, alter virgã seu baculũ ipsi ostendens, alter funiculo illaqueatum obtorto retrahens collo. Quo mone-

mur,

mur, si fortè post actam pœnitentiam bestiale illud caput resurgere, hoc est, Patientia
 priora vitia repullulare & affectus carnales dominium recuperare præsumant,
 non esse præsentius remedium, quam ut baculo nos dirigi, & funiculo colla-
 nostra constringi patiamur, h. e. totos nos verbi Dei disciplina, & [si ita velit]
 cruci etiam & afflictionibus patienter subjiciamus: Hæc enim duo remedia
 adhibere consuevit Dominus ad carnem domandam, & vitiosos ejus imperus
 refræmandos, Es. 28, 26. & seq. Utrumq; autem & *baculo* & *funiculo* notari con-
 stat ex iis, quæ supra in hanc sententiam copiosius disseruimus.

Alter ira q; homo virgam ostendens omnibus peccati stimulos post con- Virga
 versionem sentientibus occidit illud Paulinum 1. Cor. 4, 21. *Quid vultis? an cum
 virga veniam ad vos?* Item comminationem divinam, Pl. 89, 33. *Vistabo in virgâ
 iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.*

Alter verò à tergo collum hominis bestialis fune, quasi freno injecto, con- Frenum
 stringens, urget monitum Davidis, Pl. 32, 9. *Nè sitis sicut equus & mulus, expertes
 intelligentiæ, quorum maxilla capistro & freno constringenda,* & c. adde Esa. 37, 29.

Sequitur tertia auctoris instructio de officio hominis nuper conversi erga 5.
 Mundum, cujus illecebras & delicias non tam abnegandas [Tit. 2, 12.] quam pe- Contem-
 nitus conculcandas esse, monet monstrum illud piscem pedibus calcans, eoqve tus Mundi
 gestu ingeminat illam Apostoli gloriationem, Gal. 6, 14. *Per Christum mihi Mun-
 dus crucifixus est.*

Pœnitentiæ fructus præcipuos, ex quibus de conditione & indole ejusdem Pœnitenti-
 licet judicare, repræsentârunt aliquot hujus seriei simulachra: succedit Effectus
 seu Bonum & commodum veræ ac seriæ pœnitentiæ, quod figura ultima, ser- effecius.
 pentem exhibens adnectantem homini quietè sedenti, & utraq; manum com-
 plicatam ad sidera tollenti, scitè depingit. Quemadmodum autem duos in
 hac serie dudum contemplati sumus Serpentes, rerum diversissimarum indices;
 prior enim Christum ejusq; membra, alter Diabolum, ejusq; affectus denotavit:
 ita hæc imago ad utrumq; haud absurdè referri potest.

Prior ille serpens, qui ab homine gravissimè afflicto & opem suam implo- 1.
 rante, sese averterat & quasi occultaverat, nunc rursus ad eundem se convertit, Christi
 ejusq; annuit petitis; & cum antea rostro oblongo & acuto, ac hiante ore con- præsentia
 spiceretur, jam cernitur blandâ facie & ore plano. Exprimit hoc Schema mo- gratiosa.
 rem & consuetudinem Christi, qui postquam ab hominibus ingenti tentatione
 & desperatione conflictatis procul abfuisse vel saltem faciem suam abscondisse
 visus sit, tandem, partâ victoriâ & superatis feliciter tentationibus, præsentiam
 suam exoptatissimam illis & interno cordis solatio & externo ac manifesto con-
 firmat auxilio; & quò magis iratus atq; crudelis prius apparuerat, juxta illud:
Mutatus es mihi in crudelem, & c. Job. 30, 21. cò nunc svaviorem se exhibet ac be-
 nigniores, satisfaciens promisso suo: Esa. 54, 7. 8. *Ad momentum parvum dereli-
 qveram te, sed miserationibus magnis congregabo te: In momento indignationis ab-
 sconderam faciem meam parumper à te, sed misericordiâ sempiternâ misereor tui, ait,
 redemptor tuus Dominus.*

Quod autem appropinquat homini precanti & manus ad sidera porrigenti,
 eo innuitur, preces & gemitus ardentis devotæ animæ Christum cum suâ
 gratiâ virtute, ope, consolatione sibi attrahere, juxta assertionem Davidis, Pl.
 145, 18. *Propinquus est Jehova omnibus invocantibus ipsum, omnibus qui invocant
 ipsum in veritate.*

Si quis verò contendat, serpentem hunc esse malignum & quidem eun- 2.
 dem, qui prius tergo hominis afflicti ingruerat, nunc autem apertâ vi ac vio- Incolumi-
 lentiam abolo.

lentiâ in ipsum irruat, nil e quidem profert absurdi, siquidem ore uterq; sibi examussum congruit. Ubi tamen notari velim, quod angvis ille homini nudo & inermi minitabundus inhiat, sed illum nequaquam ore attingat planè, mordeat vè. Consimiliter spiritus malignus cunctis suis artibus, technis, insidiis hominem pium & nomen Domini ferò invocantem ne tantillum quidem lædere valeat. Hæc igitur figura repræsentat dulcissimam promissionem, Esa. 11, 8. 9. *Obletabit se lactens super forum aspidis, & nuper ablatus fuerit, manum suam injiciet in cavernam Basilisci: Non nocebunt neq; occident in universo monte sanctitatis meæ, Conf. Apoc. 12, 4. 5.*

SECT. 5.

Emucleantur Emblemata Circuli secundi.

Summ.

Hic Circulus delineat ministerium verbi, quo Christus utitur ad excitandam in cordibus hominum veram fidem & pœnitentiam, ac æternam eorum salutem procurandam, Luc. 24, 47. Nam ex nobis ipsis non intelligimus ea, quæ ad nostram salutem faciunt, & licet nonnulla intelligamus, frequenti tamen admonitione nos in officio retineri oportet, cum multa indies occurrant, quæ nos à via salutis revocant. Ideo passim nos Deus ad verbum suum relègat, quod etiam *verbum vitæ ac salutis* dicitur, quia veram salutis rationem nobis tradit, Joh. 6, 68. Act. 13, 26.

Divisio.

Describunt autem hujus circuli Emblemata sacrosancti Ministerii & *causam efficientem*, quæ vel *principalis* est, nim: ipse Christus, vel *instrumentalis*, videlicet pii Doctores; & *partes præcipuas*, quæ duæ sunt. 1. *securos increpare*, 2. Tim. 4, 2. Tit. 1, 9. 2. *tristes consolari*, Esa. 40, 1.

1.

Ministeriũ
equus Christi.

Primò prodit *equus hastatus*, per quem, si dubitas, quis significetur, consule quæ in parte priori dedita & diducta operâ de hoc egimus argumento, & manifestè patebit, *Christum* esse hunc equitem, qui non nisi *equo*, hoc est, sacrosancto ministerio verbum divinum fideliter prædicante corda hominum ingressus, eadem Spiritus sui gratiâ & efficaciâ occupat atq; exornat, Joh. 14, 23. Figuram derivâsse videtur Autor ex loco Ps. 45, 5. *Et decore tuo prosperè equita, cum verbo veritatis & proloquere Justitiam, &c.*

2.

Christus
nudus prædicatur.

Nudus incedit hic eques, ut indicet Christum cum beneficiis suis jam non, ut in Veteri Testamento, obscuris typis ac figuris adumbratum, sed *nudè*, hoc est, realiter & manifestè nobis in Evangelio exhiberi, allegans illud, Hebr. 10, 1. *Lex umbram obrinens futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, hoc est, realem.* Hæc uberius explicantur Col. 2, 17. *Quæ [præcepta legis ceremonialis] sunt umbra rerum futurarum, corpus autem Christi.*

Porrò ostendit hic annulus utramq; verbi prædicandi doctrinam, *Legem & Evangelium*.

Doctrina
Legis.

Legis efficaciam corda hominum penetrantis & aperientis, nec non peccati sensum ac dolorem in iis excitantis duorum hominum duæ commonstrant imagines. Prior utraq; manu vibrans gladios utrinq; acutos & incidentes, repræsentat vim & efficaciam illam verbi prædicati descriptam, Hebr. 4, 14. *Virens est sermo Dei & efficax & penetrantior quovis gladio ancipiti, &c.* Alter qui

Gladius.

Arcus.

intenso arcu prosternere feram conatur, provocat ad locum, Zach. 9, 13. *Extendi mihi Judam quasi arcum, &c.*

Servi Dei
nudè agant.

Uterq; *nudus* apparet, ut verbi concionatores de duobus moneat. 1. Ut sermo

sermonem Domini prædicent *nudè*, hoc est, simpliciter & perspicuè, absq; omni orationis fuce atq; lenocinio, sine ostentatione humanæ sapientiæ, eruditionis, eloquentiæ, &c. 1. Cor. 2, 1. 2. Ut in taxandis hominum delictis *nudè*, hoc est, candidè & apertè agant absq; omni affectu, adulatione, *αεροπολησία*, obtemperantes jussui divino: *Clama ex gutture, nemini parcas*, Esa. 58, 1. *peccantes coram omnibus argue*. 1. Tim. 5, 20. *Insta tempestivè, intempestivè: argue, increpa, exhortare*, 2. Tim. 4, 2. *Dicas eis: Hæc dicit Dominus, si vè audiant, si vè negligant*, Ezech. 2, 4, 5.

Vir ille barbatus, præcinctus veste oblongâ talari, & cornu manibus tenens, typus est Præconis Evangelici, qui svavissimis suis concionibus erigere, novit afflictas ac perturbatas conscientias, consternatas, legis comminationibus, & sanare corda sensu iræ Dei lethaliter vulnerata: atq; ita *consolari populum Domini & loqui ad cor Jerusalem* Esa. 40, 1. *mederi contritis corde & alligare dolores eorum*, Psal. 147, 3. Esa. 61, 1. *Confortare manus dissolutas & genua debilia roborare*, Esa. 35, 3.

Præco Evangelii.

Barbatus existit, utpote qui provecioris est ætatis [nam Hebr. *יָבֵן* simul denotat & senectutem & barbam, senectutis indicem, vide Levit. 13, 29. 30. cap. 19, 27. 32. 1. Sam. 21, 13. 2. Sam. 10, 4, 5. Esdr. 9, 3. Ps. 33, 2. Esa. 7, 20. Jer. 41, 50. Eccles. 51, 12.] ideoq; non solum eruditione & doctrinâ, sed experientiâ quoque, ac longo rerum variarum usu conspicuus: quia *in senibus est sapientia & in multo tempore prudentia*, Job. 12, 12. Quo innuitur, functionem Ecclesiasticam & præsertim præcipuas ejusdem partes haud consultò junioribus & imperitis committi, qui nondum exercitati nullâ pollent vel autoritate vel prudentia, de quibus illud Nazianzeni orat. in laud. Athanas. usurpabitur: *Hæc sacrorum expertes, hodie sacrorum duces*. Apostoli quondam tales Ecclesiæ docendæ & gubernandæ præficiabant, qui dici poterant *πρεσβύτεροι*, 1. Pet. 5, 1. Et Paulus in Episcopo requirit, ut ne sit *νεόφυτος*, 1. Tim. 3, 6.

1. Habeat usû & experientiam.

Vestitus est & quidem solus Præco noster, cum cæteri omnes hujus cornu homines nudi conspiciantur, quo duo indicantur. 1. Christum eos, quibus legitime doendi munus in Ecclesia concedit, necessariis dotibus instruere, & singulari gratiâ induere Spiritus S. qui illis suggerit, quæ ad gloriam Dei & ædificationem Ecclesiæ loquantur, Matth. 10, 19. 2. Horum operâ & ministerio verâ in cordibus nostris excirari fidem, quâ vestem induimus pretiosissimam, nempe justiciam Christi, qui sua innocentia & sanctissimo merito peccatorum nostrorum, foedissimam nuditatem tegit, ne coram Deo confundamur, sed verè gloriari queamus: *Induit me vestimentis salutis, pallio justitiæ amiccivit me*, &c. Esa. 61, 10.

2. Dona necessaria.

Fidem salvificam in cordibus auditorum excitet.

Cornu, quod utraq; tenens manu, sitientibus & anhelantibus quasi porrigit, insinuat Jesum Christum *Cornu Salutis*, Luc. 1, 69. ex quo efficacissimus hauritur potus, animas nostras reficiens, curas levans, molestias mitigans, Johan. 4, 15, Matth. 11, 28. Exprimit pictura notam præcipuam pii & fidelis concionatoris, qui auditores suos non ad sanctos demortuos, non ad ulla humana merita ac præsidia, sed ad solum Christum ducit, tanquam unicum Evangelii scopum, salutis fulcrum, cæli viam, vitæ Januam, Joh. 10, 9. cap. 14, 6. Nec ipse solum judicat cum Paulo *se nihil aliud scire nisi Jesum Christum & hunc crucifixum* 1. Cor. 2, 2. sed omnibus quoque, indies acclamat: *Non esse in alio quoquam salutem, nec aliud nomen esse sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, præter nomen Jesu Christi*, Act. 4, 12.

3. Ad Christum ducat.

Mihi autem dispicienti, ex quonam Scripturæ loco hoc depromptum sit.

Es. 132, 16, 17. Emblema, commodè occurrit dulcissima promissio extans Ps. 132, 16, 17. & hunc virum cum suo *Cornu* & amictu ad vivum depingens, quæ ita habet: *Sacerdotes ejus induam salute*, h. e. ministros Ecclesiæ commodis & necessariis dotibus instruat, ut munere suo rectè fungantur, & hominum salutem unicè procurent, docendo fideliter Evangelium, quod est potentia Dei ad salutem omni credenti, Rom. 1, 16. *Et sancti ejus exultatione exultabunt*, hoc est, omnes auscultantes Evangelii concionibus sentient inde in afflictâ conscientia gaudium Ps. 51, 10. pacem & latitiam, Rom. 5, 1. *Illic germinare faciam Cornu David*, hoc est, Messiam è stirpe Davidis oriundum instar surculi enascentis ex trunco arboris resectæ, Esa. 11, 1. *parabo lucernam Christo meo*, h. e. excitabo doctores pios & cordatos, qui fidem Jesu Christi omnibus annuntiabunt & instillabunt, ut ipse, veluti lux clarissima & verus sol justitiæ detersâ omni fuligine & squalore impietatis & inficitæ, undiq; fulgeat, undiq; corruscet, suiq; meriti & mortis efficaciam conspicendam & gustandam omnibus præbeat, Mal. 4, 2. Lucæ 1, 79. Jôh. 1, 4, 5. &c.

SECT. 6.

Explicantur Emblemata circuli tertii.

Summa.

Nunc demùm Autor attingit scopum suum, ad quem præcipuè collimaverat, horum notatione Emblematum, ad quem etiam hætenus viam stravit, ut nimirum summam hostium Christi savitiam & immanitatem, vivis depictam coloribus, omnium oculis subjiciat.

Divisio.

De duobus agunt imprimis hujus circuli simulachra: primum homicidii atrocitatem repræsentat, reliqua ingenium & indolem homicidarum perstringunt.

1.
Homicidii
atrocitas,

Homo hominem à se mactatum in pectore gestans, injustæ cædis & homicidii fœditatem ostendit. Quod si enim historias evolvamus, homicidii scelus ferè apud omnes gentes atrocissimum visum fuisse constabit, quod novis & insolitis piaculis expiari oporteat. Sicuti apud Pausaniam in Thesei historiâ patet, qui propter occisos Pallantis filios Træzenem profectus est purgationis causa. Et apud Herodotum Adrastus simili de causâ ad Cræsum Regem abiisse legitur. Quo etiam referri meretur, quod de Melitenibus, Actor. 28, 4. traditur, qui cum Pauli recens ex naufragio elapsi manum à viperâ subito iavadi viderent, mox homicidam esse putarunt, quem vindicta divina persequatur, & ex mari salvatum vivere nolit. Hinc quoq; Nautis, quamvis hominibus barbaris & in gentilismo institutis gravissimum videbatur, Jonam in mare projicere, quem manifesto Dei judicio ad mortem postulari videbant, nec ad extremum hoc medium confugerunt prius quam omnia nequicquam tentassent, & ad preces insuper ardentissimas conversi, culpam coram Domino deprecari essent.

Et sanè si rem ipsam penitus inspiciamus, non temerè Deum hominibus hunc naturæ sensum inesse patebit, ut ab homicidiis tantoperè abhorreant.

Primò enim homicidio in ipsas naturæ leges peccatur, quæ ut communi necessitatis vinculo nos ad mutuam beneficentiam obstrinxit, ita inermes quoque creavit, ne vindictam nobis commissam putemus. Ergo ab hominis naturâ & sensu omnium nihil magis alienum est, quam illum occisum & extinctum velle, quem ejusdem tecum naturæ & conditionis consortem Deus creavit. Et legem hanc bruta animalia imò immanissima feræ agnoscunt, quæ vel nunquam vel certè rariùs, & non nisi maximis de causis, cum suis generis bestis de vitâ dimicant. Rectè igitur Justinus Martyr ait q. 10. ad orthodoxos. *Non absorbet homo hominem naturâ.*

Deinde

Deinde in ipsa religionis Christianæ mysteria peccat quisquis proximum occidit, cum quo ejusdem corporis membrum est sub Christo capere, qui nos in Spiritus unitate conjunctos esse vult, Ephel. 4, 3, 4. Unde ab Ecclesiæ & spiritualis & cœlestis communionem semetipfos homicidæ excludunt, Gal. 5, 21. Apocal. 21, 8. cap. 22, 15.

Præterea in ipsum Deum scelus hoc nefandum redundat, qui hominem ad suam imaginem condidit, & post lapsum filii sui merito restituit, ejusq; vitâ delectatur, quem proinde violari impunè non finit: unde homicidæ à Diabolo, hoste Dei infensissimo agitari perhibentur, Joh. 8, 44.

Taceo nunc, quod communi hominum societati, sine quâ vita nobis nec commoda nec jucunda esse potest, nihil magis adverteretur: siquidem homicidiis impunè grassantibus, nec publica pax nec privata hominum incolumitas consistere potest.

Quapropter ab ipsâ rerû origine leges tulit Deus, quibus cædes & sanguinis effusionem mirâ severitate prohibuit. Nam priusquam populi sui politiam per Moysen constitueret, statim in ipso Mundi exordio cædes se odisse & punire Caini exemplo docuit Gen. 4, 10. & seq. Deinde post diluvium renascenti Mundo legem dedit his verbis: *Qui effundit sanguinem hominis, hujus sanguis per hominem effundetur, quoniam in imagine Dei hominem fecit* Gen. 9, 6. In lege verò tam multa tamq; gravia ejus generis præcepta occurrunt, ut illis commemorandis immorari non sit opus, vide Exod. 21, 12. Num. 35, 31, 32. Deut. 19, 12, 13. &c. Illud tamen nunquam non animis & oculis nostris obversari debet, quod ipse Christus homicidii veterem legem, primo in terris agens [Matth. 26, 52.] deinde cœlitus in revelatione suâ [Apoç. 13, 10.] sui nominis autoritate stabilire voluit.

Nec deniq; prætereundum est, quod ipsa terra pollui malitiosè commissâ cæde, nec aliter nisi sanguine homicidæ purgari posse perhibetur, Num. 35, 33. unde Deus etiam homicidium incerto auctore factum publicè & solenniter expiari iussit, ne illius reatus civitati imputetur, intra cujus limites illud perpetratum fuit, Deut. 21, 1. & seq.

Hæc, inquam, hac imagine depingere voluit Autor, partim perstringens infelicem sui sæculi crudelitatem & tot cædes illicitas publicè & privatim commissas, adeo ut undiq; conspiceretur *multitudo confessorum & ingens numerus cadaverum*, &c. Nah. 3, 3. Et *cædes alia aliis fierent contigue*, Hof. 4, 2. Partim describens tristissimam homicidarum conditionem; quantos nimirum conscientie terrores & consternationes sibi ipsis adsciscant, quantâ confusione & ignominia sint apparituri in judicio extremo, ubi proximus ab eis interfectus, versabitur cruentatus adhuc ante oculos; & quasi inhærens pectori ipsorum, plenam ac ultimam supremi Judicis exposcet sententiam, quam deprecatur David Psal. 51, 16. *Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ.* Depromptum videtur Emblemata ex Esa. cap. 26, 21. *Revelabit terra sanguinem suum, & non operiet ultra interfectos suos.*

Si ad temporis illius historiam, quo fabricatum fuisse cornu nostrum infra ostendemus, exactè referre libet hanc effigiem, comparebunt variæ homicidiorum species, tunc grassatæ, hic notatæ.

Primo loco nominamus sacra illa horrenda & abominanda, olim etiam majoribus nostris usurpata, quorum superstitionis licentia eò usq; progressa est, ut Deos suos humanis victimis placari putarent & religionem in particidio quærerent: quemadmodum Clariss. Dn. D. Wormius fœda hæc atq; execranda ipsorum sacrificia prolixè persequitur lib. monum. Dan. cap. 5. Mirum sanè vi-

1.
Victimæ
humanae.

deri

deri poterat, homines contra naturam leges eò vesaniæ devenisse, nisi Dei populum eadem fecitasse constaret, & quidem postquam legem à Deo accepisset, quàm impietas hæc non absque diris comminationibus prohibetur: vid. 2. Reg. 17, 17. cap. 21, 6. cap. 23, 10. Mich. 6, 7. &c.

2.
Duella.

Deinde invehitur Autor hoc schemate in barbaram illam Danorum consuetudinem, qui tum temporis lites & controversias non jure ac judicio, sed duello atque monomachiam dirimebant; quo sæpius evenit, ut non tam justiores quam fortiores obtinerent causam, nec parum innocentis humani sanguinis malitiosè effunderetur: donec tandem sub Svenone 1. abrogata fuit impia hæc consuetudo, postquam ministerio *Popponis*, profligatis gentilium superstitionibus Christiana successissent sacra. Utinam verò in hac Evangelii luce gentilis illa & plusquam belluina barbaries haud rursus inter nos vigeret, & apud illos etiam vel præcipuè invaluisset, quos ab omni barbarie alienissimos esse & genus jubet & professio, non tot immanissimæ Indies contingerent cædes, nec terræ nostræ innoxio pollutæ sanguine indignatio divina ac clades gravissimæ attraherentur Ezech. 36, 18. Intueantur illi, quæso, hanc figuram, & videant quantum onus sibi suæque injiciant conscientiam, quibus hominem jugulare nunc lusus jocusque videtur; ex quo facinore nonnulli etiam præcipuam fortitudinis laudem venantur. Sed *Poppone* aliquo opus fuerit, qui miraculosè opinionem illius gloriolæ, quam captant hoc modo, ex animis eorum radicitus evellat.

3.
Persecutio.

Accusat in super hæc pictura eorum imprimis furorem & sævitiam, qui servos ac cultores Christi, vario injuriarum genere fatigatos, acerbissimè persequebantur, & non solum calumniis, ignominiiis, exiliis, bonorum confiscationibus, sed plures etiam morte ob Evangelii confessionem multabant. His igitur præcipuè monstrat Emblemata, quam stolidè & atrociter agant; 1. Dum ipsum Christum in membris suis quasi mactant ac rursus crucifigunt Heb. 6, 6. qui hoc nomine cuique ipsorum acclamat: *Quid me persequeris?* Act. 9, 4. 2. Dum non modo piis hominibus à se iniquè afflictis gemitus & suspiria extorquent Proverb. 29, 2. atque ita tyrannicam suam crudelitatem *viros in civitatibus gemere & animas vulneratorum clamare faciunt* Job. 24, 12. sed etiam clamorem occisorum vindictam atque ultionem *divinam* expetentium in se derivant; id quod singulari visione revelatur Johanni Apoc. 6, 9, 10. *Vidi sub altari animas interfectorum propter verbum Dei & testimonium: quod habebant: Et clamabant voce magna, dicentes: usquequo Domine, qui sanctus es & verax, non judicas ac vindicas sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra?* Exemplum vide Gen. 4, 11. de sanguine Abelis, à fratre Caino immanissimè trucidati, in cælum clamante & vindictam postulante.

4.
Bella inju-
sta.

Exprobrat etiam hæc effigies injusta & non necessaria bella, quæ Danii gentiles eam tempestate subinde in populos movebant vicinos, Christi sacris addictos, veluti Saxones, Frisios & alios, partim odio religionis partim ferociam ac prædæ cupiditate: in quibus & aliorum bona iniquè diripuerunt, & illos non raro occiderunt, à quibus nullam unquam læsi fuerant injuriam, nec non se ipsos temerè in periculum adduxerunt. Quo nomine se suasque terras & civitates obnoxias reddiderunt comminationi Prophetæ, Nah. 3, 1. *Va civitati sanguinum, quæ tota est plena mendacio & rapinâ.*

Belli mala.

Atque huc imprimis tendunt non modo hocce primum sed omnia etiam sequentia hujus circuli Emblemata, ut Belli minimè belli mala & incommoda nobis ob oculos ponant. Sicut enim inter arma silent leges, ita & virtutum studia negliguntur & abjiciuntur. Nullus est in bello locus misericordiam seu bonitati,

tati, sed potius crudelitas dominatur; quæ passim in corpora & facultates hominum sævit. Nulla est veritas aut fides in pactis: sed perfidiâ, dolis & fraudibus certatur. Nulla colitur justitia: quia labefactatâ judiciorum autoritate, aut turbato ordine in repub. & nervis judiciorum incisis, coerceri petulantes & rapi ad pœnas non possunt. Hinc homines variis afficiuntur injuriis; vastantur oppida & agri, vitiantur uxores & virgines, diripiuntur templa, profanantur sacra, complectuntur omnia cædibus & latrociniis, & tristissima ubique mortis imago occurrit. Bellum igitur inter omnes pœnas corporales, quibus Deus in hominum peccata animadvertit, durissimam ac gravissimam esse palam est. *Lege Levit. cap. 26. Deut. 27, & 28. Esa. 13. Jerem. 4. & 5. & 6. Thren. 2. 2. Sam. 24, v. 13. 14. &c.*

Hoc cogitent, qui ex indomitâ regnandi & potentiâ suam augendi libidine bella vel injuste suscipiunt, vel legitime etiam suscepta rursus deponere nolunt: Et præsertim, si insigni aliquâ clade vires hostium suorum attriverint, hanc sibi divinitus contigisse felicitatem sciant, non ut flammam furoris, sævitæ & avaritiæ suæ in perniciem humani generis magis magisque spargant, non ut omnia longè lateque cædibus, laniis, rapinis, sacrilegiis misceant, non denique, ut quodvis in quovis prohibitu statuunt: sed ut eò commodius parem æquam ac salutarem Mundo restituant, totque Ecclesiæ & Reipub. lethalibus vulneribus medeantur. Quem scopum qui neutiquam sibi propositum in bello habent, non bellum gerere legitimum sed apertum exercere latrocinium merito dicuntur: nec aliud inde, quam temporalem confusionem & æternam perditionem reportabunt, *Esa. 47, 9. Ezechiel. 23, 2. & seqq. Psalm. 109, 15, 16.*

Pax finis belli legitimi.

Testatur hoc Experientia infinitis penè exemplis, antiquis & modernis eorum, qui inextingvibili bellandi ardore flagrantes, nullum sævitæ suæ imponere finem potuerunt, sed bella bellis ferendo, aliam post aliam evertere regionem perrexerunt, donec ipsi tandem judicio divino ignominiosè pereuntes, pace simul temporali & æternâ orbat, sui memoriam odiosam atque omnibus sæculis execrandam reliquerunt, *Esa. 14. 4. & seqq. Jer. 51, 40. Joel. 2, 20.*

Indefinenter belligerantium pœna.

Quod si hæc illos parum moveat consideratio, inspiciant, quæso, *Cornu nostrum*, & cerè sibi persvadeant, quemadmodum hic homo hominem à se trucidatum perpetuò sibi impositum portare cogitur, ita in ipsorum hære conscientia non unum saltem cadaver, sed multas hominum myriades, in diuturno hoc est funestissimo bello, fame, gladio, aliisque modis consumptorum, de quorum sanguine & interitu supremo Judici aliquando rationem exactè & severè sunt reddituri, atque ita experturi vim comminationis JESU CHRISTI: *Ut veniat super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram,* Matthæi 23, 35.

Si *cornu* hujus fabricationem Regi *Svenoni* I. ascribere placet, optimè quadrabit in acta ipsius hoc Emblemata, qui à magnatibus & proceribus regni impulsus, ejuratam à se religionem Christianam profligare ex toto Daniæ regno conatus, & magnâ crudelitate in confessores ejusdem grassatus, arma adversus patrem *Hamldum*, hoc nomine etiam sumpsit, quibus parens ipsius non solum regno ejectus, sed vitâ quoque spoliatus fuit. Hinc [procul dubio] onus intolerabile suæ imposuit conscientie, quam anxius subinde moribus ac doloribus vellicari & miserandum in modum discrucari sensit, dum cruenta parentis suæ culpâ occisi imago nocte dieque ipsius & oculis obversari & pectori incubare minitabunda videbatur, unde queritari necesse habuit: *Non est pax offi-*

Svenothonis parricidium.

bus meis à facie peccatorum meorum, Psal. 38, 4. Hanc conscientia suæ afflictissimæ carnificinam olim ex impietate, parricidio, contemptu Numinis aliisque sceleribus contractam, hac picturâ innotescere omnibus voluit *Sveno*, ut suo territi exemplo, à similibus flagitiis desisterent, & Christi imprimis doctrinam odisse, ejusque lædere cultores cessarent; ne & ipsi tandem oppressi conscientia angorum & tormentorum onere, in desperationem abriperentur, sensuri illud, Psal. 38, 5. *Iniquitates meae transgressæ sunt caput meum, sicut onus grave, aggravatæ sunt super me.* Sed hoc potius agerent, ut verâ fide & conversione peccatorum onus à pectore suo rejicerent in Christum, *agnum Dei qui tollit peccata mundi*, Joh. 1, 29. Verùm hoc infra prolixius ventilabitur, ubi de Autore *cornu* nostri disquirendum erit.

Quemadmodum figura prima ipsum reatum seu scelus homicidii depinxit, ita reliquæ hujus annuli imagines exprimunt indolem eorum, qui hoc flagitio contaminare sese non erubescunt.

2.
Bellatorum
contumacia.

Centaurus ille superiore parte homo, inferiore Equus velociter currens, representat istorum hominum effrenem atque indomitam licentiam, & præfractam contumaciam, qui, omnibus disciplinae frenis & repagulis quasi ruptis, pleno ac furioso impetu feruntur ad quodvis flagitium, adeoque in certum ruunt exitium, nec ullius hominis monitis & adhortationibus retrahi sese patiuntur. Quibus competit illud Jerem. 8, 3. *Omnnes conversi sunt ad cursum, quasi equus impetu vadens ad prælium.*

3.
Monstruositas.

Duo illa monstra, humano corpore, & belluinâ facie, ostendunt manifestam omnium scelerum licentiam, conjunctam cum immani & Cyclopico supremi Numinis contemptu. Quales describitur Exod. 5, 2. Psal. 10, 4. 5. Esa. 1, 4. cap. 30, 9. & seq. Jer. 44, 16. 17. Hof. 4, 1. 2. 2. Reg. 17, 14. 15. Prov. 1, 24. 25. &c. His meritò assignatur non tam venter, humerus, collum aut aliud aliquod membrum quam *caput* ferinæ formæ: siquidem in hac humani corporis principe parte potissimum sese exerit omnis vis rationis, sensuum internorum & externorum. Quicquid igitur ejusmodi homines efferati in capite agunt vel in cerebro meditando, vel oculis videndo, naribus odorando, auribus audiendo, ore gustando, dentibus mordendo, linguâ loquendo, &c. id omne meram redolet belluinam insolentiam, ferocitatem, maliciam.

Capitis
monstruositas
descriptio.

Libetne audire scripturam ferini hujus capitis partes monstruosas singulatim recensentem? quod videlicet *frons* sit *chalybea*, Esa. 48, 4. *cervix ferrea*, ibid. *aures preputiatae*, Jerem. 6, 10. *oculi obcaecati*, I. Johan. 2, II. *Os bilingve*, Proverb. 8, 13. *Lingua flagellum*, Job. 5, 21. *Dentes haste & sagittæ*, Psal. 57, 5. *molares cultri*, Proverb. 30, 40. *Labia gladii*, Psal. 59, 8. *Guttur sepulchrum patens*, Psal. 5, 10. *facies ventus urens*, Hab. 1, 9. &c.

Capitis
monstruositas
actiones.

Quæris, quidnam monstra illa hominum horrendo hoc capite ferant, agitent, efficiant? Respondet codex sacer: *Faciem supra petram indurant*, Jer. 5, 3. *Vultum pro caciter obfirmant*, Proverb. 21, 29. *frontem meretricis ostentant*, Jerem. 3, 4. *aures surdas*, Mich. 7, 17. *obeurant*, Psalm. 58, 5. *aggravant*, Zach. 7, II. *à lege Dei avertunt*, Proverb. 28, 9. *oculis insatiabilibus*, Sir. 14, 9. *plenis adulterij*, 2. Pet. 2, 14. *nutant*, Esa. 3, 17. *scoriantur*, Ezech. 6, 9. *Os pravum*, Prov. 4, 24. *abundans malitiâ*, Psal. 50, 9. *plenum execratione, amaritudine & dolo*, Psal. 10, 7. *ponunt in cælum*, 73, 9. *dilatant contra proximum*, Psalm. 33, 21. *Dentibus ferreis*, Daniel. 7, 7. *leoninis*, Joel. 1, 6. *frudent*, Psal. 35, 16. *fremunt*, Job. 16, 9. Thren. 2, 16. *strident*, Marc. 9, 18. *In labiis ignem ardentem*, Prov. 16, 27. *sub labiis venenum assidum gerunt*, Psal. 140, 4. *Lingvâ*, quam ut *gladium*, Psal. 64, 4. *acuunt sicut Serpentes*, Psal. 140, 4.

proxi-

Proximum percutiunt, Jer. 18, 18. &c. Quid quæso est hominem exuere, & monstrum immane ac horrendum induere, si hoc non est?

Hæc in genere de capite monstroso dicta sunt: In specie persequi possem hunc sermonem, & monstrare, quomodo *Lupi & Canis*, quorum facies homines isti efferati habere videntur, vitiosas proprietates æmulentur; & *Lupi* crudelitatem, astutiam, voracitatem, rapacitatem, ululatum, &c. *Canis* iracundiam, rabiem, invidiam, impudentiam, morsum latratum, &c. imitentur: ut, qui ab his impetitur, se & à *Canibus circumdari* Psal. 22, 17. & a *Lupis vespertinis vastari* Jer. 5, 6. Jure meritoq; conqueratur. Sed hæc perspicaci lectori ulterius scrutanda relinquo.

4.
Lupina &
Canina in-
doles.

Deniq; non absq; causâ homines illi ferinâ facie pinguntur armati, & quidem alter strictum gladium falcatum, alter securim expediens ad ferendum, utpote, qui justitiam, æquitatem, mansuetudinem flocci faciunt, nihil jure aut legibus agunt, omnia vi, furore, impetu perpetrant, Psal. 73, 7-8. Prov. 28, 15. Dan. 5, 19. Hab. 2, 8. &c. Exemplum in signe extat 1. Sam. 20, 33.

5.
Violentia

SECT. 7.

Expediuntur Emblemata Circuli quarti.

Quemadmodum inter septem illos circulos hic quartus & medius est, ita medium quoq; tenet, & quasi dividit inter probos & improbos, inter gratiam & iram, inter vitam & mortem, & sic planè delineat protestationem illam Moïsi Deut. 30, 19. *Testes invoco hodie caelum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem: Elige ergo vitam, ut & tu vivas & semen tuum, &c.*

Summa

Introducitur Pastor dextrâ *pedum* seu baculum tenens, quo pascat pecora macilenta, famelica, morigera Zach. 11, 7. Sinistrâ verò *securim* levans, quo mactet pingvia, incrassata, intractabilia, Deut. 32, 15. Jer. 12, 3. Hof. 13, 6.

1.
Christus
Pastor.

Quicumq; cum pecude illâ minori in extremâ parte hujus annuli ad Christum vocantem & invitantem se sponte convertunt & quasi assurgunt, devotâ verbi aufcultatione, precibus, fide, pœnitentiâ, &c. Joel. 2, 12. Zach. 1, 3. Esa. 45, 22. cap. 55, 6, 7. & sic *parati sunt in occursum Dei sui* Amos 4, 12. His, inquam, *pedo* dextræ suæ pollicetur beneficia sua pastoralia veluti *pastum* Psal. 23, 2. Esa. 40, 11. *directionem*, Joh. 10, 4. Ps. 23, 3. Ps. 25, 8. *defensionem*, Esa. 4, 6. Joh. 10, 28. *Sanationem* Ps. 103, 3. Ps. 147, 3. *mundationem*, 1. Joh. 1, 7. *refocillationem*, Matth. 11, 28. Psal. 23, 3. & hujus generis alia similia: & quasi repetit promissionem suam Ezech. 34, 11. 14. 15. 16. *Ecce ego ipse requiram oves meas, & visitabo eas. Et pascam eas in montibus Israël, ad rivulos aquarum, & in cunclis sedibus terræ: in pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israël erit caula earum, &c. Ego eas accubare faciam: quod perierat, requiram, & quod errabundum erat reducâ, & quod confutum fuerat obligabo, & quod infirmum fuerat confirmabo, & quod pingre & forte custodiam, &c.*

2
Pios pas-
cens pedo.

Contrâ qui cum duobus illis prioribus & grandioribus bestiis à fide hoc Pastore sese non modò avertunt ac procul abeunt, sed ferociter etiam adversus ipsum recalcitrant, Deut. 32, 15. Verbi ejus doctrinam repudiando, præcepta negligendo, Doctores persequendo, Sap. 2, 12. 15. Matth. 23, 34. 37. Illis *securim* ostendit elevatam, veluti indicem certissimi exitii cervicibus ipsorum jamjam imminenti, exprimens illud Luc. 3, 9. *Jam securis ad radicem arborum posita est, &c.*

3.
Impios ma-
ctans secu-
ri.

Continet itaq; hic annulus simul & dulcissimam promissionem & gravissimam comminationem, quas conjunctim invenies, Esa. 1, 19 20. *Si acquiescitis, ut audiat me, bonis terræ fruemini: sin autem renuatis atq; rebelletis, gladio cogsumemini, &c.*

SECT. 8.

Promuntur Emblemata circuli quinti.

- Continuatio.** **V**as quidem duas, alteram cœli, gratiæ, vitæ, salutis: alteram inferni, iræ, mortis damnationis præcedens monstraverat circulus: Quânam verò potissimum incedant pleriq; mortalium, nunc porro indicatur. Depingit autem hicce quintus ut & proximè subsequens sexrus Circulus summam hominum obdurationem & pertinaciam immedicabilem, qui sacrosanctum Dei verbum prorsus contemnunt, nec ullis admonitionibus sese corrigi patiuntur, Jer. 6, 10. Zach. 7, 11. 12. Ubi tamen hæc animadvertitur differentia; prior innuit, quomodo homines se gerunt erga Legis correptiones; posterior, quales se præstant erga Evangelii informationes. In hoc annulo formata Emblemata duplicis sunt generis: Prius Dei beneficium nobis legem suam patefacientis adumbrat; reliqua hominum taxant maleficium, qui universas legis conciones nefariè aspernantur, auribus *surdi*, ore *muti*, animo *feroces*.
- Summa.**
- Divisio.**
1. Bini isti homines, qui speculum affabrè exornatum subjectæ ostendunt, bestię, ut in eo fœditatem ac deformitatem suam contempletur, typi sunt concionatorum fidelium & cordatorum, qui legem Dei [quam speculo designari suprâ docuimus] ita & explicant & auditoribus applicant, ut hinc delictorum gravitatem ac suam bestialitatem agnoscetes, iram & maledictionem divinam cum pœnis corporalibus & æternis serio peccatorum dolore & pœnitentiâ avertere atq; humiliter per vulnera Jesu Christi deprecari nitantur, Ephes. 2, 18. Remittit nos Emblemata ad Paulinum illud: *Per legem agnitio peccati*, Rom. 3, 20.
- Lex explicanda & applicanda.**
2. Verùm quonam modo maxima pars auditorum conciones admitant legales, sequentia loquuntur simulachra. Alii *surdi* sunt ad audienda verbi monita Esa. 6, 10. cap. 42, 20. Jer. 7, 24. Alii *muti* ad peccatorum confessionem Gen. 3, 10. Ps. 32, 3. Alii gravissimò insurgunt fremitu & tumultuantur adversus veritatis præcones Gen. 19, 9. Jer. 38, 6. Matth. 14, 3. Act. 7, 54. 57.
- Peccatores obstinati.**
1. Primæ classis auditores repræsentat *serpens* ille grandiori & quasi inflato capite, tergum iis, qui speculum ostendunt, obvertens citansq; illud Ps. 5, 5. 6. *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surda & obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & veneset incantantis sapienter.* Cum quibus coincidunt quæ extant Zach. 7, 11. *Noluerunt attendere, & obverterunt humerum resistarium, & aures suas aggravarunt, nè audirent.*
- Surdi.**
2. Secundi generis hominum figura est *Piscis*, animal mutum ac vocis expertus ideoq; objiciens illud, Ps. 58, 1. *Num vtro muti estis, ut non loquamini justitiam o-flij hominum.*
- Muti.**
3. Tertiæ classis auditores denotat *coluber* ultimus hujus circuli, qui rictu & hiatu oris omnia infesta minatur minori illi angvi seu vermi, qui admoto capite ipsum sui admonet officii: Ita nimirum confirmat querelam Amos 5, 10. *oderunt corripientem in portâ, & loquentem perfectè abomnantur.*
- Feroces.**

SECT. 9.

Explantur Emblemata circuli sexti.

Hic Circulus argumento convenit cum antecedente; nisi quod ille hominum contumaciam contra legem, hic fastidium & contemptum adversus Evangelium præcipuè depingat.

Summa.

Stellam symbolum esse & Christi & Evangelii ac ministrorum ejusdem antea annotavimus: ab hac se planè avertit grande illud caput cirratum, atq; oculis destitutum, nec duas illas bestias utrinq; pleno cursu in se irruentes curat aut animadvertit. Hominum iraq; summam obstinationem & cæcitate[m] notat Emblemata, qui magis tenebrarum quam lucis amantes, ad clarum Evangelii prædicati lucem oculos malignè claudunt, nec in ea Redemptorem suum Jesum Christum, mortisq; ac passionis ipsius meritum saluari fide respicere & amplecti dignantur; nec horrendam supremi Numinis iram atq; æternam damnationem sibi ob peccata impendentem effugere aut avertere laborant, adeoq; in se derivant increpationem divinam, Esa. 42, 19. *Quis cæcus nisi servus meus? & surdus nisi ad quem nuntios meos misi?*

1.

Contem-
prus Evan-
gelii.

Si quæris, quidnam sublit causæ, cur homines salutis suæ adeo sint negligentes, & æterna temporalibus, cœlestia mundanis postponent? Ecce flos seu *lilium* in fine hujus apparens annuli, imago gloriæ ac felicitatis mundanæ: cujus splendor non rarò hominùm oculos animosq; ira perstringit, ut quid Deo acceptum, sibiq; salutare sit, nullo modo videre aut intelligere possint. Adèd vera est assertio Apostoli, 1. Joh. 2, 15. *Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo.* Quid autem ibidem per *mundum* intelligat, statim explicat Apostolus verl. 16. *Quicquid est in mundo, veluti concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum & fastus vitæ, non est ex patre sed ex mundo.* Cui consonat illud B. Augustini: *Amor rerum terrenarum est viscus spiritualium pennarum.* Confer Esa. 5, 12. Exemplo est *Demas*, de quo scribit Paulus 2. Tim. 4, 10, *Demas me de reliquit, amplexus præsens seculum.*

2.

Caduca nõ
rarò æter-
nis præfe-
runtur.

Flori meritò comparatur temporalis illa felicitas, quæ consistit in mundi honoribus, divitiis, deliciis, quoniam hominibus maximè arridet, instar flosculi elegantis & suaveolentis; sed subitò citoq; evanescit: sicuti monetur 1. Joh. 2, 17. *Mundus transit & concupiscentia ejus.* Translarum videtur Emblemata ex Esa. 40, 6, 7. *Omnis caro fœnum & omnis gloria ejus quasi flos agri: exsiccatum est fœnum, & cecidit flos, quia Spiritus Domini sufflavit in eo.*

Mundi fe-
licitas in-
constans.

SECT. 10.

Discutiuntur Emblemata Circuli septimi & ultimi.

In ultimo hoc circulo ultima etiam atq; efficacissima promittit Autor argumenta, quibus avocare homines à præfractâ illâ & obfirmatâ peccandi pertinaciâ conatur: si nimirum oculis & animis ipsorum perpetuò obversentur quatuor illa novissima, 1. *Mortis miseria.* 2. *Resurrectionis certitudo.* 3. *Judicij severitas.* 4. *Inferni cruciatus.* Quorum tria priora omnibus in universum hominibus incumbunt, quartum solos impios ac obstinatos manet. Utinam verò hæc meditatio penitissimè cordibus nostris maneret infixâ! utique extirparetur faciliùs securitas, reprimeretur iniquitas, & *salutem nostram cum timore & tremore diligentius operemur.* Phil. 2, 12. In genere inculcat hic circulus

Summa.

Quatuor
novissima,

lus præceptum Siracidis cap. 7, 38. *In omnibus operibus tuis memorare novissimam tuam, &c.*

1.
Mors.

Prior vermium sive angvium combinatio nos nostræ admonet non modo mortalitatis, sed etiam post obitum conditionis, occinens illud Sir. 10, 12. *Cum morietur homo hæreditabit serpentes & bestias, & vermes.* Cui respondet illud Jobi cap. 17, 14. *Dixi putredini: Pater meus es; & vermibus: mater mea & soror mea.*

2.
Resurrectio

Duo illa nuda crurum ossa ab angvibus rodentibus relicta, corporis humani non modò statum post mortem, sed etiam certissimè futuram aliquando resurrectionem designant: cum videlicet venerit hora, quâ omnes, qui in monumentis sunt [nihil autem in monumentis reliquum est præter ossa Matth. 23, 27.] *audient vocem filij hominis, & prodibunt, qui bona fecerint, in resurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicij* Joh. 5, 28, 29. Videtur Emblemata proponere interrogationem Jehovæ, Ezech. 37, 3. *Fili hominis putas sic fieri posse, tu reviviscant ossa ista?*

3.
Judicium
extremum.

Proximè ad ossa illa locatæ sunt cordis nudi novem imagines, quibus indicari puto inevitabile judicium Dei extremum, cui omnes post mortem resuscitati sistemur, monente Apostolo Heb. 9, 27. *statutum est hominibus semel mori, post hoc autem judicium.* Ubi corda hominum denudabuntur, hoc est, intimæ & occultissimæ cogitationes, consilia, machinationes in conspectu supremi Judicis omniumq; & Angelorum & hominum revelabuntur: Quando nimirum ipse illustrabit occulta tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, 1. Cor. 4, 5.

Novenarij
numerus.

Quod verò corda hæc Novenario numero comprehendantur, tanto videlicet, quantum capere poterat annuli latitudo; eo monemur, omnes omninò & universas ac singulas cordis nostri latebras oculis summi Judicis patere. Heb. 4, 13. qui in illo die omnia dicta, facta, cogitata arcana etiam & abstrusissima quæq; , quæ nunc in imo aluntur recessu, producet in lucem, ac omnibus conspicua reddet, nec quicquam latere tectum et absconditum sinet. Proinde novena hæc cordis repetitio insinuat illud, Eccles. 12, 16. *Deus in judicium adducet OMNE opus cum OMNI re occulta: sive bonum fuerit sive malum.* Quod & ipse Salvator affirmat, Luc. 12, 2. *Nihil est opertum, quod non revelabitur: nihil occultum, quod non cognoscetur.* Confer Matth. 10, 26. Marc. 4, 22. Lucæ 8, 17. Nec potuit conditio Judicii extremi, utpote strenui, justi ac severi, alio numero aptius adumbrari: Nam, ut scribit Hieronymus in Ezech. cap. 24. *Novenarius panarum ac dolorum numerus est, & semper sequitur justitiam.* Faxit Deus, ut tam tremendi judicii metu abstinemus à peccatis, *vigilemus. sobrij simus, & indefinentur precemur, ut liceat nobis effugere ista omnia, quæ futura sunt & stare ante filium hominis,* Luc. 21, 36.

4.
Æterna da-
mnatio.

Improbi autem Evangelij contemptores & persecutores, quorum hic peccata non propter Christi meritum fide apprehensum, *condonata* Jer. 31, 34. non *te-
sta*, Ps. 32, 1. non *deletæ*, Esa. 43, 25, non *in profundo maris demersa* fuerint, Mich. 7, 19. Illi, inquam, inenarrabili stupentes pavore, audient horribilem contra se Judicis sententiam, quâ cum execrabili confusione relegabuntur ad Gehennæ supplicia & cruciatus nunquam finiendos Matth. 25, 41. Atq; hoc est, quod ultima ultimi hujus circuli ostendit figura, combinationem continens lacertarum seu grandiorum vermium, & quasi intonans illud, Esa. 66, 24. *Vermis eorum non morietur.* &c.

SECT. II.

*Indicantur universalia quaedam in diversis
Circulis observanda.*

ANtequam horum Emblematum explicationi Colophonem addamus, expedienda sunt quaedam notatu dignissima, quæ in aliis atque aliis circulis occurrunt.

In ipso situ & forma Serpentum, qui in diversis annulis conspiciuntur, haud exigua deprehenditur varietas, dum alii magis erecti atque extensi assurgunt, alii in plures spiras & gyros involuti complicantur: depingitur hoc modo ingenium Diaboli ejusque alleclarum, qui modò directè & apertâ vi in Ecclesiam Christi grassantur, modò obliquè & tortuosis nexibus & variis fraudibus eandem aggrediuntur. Verè Basilius in Psalm. 32. *Diabolus, inquit, varios habet flexus, quibus hominem invadit, & impellit ad varia & contraria vitiorum genera.* Quò imprimis referri potest locus Esa. 27, 1. Ubi duplex nominatur serpens gladio vindictæ divinæ occidendus; alter dicitur *Veltis*, hoc est, directus & oblongus in modum vectis: alter *tortuosus* appellatur. Qui sanè locus, si dextrè fuerit discussus, huic disquisitioni lucem non mediocrem affundet. De serpente *Veltis* vide Job. 26, 13. de *tortuoso* Sap. 16, 5.

1
Diabolus in
varias species se
transformat.

Deinde in cornu nostro præter serpentes perspicuè in eodem exaratos, occurrunt pluseculæ imagines serpentinae, sub obscuræ, variè intricatæ & punctulis tantùm extremæ superficiei ejusdem impressæ, quæ umbras potius exiles quàm expressas serpentum icones repræsentant, ita ut nonnullis lora aut anguilla, & quidvis aliud potius, quàm veræ serpentum videantur imagines.

2.

Quo indicatur, Diabolum nonnunquam tam occultas & clandestinas movere insidias, ut vix ac ne vix quidem sentiamus. Non secus ac venenum *Aspidis* lenissimum pariter & perniciosissimum perhibetur, dum morsus tam obscuros infligere solet, ut eorum indicia vix acerrimo etiam visu præditis appareant, & tamen his ipsis præsentissimam perniciem & mortem certissimam ac celerrimam affert. Idem figuratur in *Cenaste*, qui in sabulo ita se abscondit, ut nihil præter eminentias ejus appareat, ad quas tanquam idoneas escas cum uno impetu advolant aviculæ, facile capiuntur ex improvviso & in prædam ejus cedunt. Ita latent sæpè in occulto nocentissimæ Dæmonis insidiæ, ubi nihil fraudis subesse existimatur. Hæc & hujus generis alia depingunt eadem etiam imagine, Scriptores sacri: ut Eccles. 10, 11. dicitur *serpens mordere in silentio*, dum videlicet non timetur nec virus ejus incantatione cohibetur. Homo itidem, qui jam videtur omne evitasse periculum, & in locum tutum venisse, ubi nihil amplius mali metuens, certissimo exitio involvitur inopinato, ita describitur, quod *fugiens à conspectu Leonis incidat in ursum* [bestiam sæviorem & immaniolem, præsertim amissis catulis] & hujus quoque; rabiem atque rictum elapsus, *domi intra privatos parietes à colubro in pariete latitante mordeatur* Amos 5, 19. confer cap. 9, 3.

Clanculum nobis insidiatur.

Quod duo posteriores circuli obscuris hisce serpentum figuris omninò careant, indicium est moris & consuetudinis Satanæ, qui vel apertos Christi hostes & Evangelii contemptores planè obduratos atque excecatos [Jer. 5, 21.] vel jam mortuos ac judicio Dei sistendos [Heb. 9, 27.] occultis illis tentationibus & clandestinis insidiis infestare nec curat, nec opus habet. Si quidem illos [obduratos] dudum *in laqueis suis captivos ducit pro suâ libidine*, 2. Tim. 2, 26. De ho-

3.
Spiritualiter vel corporaliter mortuos despicit.

rum

rum [mortuorum] poenitentia aut deprecatione non est quod metuat, utpote quæ post fata non amplius habet locum, Luc. 16, 25. 2. Pet. 2, 9. Rectè Cyprianus tractat. i. contra Demetr. *Quando istinc excessum fuerit, nullus jam locus poenitentia est, nullus satisfactiois effectus: Hic vitæ aut amittitur aut tenetur, &c.* Proinde binis hæc annulis hæud ineptè delineari reor *arentia illa loca* [in quibus nullus fons vitæ effluit uti loquitur Hilarius Can. 12. in Matth.] *quæ perambulatur immundus Spiritus postquam exierit ab homine* [respiciente] *quærens requiem & non invenit*, Matth. 12, 43. Quos enim Diabolus laqueis suis dædunt implicitos ac suæ potestati prorsus mancipatos tenet, indignos iudicat, quos amplius occultis artibus & instinctibus exerceat: quin potius *ei* [adhuc vivis] *utitur ad justos aucupandos & everteudos*, uti monet Greg. lib. 4. moral. c. 24.

Conclusio
Emblematum.

Atq; hæc mihi videtur optima & aptissima ratio explicandi *Cornu* hujus *aurei* simulachra, quæ nusquam à tramite divinæ scripturæ discedit, nusquam à fidei analogiâ & religionis Christianæ principiis deviat, ad veram autem pietatem ac morum emendationem non parum facit; nec ullo modo [uti spero] impingit vel in ordinem ipsorum Circularum sibi invicem aptissime succedentium, vel in cuiusquam circuli Emblematum elegantissimum nexum atq; coherentiam. Si quis verò aliam cadem adhuc exactius & commodius expediendi monstraverit viam, rem sanè mihi gratissimam præstabit. Cum enim hic non certis demonstrationibus, sed nudis solummodò conjecturis agere liceat; proxima tyrannidi arrogantia foret; placita sua cuiquam ut immotâ ac indubitata obtrudere velle, &c.

Reliquum est, ut paucis sententiam meam exponam de cornu nostri *etate*, *autore*, *usu*.

SECT. 12.

De etate hujus cornu.

EX hac Emblematum enotatione quodammodo etiam conjicere licet de etate cornu nostri; quod tum fabrefactum puto, cum Christiana Religio in hæc quidem regnis innotescere & publicâ prædicari cepisset, sed cursus & propagatio ejusdem summoperè impediretur à pærisq; incolarum qui diu in pristina superstitione & cultibus idololatricis pertinacissime persistebant. Nam ab anno Christi 828. circa quem juxta supputationem Is: Pontani *Ansgarius*, vir pietate & doctrinâ conspicuus, initium prædicationis Evangelicæ in hoc regno fecit, sævissimæ subinde tempestates & persecutiones ab idolorum Patronis excitatæ sunt in veros Evangelii doctores pariter & confessores, præsertim sub regibus *Regnero Lodbroeg* / *Erico Barn* / *Gormone* tertio & sub primis auspiciis *Svenonis Einffuesteg*. Quæ Religionis orthodoxæ varia fortuna ac subinde iterata persecutio duravit usque ad annum circiter 993. cum *Sveno Einffuesteg* post septennale exilium non tantum pristinam recuperavit potentiam, sed simul etiam in sanctum Religionis studium magnâ curâ incubuit, cujus opera ut & sanctissimi Viri *Popponis Frisi* concionibus ac ferri præsertim igniti miraculo adactus universus Daniæ populus tandem Christi cultum unanimiter suscepit. Eâ igitur tempestate inter annum scilicet 828. & 993. ortum videtur *aureum* hoc cornu.

Narale cornu aurei.

SECT. 13.

De Autore bujus Cornu.

SI pondus & pretium aurei hujus monumenti spectes, non privati cujusquam sed Regis aut Principis ditissimi sumptibus ac impensis fabricatum esse deprehendes: sin Emblemata in eodem formata expendas, non ab Ethnico, sed Christiano & quidem insigni Theologo in monumentis sacris verfatissimo profecta fuisse constabit. Mihi historiam illius temporis diligentius recolenti non unus solum occurrit, qui hoc *κεφάλαιον* sibi suo quasi jure vendicet.

Si quis hoc opus ascribendum putat *Marchioni Sleswicensi*, quem Imperator Romanus constituta ibidem à se Colonia præfecerat, partim ut imperii limitem ab incursionibus Danorum tueretur, partim ut sacra Christiana commodius ad ipsos propagaret, meo quidem judicio nihil profert inepti. Nam 1. ipse locus, ubi inventum fuit, non adeo procul distans Sleswico, nequaquam repunat. 2. Majores nostri eâ tempestate insensissimum erga Religionem gerentes animum variis malis & injuriis fatigârunt Christicolos Sleswicenses, adeoq; adversus miscellum hunc populum tales omnino se præstiterunt, quales describuntur in cornu nostro. Nam præter alias clades Dani sub *Gormone* tertio splendidum illud templum Sleswici ab Erico I. quondam in honorem Christi conditum, tanquam sacrilegum aliquod impietatis domicilium, ab imis erutum fundamentis everterunt: Et sub *Haraldo Blaatand* apud Sleswicenses ipsum Marchionem ex improvîso cum legatis Imperatoris circumventum, trucidârunt, deletâ insuper ibidem loci Germanorum Colonia. Quod si ergo Sleswicense sit hoc cornu, vel in hoc vel in alio quodam cum Danis conflictu amissum fuisse verisimile est, & præsertim, cum Imperator *Oitbo* fugienti similis è Cimbriâ reduceret exercitum, & extremum ejus agmen in hoc ipso tractu, utpote Regni utriusq; limite, ab exercitu Danorum funderetur.

Si quis malit tanti pretii ac ponderis opus Regi alicui Danorum assignare, ita tamen, ut regio quidem jussu & regis impensis fabricatum sit, inventio verò Emblematum in eo extantium viro docto & sacrarum literarum apprime perito imputetur, non video quicquam absurdi ista contineri sententiâ. Ita vel *Ansgarius* autor erit horum Emblematum aut Collega ejus *Authebertus*, vel postmodum *Urno Hamburgensis* vel demum Præsul Ecclesiæ Ripensis, Sleswicensis aut alius quis Evangelii præco fidelis & eruditus; jubente ac sumptus suppeditante pio quodam Rege eâ tempestate regnante, ut *Haraldo Klack* / *Erico primo*, *Erico secundo Barn* post conversionem, *Frothone sexio*, vel imprimis *Haraldo Blaatand* / qui tanto fervebat studio religionis promovendæ, invitis etiam subditis, ut hanc præcipue ob causam regno pariter & vitâ fuerit orbatus.

Mihi autem sollicitè circumspicienti, hujus tam rari & præclari monumenti autorem commodissimè se offert Rex *Sveno primus*, aliàs *Svenotho* vocatus, qui primùm cum patre *Haraldo* veræ religionis noticiâ imbutus, eandem postea ex instinctu procerum regni non modò ejuravit, sed etiam totam ejusdem stirpem à radice convulsit, eoq; autore Dani susceptum Divinitaris cultum repetitâ superstitione mutârunt. Rursus verò & ad Christum conversus & ad sceptrum regium reversus *Sveno* nihil prius aut antiquius habuit, quàm cultum Christi ac legitima sacra instaurare, quod aliquando ob incolarum odium

4.
Marchio
Sleswicensis.

2.
Primævi
Danorum
Doctores.

Primævi
religionis
Patroni.

3.
Svenotho.

& hostilem animum adversus doctrinam Christi differre coactus fuit. Duplex igitur ratio insinuat dictum *Svenonem* hujus cornu autorem.

1.

Ejus parricidium & sacrilegiū.

Quia monstrosam ac vesanam illam contumaciam adversus conciones verbi prædicati per notas cornu nostri figuratam non tam in aliis expertus, quàm ipse malignè exercuerat, adeoq; in suâ conscientia & intimis præcordiis fenserat earundem vim & efficaciam. Taceo quod imprimis Emblemata circuli tertii exactè quadrent in hunc *Svenonem*, qui characteribus istis fortè delineare voluit acerbos conscientia suâ stimulos & aculeos, quibus indies torquebatur ob priora flagitia, & præsertim duos maximos reatus. *parricidium* atq; *sacrilegium*, unde etiam totidem gravissimis suppliciis, *captivitate* & *exilio* multatus fuerat, ut hoc modo populi animos à similibus flagitiis & præcipuè ab illo Religionis odio ac contemptu absterret. Videantur quæ supra ad primum Emblemata circuli tertii notavimus.

2.

Studium religionis,

Deinde hanc sententiam non parùm stabiliunt, quæ Saxo noster de animo & proposito hujus *Svenonis* post receptum domi sceptrum prolixè commemorat libr. 10. *Ita, inquit, Svenco eodem penè tempore & religioni paruit & patriam potitus est. Ne autem, quorum favorem impietate contraxerat, sanctitatis irritamento odia in se repente trajiceret, publicè dissimulatâ religione, privatim exhibita, pium mentis habitum texit. Itaq; diversi motus iisdem præcordiis inclusi, summa formido ac sanctissima devotio animum ejus perplexâ cunctatione distractum ad ultimam penè hesitationem redegerant. Hinc enim perdendi regni, inde lædendi Numinis metus pectoris ejus munimentum ancipiti periculo vulnerabat. Fastidite siquidem Religionis ultorem D E U M, plebem cultæ vindicem metuebatur. Quæ tam dissona studia attentiore animi comparatione expendens, plus divini quàm humani timoris viribus indulgendum providit. Privatim itaq; majores aggressus, clandestinè admonitione sacris ritibus subijcere perseverabat differendi officium, quod à literis doctrinâq; non traxerat, rudi atq; impolito ingenio persecutus: adeo Præceptoris partes, quas solertia ac consuetudine parùm complexus fuerat, à fundanda Religionis cupidine mutuabatur. Verùm medela salubritatem ab incolumi capite quasitam, ab aridis atq; indignantibus membris evomi crederes. Neq; enim amator veterum populus docilem inusitatis animum præbere sustinuit: quin etiam externi cultus tadio patrium emulatus est. Hactenus Saxo. Hic judicet, quæso, candidus Lector, an ullius magis statui, temporari, conatui, quàm hujus *Svenonis* convenient Cornu nostri Emblemata? quæ manifestè depingunt populi illius vesanam malitiam suo Principi in negotio tam sancto ac pio nefariè obluquantis.*

Poppo,

Nec aliud remedium aptius & convenientius adhiberi potuisse tum temporis videtur ad convincendos homines adeo pertinaces atq; ad frugem revocandos: præsertim cum publicum verbi præconium nec Rex potuisse audacter usurpare, nec populus admittere ullo modo voluisse videretur. In characteribus verò illis notandis, ac formandis usum fuisse *Svenonem* consilio cordati alicujus Theologi credibile est, & fortasse *Popponis Frisii* viri religiosissimi, qui prius incolarum animos salutaribus monitis & concionibus flectere nequiquam tentavit, quàm ad miraculum flagrantis ferri progredetur.

SECT.

SECT. 14.

De usu hujus cornu.

Hiscē ita expeditis non magnoperè laboramus de usu, quem aliàs præbere potuerit hoc cornu. Autoris fuisse mentem, ut Emblemata in eo contenta, eorumq; significata & quamplurimis innotescerent, & quàm frequentissimè occurrerent, nemo facillè ibit iusticias, si igitur in solennibus comitiis ac conventibus, in quibus de publicis Regni negotiis consultandum esset, adhibitum fuisse ad populum convocandum statuamus, nulla nobis (ut spero) jure imputari poterit absurditas. Siquidem nostratibus etiam hodiè usitatum est publica comitia tubarum denunciare clangore,

1.
In comitiis publicis,

Primavis etiam Christianis loco campanæ inservisse. *Cornu aureum* & præsertim ab eximio aliquo doctore, ut *Ansgario, Unnone, Poppone* vel alio quodam inflatum, ad cogendam concionem, quoties verbi divini prædicatio instituenda fuit, non ineptè asseritur. Nam verbi instar visibilis esse potuit, quòd Gentiles, qui hoc sonitu excitati ob novitatem rei simul accurrebant, ut fieri solèt, suæ adhaereret stultitiæ & miseræ. Siquidem non solum Judæos sed Ethnicos quoq; tubarum clangore sacra sua celebrasse, patet ex Dan. 3, 5. &c.

2.
In sacris,

In bellis litui aut buccinæ vices sustinuisse nonnunquam *cornu* illud concedimus, sed non nisi in bellis necessariis & legitimis, quæ Reges aut Principes Christiani in sui defensionem adversus idololatriæ superstitionis assertores suscipere indices cogebantur: cujusmodi bella gesta sunt ab *Haraldo Slaef* contra *Regnerum Lodbrog* à *Frothone* 6. ad recuperandas provincias, quæ à Regno Danico defecerant, ab Imperatoribus *Henrico Aucupe* & *Othone* ejusq; Vicario Marchione Sleswicensi adversus Danos Gentiles, ab *Haraldo Blaatan* adversus filium *Svenothonem*, & ab hoc post ea & in regni recuperatione adversus Svecos, & ab hujus filio *Canuto* magno atq; aliis successoribus imprimis adversus Slavos infideles.

3.
In bellis.

Nec à conviviis præsertim publicis ac epulis regiis *cornu* nostrum, planè exclusum velim: ubi vel poculi vel instrumenti Musici, vel utriusq; etiam vices subire potuit. Cum familiare sit viris militaribus ejusdem instrumenti, sonitu, quo ad fortitudinem in prælio excitari consueverunt, inter convivandum, quoq; maximè delectari. Verùm suo intuitu convivis non luxum & *ασωτια*, sed temperantiam potiùs commendavit: quemadmodum & Ægyptii solebant convivis inferre cadaver sive scelerum, ut hoc viso ita ederent ac biberent, nè mortalitatis suæ obliviscerentur.

4.
In conviviis,

Quid si dicam, insonuisse, quoq; tubam nostram in solenni Regum ac Principum sepultura? ut nimirum universam procerum & populi coronam provocaret ad Emblemata ultimi præsertim Circuli eò accuratius inspicienda & diligentius pensitanda. Judæi enim (Matth. 9, 23.) nec non Græci (Plutar. in vitâ Demetr.) & Romani (Cic. lib. 1. de leg. Ovid. lib. 6. Fastor.) tibicines quondam adhibuerunt mortuorum exequiis: quin moris fuisse, ut majoris ætatis funera ad tubam efferrentur, minoris verò ad tibus, scribit Servius in 5. Æneidos.

5.
In pompis funebribus

In idololatrarum verò usum fabrefactum hoc *cornu* tantum abesse reor, ut potius horum stultitiam ac vesaniam imprimis perstringat, uti liquet ex superius allatis.

6.
Non in cultu Idololatriæ.

Caput Alterum.

In quem finem & usum hoc tempore è latebris protrahatur sit cornu nostrum, & quid Deus per illud nobis suggerat atq; inculcet.

Vicunq; ea, quæ hætenus à nobis prolixè disputata sunt, probè observaverit & ad nostri sæculi conditionem ritè aptaverit, non adeo magno comperiet negotio, quidnam Deus opt. max. nobis per hoc tam rarum ac singulare antiquitatis monumentum & quidem hoc tempore tam mirabiliter inventum suggerere velit. Ne autem incerti circa hanc vagemur materiam, universa ea, de quibus cornu illud monere nos debeat, quatuor sectionibus complectemur.

SECT. I.

Enumerantur præcipua Dei beneficia Danis in hunc usq; diem exhibita & imagine hujus cornu adumbrata.

U

I.

Regni Danici vetustas.

Aurum incorruptibile.

Regna mundana à se invicem destruantur.

Regni Danici stabilitas.

Quod tot sæculis in luto & cæno delituerit *cornu* nostrum, & illæsum tamen conservatum, non modò pretiositatem antiquam sed notas etiam sibi incisas retinuerit integras, argumentum & indicium est nobilis ipsius materiæ, *auri* scilicet purissimi ac præstantissimi. Sic enim ex alio quovis metallo constitisset, ærugine dudùm non tam corruptum quàm exesum fuisset. Ergo hoc respectu designat regni Danici vetustatem & stabilitatem, quod anno ante Christum in terris natum millesimo trigesimo nono (uti supputant Chronologi) à *Dano* Humbli filio constitutum, & appellationem sortitum duravit tot sæculorum voluminibus ad hunc usq; diem feliciter continuatum: Dum interim pleraq; ac præcipua orbis terrarum imperia à se invicem consumpta expirârunt. Regnum *Affyricum* à Babyloniis eversum: *Babylonicum* rursus à Medis & Persis destructum: *Persicum* postea ab Alexandro Magno prostratum, cujus successores partim muris bellis, partim Romanorum armis excisi sunt. *Romanum* porrò imperium à Gothis, Hunnis, Vandalis, Longobardis & aliis horum similibus populis dilaniatum est: ex cujus reliquiis ac ruderibus prodierunt postmodum pleraq; illa regna, quæ nunc per terrarum orbem vigent, quod innuitur Dan. 7, 24. quorum nonnulla demum amisso titulo & decore regio, exterorum jugo succubuerunt; ut in Oriente: *Constantinopolitanum*, *Aegyptiacum*, &c. In Occidente: *Gothicum*, *Neapolitanum*, *Siculum*, *Lusitanicum*, *Hungaricum*, *Bobemicum*, *Hybernicum*, &c.

Interea in hoc terrarum angulo extremoq; Boreâ Regnum *Dania* augustissimum immobili stetit pede, nulli everfioni aut mutationi universali obnoxium: & quamvis [veluti aureum hoc cornu terræ pulveriq; ad tempus immersum] *Dania* quoq; adversis nonnunquam casibus & cladibus afflictâ fuerit, uti ferunt *res humanæ*, quæ nunquam solidâ & concussâ gaudent felicitate, sed volubili fortu-

fortunæ rotantur cursu; semper tamen rursus emerſit, caputq; extulit, & non pristinam modò recuperavit potentiam, sed etiam alias subinde gentes terrasq; sapiens subegit, ut *Angliam, Scotiam, Hyberniam, Sveciam, Noruegiam, Saxoniam, Frisiam, Slaviam, Russiam, Livoniam, Æstioniam*, &c. Nec non hodierno die opibus, potentiâ, justiciâ floret, & splendorem suum longè lateq; diffundit.

Hæc autem Regni Danici stabilitas nõ cœco fortunæ ludibrio nec viribus aut consiliis humanis, sed soli Deo, Regum Regi ac supremo rerum omnium Imperatori ascribenda, *in cuius manu est potestas terræ, Sir. 10, 4. A cuius nutu pendent regna hominum Dan. 4, 22. Qui cuiq; terræ & populo suos constituit terminos Ps. 74, 17. Deut. 32, 8. Act. 17, 26.* Id quod etiam saniores inter Ethnicos haud ignorasse scripta ipsorum ostendunt. Cicero pro Rabinio inquit: *Dei ope & auxilio multo magis rempub. Romanam quam ratione hominum & consilio gubernari.* Et verissima est illa vox Platonis 4. *πλιτικῶν; Ubi non Deus sed mortalis aliquis præest, ibi malorum nullum est effugium.*

Deus re-
gnorum ar-
biter.

2.

Regum Daniae continua series & successio.

Figurâ cornuum non modò Regna, sed Regnorum quoque Moderatores, Reges atq; Principes notari, antea monstravimus. Ergo pretiosissimum hoc cornu ostentat nobis etiam Danorum Reges maximos & potentissimos, tot sæculis sibi invicem continuâ serie ac ordine succedentes; qui si numerum respicias, centenarium excedunt: si facta & res gestas intueris præriq; prudentiâ, animorum magnitudine, felicitate, aliisq; dotibus ac virtutibus excelluerunt. Cum contrâ deprehendas, cætera imperia & regna, præsertim magna illa & universalia, ut: *Affyrium, Chaldaicum, Persicum & Romanum*,

Dania Re-
gibus felix

Supra cæ-
tera mundi
signa.

plures pravo quàm laudatos habuisse Rectores, plures Tyrannos quàm patriæ Patres sustinuisse, pluribus monstris quàm hominibus paruisse.

Affaticum.

Regnum Asiæ à Medis ad Persas transtulit *Cyrus*, cuius filio *Cambyse* extincto, arripuerunt illud *Magi*, quod his sublatis *Darius* fraude & astutiâ occupavit.

Macedoni-
cum.

Mortuo *Alexandro* imperium Macedonicum inter duces divisum, nec quicquam *Alexandri* liberis ac regiæ stirpi relictum, intra pauculos tandem annos penitus exspiravit.

Romanum.

Imperium Romanum ad se traxit *C. Julius Cæsar*, sed nec ipse, nec quisquam Cæsarianæ stirpis imperatorum filium habuit tantæ potentiæ hæredem & successorem, donec progenies Cæsarum in *Cn. Domitio Nerone* prorsum defecit: Hinc diu nulla propè fuit legitima Imperatorum Romanorum successio, sed ferè per latrocinia & parricidia imperium invaserunt homines obscuro, quos cœca ambitio & impietatis spiritus exagitabant.

Gallicum.

Gallicum itidem regnum vehemntissimis subinde motibus & mutationibus agitato fuit, præsertim cum *Meroveana* ademptum familiæ à *Pepino* ejusq; filio *Carolo Magno* occuparetur, & horum rursus posteris ereptum, cederet *Hugoni Capet* cognominato.

Israëliticū.

Ejusmodi vicissitudines alia quoque Europea concusserunt regna, quas nunc recensere supersedeo. Unum autem imprimis observari meretur, quod videlicet Regnum Israëliticum divinitus *Sauli* quidem collatum, Verùm ob impietatem ac contumaciam rursus ipsi ejusq; posteritati ablatū sit, *1. Sam. 15, 23. 28.*

Cui postmodum *David*, jubente ipso Domino, praefectus, illud tamen integrum atq; indivisum non ulterius quam ad nepotem *Roboanum* transmittere potuit, 2. Regum 12, 17.

Vetustissi-
ma Regum
Daniae pro-
sapia.

Deus itaq; summus Regnorum arbiter hoc beneficio planè singulari no-
stram beavit patriam, quod habuerit perpetuam Regum è regiâ stirpe succes-
sionem: & quamvis notinulla interdum inciderint de jure regnandi dissidia ac
bella intestina, semper tamen vera & legitima regiae stirpis progenies princi-
patum obtinuit, & continuâ quadam ac nusquam interruptâ serie propagata
est ad *Margaritam* Waldemari Quarti Danorum Regis filiam, Haqvini vero Re-
gis Norvegici conjugem, quæ Daniae Norvegiam hereditate, Sveciam bello ad-
jecit. Huic post obitum *Olai* filii humanis erepta successit *Ericus Pomeranus*
ejus nominis Octavus Margaritæ ex filia Sororis abnepos & ab eâ in filium ac
regni consortium adoptatus: Quo tandem abdicato *Christophorus Barbarus* ex
Erici sorore germanâ & nepte Margaritæ Reginae prognatus ad sceptrum & fa-
stigium hujus regni evedctus est; Hoc autem sine liberis defuncto, & cum eò si-
mul extinctâ vetustissimâ aboriginum Daniae Regum prosapia, *Cornu* verè *aure-
um* regii sanguinis quasi terrâ & pulvere obrutum jacuit.

Rex Chri-
stianus
primus.

Verùm singulari providentiæ divinæ decreto evenit, ut per eundem tra-
ctum, ubi inventum est *cornu* nostrum, ascitus atq; adductus fuerit *Christianus*
primus ad gubernacula regni Danici capeienda, absq; omni intestino motu,
aut dissidio, liberis procerum suffragiis, omniumq; ordinum unanimi consen-
su. Hic sanè actus Dei ter opt. max. inæstimabile continens beneficium, in
cornu nostro quasi revivifecit atq; obversari omnium oculis videtur.

Domus Ol-
denburgi-
ca.

Sicuti *aureum* hoc *cornu* è squalore & quisquiliis terræ, in quibus tot sæcu-
la occultatum delituerat, tandem erutum, à sordibus purgatum, nitideq; ex-
politum nunc ab illustrissimo Daniae Principe, ut *κεκρήλιον* pretiosissimum, di-
ligitur & charum habetur. Ita tum temporis antiquum stemma *Oldenburgi-
cum*, quod antea honesto quidem sed obscuriori hæserat loco, ascendit ad sum-
mum honorem ac trium regnorum potentissimorum imperium, ut verè gloria-
ri posset: *Cornu meum exaltatum est in gloria* Ps. 112, 9.

2.

Deinde quemadmodum hoc *cornu* initio ex ære confectum putabatur,
postea verò ab artifice examinatum, apparuit ex purissimo & præstantissimo
constare obryzo, cui hodiè quodvis aliud aurum comparatum penè æs videtur,
teste Clariss. Dn. D. WORMIO. Consimiliter domus *Oldenburgica*, olim tantum
comitialis, quamprimum autem *regia* facta statim *aurea*, hoc est, pretiosissima
apparuit, non solum quia plurimis virtutibus & præsertim moderatissimo im-
perio, *aurei* instar, splendere, ac omnibus gratissima esse cœpit: sed imprimis
quod præter plurimos alios Principes Clarissimos, sex ordine nobis suppedita-
vit Reges generosissimos [Christiernum secundum ut *cornu* confractum con-
sultò præterimus] quorum similes vel indolis bonitate, vel animi invicto ro-
bore, vel innatâ clementiâ, vel pietatis exercitio, vel æqvabili justitiæ admini-
stratione, vel aliis dotibus verè regis vix ulla unquam vidit ætas in uno quidem
solo solioq; sibi continuè succedentes.

Rex Chri-
stianus
quartus.

Inter omnes verò, veluti sol inter reliqua sydera, coruscat augustissimus
Monarcha *Christianus Quartus* hodierno die hæc regna feliciter gubernans, in
quem unum, quasi in centrum, virtutum omnium radii conjurati confluerunt,
ut quæ mirari singula solemus in sublimibus naturis & ingeniis excellentibus;
ea ipse junctim possideat universa. Plus ille unus præstitit in ornandâ patriâ
nostrâ, in constituendis Ecclesiis, Scholis legibus, bonis moribus, in procuran-
da

da & stabilienda subditorum salute, commodo, incolumitate, quàm omnes simul antecessores: hinc dudum nominis ac virtutum suarum splendore Daniam perfudit, Europam illustravit, orbem implevit. Sub hujus itaq; laudatissimi Regis exoptatissimo imperio & latebris terræ prodiens aureum hoc cornu nobis quasi exclamat, ut ipsum suspiciamus veluti cornu verè aureum divinitus erectum Ps. 148, 14. *gloriosè exaltatum*, Psal. 112, 9. quod ut in fronte Patriæ nostræ dulcissimæ emineat quàm diutissimè in subditorum protectionem, hostium confusione, faxit ille, cujus in manibus sunt omnia terræ imperia.

Porrò quod Rex Serenissimus cornu illud ad se delatum haud retinuerit, sed statim illustrissimo Principi *Christiano* promptissimâ liberalitate donaverit inter Celsitud. ipsius *κεφάλαια* asservandum: hinc auguramur, imo votis optamus intimis, ut augustissimo parenti lectissimus filius aliquando (quod diù adhuc differat Deus) non tantùm in imperio & potestate regnandi, sed simul in splendidissimis virtutibus feliciter succedat: quò & ipse cornu gloriæ ac splendoris sui undiq; ostendat, & auream Ecclesiæ ac reipub. incolumitatem unicè procuret, adeoq; spem subditorum de Celsitudinis ipsius *piâ constantia & constanti pietate* plusquam auream impleat, supcretq;vè. *Deus judicium tuum Regi da, & justitiam tuam filio Regis: ut iudicet populum tuum in justitiâ, & pauperes tuos in iudicio,* &c; Psal. 72, 1. 2.

Princeps
Christianus
V.

Hæc omnia ita intueamur in cornu nostro, ut inæstimabile Dei beneficium hoc nomine nobis exhibitum condignè æstimemus, reputantes:

Deum esse, qui *Reges constituit & tollit*, Dan. 2, 21. *qui utiles & bonos suscitât Principes*, Sir. 10, 4. *qui eosdem potentiâ armat*, Sap. 6, 3. Jer. 27, 6. Dan. 2, 37. cap. 5, 18. Efd. 1, 2. *prudentiâ instruit*, Proverb. 8, 14. 15. 16. cap. 20, 12. 1. Reg. 3, 9. 12. *autoritate munit*, Jos. 4, 14. 1. Sam. 10, 26. 1. Reg. 3, 28. 1. Paral. 14, 17. 2. Par. 30, 12. Job. 2, 9, 7. 8. Pf. 18, 48. Pf. 21, 6. Dan. 5, 18. 19. Hag. 2, 28. &c.

1.
Probus Ma-
gistratus
Dei donum

Regno nihil esse salutarius quàm pium, prudentem & justum Regem, qui suâ autoritate & potentiâ rectè utitur ad publicam salutem, Sap. 9, 26. Judic. 2, 7. Quemadmodum è contrario nullum eidem majus aut periculosius infligi potest vulnus, quàm si legitimo Magistratu orbatum, alienæ potestati subiectum quasi in servitutem tradatur, Lev. 26, 17. Deut. 28, 36. 46. Et sicuti illud inter præcipua Dei beneficia commemoratur Mich. 6, 4. Sir. 10, 4. 5. Ita hoc pro dirâ & gravi pœnâ divinitus, inflictâ recensetur Hof. 3, 4. Esa. 3, 2. 3. Job, 34, 30. Prov. 28, 2.

2.
Singulare
beneficium

Testantur namq; historia. piorum Regum & Principum obitus maximorum malorum præludia fuisse: quod apparuit in Josiâ, quem è medio sustulit Deus, ne horrendum gentis & urbis excidium ac sædam religionis dissipationem videret, 2. Reg. 22, 20. Confer Esa. 26, 20. cap. 57, 12. Zach. 11, 2. Obad. v. 8. Unde Eliacus regius thesaurarius, qui regni totius commoda fideliter procuravit, comparatur cum paxillo totum gubernationis onus sustinente, cujus successio ingentem Reip. attraxit ruinam, Esa. 22, v. 23, 24, 25.

Viderunt hoc olim Davidis ministri & consiliarii, qui illum *Lucernam Israël* dixerunt, nec passim eum præliis interesse amplius, ne ipsius interitus publici alicujus mali causa esset, 2. Sam. 21, 17.

Huc etiam spectat votum & precatio Mosis jam moribundi: *Constituatur Dominus, Deus spirituum omnis carnis, virum, qui præsit huic multitudini, & possit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere, ne sit populus Dei, sicut oves absq; Pastore*, Num. 27, 16. 17. Quo indicat, tam optatum & necessarium regno esse bonum Principem, quàm ovibus pastorem, quo si destituantur subditi, infinitis penè malis sunt expositi. Quod experti quondam fuerunt Israëlità in ser-

vitute

virtute Ægyptiacâ, Judæi in captivitate Babylonicâ : experiuntur hodiè non tantùm qui sub jugo gemunt turcico , sed etiam Germaniæ non pauci incolæ, qui legitimo magistratu vel pulso, vel ita attrito , ut nihil inde opis expectari possit, exterorum violentâ oppressi tyrannide , mille quotidiè mala ipsa morte acerbiora patiuntur.

Danis divi-
nirus exhi-
bitum.

Nobis hæc ipsa consideratio ingentem addat stimulum , quo excitati immensum illud Dei immortalis beneficium, regiam inter nos domum & majestatem magno nostro bono conservantis. eâ, quâ par est, animi gratitudine , suscipiamus atq; exosulemur , & ut deinceps etiam conservet , ac magis magisque stabiliat, quotidianis precibus exoptemus, Psal. 122. 6. Jer. 29. 7. Id quod ratio seculi hujus periculosissimi imprimis exigit , quod tot vidit illustrissimas Regum, Electorum, Ducum, Comitum, &c. domos pessundatas, familias extirpatas, tot respublicas pluribus in locis miserabiliter everfas, ita ut status politicus jam jam pedibus penè luteis & fragilibus insistat, à lapide mali cujusdam improvisi faciliè comminendus, veluti splendidissima illa statua Dan. 2. 33, præsertim cum tanto furore & conatu undiq; se ingerat Diabolus in aulas Principum , consilia justa & salutaria totis viribus impediendo , iniqua verò & noxia promovendo, Dan. 10, 13, Quod nobis amplissimum hoc regnum inhabitantibus , singulariter dictum esto, quos adhuc usq; diem summa Dei bonitas sub tutelâ planè paternâ tam pii & nunquam satis laudati regis in altissimâ pace clementer sustentavit , Esa. 32, 18. Pl. 91, 10. cunctis interim regionibus vicinis à funestissimo hoc bello miserimè afflictis atq; laceratis Jer. 4, 20. Joel. 2, 3. Quapropter nostrarum omninò erit parvum pro tam exoptati Magistratus & felici gubernatione & vitâ diuturnâ Deo ardentissimis suspiriis quotidie supplicare Bar. 1, 11. 12. 1. Timoth. 2, 1. Pl. 20, 1. & seq. Pl. 61, 7. 8. &c. ut sub ejusdem patrocinio *tranquillam, piam & honestam vitam degentes*, 1. Tim. 2, 2. expectemus læti *πρόσπευμα nostrum in calis firmum & inconcussum* Phil. 3, 20. Johan. 10, 28. 1. Petr. 1, 4. Hebr. 13, 14.

3.

Danorum antiqua virtus & in exteris debellandis felicitas.

Milites armatos & in acie ad prælium instructos titulo cõtinuum itidem donari, antea monuimus: quare quid hoc etiam *cornu* representat, in eo præsertim loco inventum, ubi limites utriusq; Regni Danici & Romani coire & attingere se invicem incipiunt, quod hinc nobis in memoriam revocat tot quondam bella in hisce oris gesta, tot prælia commissa, tot exercitus deletos.

Danorum
exoedicio-
nes in fini-
timos.

Taceo nunc expeditiones quamplurimas, quæ diversis temporibus immediatè ex Daniâ ejusq; imprimis provincia Cimbricâ factæ sunt in finitimos Germaniæ populos, ut *Saxones, Frisos, Slåvos, Wagros, Holsatos, Dithmarfos*, &c. sub Regibus *Helgone, Wermundo, Frothone 4, Gotrico, Regnero Lodbroeg, Canuto Magno, Svenone 3, Waldemaro 1, Canuto 5, Waldemaro 2, Abele, Erico 6, Erico 7, Waldemaro 4, Johanne, Friderico secundo* & aliis.

in longin-
quos.

Tantum memori mente recordemur, quot olim quamq; bellicosi populi, *Cimbri*, inquam, *Gothi, Longobardi, Angli, Normanni, Vandali*, &c. è Regnis hisce septentrionalibus egressi, & plerumq; eundem illum tractum, qui *Cornu aureum* tam diu occultatum tenuit, transgressi, per totam ferè Europam nominis & armorum suorum terrorem circumtulèrunt tanquam *cornu ferrea & chaly-*

chalybea: Mich. 4, 13. Et bello Romanum non modò laceſſere ſed tandem etiam evertere imperium adorti, univerſa penè regna Europæa graviter quaſarunt; quin & *Lombardiam* Italiae, *Normanniam* Gallia nobiliſſimas provincias, nec non *Angliam* Inſulæ Britannicæ potiſſimam partem nomina & appellationes accipere à ſe compulerunt.

Ubi ſtatuendum eſt, impreſſiones hoſtium in aliena regna & ditiones nec fortuitò fieri, nec ſolis humanis conſiliis dirigi, ſed juffu & decreto Dei expediti, Thr. 3, 37. qvi qvemadmodù hoc *cornu* è terræ latebris eruit atq; in conſpectum hominum produxit, ita in populum, qvem caſtigatum vult, hoſtes etiam longinqvos facili negotio *vocat*, Eſa. 13, 3. Thren. 1, 15. Zophon. 1, 7. *excitat*, Eſa. 5, 26. *armat*, Eſa. 13, 5. *mittit*, Eſa. 10, 6. 2. Reg. 24, 2. *ducit*, Eſa. 45, 1. Jer. 5, 15. Joel. 2, 11. Deut. 28, 49. Et *animum, vires, robur huic ſubtrahit*, Levit. 26, 36. Deuter. 28, 25. Eſa. 13, 7. cap. 30, 17. Jerem. 46, 5, cap. 51, 30. Joel. 2, 6. Amos 2, 14. 16. Obad. v. 9. Nah. 2, 8. cap. 3, 13. Pſal. 76, 6, 7. *illis addit* Amos 5, 9. Pſal. 18, 33. 35. 40. 43. Pſal. 68, 36 Pſal. 144, 1. 2. &c. Luculenter hoc apparuit in Iſraëlitis populo inermi ac imbelli, qvi ex Ægypto profugi, ſed virtute divinitùs armati, tot validiſſima cornua contriverunt, *Amalekitas* prælio vicerunt Exod. 17, 13. *Madianitarum* regiones vaſtârunt Num. 31, 8. & ſeq. *Cananeos* ferociſſimos debellârunt omni ipſorum terrâ occupatâ, Joſ. 11, & ſeq. Amos 2, 9. 2. Paral. 20, 7.

Quapropter ſi qvando res benè profpereq; adverſus hoſtes ſucceſſerit, victoriam ſoli Deo acceptam feramus, cum Davide Pſalm. 76, 8. Pſal. 89, 14. Cum Joſaphato 2. Paral. 20, 6. Nihil autem *Cornu noſtro*, hoc eſt, propriæ fortitudini vel prudentiæ tribuamus, nec hujus fiduciâ inſoleſcamus, ne ex horum ſimus numero, *qvi attollunt in altum cornu ſuum* Pſal. 75, 6. dicentes: *Nunquid non in fortitudine noſtra àſſumpſimus nobis cornua?* Amos 6, 13. *Fortitudo noſtra & robur manus noſtræ hæc nobis omnia præſtiterunt*, Deut. 8, 17. Quo nomine *Sennacherib* perſtringitur, qvòd propriâ virtute & induſtriâ gentes abs ſe domitas fuiſſe, gloriaretur, qvas Deus ipſi ſubjecerat Eſa. 10, 13. Nec non *Nebucadnezar*, qvi devictis omnibus vicinis populis, eorumq; ditionibus poteſtati ſuæ ſubjectis, *immolavit ſagena ſua & ſacrificavit reti ſuo*, hoc eſt, ſuæ ſuorumq; militum virtuti bellicæ hunc aſcripſit ſucceſſum, Hab. 1, 16.

Eſt hoc ingens ſcelus, qvòd, ut Deum debito ſpoliat honore, eundem verò creaturis attribuit, ita ſapiùs in cauſâ eſt, cur hoſtes partâ victoriâ inſolenter abutantur Eſa. 10, 7. cap. 47, 6. Quo tandem gratiam Dei & conſuetam proſperitatem amittunt, è contrario iram Dei cum certâ perniciè ſibi accerſunt, Pſal. 109, 15. 16. Eſa. 47, 9. Ezech. 32, 2. & ſeq.

Moveat hoc Principes & rerump. Præſides, ut ſibi ſuisq; ditionibus invaſionem hoſtilem imminere conſpicati, initium conſulendi & reſiſtendi faciant à litaniis precibusq; publicis & privatis, adjunctâ ſimul verâ reſpiſcentiâ ac ſerio dolore ob flagitia, qvæ hoc malum attrahere ſolent, Joel. 1, 14. 15. cap. 2, 15. 16. 17. Jon. 2, 5. & ſeq. Niſi enim Deus, qvi hominum peccatis vehementer irritatur, hiſce mediis placatus, levatum in nos cornu ſupprimat, hoc eſt, hoſtium decreta dirimat, ferociam frangat, bellandi ardorem extingvat, Diaboli etiam conatus gentem in gentem exacerbare ſatagentis reprimat, Pſ. 46, 10. Eſa. 8, 9. 10. Nullum conſilium humanum, nulla ars aut prudentia vel unico momentò bellum impendens detinere, pacem retinere valet.

Hoſtes à Deo immituntur.

Victoriâ Deo aſcribenda.

Victoriâ non abutendum.

Ratio declinandi pellum.

4.

*Singularis Dei tutela adversus tria Germanorum cornua,
quæ imperium Danicum evertere, & imprimis
Cimbricam Chersonesum conterere*

nequicquam tentarunt.

DEi tutelam ac præsidium, quo suos propugnat & defendit contra Diabolum ejusq; assecras, *cornu* nomine insigniri supra ostensum est; quod itidem in *aureo* hoc *cornu* suspicio atq; contemplor. Tria namq; validissima cornua diversis sæculis è Romano egressa imperio & præsertim è vicinâ Germaniâ hanc ipsam provinciam Cimbricam (in quâ *cornu* nostrum diu sepultum jacuit) totumq; regnum contundere & evertere tentarunt; sed *cornu* firmissimæ tutelæ ac defensionis divinæ eadem repulsa & repressa abscedere coëgit, ut omninò nos & majores nostri experti simus illud Davidicum: *Jehova protector meus & cornu salutis meæ*, Ps. 18, 3.

1.
Carolus
Magnus.

Primum Germanorum cornu fuit *Carolus Magnus*, imperator Romanus ac totius ferè Occidentis dominator, qui, postquam compertum est, Saxones, Frisios, aliasq; gentes finitimas à *Gotrico* Danorum Rege fortissimo subactas, frustra se opponente Imperatoris filio, statim cum numerosissimo advolat exercitu ex universis imperii partibus, ex Galliâ, Germaniâ & Italiâ collecto, & ad Alaræ Albisq; fluminum confluentes positis castris, quamprimum cum *Gotrico*, sibi cum robore Danicæ juventutis occurrente confligendum, atq; inde promotis armis in ipsam Daniam omnem belli impetum transferendum decernit. Verùm cum jam ad tantam molem expeditionemq; adfatim cunctæ essent comparata, Legiones, equitatus, auxilia, commeatus, arma, tormenta: ecce exorta repente in castris Danorum seditione, ipsoq; Rege fraude proprii satellitis occiso, totus dissolvitur exercitus; Daniq; cum classe universâ dilapsi, relictis Frisicæ portibus, domum rediere. Quanta igitur tempestas tunc huic Regno & vicinæ præsertim Cimbriæ incubuit, utpote jam omni ope & auxilio humano destitutæ! Sed Deus Regni Danici fidelissimus propugnator tum præcipuè temporis cornu optatissimæ suæ tutelæ pro incolumitate ejusdem exeruit, atq; immissa in hostem irâ cœli & peste gravissimâ, quæ in homines pariter & jumenta grassabatur, *Carolus* desistere à proposito & reducere exercitum coëgit, qui hinc etiam ob casum *Gotrici* effuso exultavit gaudio, eo nihil unquam fortunæ suæ jucundius obvenisse confessus.

2.
Otho Pri-
mus.

Alterum cornu Germanicum Daniam nostram infestare aggressum fuit *Otho* ejus nominis primus, Imperator Germanorum, qui, Marchione, quem *Henricus Auceps* apud Sleswicenses adversus Danorum incursum tuendo limiti constituerat, à Danis trucidato, & Saxonum colonia ibidem loci insuper deletâ, tantæ impatiens ignominia, exercitum in eos confestim duxit, & facili negotio in Jutiam irrupit, utpote regio ductu & præsidio vacuum, Rege *Haraldo* Sexto procul rebus Svecicis distento; sed huic nullâ vi humanâ resistente, opportunè Deus opposuit cornu tutissimæ defensionis suæ in favorem gentis nostræ rursus levatum, dum videlicet Lymnicus sinus vehementer exundans, & Vendalam aquis claudens, progredi ulterius vetuit Imperatorem: qui cum exercitu in littore subsistens, lanceam in undas indignabundus projecisse memoratur, suumq; freto nomen indidisse, quod hinc *Otthesund* hodie etiam vocitatur. Compulsus etiam rumore & famâ *Haraldi* Regis valido cum exercitu

ac omnibus regni viribus ad opem Cimbris suis ferendam præcipiti celeritate adventantis, statim reflexo in Germaniam itinere, reditum fugæ simillimum, habuit: quin & Dani abscedentium hostium tergis insistentes, *Eponem* extremi agminis ducem cum sociis trucidarunt.

Tertium cornu horrendum sanè & extremam minitans huic regno perniciem vidimus ante annos circiter 16. è Germaniâ in nos irruere, cum post acre illud prælium Lutterense infeliciter à nostris commissum, Cæsaris *Ferdinandi* secundi exercitus ex innumerâ propemodum variarum gentium conflatus colluvie, subitò & repente Cimbriam Holsatiamq; penè omnem fluminis instar, rapacissimi inundaret, & præter omnium opinionem omnia longè lateq; occuparet, ut incolarum plariq; experti illud, 1. Thess. 5, 3. Esa. 28, 19. Jer. 4, 20. ingeminarent querelam Jeremiæ Thren. 4, 12. Nec occupavit solum atq; in potestatem redegit hostis infensissimus nobilissimam Regni provinciam, sed integrum etiam biennium tranqvillâ possessione retinuit, ita ut de nobis actum videretur, nec aliud jam superesse, quàm ut victori manus, ferro cervices, prædoni bona fortunasq; ultrò daremus. Sed Deus summus regni Danici patronus & maximus assertor, etiam hoc tempore testari voluit, se adhuc excubare pro salute nostrâ, neq; dum pristinam illam curam, quam tot sæculis pro patriâ nostrâ gessit, deposuisse. Etenim piorum [procul dubio] lachrymis & suspiriis exoratus, brachio tandem & cornu potentiae suæ è cœlis exerto ita fregit & contudit hostium *cornu*, hoc est, vires & animos, ut dum possidebant Cimbriam & Holsatiam, à lædendis incolis abstinerent, nusquàm ferro aut flammis grassarentur; & quamvis religioni nostræ infensissimi, hoc tamen nomine nerantillum in quænvam tentarent. Quod miraculum non minoris æstimandum esse reor, quàm quod olim in Ægypto sanguis agni paschalis Israëlitas intactos ab exitiali clade Angeli percussoris præstaret, Exod. 12, 13. quàm quod eodem filius Dei in columna nubis apparens tutos ab impetu exercitus Ægyptiaci occultaret, Exod. 14, 2. quàm quod ipse Sodomitas cœcitate obrutos ab invadendis Lothi ædibus repelleret, Gen. 18, 11.

Nec contentus Jehova Cimbris & Holsatis vitam & fortunas illæsas conservasse, religionem illibatam præstirisse; pacè insuper illos eaq; optatissimâ & gloriosissimâ præter omnium spem & expectationem admirabiliter beavit: dum hostis velut panico quodam terrore compulsus, licet rerum omnium ubertate affluens, copiisq; militaribus abundans, pacem ultrò honorificentissimis obtulit conditionibus, omniaq; imperii Danici loca, quæ forti manu occupata biennium tenuisset, sine ulla compensatione reddidit integra & illæsa. Elucet in hac Cimbriæ liberatione non minus stupendum bonitatis, sapientiæ & potentiae divinæ documentum, quàm cum Saulem Regem nuncio Philistæorum irruptionis in oras suas compulsum retraheret à Davide capiendò & trucidando, 1. Sam. 23, 27. quàm cum Syros sonitu currum, eqvorum atq; ingentis quasi exercitus turbatos ab obsidione Samariæ arceret, 2. Reg. 7, 6. 7. quàm cum exercitum Sennacheribi ab Angelo fufum mœnibus Hierosolymanarum averteret, 2. Reg. 19, 35. 36.

Sic *cornu* illud *aureum* ministerio rusticæ & pauperculæ virginis è luto & quisquilliis extractum Cimbricam repræsentat Chersonesum, quæ consimiliter è tenebris & squalore mirabiliter expedita, pristinum recepit splendorem ac felicitatem operâ *puellæ imbellis*, h. e. sine armis, sine præliis, sine cæde, sine sanguine, amicâ, dulci, jucundâ transactione. Dum hæc altiùs mecum reputo, & simul fixis oculis intueor misellam illam & rusticanam puellam, quæ *aureum*,

3.

Ferdinandus secundus.

Pax mirabiliter restituta.

Amicâ transactione.

cornu baculi etiam destituta adminiculo, nudis manibus digitisq; è terrâ erutum prima nobis ostentavit, incidit mihi, quod legisse me aliquando in historiis Gallicis memini de virgine itidem pauperculâ *Jane D' Arc* nominatâ, rusticis natâ parentibus, ruri educatâ & gregi tantum pascendo assuetâ, quâ Deus tamen ad res magnas & præclaras gerendas usus fuit juxta illud Sir. 3, 21. Cum enim regnum Gallicum tum temporis sub *Carolo* ejus nominis septimo ad extremam penè perniciem esset redactum; pluribus provinciis amissis, præcipuis urbibus & munitioibus vel captis vel obsessis, Principibus & proceribus indies à Rege deficientibus, hostibus interim potentissimis & infensissimis, Anglo, Burgundo & Sabaudis, ferociter instantibus; ita ut jam omnis Regis regniq; salus propemodum desperata videretur: Ecce virgo hæc pagana divinitus suscitata, viam præmia & monstravit & ingressa est, quæ hostium vires attritæ, regni libertas asserta, & pax tandem parta fuit ac stabilita. Annon simile quid apud nos etiam contigisse existimabimus, dum Deus funestissimum illud bellum à cervicibus nostris depulsum pace insperatâ sedavit, usus imprimis operâ illustri *Dn. Hannibalis Baronis Schaumburgensis*, viri quidè fortissimi & in exercitu *Cæsariano* excubiarum præfecti primarii, sed tunc à nostris capti & ad statum puellæ inermis quasi redacti, qui pacis illius fundamentum fideliter jecit, negotium diligenter promovit, & postmodum *Lubecæ* ad eam pangendam atq; conficiendam non parum attulit momenti.

Conservata Porro non solum *Jehova* pacem nobis mirabiliter restituit, sed etiam restitutam in hunc usq; diem conservavit illibaram, ut omnis periculi immunes sub patrocínio & *umbra alarum altissimi latitantes* [*Pf.* 91, 1.] ipsius quasi sinu foveamur, amplexu hæreamus: dum inrerim univèrsa ferè Europa cruento huic involuta bello, innumeris penè turbis, cadibus, laniens, incendiis, direptionibus, & sexcentis aliis malis quotidiè conqvassatur, ac plæraq; ejus regna vel cum externis hostibus vel internis dissidiis miserrimè conficiantur.

Pax donum Dei. Hoc ita expendendum, ut nihil nobis, nostræ prudentiæ, sanctitati, dignitati, sed omnia stupendæ Dei gratiæ & misericordiæ feramus accepta: Ille summus belli pæcisq; arbiter *formans lucem & creans tenebras, faciens pacem & creans malum*, *Esa.* 45, 7. *Qui cessare facit prælia usq; ad extremum terræ, qui conserit arcum, confringit lanceam & currus exurit igni*, *Pf.* 46, 10. adde *Hof.* 2, 18.

Gratè celebrandum. Nostrum igitur erit tam divinum donum bonumq; gratâ mente celebrare, ejusq; jugi memoriâ & dignâ æstimatione indies excitari, ut huic tam largo pacis datori & auctori nos totos consecremus, nostra obsequia offeramus, studia approbemus, vitam impendamus; quo pacem & *internam* conscientiæ retineamus, *Phil.* 4, 7. & *externam* cum proximo pro virili colamus, *Rom.* 12, 18. Et tandem omnibus fastidiosissimæ hujus vitæ ærumnis liberati, vitæ alterius & melioris perfectissima ac profundissima pace, copiosissimo gaudio, læticiaq; nunquam interrumpendâ in conspectu divinæ Majestatis perpetuo fruamur, *Esa.* 32, 18. *cap.* 35, 10. *cap.* 66, 12. *Pf.* 16, v. ult. *Pf.* 36, 9. *Apoc.* 7, 16. &c.

Deus suos defendit. Quod hætenus de publicâ hujus Regni admiranda defensione & sustentatione disseruimus, unusquisq; sibi privatim quoq; aptabit, & si ingruerit aliquando periculum, petet & expectabit firmâ fiduciâ certissimam opem & liberationem ab invictò *cornu* divinæ potentæ ac tutelæ, quod illum plenissimè tueri potest adversus quosvis non modò hominum sed etiam Diabolorum & portarum infernalium insultus, id quod ipse Spiritus Dei sapius inculcat, *Pf.* 18, 3. *Pf.* 31, 4, 21. *Pf.* 91, 2. *Pf.* 144, 2. *Esa.* 6, 4. *cap.* 25, 4. *Jer.* 16, 19. &c. Quam tutum præstitit hoc *cornu Lothum* à Sodomitarum violentiâ, *Gen.* 19, 11. *Jacobum* Patriarcham

cham ab ira fratris Esavi, Gen. 33, 1. & seq. ab incurſu avunculi Labani, cap. 31, 14. Davidem à perſecutione Saulis, 1. Sam. 23, 27. à calumniis Doëg Idumæi 1. Sam. 22, 9. 10. ab aſtu Achitophelis, 2. Sam. 17, 14. à crudelitate Abſolonis 2. Sam. 18, 14. Eliam ab impetu militum, 2. Reg. 1, 10. 12. Elifeum ab exercitu Syriorum, 2. Regum 6, 18. &c.

Imo quemadmodum accidere interdum ſolet; ut qui tauro offerato temere occurrat, ipſius cornibus vehementiſſimè contuſus proſternatur: idem ſibi polliceantur, quicumque adoriri, premere & affligere amant hominem pium & innocentem ſub umbrâ & latibulo altiſſimi habitantem, in illum ceu cornu ferreum & abeneum omnes inimici turpiſſimè impingent, propria capita comminuent, & cum univerſis ſuis viribus, minis, conſiliis, machinationibus ſubito corruent atque conculcabuntur. Atque hoc eſt, quod David aliquoties maniſteſtiſſimè ſenſit, ex tantâ hoſtium rabie & periculorum magnitudine feliciter eluctatus, Pf. 27, 2. Quo Dominus animum Jeremiæ valdè perturbatum erigit, onus graviſſimum Prophetici muneris ipſi imponens, Jer. 1, 19. Quod Deus tot illuſtribus exemplis Eccleſiæ ſuæ ejuſque membris teſtatum fecit: ut nimirum Rex Phario impegerit in Iſraelitas: Core, Datan & Abyron in Moſen & Aaronem: Saul, Abſolon & Achitophel in Davidem: duo illi Senes ſycophantæ in Suſannam: proceres Babylonici in Daniele: Haman in Mardocheum, &c. Anne omnes illi potenter repulſi, divina tandem ultione ceciderunt in foveam, quam aliis paraverant, Pf. 7, 16. in laqueum quem aliis poſuerunt? Pf. 35, 7. 8.

Quoties, quæſo, hoc ipſum quotidianis confirmatur exemplis, in quibus opera Dei admirabilia intuemur oculis noſtris [Pf. 91, 8.] ſi modo eoſdem ritè aperire vellemus; debitâ intentione opus Domini reſpicientes; & opera manuum ejus conſiderantes, Eſa. 5, 12.

ſ.

Terra Danica fecunditas.

TERRAM Judaicam cornu etiam appellari antea indicavimus, unde & terram atque fundum imperii Danici hoc cornu haud ineptè delineari rectè concludimus. Anne etiam ipſa Chersonesus Cimbrica; quæ cornu noſtrum tot ſæculis occultavit, & figurâ oblongâ ac pyramidalis inter utrumque; mare progreditur, cornu ſpeciem exhibeat; chorographis accuratiùs inquirendum committo.

Unum eſt, quo patria noſtra non modò cum Judæâ ſed quovis etiam orbis territorio certare videtur, ſoli videlicet ubertas & fundi fecunditas. Quamvis enim vini aut olei non ſit ferax, rebus tamen aliis omnibus ad humanum uſum neceſſariis ita abundat, ut iſte defectus millies rependatur. Tanta hic quotannis copia frumenti, butyri, mellis, pecorum, pecudum, piſcium, &c. provenit, ut non modo incolis abundè ſufficere, ſed exteris etiam nationibus liberaliter proſpicere poſſit: adeò hic largam Dei ſentimus manum, Pf. 104, 28. ſubminiſtrantis omnia nobis aſſatim ad fruendum, 1. Tim. 6, 17.

Quod igitur de cornu copie fabulantur Poetæ omnis generis frugibus jugiter exuberante; id Daniæ noſtræ, miſſâ procul omni fabulâ, veriſſimè congruit: Ex hac quippe ceu cornu copioſiſſimo & promptuario locupletiſſimo indies depromitur, quod plurimos Europæ populos alit atque ſuſtentat; ut gloriari meritò queamus ex Pf. 144, 13. Promptuaria noſtra ſunt plena, eructantia ex hoc in illud, hoc eſt, ita abundantia omnis generis fructibus, ut unam ſpeciem poſt aliam copioſè

Eorum hoſtes præcipiat.

Cimbrica Chersonesus.

Fundi Danici fertillitas.

Dania Europæ cella penaria.

piosè exhibeant. Et in terram nostram derivare, quod olim eecinit Poëta de ubertate agri Italici.

Horat. 1.
Epist. 12, 6.

Aurea fruges

Italia pleno diffudit copia cornu.

Fœcundi-
tas terræ à
Deo.

Hanc terræ Danicæ fertilitatem rerumq; omnium abundantiam non caussis secundis tribuamus, nec nostro labori aut industriæ transcribamus, sed soli Deo bonorum omnium largitori [Jac. 1, 17.] acceptam feramus. Ille enim est, qui ipsam, quam incolimus, terram dedit Ps. 115, 16. ejusdem germinandi vires adauget, Ps. 65, 10. Ps. 104, 14. eandem pluviâ tempestivâ irrigat & fœcundat, Ps. 65, 11. Ps. 147, 8. Actor. 14, 17. ab eâdem ventorum, tempestatum, grandinum incommoda avertit, Jer. 5, 24.

6.

Sacrofancti Evangelii revelatio.

Magna sunt, fateor, quæ hæcenus recensuimus, sed longè majora, quæ sequuntur. Quando enim intueor cornu nostrum, quod tam diu sub terrâ, cœno luroq; oblitum jacuit, nunc verò non solum pristino splendori restitutum, sed etiam Serenissimo Daniæ Principi in amore atq; in deliciis est, & advenis tanquam venerandum antiquitatis monumentum, conspiciendum, contrectandum, ebibendum exhibetur: videre mihi videor cornu illud salutis Luc. 1, 69. [Jesum Christum cum suo Evangelio & salutari noticiâ] quòd primò gentilis idololatriæ, deinde Papisticæ superstitionis sordibus immersum, nunc verò rursus purgatum & affabrè expolitum nitet splendidissimè, atq; indes *apparet iis, qui in tenebris & umbrâ mortis* [Ethnicismi, papatus] *sedebant, ad dirigendos pedes ipsorum in viam pacis*, Luc. 1, 79.

Haraldus
Klact.

Prima occasio Christianæ Religionis ad nos deferendæ fuit exilium Haraldus Klact, qui regno pulsus à Regnero Sodbreeg circa annum Christi 826. ad Imperatorem Ludovicum in extremis rebus suis confugit: Hic opem suam & auxilium largiter ipsi spondit, modò Christi cultum nomenq; susciperet. Haraldus avidè, accepta conditione Maguncie unâ cum uxore ac fratre Erico aliisque regni proceribus per Baptismum Christo nomen dedit: Atq; inde Saxonice roboratus auxiliis regnum recuperavit, iisque fretus, in territorio Slesvicensi dicendam Deo ædem multis sollicitè moliebatur impensis: prophanata verò Ethnicorum errore delubra diruit, victimarios proscripsit, flaminium abrogavit, atq; inconditæ patriæ Christianismi sacra primus Daniæ Regum intulit.

Ansgarius.

Circa annum 828. Ansgarius [qui populorum septentrionalium Apostolus jure meritoq; appellatur] à Ludovico Cæsare emissus, svadente & petente id ipsum Haraldus, per hæc oras, ubi inventum est cornu nostrum, venit in Daniam ad prædicandum Christi Evangelium: ubi post varia pericula & multos labores exantlatis magnam plebis multitudinem ad veri Dei cultum traduxit, operam fideliter conferente, quem sibi collegam laborumq; socium assumpserat, Autheberto. Verum sævâ mox tempestate ab idolorum patronis excitatâ sub imperio Regneri legitimam Christi Religionem vehementer aversantis & proscribentis cedere Ansgarius & repetere Germaniam cogebatur. Quem quidem Ludovicus circa annum 834. Archiepiscopum constituit Hamburgensem, ejusq; curæ septentrionis populos doctrinâ Christi imbuendos commisit: sed postea circa annum 840. Hamburgo à nostris funditus exciso, S. Ansgarius destitutus omni præsidio humano cum paucis aliquot nudus miserq; evasit.

Bricus I.

Circa annum 853. rediit in Daniam Ansgarius, & Regem Ericum I. haud à Christi

Christi fide magnoperè alienum, utpote Maguncia una cum fratre *Havaldo* Baptistini sacris jam ante initiatum, compellavit & in verâ fide ac pietate magis magisq; firmavit, qui monitu & instinctu fidelissimi hujus doctoris non modò templum, in quo Christi doctrina sonaret, Sleswici extruxit, sed etiam per universum regnum omnibus subditis liberam veræ religionis permisit exercitium: quâ occasione infinita Ethnicorum multitudo, relictis idolis, Christum confessa memoratur.

Porro *Erico* 1. interempto cum Successor ejus *Ericus Barn* Paganismo adhuc imbutus, & Christi cultum abolere totis viribus conatus, religiosissimum quemq; aut suppliciis insequi, aut rebus exuere, exilioq; multare perseveraret; *Ansgarius* ex Sveciâ redux [ubi jacta fideliter Evangelii semente haud exiguum laboris sui messem reportaverat] magno animo ac spiritu Regem aggressus, illum salutaribus suis monitis eò flexit, ut sacrilegæ mentis errore deposito, quicquid per ejusdem insolentiam commiserat, abundè expiaret, seq; pietatis verum alumnum & cultorem omnibus in posterum approbaret. Quin & edito in publicum mandato, Religionem Christianam per universa Regni territoria promulgari, singulisq; seriò & severè commendari voluit, extructa insuper in Dei sempiterni honorem insigni apud Ripenses Ecclesiâ. Ita tantum in extendâ Religione se gessit, quantum egerat in aspernanda; uti loquitur Saxo noster.

Hoc modo seminatum in patriâ nostrâ Evangelii semen paulatim magis magisq; pullulare ac uberius indies sumere cœpit incrementa. Nam circa annum 902. Rex *Frotho* 6. qui in Angliâ jam pridem Christianismi peritâ, suscepto Baptistini lavaero, sacris Christianis initiatus fuerat, privatam salutem suam in publicam exuberare cupiens, non modo Sleswicensem & Ripensem Ecclesias bellis superioribus dejectas redintegrari, sed tertiam ipsemet è solo noviter excitatam constitui apud Arhusienses curavit: quin & à Pontifice Romano [quem Saxo *Agapitum* alii *Adrianum* vocant] Daniâ Christianâ imbutâ Religione petivit, quod antequam votis exequeretur, morte præventus est.

Hujus filius *Gormo Anglicus* à pietate Christianâ quidem alienior; sed nepos *Gormo* 3. acerrimus ejusdem persecutor fuit, qui succrescentem Christianissimum in ipsâ herbâ jugulare conatus, in Christicolos perinde ac teterrimos homines summâ crudelitate varioq; injuriarum genere debacchatus, templum etiam Sleswicense ab imis fundamentorum partibus demolitus est, ut ibi prisicum delubris cultum restitueret. Sed tunc Deus exeruit *Gormo* potentia suâ in salutem afflictissimæ Ecclesiæ: siquidem Dani postquam non solum in Saxoniam arma transfulissent, verum vicinam etiam Frisiam imperii provinciam ferro & igne vastassent ab Imperatore *Henrico Aucupe* cum copiis profecto in dorsum usq; Cimbricæ Chersonesi magnâ clade affecti sunt, supremâ Numinis providentiâ ita bellum administrante, in magnum gentis nostræ bonum. Nam hac occasione Sleswicum, *Nedeby* tum dictum, validum ac florens oppidum in captum præfecto tuendum dedit, eumq; *Marchionem* seu limitis comitem appellavit, constitutâ simul ibidem Saxonum coloniâ circa annum 928. quæ cum constiterit hominibus Christianis, illi (procul dubio) postmodum non exiguum operam præstiterunt in vicinis Danis & Cimbris præsertim Christo adducendis. Quin & Regem ipsum *Gormonem* Evangelio Christi infensissimum victricibus iisdem armis compulsi, liberam religionis nostræ professionem, deinceps intra regnum suum admittere, pacemq; æquam cum imperio colere.

Eadem usus occasione *Unno* Hamburgensium id temporis Præful in Daniâ Sveciamq; enavigans, magno ibi fervore, nec sine fructu Christum deprædicavit,

Ericus Barn.

Frotho 6.

Gormo Anglicus.
Gormo 3.

Unno Hamburgensis.

Haraldus
Dlaaland

vit, constitutis passim novellis Ecclesiis: & licet *Gormonem* ad saniora inflectere nequiverit, filius tamen ejus *Haraldus* doctrinâ fidei semet crudiri libenter permisit, à matre *Tyrâ* Anglorum Regis filiâ jam antè Christianis conciliatus, cujus ille postea acerrimum egit assertorem, postquam defuncto patre regnum obtinisset. Occasionem verò illi consortium Catholicæ Religionis arctius amplectendi dedit Germanorum sub *Othone* Augusto in Cimbriam irruptio, quibus fortiter repressis institutoq; cum Imperatore, colloquio ac rebus compositis, Rex *Haraldus* cum conjuge *Gunildâ* filioq; *Svenone* ac universâ familiâ sacrosancto Baptismatis fonte ablutus fuit, idq; (ut nonnulli tradunt) non procul Sleswico, in his ipsis oris, quæ reddiderunt nobis hoc aureum cornu, juxta rivum, qui inde *sacer* dictus, vulgò *Hellige Bæcke*. A quo tempore Christi doctrinam per hoc regnum magno studio promoveri cœpit *Haraldus*, adscitis è Germaniâ Episcopis, qui rudem populum de vero Dei cultu instituerent.

Svenotho.

Verùm cum Danorum plæriq; pristinis adhuc superstitionibus tenaciter inhærentes, novam Evangelii doctrinam profus respuerent, induxerunt filium *Haraldi Svenonem* [*Svenothonem* vulgò vocant] ut sumptis armis patrem regno ejiceret, & simul Christianam religionem, quam subditis sciebat esse exosam, & ipse ejuraret, & ex tota ditione extirparet: Qui postea parricidii pariter & sacrilegii meritis luit pœnas. Nam Deo justo & severo contemptus sui vindice omnem illi successum & prosperitatem subtrahente, tribus Julinenses navibus præliis aggressus, toties ab iisdem victus captusq;, postea à Sveco etiam regno pulsus, integrum septennium extorris inter exteros egit, ab omnibus ferè neglectus atq; fastiditus. Donec tandem tot tantisq; ærumnis ad amplectendam rursus Religionis charitatem adactus, prioris vitæ facinora maximo perè detestari, & plenis pœnitentiæ lachrymis expiare cœpit: unde propitii Numinis favore Regnum amissum feliciter recuperavit, pro exilio patriam, pro paupertate amplissimum decus ac summam potentiam, & (quod præcipuum est) pro æternâ morte vitam nactus sempiternam.

Poppo Fri-
sus.

Tunc equidem *Sveno* incredibili propagandæ Religionis flagrabat desiderio, haud tamen ausus subditos suos, quos planè à Christiano cultu averfos noverat, inter initia præsertim recepti regni offendere. Sed dum hæc cogitatio animum ejus anxie torquet, ecce opportunè *Poppo Frisus*, vir doctrinâ & vitæ sanctimoniâ eximius, divinitus excitatus prr tractum hunc Cimbricum in Daniâ profectus, non modò salutaribus monitis & concionibus, sed simul quoq; stupendo miraculo, ferrum videlicet candens nudis & tamen illæsis manibus apprehendendo, ita singulorum percussit animos, ut universi in Christi cultum consentirent.

Atq; sic etiam *nobis* (Danis) *erexit Deus cornu salutis in domo David*, hoc est, verâ Ecclesiâ, quæ tunc in omnibus penè provinciis paulatim emergere & plantari cœpit. Nam *Sveno*, Princeps religiosissimus, divinis rebus infatigabilem curam tribuit, & magnâ liberalitate amplissimum patrimonium Christo erogans, ipsius cultum novis sacerdotiis auxit, cellis atq; sacrariis decoravit: inde variis in locis varii constituti Præsules, Popponi Arhusum, Harico Sleswicus, Lefdago Ripæ cesserunt. Donec tandem sub *Svenonis* filio, *Canuto Magno*, Principe sanctissimo pariter & fortissimo, Catholica Religio, exterminato ubiq; Ethnicismo, caput suum excrens, per universas Regni oras splendorem suum diffudit: nam præter nominatos superiùs Episcopos, *Regnerus* Fionix, *Bernhardus* Scanix, *Gerbrandus* (alii *Heribrandus*) Selandix Præsul constitutus, nihilq; in Religione propagandâ, excolendâ atq; ornandâ intermissum.

At

At enim verò Romana Ecclesia decursu temporis ab avità fide & pietate, deficiens, mater omnis confusionis facta est, dum pristinam religionis puritatem ac simplicitatem in externum fastum & fucum mutavit; Christum verò cum mortis suæ λόγῳ, merito & efficacità humanis traditionibus involutum, penè sepelivit, & à mentibus oculisq; hominum amotum ablegavit: unde in oculis Domini fœtere cœpit, & veræ Ecclesiæ nomen ac conditionem penitus amisit.

Sed tandem divina fecit Clementia, ut hoc cornu salutis è sordibus & quiviliis papisticæ superstitionis emergens, rursus pristinum vigorem ac splendorem acquireret. Quod tentatum quidem fuit primulùm apud Anglos à *Wiclevio* & *Johanne Purneo*, apud Gallos à *Gerfone*, *Thomâ Rhodónico* & *Matthiâ Parisiensi*, apud Italos à *Francisco Petrarcha* & *Hieronimo Savanorola*, apud Bohemos à *Johanne Hussio* & *Hieronimo Pragensi*: effectum autem singulari Dei omnipotentis gratia apud Germanos à *Martino Luthero*, qui divino numine & spiritu afflatus, depulsis idololatriæ pontificiæ nebulis, Evangelii lucem scriptis & concionibus suis accendit atq; obtenebrato mundo restituit, quæ etiam è Germaniâ per tractum illum Cimbricum, qui protulit cornu hoc aureum, ad nos penetrans cornu tenebrarum, regnum videlicet Antichristi ex augustissimo hoc regno penitus exterminavit, nosq; jubare veritatis & cognitionis Dei illustravit, ut de terrâ nostrâ merito usurperetur vox Jacobi Patriarchæ: *Hic non est aliud quam domus Dei & porta cœli*, Gen. 28, 17. Tempore quidem Salomonis tanta Hierosolymis auri & argenti fuit copia, ut *argentum tam vulgare esset quam lapides*, 1. Regum 10, 27. Sed in nos hodiè congestit Deus divitias spirituales, verbi scilicet annunciationem, nominis sui noticiam, fidem, remissionem peccatorum, conscientiæ pacem & varia atq; eximia Spiritus sancti dona cum certissimâ spe hereditatis incorruptibilis, immarcescibilis & æternæ in cœlis repositæ, 1. Petri 1, 4. quæ cuivis auro & obryzo, imò omnibus opibus mundanis longè præferenda, vide Esa. 60, 17.

Lutherus.

Hic insuper nobis perpendendum est, quanto constiterit sanguine Evangelii propagatio ad reliquas plerasq; gentes & nationes, ubi tot exorta persecutiones, cœdes, martyria; dum antiquus ille Draco, insaniens adversus Christum atq; nomen ipsius delere cupiens [Apoc. 12, 3.] impulit mundi magnates, ut in ejusdem cultores & confessores ferro & ignibus sævirent; qui furor nonnullis in locis tandem erupit in horrendas confusiones, seditiones, bella civilia, nec dum hodiè sopita. Apud nostrates contra promulgatum est Evangelium, absq; omni tumultu, sine cœde & sanguine, jubente magistratu, sciscitante plebe, desiderantibus cunctis, solis Episcopis tantum Pontificiis metu amittendæ autoritatis & potentiæ frustra obnitentibus. In isto communi omnium mirabili consensu Religionis & inferendæ & accipiendæ apparuit luculenter illud Davidicum: *Misericordia & veritas obviârunt sibi, Justitia & Pax se mutuo osculatae sunt: Veritas è terrâ germinavit, & Justitia è cœlo prospexit.*

Evangelium ad Danos propagatum absq; tumultu.

Neq; negligendum, quam variâ aliis in locis post ortam Evangelii lucem succreverint sectæ & hæreses, quæ veluti Zizania noxia veritatis semen in ipsâ herbâ suffocârunt, Math. 13, 7, 25. Quot, quæso, loca hisce annis rursus occupavit Antichristus? ubi, sanâ & salutari Christi doctrinâ prorsus eliminatâ, nunc meræ traditiones humanæ, mera dogmata Dæmoniorum audiuntur. Nobis interim divina bonitas Religionis Evangelicæ veritatem puram intactam, conservavit, bono illo Pastore Jesu Christo lupos ab ovili suo fideliter arcente, cornu illo salutis eisdem procul depellente.

Purum & illibatum.

Daniæ præ-
cipua glo-
ria.

Quemadmodum autem Cornu cervum, taurum, hircum, arietem quasi coronat & pulchri instar diadematis exornat, uti antea monuimus: Ita hunc diviniæ voluntatis patefactionem & institutionem veri & legitimi cultus pro summa gloriâ & præcipuo splendore regni Danici habeamus, quod hoc nomine *domicilium majestatis & gloriæ divine* nuncupari potest Psal. 26, 8. Esa. 60, 7. *Ubi Jehovah salutem & gloriam suam dat*, Esa. 46, 13. *magnificentiam & decorem suum ostendit*, Psal. 96, 6. Confer. Zach. 2, 5.

Jactent alia regna magnificas opes, lata territoria, munitissima propugnacula, commodas leges, frequentiam civitatum, copiam incolarum & hujus cæteris res alias, quæ variis casibus expositæ ad veram salutem ac gloriam petentem haud quicquam faciunt. Dania verò nostra habet, de quo jure meritoque gloriatur, Jerem. 9, 24. legitimum, inquam, verbi ministerium & sacrosancti Evangelii veram cognitionem, quæ nihil melius aut præstabilius humano generi contingere potest, utpote cujus operâ & sensu fides in nobis excitatur. Rom. 10, 17. quæ cælestis gloriæ, vitæ & beatitudinis consortes reddit, Johan. 3, 15. 16. cap. 17, 3. sine quibus bonis nihil prodesset omnibus Mundi bonis ac donis nos affluere Matth. 16, 26. Atque hoc est, quod jussu divino suggerit Vates *Haggæus* senioribus Judæis, quibus insigni affectis mœnore ob templi, quod est captivitate Babylonicâ reduces ædificare cœperant, tenuitatem & angustiam, certò spondet, *majorem fore gloriam domus hujus posterioris* [ob Christum in hac ædificandam] *quam illius prioris*, templi videlicet quondam à Salomone incredibili sumptu & magnificentiâ exstructi Hag. 2, 10. Hoc ipso perspicuè docens, veram alicujus loci majestatem æstimandam esse, non ex splendore externo, magnificâ structurâ, auri, argenti aut gemmarum copiâ, politis & affabrè factis lapidibus, aliisque rebus caducis, quæ hominum oculos perstringunt, sed sitam potius esse in Evangelii rectâ prædicatione, legitimâ sacramentorum administratione & sincero Dei cultu Ps. 26, 7. 8. Qui thesaurus omnibus Persarum Gazis longe anteferendus Ps. 119, 14. Et quibus divinitus hoc contigit beneficium, verè gloriari possunt: *inhabitat gloria in terrâ nostrâ* Psal. 85, 10. *Corona gloriæ imposita est capiti nostro* Ezech. 16, 12. Quibus autem hoc ereptum fuerit, jure justissimo conqveruntur, *translatam esse gloriam à terrâ suâ*, 2. Sam. 4, 21. 22. *cecidisse de capite suo coronam gloriæ*, Jer. 13, 18. Thren. 5, 16.

Hinc Deo
gratiasimus.

Æquissimum itaque est, tantam Dei in nos benignitatem gratâ mente exseculari, exemplo Davidis Ps. 103, 7. operamque sedulo dare, ut non modò verbi cælestis *κεφάλαιον* instar thesauri pretiosissimi custoditum ad posteros illibatum transmittere studeamus, verum etiam vitam ad ejus præscriptum diligenter conformemus, ne luce perditâ novis iterum tenebris involvamus Johan. 12, 35. Quod eò promptius exequemur, si cogitaverimus, maximam partem generis humani, quæ etsi caducis gaudeat bonis, tamen hoc summo bono carere, adeoque oppressam esse tristissimis errorum tenebris Luc. 1, 79. & horribili idololatriâ atque aliis nefandis hæresibus aut sceleribus contaminatam, à Deo plane exulare. Cum interea in hic locis colligat Deus Ecclesiam, cui in verbo prædicato sanctissimam voluntatem suam aperiat Ps. 147, 19. Esa. 48, 17. Sapientiam & justitiam communicet Ps. 51, 8. gratiam, remissionem peccatorum & vitam offerat æternam Luc. 24, 47. Joh. 3, 15. 16. Id igitur qui non agnoscit atque ejus cogitatione ad gratias Deo agendas nequicquam accenditur, cum non esse stupidum tantum, sed impium prorsus & in Deum & in se quoque necesse est, Es. 42, 19.

SECT. 2.

Quomodo hoc Cornu accuset nefandam nostram in
Deum beneficium contumaciam atq;
ingratitude.

Effatum illud Alphonfi Regis: *An ignoms, ingenti beneficio non nisi ingenti ingratitude satis semper fieri?* [Panormitan. lib. 2. de rebus gestis Alphonfi] in nobis [proh dolor] Deus Opt. Max. indies experitur. Tanta sunt, quæ contulit Deus in gentem nostram, beneficia hæcenus enumerata, ut illa vel faxis emolliendis sufficere deberent: sed quotusvisq; est, qui hæc agnoscit, æstimat, ac ipsi eorum nomine debitas refert gratias? Ea est ingenii nostri perveritas & contumacia, ut, quò magis donis suis nos allicia Deus, eò longius ab illo recedamus, & pro beneficiis acceptis maleficia ipsi reponamus.

Gratitudinis officium ex communis naturæ legibus omnes observantur creaturæ; unde & bruta animalia suos benefactores agnoscunt & studiosè suscipiunt, *Novit bos possessorem suum & asinus præsepe heri sui*, Esa. 1. 33. Solus homo beneficiorum Dei immemor, ex illis plerumq; lasciviendi occasionem arripit, & pessimarum cupiditatum studiis immerfus, creatoris simul & benefactoris sui obliviscitur, derivatâ in se querelâ illa Deut. 32. 6. *Hæcine reddis Domino, popule stulte & insipiens?*

Inspiciamus Cornu nostrum, percurramus omnia & singula ejus Emblemata, nihil hæc tam monstrosum, tam fœdum, horrendum, quod non nostris subinde exprimamus flagitiis, ut meritò nos feriat accusatio, Esa. cap. 1. 4. *Regni peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filii sceleratis, &c.*

Inter vitia autem hodiè grassantia chorum ducit verbi divini contemptus, qui morbus adeò inter nos invaluit, ut vim omnem respuat medicinæ, nec ullis vel Dei minis, vel Magistratus mandatis, vel doctorum monitis sanati queat. Quot, quæso, videmus, qui conciones sacras planè fastidiunt, & illis rarissimè nec nisi inviti & coacti interesse dignantur. Unde fidelis præco sapiusculè queri cogitur: *Cui loquar: quem contestabor, ut audiat? Ecce præputiata sunt aures eorum, & audire non possunt: ecce verbum Dei factum est eis in opprobrium, & averfantur illud*, Jer. 6. 10. Alii templa quidem frequentant, & verbum audiunt, sed non obtemperant, non ad usum transferunt, nec inde emendari curant, Esa. 42. 23. Ezech. 33. 31. 32. Zophon. 1. 2. Psal. 50. 16. Jac. 1. 23. E contrariò ejusdem præcepta securi calcant, Jer. 44. 16. admonitiones spernunt, 2. Reg. 17. 14. 40. minas rident 2. Paral. 36. 16. Esa. 5. 19. Jer. 17. 15. Ezech. 12. 22. 2. Pet. 3. 3. & seq.

Ex hoc verbi contemptu, veluti venenosâ quadam scaturigine, ortâ est cæcæ frenis omnium scelerum licentia, quæ apud plerosq; in peccandi consuetudinem atq; contumaciam degeneravit, & diluvij instar terram imundavit universam; ut si redivivus hodiè Vates Hoseas nos conspiceret, jure in non stringeret accusationem suam, cap. 4. 1. 2. *Non est veritas, nec benignitas nec cognitio Dei in terra* [hac] *Pejorare & mentiri, & occidere, & furari & machari inundant, & sanguis sanguinem contingit*. Ita nimirum Christiani nominis professores vitam suam instituunt. ut vel prophanis gentibus horrore & abominationi sint, ac illorum judicio damnari queant, Jer. 2. 7. 8. Amos 3. 9. 1. Cor. 5. 1.

Et quod imprimis dolendum est, tanta interim plerosq; comitatur securitas, ut nullo planè timore Dei tangantur, & quævis vitii & flagitiis cooperiti, ita tamen agant, ac si Deus aut nullus esset, aut cæcus, qui nihil videret, aut

ignavus, qui nihil curaret, aut memoria ejus labilis, cui citò excideret, quod nòverat, ac proinde nunquàm sibi esse rationem coram ipso reddendam Pf. 10, 4. 11. Pf. 14, 11. Pf. 32, 2. Hof. 7, 2.

Atq; hæc prophana securitas & spes impunitatis causa est præcipua, cui homines quidvis perpetrandi audaciam sibi sumant, & scelera sceleribus protervè accumulunt: Nam *qui dicunt in corde suo, non est Deus, facile corrumpuntur, & abominabiles sunt in iniquitatibus, ut non sit inter eos qui faciat bonum* Pf. 53, 2.

Seculi nostri perver-
sitas,

Quamobrem mirum non est, quod homines nostri à nemine corrigi aut taxari se amplius patiantur, sed extremè oderint & persequantur, quicumq; eos vel tantillum redarguit. Hinc illa sæculi nostri deplorata perversitas: hodiè cum luxu, superbiâ, stupris, adulteriis, rapinis, imposturis & omnis generis sceleribus omnia perstreant, nos adhuc tamen securi deliciamur, & nobis atrocem injuriam fieri putamus, si quis ista paulò liberius reprehendat, Amos 5, 10. Sap. 2, 12.

Hoc cornu
portento-
sum quid.

Cum igitur surdis auribus committantur, quæ de peccatorum fœditate & imminente Dei vindictâ dicuntur, jam oculos nostros Deus externis & visibilibus signis cœpit perstringere, qualia sunt terræ motus, diluvia, tempestates inconvetæ & id genus alia, in quibus meritò numeramus hujus cornu tam rarum opus & varios caractères: quod ideo ex abditis terræ mirabiliter protraxisse videtur, ut ejus intuitu nos citet ad tribunal suum, ac scelera nostra atrocissima accuset, intonans illud Hof. 4, 1. *Audite verbum Domini, filij Isruel [Dani] Nam-
lis est Domino cum habitatoribus hujus terræ, &c. vide Mich. 6, 2.*

Prodi ergò in conspectum Dei, qui monumentum hoc aut iconem ejus intueris, & in eo te tuamq; malitiam contemplare ac deplora.

Redarguit
præcipua
sæculi flagi-
tia.

Tu equidem indignaris, quod aureum illud *κεκμηλίων* tot sæculis in pulvere & sordibus terræ jacuerit sepultum: nec attendis per flagitia tua abominanda *Cornu Salutis* Jesum Christum quotidiè pedibus conculcari & luto ignominie aspergi, Hebr. 6, 6.

1. Tu cernis, ut cornua in supremo fronte ferocientis tauri sublimia emineant, atq; assurgant in altum: nec unquàm cogitas de tuâ ambitione, superbiâ, arrogantia deponendâ, quâ *attollis in altum cornu tuum*, Pf. 75, 6.

3. Tu expavescis, quoties taurus efferratus minorâ pecora suis prosternit cornibus: nec cessas cornu savitiæ tuæ homines miseros & imbecilles infestare, Ezech. 34, 21.

4. Tu nudos tot homines in hoc apparentes cornu studiosè scrutaris: nec cordis tui fœdissimam nuditatem ac turpitudinem pudendam animadvertis, Apoc. 3, 17.

5. Tu horres serpentes varios, variis formis & figuris in cornu nostro extantes: nec erubescis virulentia & versutiâ plusquàm serpentinâ proximum tuum lædere & afflictere, Jer. 51, 34. Psal. 140, 4.

6. Tu miraris bestias humano conspicuas capite: nec te sentis sub formâ & capite hominis belluinam circumferre feritatem, stuporem, immanitatem, &c. Proverb. 28, 15.

7. Tu stomacharis & molestè fers, quod pisces ab avibus crudeliter lacerentur: nec te esse illum Milvum, illum Vulturem intelligis, qui bona aliis iniquissimè erepta luxu & ingluvie absorbes, Job. 20, 15. Amos 2, 8. c. 1.

8. Tu *Virga es & Baculus indignationis divina*, qui filios Dei immaniter cædis affligis, Esa. 10, 5.

Tu retibus & funiculis proximum implicas, quem fraudibus, dolis & in fidiis circumventum evertere paras, Pf. 140, 6. 9.

Tu *equitas super capita hominum*, quibus à te subversis insultas petulantissimè, Pf. 66, 12. & *conteris super pulverem terræ capita pauperum*, Amos 2, 7. 10.

Lingua tua calumniatrix est *gladius strictus* Pf. 55, 22. *sagitta acuta*, P. sal. 120, 3. 11.
 quâ sæpiùs famam aliorum gravissimè sauciasti.

Tuo pectori & conscientiæ incubat non unus homo à te prostratus, quem si non ferro jugulasti, tamen vel odio persecutus es, Matth. 5, 22. 1. Joh. 3, 15. vel obrectante linguâ percussisti, Jer. 18, 18. vel substantiis spoliasti, Sir. 34, 26. vel alio injuriarum genere affecisti. 12.

Tu Centaurus ille, qui omnia disciplinæ disrumpens lora cursu plusquam equino in tuum ruis exitium, Jer. 8, 3. 13.

Tu monstrum humano corpore, ferinâ facie, qui crudelitatem lupinam, Jer. 5, 6. rabiem exeres caninam, Pf. 22, 17. 14.

Tu gladium levas & securim, qui omnia violenter agis Sap. 2, 11. Pauperes iniquè opprimis Pf. 12, 6. In servos Christi atrociter sævis Jer. 20, 2. 15.

Tu numerandus inter bestias ferocientes, vocanti Pastori obvertentes terga, qui contumaciter pias repellis admonitiones, consilia salutaria repudias, ambulans in viâ non bonâ post cogitationes tuas, Esa. 65, 2. 16.

Tu viro assimilaris, contemplanti faciem suam in speculo, sed ejus formam statim obliviscenti, qui verbum Dei audis, nec illud factis vitâq; exprimis Jac. 1, 23. 24. 17.

Tu surdior aspide, qui ad correptionem legis divinæ aures obturas, animum obduras, Pf. 58, 6. 18.

Tu mutior pisce, qui nec delicta confiteri, nec Deum precibus invocare, laudibus celebrare, nec tristitiam proximi verbis factisq; levare unquam studes, P. sal. 58, 1. 19.

Tu caput illud cæcum, qui oculos habes & non vides Jerem. 5, 21. Esa. 6, 10. Matth. 13, 14. Rom. 11, 8. qui nec tuum sentis periculum, nec gratiam Dei merito Jesu Christi partam & in Evangelii dulcissimis concionibus tibi instar stellæ fulgidissimæ allucentem ullâ respicis fiducia, nec opera Domini magnifica, Pf. 111, 2. debitâ attentione intueris, Esa. 5, 12. 20.

Tu deniq; *florem campi & lilium convallium* Cant. 2, 1. [Salvatorem tuum, ejusq; doctrinam & Ecclesiam] plane aspernatus, caducis Mundi hujus floribus, veluti divitiis, honoribus, voluptatibus toto animo ita infixus hæres, ut nec mortis acerbiteratem, nec Resurrectionis veritatem, nec Judicii severitatem, nec Inferni cruciatum unquam expendas, ideoq; in malitiâ tuâ tam obstinatè progredieris, *quasi fœdus percussisses cum morte & cum inferno pactum fecisses*, Esa. 28, 15.

Hic cursus est salutaris, quem non absq; fructu singulari instituere quotidie possumus per hoc cornu, ejusdem & annulos diligenter excutere & universa simulachra rectè nobis applicare: Ita nemo nostrum erit tam integer vitæ scelerisq; purus, qui non hic inveniat, quod ipsum redarguat. Quis enim potest dicere: *Mundum est cor meum, purus sum à peccato?* Prov. 20, 9.

Sed hæc parùm proficient apud pertinaces & obduratos, nisi ulterius pergens, pœnas ipsorum debitas contumaciæ, & in cornu nostro delineatas, simul explicaverim.

SECT. 3.

Quomodo hoc cornu denunciet imminentes
pœnas & calamitates gravissimas.

Immanis
hominum
stupor.

NOtum est illud, Sir. 5, 7. *Miseri cordia & ira apud Deum cito sunt* [hoc est, Deus tam citò irasci potest, quàm misereri] *sed super peccatores incubabit ejus indignatio.* Quibus verbis eorum perstringitur stulticia, qui sibi in sceleribus suis blandientes, perpetuam sibi promittunt impunitatem: ideoq; immensâ Dei misericordiâ & longanimitate petulanter ad securitatem & peccandi licentiam abutuntur, donec eandem convertant in justillimam iram atq; indignationem, Ps. 50, 22. Deus enim quò majore homines antea fuerat amore complexus, eò vehementius ira ejus postea in illos exardet: Esa. 5, 25. Et quò plura acceperant ingrati beneficia, eò graviora sequuntur supplicia, Deut. 28, 63. Unde constat, quid nobis tandem sit eventurum, qui omnis generis sceleribus securè indulgentes, *divitias clementiæ & bonitatis diviniæ nefariè contemnimus, thesaurum verò iræ ejusdem nobis magis magisq; indies coaccruamus*, Rom. 2, 4, 5.

Quem ex-
cutiet hoc
cornu.

Cum autem tantus sit stupor ac cœcitas mentium humanarum, ut paucissimi inveniantur, qui gravitatem iræ Divinæ agnoscant, aut in vero ejus timore perpendant Psal. 90, 11. Ecce in medium producit *Cornu* nostrum, & nobis ob oculos ponit iram illam Dei horrendam, quam peccatis nostris provocavimus: ex quâ veluti ex igne accenso [Deut. 4, 24.] omnis generis calamitates, tanquam ardentes carbones profiliunt, & peccatores securos ac pœnitere neficios consumunt, Ps. 90, 7.

Pœnæ con-
tempti Ev-
angelii,

Porrò docet Scriptura peccata illa, quæ in hoc cornu notantur & inter nos hodiè grassantur, atq; imprimis verbi divini contemptum à Deo irato duabus potissimum pœnis publicis vindicari, quarum altera spiritualis, altera corporalis est: utraq; indigitatur, Matth. 23, 38. 39. & in hoc monumento manifestè adumbratur.

i.
Veritatis
privatio.

Prior pœna, quæ attrahitur S. Evangelii contemptu, est *occæcatio & veritatis creptio*, de quâ Paulus loquitur, 2. Thess. 2, 10. 11. 12. *Propterea quod amorcm veritatis non receperunt, ut salvî fierent, mitter illis Deus efficaciam erroris, ut credant mendacio: ut judicentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed approbaverunt iniquitatem.* Est hoc justiciæ diviniæ consentaneum, ut, qui veritatem verbi divinitus patefacti improbè aspernantur, mendacis hæreticorum miserè decipiantur; qui lucem meridianam oderunt, nocturnis tenebris obruantur, Ps. 81, 12, 13. qui cibum suavissimum fastidiunt, fame premantur, Amos 8, 11.

Adumbra-
ta hoc cor-
nu.

Intuere, quæso, *Cornu* nostrum quod initio ex auro purissimo magnâ curâ & impensâ conflatum atq; in summo pretio à Regibus habitum, spectatores suos de rebus gravissimis ac utilissimis admonebat: sed vel possessoris negligentia atq; oscitantia amissum, vel à fugiente ex prælio abjectum, atq; ita ab hominum oculis subductum & luto cœnoq; immersum sub terrâ tot sæculis latitavit: ex quâ cum rursus prominere cœpisset, ut arboreæ radices propago nullius pretii negligebatur: Postquam verò è terrâ erutum fuit, primò rusticis ac servilibus contrectatum manibus, tanquam inutile pondus rursus abjiciendum judicabatur. Unde prima inventrix ejusq; comites indignæ fuerunt, quæ κειμήλιον tam nobile diù vel retinerent vel oculis suis usurparent: sed ad Reg. Majestatem, ut par est, delatum, tandem cessit Serenissimo Principi, qui tanti thesauri justus

justus æstimator, mundari & poliri illud curavit, atq; adhuc in amore & deliciis habet.

Hæc ita perpèndas, ut simul observes, quomodo Evangelium Jesu Christi, cornu illud *Salutis* verè aureum, verè pretiosum nobis indies vilescat, ac penitus sordescat. Quot, quæso, inveniuntur, qui diem Domini sanctificare & conciones sacras audire, intolerabile onus esse ducunt? Amos 8,5. qui omnem movent lapidem, ut verbi doctrinas & præcepta, utpote suis desideris ac pravis studiis inimica, tanquam res nullius momenti, à se repellant & pedibus conculcent Ps. 2,3. Quid ergò aliud expectandum, quàm ut Deus justissimus iudex verbi sui thesaurum inæstimabilem ab ingratis oculis auribusq; nostris auferat atq; subducatur?

Neq; verò hic subsistamus, sed contemplemur Emblemata Cornu nostri, & imprimis caput illud grandæ, oculis destitutum, quod in Sexto apparet circulo, imaginem sanè perquam aptam conditionis nostræ: siquidem Deus justo suo iudicio nos verbi sui sanctissimi destitutos, tradiderit in reprobam mentem, atq; ita nobis *oculos dederit visu, aures auditu carentes*, Rom. II, 8.

Praefertim
in Circulo
sexto.

Est hæc pœnarum, quæ in hujus vitæ stadio currentibus accidere possunt, omnium gravissima. Ut enim verbi revelatio indicium est certissimum divini favoris & paternæ bonitatis Ps. 147, 19. Ità summæ indignationis signum est, si illud Deus auferat Deut. 29, 27. nosq; ceu abdicatos alloquio suo dedignetur Esa. 1, 15. Ezech. 14, 3. Deinde ut corpus sine alimento conservari impossibile est: Ita anima, nisi Dei verbo confirmetur, nec vivere, nec inter tentationum æstus consistere potest Ps. 94, 19. Ps. 119, 92. Et sicut fames corporalis ad horrenda & dirissima quæq; facinora homines adigit, ut vel per scelera gravissima victum sibi quærant, Prov. 30, 9. vel in proprios liberos Deut. 28, 53. Levit. 26, 29. Jerem. 19, 9. Ezech. 5, 9. aut etiam proprios artus crudeli rabie grassentur, cujus in historiis exempla passim extant: Ita cum Dei verbo destituuntur homines, in adversis horribiles animæ cruciatus sentiunt, qui illos cogunt ea facere, à quorum cogitatione alienissimi esse debebant. Accusantur enim à propriâ conscientia, quæ mille testium instar antea facta facinora in mentem revocat Ps. 38, 5. Thren. 1, 14. Ob oculos autem versatur perpetuò Dei ira, quæ nihil atrocius excogitari potest Job. 6, 4. Ps. 38, 3.

Conqueruntur de his pii quoque, licet verbi consolationem nunquam planè amittant, sicuti in *Davide* Psal. 6, 4. Ps. 31, 23. Ps. 77, 3. &c. *Jeremia* Thren. 3, 18. & multis aliis est videre. Impii verò, quos nulla sustentat consolatio vel îndurati in omne scelus ruunt, Deoq; [ut olim *Phario* Exod. 5, 2.] sese hostiliter opponunt: vel desperatione toti absorbentur, cum nihil in Deo videre possint, præter Justitiæ rigorem, quo illis uris aut leonis instar occurrit Hof. 3, 7. 8. Exemplum hujus rei horrendum in *Saule* habemus, qui cum Samuelis vivi monita impiè repudiasset, tandem extremis circumventus angustiis mortuum audire cupit, & ad Pythonicas artes conversus, per illas Dei oracula sciscitatur, quæ illis majoris desperationis, imo interitus præcipua fuit causa I. Sam. 28. & 31. Similia etiam in *Caino* , *Juda* proditore & hodiè in multis videmus, qui desperatione superati sibi ipsis manus violentas inferunt.

Omnium
calamitatũ
tristissima.

Quod si in privatis hominibus tam gravis est contempti verbi vindicta, quantum graviorem hæc fore putabimus, si totus populus verbi divini doctrinæ & consolatione privetur? de quo Salomon monet Proverb. 29, 18. *Cum Prophetia defecerit, dissipatur populus* , h. e. separatur & à se invicem variis erroribus & inimicitiiis, & à Dei gratiâ in hævitâ, & gloriâ in futurâ, &c.

Erant

Nobis im-
pendens. Erant hæc diligentius consideranda hoc nostro sæculo, quando multa sunt, quæ ingrato & infelici mundo hanc poenam minantur. Videmus equidem singulare Dei beneficium, qui diu absconditam Evangelii lucem revelare dignatus est; & hoc jam inde ab Apostolorum temporibus vix unquam tantâ libertate prædicatum fuisse constat. At quotusquisque est, qui hoc Dei beneficium agnoscat? Plarisque; lusus jocusque; videntur, quæ dicuntur. Alii doctrinæ veritatis studium quidem profitentur, sed illius monita securi negligunt Ezech. 33, 31. & sub hujus prætextu affectuum suorum corruptissimorum studia sectantur, Psal. 16, 17. & seq. Non temerè ergo metuunt homines pii & cordati, fore, ut verbum Evangelii Deus nobis eripiat, & tenebris ipso papatu gravioribus aliquid nos obruat.

Quam alii
experti, ut
Judæi. Prælua hujus mali non contemnenda apparent in Judæorum exemplo, quos Deus horribili judicio abs se rejectos totius mundi exposuit ludibrio: nec quicquam impœnitentibus profuerunt insignes illæ prærogativæ, quibus hunc populum Deus præ aliis gentibus dotaverat Rom. 3, 2. cap. 9, 4, 5. Pl. 147, 20, & c. Unde quid nobis iridem impendeat, faciliè colligimus, suggerente Apostolo, Rom. 11, 21.

Asiatici. Terreant nos tot Ecclesiarum Asiaticarum ruinæ, quæ cum olim ab ipsis Apostolis plantatæ, nostris tum vetustate, tum fidei & pietatis existimatione longè præstantiores fuerint, nunc totæ extinctæ jacent: quales Antiochenam, Alexandrinam, Ephesinam, & infinitas alias fuisse legimus, in quarum locis hodiè immanis Turcarum tyrannis grassatur, & infelicis Mahumeti deliria dominantur.

Nec pauci
Europæi. Horreamus insuper insipientes potiore Europæ partem hodiè partim tenebris ac fucò Antichristi obfuscata, partim tot aliis sectis & hæresibus immerfam, ut subinde ingeminare illud Davidicum necesse sit: *Defecit sanctus, imminuti sunt veraces à filiis hominum*, Pl. 12, 2.

Præsertim
Germani Imprimis nos moveat vicinæ Germaniæ miserrimus status, in quâ aliquot annorum decursu tot Ecclesiæ Christi dissipatæ: quin & integræ regiones & provinciæ, veluti, Bohemia, Austria, Moravia, Silesia & aliæ rursus Antichristi jugo succubuerunt, sacrosanctâ Evangelii doctrinâ penitus proffigatâ.

nos metua-
mus. Quamobrem non est, quod in hisce oris Christum cum gratiâ & Evangelio suo nobis indiyulso nexu ita adhærere arbitremur, ut nunquam à nobis emigraturus sit, quocumque; etiam modo nos geramus. Metuendum potius idem malum, quod alios in eodem hærentes luto dudum concussit; idque; eò certius, quò plures Deus colligit ad se quotidiè fideles operarios, & quò pauciores supersunt, qui ingruenti malo resistent aut resistere possint: Cum eorum, qui illis succedere debebant, non exigua pars vel insanâ & infami morum licentiâ, quæ hodiè (proh dolor) in nostro ordine ferè regnat, autoritatem suam turpiter prostituat vel suis potius commodis aut honoribus, quàm salutis publicæ, intenta, negotium Dei frigidissimè agat, Jerem. 48, 10. Quid ergo expectemus? quàm brevi apud nos quoque; famem istam spiritualem [Amos 8, II.] grassaturam, cujus vim intolerabilem esse tunc experientur magno suo malo, qui nunc minas ejusmodi rident, & peccandi licentiam Dei verbo anteponunt.

Hæc omnia commonefacere nos debent, nè amplius oblatam gratiam divinam tam protervè respuamus, neque, posthabito verbo Salutis, affectibus nostris indulgeamus, sed cum timore illud audiamus, auditum fide amplectamur, eique; constanter adhæreamus: Deum insuper quotidiè intimis suspiriis invocemus, ut ne pretiosissimum hunc animæ thesaurum ob summam nostram ἀχαρ-

siā eripiat: ingeminantes illud Psal. 119, 43. *Ne auferas ab ore meo verbum veritatis, &c.*

Altera pœna publica, quæ adsciscitur imprimis contemptu Evangelii est *Bellum*, quo nomine omnia publicata & privata mala simul comprehendi possunt, sicuti antea in Circ. 3. indicavimus. Nam hic non tantum humanus sanguis instar aquæ effunditur Psal. 79, 3. Sed etiam urbes destruantur Deut. 28, 52. regiones devastantur Jerem. 4, 20. Ecclesiæ & scholæ dissipantur, toti nonnunquam populi excinduntur, Esa. 9, 14. Amos 2, 9. cap. 4, 2. Hof. 4, 6. Regna & republicæ non raro vel evertuntur Amos 9, 8. vel tyrannidi aut peregrino imperio subjiciuntur Job. 34, 30.

Bellum
quancum
malum.

Hanc verò calamitatem præcipuè attrahi contemptu verbi divini sæpe innuit scriptura, ut Deut. 28, 49. & seq. 1. Regum 9, 6. 7. 2. Regum 17, 16. 18. 23. Esa. 24, 5. cap. 30, 12. & seq. cap. 42, 24. Jerem. 5, 9. & seq. cap. 6, 10. II. 12. cap. 7, 13. & seq. Ezech. 14, 13. Hof. 4, 6. Matth. 23, 38. &c.

Inferitur ob
verbi con-
temptum.

Testantur omnium sæculorum historiæ, nullam unquam gentem aut rempub. quæ hoc vitio se infecerit, impune tulisse, sed tristissimæ concussioni, nec raro universali destructioni fuisse obnoxiam. *Ecce oculi Domini in regnum iræ peccans, ut deleat illud à superficie terræ* Amos 9, 8. Ob hoc flagitium primi mundi incolæ perierunt diluvio: Sodomæi eversti sunt igne & ardente sulphure cœlitus emisso: Ægyptiis variis plagis gravissimè afflicti. Hæc itidem causa fuit, cur urbs Hierosolyma adeo miserabiliter vastata, ejusq; cives tam crudeliter sint excisi Luc. 19, 44.

Imprimis oculos convertamus in afflictissimam Germaniam, quæ cruento & funestissimo hoc bello tot annos vexata, tot cladibus, lanienis, incendiis, direptionibus concussa, documentum dat, quanto iræ ac furoris æstu Dominus verbi sui vindicet contemptum, quod integrum seculum ante ortum hoc bellum operâ B. Lutheri Germanis innotuit: Unde promptum est colligere, eadem nobis ingruere mala, si non majora etiam atq; terribiliora juxta illud Luc. 13, 3. Si quidem nos non tantum, ut vicini Germani, minis verbi divini, sed ipsorum etiam exemplo moniti, à simili contumaciâ & securitate non abstinemus: id eoq; in nos congruit illud: *Servus ille, qui novit voluntatem Domini sui, & non preparavit se, nec fecit secundum voluntatem ejus, plagis vapulabit multis,* Luc. 12, 47.

Testis Ger-
mania.

Idem nobis multifariam inculcat hoc *Cornu*. Nam primùm in genere constat ex iis, quæ supra exposuimus, nomine *Cornu* designari vim violentiamque tyrannicam Psal. 22, 22. Ezech. 34, 21. & in specie talem, quæ in bellis exercetur, Zach. 1, 21. Nec non ipsos bellatores Deut. 33, 17. eorumq; aciem jam ad prælium instructam 2. Macc. 15, 20. unde facillè conjicitur, quid Deus sibi velit hoc portento, quod tam subito & inopinatò in nostrum prodiit conspectum, & quidem egressum ex ultimâ hujus regni provinciâ Germanico finitima imperio, quod tam diù tot cornibus bellicis ventilatum & quassatum nobis, veluti *paries proximus ardens*, eandem calamitatem comminatur.

Repræsen-
tatur in au-
toco cornu.

Deinde quid secum ferat terribile illud belli *Cornu*, quando à Deo irato in hominum perniciem expeditur, perspicuè monstrant plurima *cornu* nostri simulachra.

In specie.

Cum undiq; in omnibus penè circulis homines conspiciantur *nudi*, monemur, & nos ob spretam Evangelii doctrinam *nudos* esse, h. e. orbatos Dei gratiâ & auxilio Exod. 32, 25. Et, nisi resipuerimus, terram nostram *nudandam*, h. e. ab hostibus crudeliter diripiendam esse, Esa. 24, 1.

2. Occurrunt hic diversa tela, ut *baculus, gladius, arcus, securis, &c.* quæ ostendunt, quid nobis indies sit expectandum. Nam

1. Qui verbi *baculo* regi & corripitur detrectarunt, à *virga furoris & baculo indignationis divinæ*, h. e. à sævissimo hoste, flagellabuntur, Esa. 10, 5.

2. Qui animum obdurarunt adversus Christi *gladium & sagittas*, doctrinam scilicet & admonitionem, sentiet corpus suum ab hostium gladio consumi Jer. 12, 12. *sagittis* percuti, 2. Reg. 22, 34.

3. Qui, ut arbores putridæ, non bonos fidei tulerunt fructus, hostium *securibus* ceu ligna inutilia, excidentur, Jer. 46, 22.

4. Qui Christo *equivocant super verbum veritatis* [Pf. 45, 5.] pectora sua occluserunt, sentient immanissimos hostes *suis inequitare capitibus* Pf. 66, 12.

5. Qui colla sua doctrinæ Christi contumaciter subtraxerunt, *funibus & vinculis* hostium constringentur, 2. Paral. 33, 11.

6. Qui ut *pisces* contumaces projectum Evangelii rete [Matth. 4, 19.] effugerunt, ab hostibus, ut ingentibus balænis, deglutientur, Hab. 1, 13.

Bellatorum Præterea plerorumq; militum hodiè belligerantium sævitiam & immanitatem insinuant non pauca *cornu* nostri Emblemata.

1. Sunt *serpentes*, qui nunc fraudibus & stratagematibus (Gen. 49, 17.) nunc vi & vehementia nos invadunt, Esa. 14, 29.

2. Sunt *bestiæ*, quæ omnem humanitatem exuerunt, & furore belluino humanum sanguinem effundunt Psal. 79, 3.

3. Sunt *vultures*, qui omnium facultates diripiunt, & carnes rodunt Mich. 3, 3.

4. Sunt *piscatores*, qui violentiæ suæ fagenâ incolas è patriâ, tanquam pisces ex undâ, invitos protrahunt Jer. 16, 16.

5. Sunt *Carnifices*, qui severam supremi Judicis sententiam in maleficos strenuè exequuntur Joel. 2, 11.

6. Sunt *Centauri*, qui Aquilæ instar in regionem involant, Deut. 28, 40. & *leviores pardis, velociores lupis vespertinis* omnia celerrimè occupant, Hab. 1, 6. 8.

7. Sunt *Lupi*, qui miseris oves crudeliter dilaniant, Ezech. 22, 27.

8. Sunt *Canes*, qui immani rabie in propriâ sæviunt speciem Jer. 15, 3. Ps. 22, 17.

9. Sunt deniq; *Laniæ*, qui homines tanquam pecudes mactant (Zophon. 1, 7.) eorumq; corpora avibus ac feris voranda prosternunt, Jer. 16, 4. Ps. 79, 2.

Quanta sit calamitas ejusmodi, non dicam hominum, sed belluarum, sed monstrorum expositum esse furori, experti sunt & experiuntur adhuc Germaniæ quamplurimi incolæ, qui legitimi Magistratus sui tutelâ & patrocinio orbati, exterorum verò hostium violentâ tyrannide oppressi, partim gladio, fame, alijsq; miseriis perierunt, partim adhuc superstites mille quotidiè mala ipsâ morte duriora patiuntur, ut gemere, cogantur ex Ps. 44, 23. *Occidimur quotidie, estimati sumus sicut oves mactationis.*

Hæc ita consideranda, ut Deo pro tranquillò & pacifico hujus regni statu gratias ex animo agamus, qui in hunc usq; diem *vestes portarum nostrarum confirmavit, finibus nostris pacem disposuit* Ps. 147, 13. 14. adeoq; nos muro igneo circumdatos, ab hostium incursionibus tutos præstitit Zach. 2, 5.

Contra hos precibus pugnandû. Illum porro calidissimis votis rogemus, ut horrenda ista iræ suæ flagella procul à nostris finibus, domiciliis, cervicibus arceat & propulset Psal. 91, 10. & imminente cladem vel planè avertat Joel. 2, 20. Es. 37, 29. vel clementer mitiget Jer. 30, 11. Ps. 118, 18. Inprimis verò ut *pax & veritas* stabiliat in diebus nostris Es. 39, 8.

Hæ sunt duæ gravissimæ calamitates publicæ, quæ contemptum Evangelii comitari solent, & ob eundem nobis certissimè ingruunt, Qui autem

neiusdem sese revocari ad pietatem retrahi in viam patiuntur, sentient tandem ultimum illud & sempiternum supplicium in ultimo *Cornu* nostri circulo adumbratum, nempe extremi Iudicii horrendam sententiam [Matth. 25, 41.] & hinc rodentem inferni *Vermem* nunquam moriturum, Esa. 66, 24.

Ultimum
supplicium

Quamvis enim æterna condemnatio omnes & singulos maneat peccatores in flagitiis quibusvis pertinaciter & finaliter persistentes; tamen ex verbi neglectu præcipue originem trahit: siquidem æterna nec vita apprehendi nec morse vitari potest absque verâ & salvificâ fide Marc. 16, 16. Joh. 3, 18. *Fides* autem ex auditu est, auditus vero per verbum Dei Rom. 10, 17. Quicumque igitur verbum audire, & in corde honesto ac bono retinere negligunt, Luc. 8, 15. illi nec fidem concipiunt, nec fidei thesaurum [Christum cum gratiâ & merito suo] possident [Ephes. 3, 17. nec fidei fructum in vitâ piâ & honesta faciunt [Matth. 7, 18.] nec fidei virtutem in luctâ adversus mundum ejusque principem Diabolum exertunt [2. Joh. 5, 4. Hebr. 11, 33.] nec denique fidei finem salutem animarum reportant, 1. Pet. 1, 19. Quæmodum hoc explicat ipse Salvator Luc. 8, 12. ubi de oscitantibus auditoribus affirmat, quod *Diabolus tollat sermonem e corde eorum*, unde tristissima sequitur jactura, *ne credant ideoque nec salvi fiant.*

Ejus præcipua causa

SECT. 4.

Quomodo Cornu nostrum ostendat rationem effugiendi hæc mala.

Repente loquor adversus gentem & adversus regnum, ut radicem & destruam & disperdam illud: si vero penitentiam egerit gens illa a malo suo, agam ego penitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei, &c. Jer. 18, 7. 8. Hæc ipsius Dei suavissima vox regiam vobis commonstrat viam, quæ effugiamus horribile ejus iudicium & ingruentia mala declinemus: nimirum cogitandum serio de verâ resipiscentiâ & emendatione morum instituendâ. Pœnitentibus enim non modò peccata coram Deo ita condonantur [Luc. 24, 47. Sap. 12, 19.] ne illis ad æternam damnationem imputentur (Ezech. 33, 11. 1. Pet. 2, 3.) sed etiam pœnæ corporales vel omninò tolluntur (Psal. 91, 10. Jon. 3, 9.) vel certè mitigantur Esa. 39, 8. Jer. 30, 11. Pl. 118, 18. Hoc itaque medium avertendi publicas clades sæpius inculcat Spiritus Dei, Deut. 30, 2, 3. Jer. 3, 12. cap. 26, 2, 3. Esa. 55, 7. Joel. 2, 13, 14.

Pœnitentiæ
efficacia.

Porrò eum pœnitentia verâ, seria aut efficax æstimari nequeat, nisi dignos secum ferat fructus Matth. 3, 8. postulat ipsa ratio & necessitas, ut, si hoc modo gratiam Dei parare (Amos 5, 4. 6.) & invenire (Heb. 4, 16.) gestiamus peccata recensita prorsus abdicantes, contrariis virtutibus sedulò studeamus, & sic declinantes a malo faciamus bonum 1. Pet. 3, 11. Esa. 1, 16. 17.

Fructus.

Quomodo autem præsens monumentum non modo de salutari illâ pœnitentiâ nos commonefaciat, sed ejusdem quoque & veram indolem & præcipuos fructus depingat, ex iis patet, quæ supra in serie alterâ primi circuli fusiùs tractavimus, ad quæ lectorem remissum volumus, ne hic actum agere cogamur.

Innoles superius depictæ.

Deinde à primo circulo descendendum est ad septimum & ultimum, in quo cordis extat imago novies repetita, docens omnes seriâ acturos pœnitentiam, externâ voce, gestibus, actionibus in oculos hominum incurrentibus nihil profici apud Deum, nisi conversio & devotio ipsorum novem, hoc est, omnes cordis penetret recessus, & ex intimis animi penetralibus proficiscatur, quò ita ad Deum accedant cum vero corde Hebr. 10, 22. Quod quomodo in singulis pœni-

Sedes.

pœnitentiæ partibus & genuinis fructibus quotidiè expediendum sit, paucis indicabo.

Partes.

Complectitur vera pœnitentia partes duas essentielles.

1.

Contritionem seu serium dolorem ob commissa peccata, qui *pœnitentiam ad salutem haud penitentiam parit*, 2. Cor. 7. 10. Hic autem nequaquam consistit in externis tantùm verbis, lachrymis, querelis, gestibus, sed requirit intimes cordis affectus, ut *cor intus palpet* Ps. 38, 11. *contritus* est Ps. 55, 5. *magno mœnore & angustia conflētur* Ps. 25, 17. &c. Unde Spiritus Dei *cor* hominis constituit verum locum ac sedem pœnitentiæ. *Convertimini ad me in toto corde vestro*, &c. *Scindite cor vestrum & non vestimenta vestri*, Joel. 2, 12, 13. Vis etiam & efficacia pœnitentiæ non alibi quàm in corde se prodit: Hinc Dominus propè adesse dicitur *confrectis corde & servare contritos spiritu* Psal. 34, 19: Hinc Spiritus *contritus & cor afflictum* nuncupatur *sacrificium, quod Deus non despiciet* Ps. 51, 19.

2.

Fidem, quâ gratiam Dei merito Christi partam apprehendamus nobisq; applicemus. Hæc autem in ipso corde potissimum exerere se debet, ut *corde credatur ad justitiam* Rom. 10, 10. Fidei itidem thesaurum Jesum Christum cum *λόγω* mortis suæ corde imprimis amplectamur & foveamus, ut *habitent Christus per fidem in cordibus nostris* Ephes. 3, 17. verum quoq; gaudium & solatium conscientia ex fiducia satisfactionis Christi resultans non nisi in corde sentitur: Hinc Spiritus S. quoties veri hujus gaudii mentionem facit, cor plerumq; nominat ceu fontem & scaturiginem ejusdem, vid. Ps. 4, 8. Ps. 13, 6. Ps. 73, 26. Psal. 105, 3. Ps. 116, 8. Joh. 16, 22. &c.

Novam obedientiam quod attinet, quæ *fructus ferat dignos pœnitentiæ*, Matt. 3, 8. nec illa contenta est externâ solum disciplinâ & morum sanctitate, nisi accedat simul interna cordis integritas, ut in eo odium, ira, invidia, securitas, superbia, libido, avaritia, alijq; pravi ac vitiosi affectus, si non penitus extirpentur, saltem domentur & compescantur, ne ex horum numero simus, *qui formam habent pietatis, sed vim ejus abnegant* 2. Tim. 3, 5. Probè hoc David intellexit, ideoq; Deo reconciliatus, & novam vitam inchoaturus, divinitus perit, non novos oculos, aures, pedes, manus, &c. sed ita ingemiscit: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis* Ps. 51, 12. vide Deut. 5, 29. cap. 6, 5. Ps. 77, 7. Ps. 119, 145. Luc. 6, 45. Rom. 12, 10. Ephes. 5, 19. &c.

Nec tantùm omnibus in genere ostendit cornu nostrum, quid faciant, quid fugiant, ut imminens supplicium remittatur, sed in super illos in specie sui admonet officii, qui cornuum instar præ aliis eminent, iisq; divinitus præpositi, in statu vel Ecclesiastico, vel Politico, vel Oeconomico, de ipsorum salute corporali & spiritali Deo rationem aliquando sunt reddituri.

Officium
Ministorum
Verbi,

Nos, quorum curæ Christus gregem suum pascendum atq; erudiendum concredidit, id agere omni studio ac conatu oportet, ut ipse veluti pretiosum illud *cornu Salutis* operâ & ministerio nostro ex luto ignorantia, incredulitatis & securitatis humanæ erutum, omnium non modò auribus oculisq; sed etiam cordibus insinuetur. Quod tum demùm effectum dabimus, si tanquam speculatores & tubicines divinitus constituti [Ezech. 3, 8.] indesinenter *tuba* concionum & adhortationum nostrarum homines ex profundo securitatis veterno suscitatos, à flagitiis enormibus, ab irâ Dei & æternâ pernicie avocaverimus, ad vitam autem & salutem à Christo comparatam & in Evangelio oblatam vocaverimus. Hinc præcipit Dominus, ut *in gutture nostro sit tuba* Hof. 8, 1. ut *quasi tubam exaltemus vocem nostram, annunciantes populo scelera & peccata sua* Es. 58, 1.

Et quamvis multis concionibus diu nihil proficiamus apud pertinaces,

non

non tamen nobis ideò labascendum aut remissiùs in officio nostro pergendum, sed instantiùs agendum tubâ comminationum divinarum, donec frangatur auditorum durities, & si aliud obtineri non possit, impœnitentes saltem fiant *αἰαπολόγητοι* Rom.1,20. Nos verò redimamus animas nostras, prout facere jubemur Ezech.3,10. Quæ me imprimis animavit consideratio ad inflandam hancce tubam, quâ si stupor securitatis vel unius hominis pectori excutiat, abundè mihi de hac meâ qvalicunq; opellâ satisfactum erit. Sed *plantet Paulus, riget Apollo, Deus dabit incrementum*, 1. Cor.3,6.

Quonam vero modo & discrimine verlandum in hac palæstrâ, & respectu diversi generis auditorum, nunc tubâ Legis, nunc buccinâ Evangelii clangendum, indicant Emblemata circuli secundi à nobis fatis exposita: Ergo crambem bis coctam apponere superfedemus.

Magistratus etiam Politicus hic sui admonetur officii, ut imminentes patriæ clades & calamitates amoliat. Quoties enim aspicit hoc *cornu* iussu & curâ Serenissimi Principis nostri sordibus purgatum & nitidè politum, toties instigari se putet, ut Jesum Christum *Salutis Cornu* in suo Evangelio, servis & membris indies magis magisq; foveat atq; exornet, sicq; osculetur filium Ps.2,12 Id quod imprimis efficit...

Officium
Magistrat9.

Verum Dei cultum diligenter promovendo Ps.24,7. Ps.72,10.11. Ps.123,3.4. Deut.17,18. Jos.1,8. 2.Sam.7,2.3. 1.Regum 4,5. 2. Regum 18, 4. 2. Paral.17,3. & seq. Esa,49,23. &c.

1.

Jus & justiciam æqvabiliter administrando, Levit.19,15. Deut. 1,16. Prov.20 8. cap.28,12. cap.29,4.14. Esa.32,1. Zach.7,8. Sap.1,1.

2.

Supplices benignè admittendo Prov.20,12. cap.16,15. cap.19,12. 2.Reg.6,28. Luc. 22, 25.

3.

Ab infirmis & oppræssis vim injuriam propulsando Ps.82,3.4. Esa. 1,17. Jer. 22,3. Job.29,12.

4.

Pullulantia peccata justâ severitate coërcendo Deut.19, 20. 21. Exod. 32, 27. 28. 1.Reg.2,5. Ps.101,8. Sir.10,1. Rom.13,4.

5.

Subditos clementer & mansuetè tractando Prov.20,28. c.29,4.14. Ezech.5,5.

6.

Coram Deo & hominibus se humiliando, Gen.18,27. cap.32,10. 2.Sam.7,17. Ps.131,1. Mich.6,8. Sir.3,17.18. Matth.11,29. cap.18,1. cap. 20, 25. Joh. 13, 12. Rom. 3, 10.16. Ephes.4,1.2. Phil.2,3. Col.3,12. 1.Pet.5,5.6.

7.

Pii quoq; parentes pro suo virili *salutiferum* hoc *cornu* exaltare allaborant, cum deliberis suis ritè educandis solliciti, veram pietatem statim à primâ pueritiâ teneris ipsorum animis instillari curant, ut *ex ore infantium & lactentium* Christo *fundetur* Cornu, hoc est, *robur & gloria* Psal.8,3. Id quòd seriò urget Spiritus Dei Ephes.6,4. Deut.6,7. Ps.78,5. & seq. Hæc juventutis diligens educatio non parum facit ad patriæ incolumitatem asserendam: pueruli enim piè instituti, utpote Christo charissimi (Marc.10,14.16.) & Angelorum custodia muniti (Matth.18,10; Gen.16,17. cap.32,1.) sapiùs in causa sunt, cur totæ nonnunquam civitates, regiones, regna plurimis divinitùs & bonis cumulentur, & malis liberentur. Documento sicut Urbs Ninivitica, cui ob parvulorum imprimis copiam impunitas concessa, Jon.4,11.

Officium
Parentum.

Unum adhuc restat, quod *aureum* nobis *cornu* suggerere potest & debet, monente A. Augustino enarrat: in Psalm. 97. Omnia ossa sunt cute obducta, carne involuta, solum *Cornu* carnem cutemq; excedens, in altum porrigitur: consimiliter omnes veri & fideles Christi cultores sursum tendunt desiderio, excedunt res omnes terrenas, transcendunt carnales affectus, aspirant ad superna

Sursum
corda

& cœlestia, atq; sic *carne calcant terram & Spiritu erumpunt in cœlum*, ut loquitur ibidem Augustinus. Quod congruit consilio Pauli Col. 3,1.2. *superna querite, ubi Christus est ad dextram Dei sedens: superna curate, non terrestria.*

Orandum.

Deniq; cum nihil horum, quæ hactenus enarravimus, in nostris situm sit viribus ac potestate, utpote qui *non idonei sumus ex nobis ipsis cogitare quicquam* (bonum & salutare) *tamquam ex nobis ipsis* 2. Cor. 3,5. Imitemur nudos illos homines, qui in utraq; serie circuli primi complicatas manus ad cœlum tollentes, divinam implorant opem: ita nostrum est, devotis quotidiè precibus apud Deum omnis boni datorem & autorem instare, dignetur virtute Spiritus sui sanctissimi operari in nobis, καὶ τὸ θελεῖν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ἑωρῆς τῆς εὐδοκίας Phil. 2,13. Et ipse (spiritu suo per verbum) *nos convertere, ut (verè & efficaciter) convertamur*, Jer. 31,18. Thren. 5,21. Atq; sic *in nobis opus bonum non modò incipere sed etiam perficere usq; ad diem Jesu Christi*, Phil. 1,6.

Pii Deo
sunt cordi
& curæ,

Hæc, inquam, certa, tuta ac verè regia est via *effugiendi futuram iram* Luc. 3,7. quàm si dextrè ingressi, fideliter perrexerimus, eladem imminentem Deus opt. max. vel planè tollet, Ps. 91,10. vel clementer mitigabit Jerem. 30,11. Ps. 118,18. &c. Imò quicquid tandem evenerit, novit tamen Dominus modum fideles suos ex publicis malis & periculis eripiendi Ps. 33,18.19. Ps. 91,7. Ps. 105,15. Job. 38,11. Quod ostendunt exemplà *Nobæ* in diluvio cum suis servati Gen. 6. & 7. *Lothi* ab igne Sodomam subvertente erepti, Gen. 19,16. *Populi Israhelitici* in mediis plagis Ægyptiacis illæsi Exod. 11,7. *Ecclesiæ Christianorum primitivæ*, quæ ante ultimum Hierosolymæ excidium monente oraculo Pellam, urbem Agrippæ Regis Romanorum amici, se recepit, Euseb. lib. 3, cap. 5. Egesip. lib. 5, cap. 2. Vel si etiam sapientissimæ ipsius voluntati placuerit, pios simul communibus involvere calamitatibus Eccles. 9,2. nunquam tamen curam, quam pro iis suscepit, deponet, *nec ipsos supra vires tentari sinet, sed cum tentatione largietur eventum, ut sufferre queant*. 1. Cor. 10,13. Interim *omnia* (etiam bella, cædes, direptiones, &c.) *illis in bonum cooperabuntur; nec quicquam unquam erit, quod possit ipsos à charitate Dei separare* Rom. 8, 28. 35. 38. 39.

Conclusio.

Hæc sunt mea de aureo hoc Cornu cogitata, quæ omnibus bonis & piis expendenda, æstimanda, censenda offero atq; committo.

Roëschild. prid. Kalend. Septembr.
Anno 1643.

Envaldus Nicol. R.

V. C.

DN. M. ENVALDO NICOLAI OLAUS WORM S. D.

Lrudium tuum de aureo cornu commentarium avidè perle-
gi. Non potuit non placere tam pium, tamq̃, egregium
tuum institutum, quo gentis nostræ securitatem; pertina-
ciam, ac protot à Deo opt. max. nobis collatis beneficiis in-
gratitudinem, vel hoc medio ex. utere ingemose allaboras.
Nescio enim qui fiat quod externis ejusmodi in oculos incur-
rentibus magis quandoq̃, moveri soleat vulgus; quam ipsis verbi divini ex-
hortationibus, admonitionibus, & quæ indies proclamantur, comminationi-
bus. Nisi forsan

Segnius irritent animos demissa per aures,
Quam quæ sunt oculis commissa fidelibus.

D. Paulum imitari mihi videris qui Act. XVII. vis. à Ethnicorum quæ Athe-
nis erat ar à ignoto Deo consecrata, illam aptè proposito suo applicuit ac inde
ansam arripuit, de rebus verè Divinis differendi, ac semina Religionis Chrt-
stianæ feliciter spargendi. Aptè & concinnè è vivis Israëlitis fontibus singu-
la derivas, ut vix credam quonquam fore, qui jure quidquam desiderare pos-
sit, quod ad vitam piè transigendam requiratur. Ex te jam discat divino-
rum beneficiorum audaculus contemptor, nobile hoc subjectum dignum esse in
quod bonas horas collocet is, qui literas, qui honestatem, qui pietatem amat. At
à Rege aliquo Christiano elaboratum ut credam hoc cornu nondum mihi per-
suadere valeo.

Videmus primitive Ebelesie patres, nullam planè intermisisse occa-
sionem, quæ Christi meritum ac passionem, si alia nequirent, rudium anti-
mis insinuarent, vel crucis signo, vel JESU nomine, vel aliis ejusmodi. De
Labaro Constantini aliisq̃, ejus generis nihil dicam. Cornua animalium,
quibus potum administrabant majores nostri, ejusmodi notis insignita in mu-
seo meo nuper apud me vidisti, & quidni horum vestigium aliquod in aureo
hoc reliquissent? characteribus in eo extantibus non tam fidei articulos,
quam mores hominum informare ac vitia, stupenda monstrosaq̃, eo secu-
lo grassantia redarguere voluisse Autorem facilis largior. In eo enim adeo
operosos fuisse Ethnicorum multos, ut Christianis vix cesserint, quis ignorat?
Consule Stoicos, Epictetum, Senecam, aliosq̃, ejus sectæ, in quibus vix quic-
quam, præter veram in Christum fidem desiderabis. Nec tamen quisquam
exinde quod præcepta tradiderint honestati ac civili conversationi congrua,

Chri-

Christianos fuisse collegerit. At dices, exactè sacris literis congruere dogmata, quæ ex hisce Emblematis eruuntur, ut ex iis planè desumpta fuisse fateri necessum habeamus. In aliis profanis picturis idem experiri si quis velit, rarum erit si non ingeniose se accommodaverint applicationi. Tentarunt id in Ovidij metamorphosi quidam, non sine successu; adeo ut integras historias sacras ex ejus elicuerint fabulis. Inde tamen Nasonem Christianis sacris initiatum fuisse nemo facile dixerit. Quin nec per Ænigmata & Hieroglyphica docendi modum, priscis patribus Christianis, in usu fuisse animadvertimus. Planam, perspicuam & cujusvis captui aptam requirebant methodum, quâ ab omni fermè humanitate alienis, Christum insinuarent crucifixum ac secundum ejus normam vivendi leges traderent. A qua quantum hac distet, novit is qui in hoc pulvere desudavit. Oedipo certè opus foret perpetuo, qui quotiescung, hoc cornu in usum venit, ex ejus sigillis argumenta depromeret valida, ad animos percellendos, ac à vitiorum cæno in virtutis semitam pertrahendos. Conjecturis quidem hic agimus: sed quo probabiliores eò firmiores ac ponderis majoris.

Interim largimur faciles, ut ex stercore Ennii, margaritas collegit Maro: ita ex profanis, divinis consona dici posse dogmata non sine maximo vulgi emolumento. In hoc cum feliciter adeo desudasse te videam, ut vix alter palmam tibi sit precepturus, gratulor, utq; pias hasce meditationes in Christi gloriam & pietatis apud nos incrementum pluribus communes facias, hortor. Mihi meisq; conatibus tantum absit adversari ut putem ut potius de stavi consensu gaudeam; imprimis quod scopum meum affecutum me jam videam, quo præclaris ingenii de nobili hoc subjecto ulterius cogitandi occasionem præbere allaboravi. Vale & vive Ecclesie bono. Hafnie idib. Nov. Anni M. DC. XLIII.

HAbes, Lector, judicium Clarissimi Dn. D. WORMII de hoc tractatu, quod eò pluris facio, quo feliciter Vir ille dudum in hoc pulvere desudavit. Cum igitur de ipsâ rei summâ, & imprimis de usu, quem hodie præstare debeat inventum Cornu, inter nos probè conveniat, non est, quod de Autore magnopere contendamus; de quo nihil, quod definitum sit aut certum haberi potest. WORMIUS quidem, qui sua derivavit è Scriptoribus profanis; profanum etiam atq; ethnicum ejusdem non immeritò statuit Autorem. Ast ego, cum hujus monumenti & formam, & materiam, & singula Emblemata manifesto in divinis reperiam scripturis, non possum non opus ipsum homini Christiano & quidem sacrarum literarum apprime perito ferè acceptum.

Quemadmodum autem omnis cognitio nostra primordium ducit à sensibus, ita & notitia Dei sese per duos imprimis sensus nobis insinuat, per visum, inquam & auditum, qui propterea in paginâ sacrâ sæpius conjunguntur, ut Matt. II, 4. cap. 13, 13. Luc. II, 23, 24. Act. 4, 20. Rom. II, 8. Deut. 29, 4. Esa. 6, 10. cap. 52, 15. Ezech. 12, 2. cap. 40, 4. &c.

Auditus unicè versatur circa verbum prædicatum, quo Christus crucifixus mortuus & redivivus planè & perspicue annunciat, ejusq; noticia salutaris unâ cum verâ fide & pœnitentiâ hominum animis instillatur. Hinc ortus & gene-

generatio fidei ascribitur, *auditui* Roman. 10, 17. Confer Luc. 11, 28. Act. 2, 37. cap. 10, 44. cap. 16, 14. &c.

Visus occupatur potissimum in externis Dei operibus, in hac videlicet pulcherrima cœli terræq; machinâ, ac singulis ejus partibus & creaturis, in quibus illustra conspiciuntur testimonia divinæ virtutis, sapientiæ, bonitatis, Rom. 1, 20. Ps. 19, 1. 2. Job. 26, 7. & seq. cap. 38, 4. & sequent. Sir. 43, 1. &c. Unde Basilius theatrum Mundi nuncupat *παιδευτήριον τῆς θεογνωσίας καὶ ψυχῶν λογικῶν διδασκαλεῖον*, vid. Chrysof. Homil. 9. ad pop. Antioch. Hoc itaq; respectu *Visus* etiam à nobis frequentissimè exigitur, Joh. 9, 39. Rom. 11, 22. 1. Cor. 13, 12. Hebr. 2, 9. Esa. 52, 8. 10. 15. Mich. 7, 9. Hab. 2, 1. &c.

Hæc porro qualiscunq; Dei noticia, quæ ex Creaturarum contemplatione hauritur, Ethnicos etiam ad verum ejus cultum inducere potuisset, nisi ipsi suâ ingratitude & malitiâ posuissent obicem, Rom. 1, 21. Cum enim vera & legitima verum Deum colendi ratio neutiquam illis innotesceret ex solâ creaturarum inspectione, occasionem hinc arripere meritò debuissent ulterius inquirendi, nec prius desistendi quàm ad tutam & regiam viam pervenissent, nempe ad verbum revelatum, quod tunc post ascensionem Domini ubiq; locorum omnibus penè gentibus prædicari cœpit, Psal. 19, 4. 5. Unde Paulus hoc præsertim nomine Ethnicos pronunciat *ἀπολογία*, Roman 1, 20. Hinc est, quod Spiritus S. toties ad visibilia & conspicua Dei opera provocet, Sap. 13, 1. ac verbi contemptores ableget ad *cælum*, Psal. 19, 2. Esa. 40, 26. Sir. 43, 1. ejusq; sydera Sir. 43, 2. 6. 9. & sequent. ad *Æræ* ejusq; nubes, Job. 26, 8. meteora, Sir. 43, 12. & seqq. Volatilia, Job. 12, 7. Jerem. 8, 4. Matt. 6, 26. ad *Terram*, Job. 12, 8. cap. 38, 4. ejusq; Jumenta, Esa. 1, 3. Job. 12, 7. lilia, Matt. 6, 28. ad *Mare*, Jer. 5, 22. ejusq; pisces Job. 12, 8. &c. Quod imprimis observârunt Doctores *θεόπνευστοι*, quando negotium ipsis fuit cum gentilibus, quos primum ex operibus externis in oculos incurrentibus divinam æstimare providentiam jusserunt, ut ita ferventes desiderio cognoscendi verum illum Deum tempestivè omnia moderantem, eò avidius ex oblato sibi Evangelio noticiam essentia, voluntatis ac beneficiorum, ipsius acquirerent, & sic fidem salutarem tandem conciperent. Hoc modo Apostoli Paulus & Barnabas aggressi sunt cives Lystrenses, cum ob hominem claudum miraculosè sanatum ipsis, veluti Diis humanâ apparentibus formâ, honores divinos tribuere ac victimas immolare pararent; Lystrensiùm superstitioni & idololatriæ obviam ierunt hoc potissimum argumento: quod verus ac vivus Deus, cui soli cultus religiosus debetur, *non sivit seipsum ἀμάρτυρον*, hoc est, *testimonii expertem*, quandoquidem beneficia sua de cælo semper contulit, *dans pluvias & sæcunda tempora, implens cibo & læticia corda hominum*, Act. 14, 17. Idem postea Paulus Atheniensibus inculcavit Philosophis, quibus *ignotum* illum *DEUM*, quem colebant ignorantes, insinuavit non Crucis figurâ, non Jesu nomine aut aliis ejusmodi signis, quæ ex verbo revelato petenda sunt, sed externis & visibilibus ejusdem operibus, & universali providentiâ, quâ totum terrarum orbem, cum rebus omnibus, ac præsertim genus humanum & creavit & adhuc auget ac sustentat; *fecitq; ex uno sanguine omne genus hominum inhabitare super universam faciem terræ, præfiniens statuta tempora & terminos habitationis eorum: ut quærent DEUM, si forte palpent eum & inveniant, quamvis non longè absit ab unoquoq; nostrum*, &c. Act. 17, 26. 27.

Cum verò homines eò pertinaciæ & dementiæ processerint, ut non modò

N

auribus

auribus ad vocem DEI in verbo sonantem; sed etiam oculis ad imaginem ejus in creatura relucens malignè clausis, nec audire scripturam, nec intueri naturam dignentur: Spiritus sanctus tertium nonnunquam medium & ex utroque mixtum adhibere consuevit, diversa hominum, animalium, & rerum in naturam extantium, vel monstrorum etiam in eadem subinde provenientium producendo simulachra, quorum tamen sensus & significata sub iisdem figuris exhibentur in scriptura, atque inde dextrè explicari, & spectatoribus commodè applicari possunt, ut ita simul & inspicientium oculos & audientium aures percillant. Prophetis usitatissimum quondam fuisse hunc per ænigmata & figuras hieroglyphicas docendi modum, norunt quotquot eorum scripta à limine salutarunt. Ne quis verò morem illum in Novo Testamento plane abrogatum putet, expendat, quæso, visionem illam Petro Apostolo oblatam, Actor. 10, 11, & seq. Petro namque ut & cæteris Apostolis disertè Christus in mandatis dederat, ut absque omni *ἑθνοπολιτεια* docerent omnes gentes, Matth. 28, 19. *predicarent Evangelium omni creaturæ*, Marc. 16, 15, adde Luc. 24, 47. Actor. 1, 8. &c. Verùm cum Petrus hinc tergiversaretur, & expressum Magistri sui mandatum negligeret, Ethnicorum conversationem vehementer aversatus: jam figuris hujusmodi agebat Christus, & summisso è cælis in terram vase veluti lintheo magno, in quo conspiciebantur *omnia quadrupedia terræ; bestiaeq. & reptilia & volatilia cæli*, ipsum sui adionebat officii, &c. Idem deprehendere licet in Apocalypsi Johannis, quæ variarum imaginum ac typorum involucris Ecclesiæ conditionem adumbrat, calamitates delineat, Diaboli ejusque assecutorum, favitiam & malitiam depingit, præclaras autem consolationis simul subministrat.

Quid ergò vetat, quin ad eandem classem referamus aureum hoc Cornu, quod sub iconibus illarum rerum, quæ in naturam quotidie oculis nostris obversantur, præclara vobis insinuat dogmata, quæ tamen iisdem figuris in sacro etiam codice exprimitur: id quod singulorum Emblematum enodatio evidenter ostendit.

1. Inquis: *Ethnicorum multi insignia tradiderunt præcepta de virtutibus colendis, vitiis fugiendis, nec tamen quisquam inde Christianos fuisse collegerit.* Respons. virtutes illas, quas imprimis cornu nostrum delineat, ut: veram poenitentiam ejusque fructus genuinos; & vitia, quæ præcipuè taxat, ut pravitatem hominis naturalem, contemptum Evangelii, persecutionem fidelium, &c. Ethnici nec intelligere nec explicare potuerunt.

2. Regeris: *Ovidij Metamorphosis & alia fabula ac pictura profana hæud in eptè scripturis sacris applicari possunt: Inde tamen Nasonem Christianis sacris mutiatum fuisse nemo facile dixerit.* Respons. 1. Nonnulla ex libris Mosis, ut: Creationis Mundi historia, diluvium, ædificatio turris Babel, & similia, Ethnicis innotuerunt Scriptoribus, quæ fabulis tamen deformata, vel ænigmatum hieroglyphicorum tenebris involuta, scriptis suis inseruerunt. Pythagoram aurea sua dogmata de Deo deque moribus & virtutibus, quæ per symbola tradidit, à Mose & Prophetis didicisse, docent Eusebius libr. 10. de præparat. Evang. cap. 2. Theodor. libr. 2. de Principiis. Origen. libr. 1. contra Celsum. Ambros. libr. 3. epist. 20. ad Irenæum. Clemens Alexandr. libr. 1. Stromat. Josephus libr. 1. contra Apionem, &c. Platonem in Ægyptum profectum fuisse, atque ibidem sapientiam, quam Ægyptii à Jeremia & Hebræis hausserant, perdidicisse, & imprimis scripta Mosaica legisse, atque hinc multa in suos transtulisse libros, scribunt Justinus Martyr in Paraclesi ad gentes.

tes. Euseb. In præpar. Evang. Theodor. de Græcorum affectionibus, &c. Unde Numenius Philosophus dixisse fertur: *Τί ὄντι Πλάτων ἢ Μωϋσῆς ἀθητικῶν,* hoc est, *Quid est Plato nisi Moyses atticissans?* Reuchlin. libr. 2. de art. Cabal. Quos secuti postmodum Poëta & Philosophi Græci & Romani, multas suas gnomas, doctrinas, fabulas ex sacris derivatas in medium protulerunt; quæ proinde non adeo difficili negotio ex involucris Poëtarum erui, & ad historias sacras revocari atq; in locum suum restitui possunt. Verùm de Emblematis *Cornu* nostri aliter sentiendum: siquidem eo ævo, quo illud elaboratum statuit D. WORMIUS, Dani Græcarum pariter & Romanarum literarum planè ignari, nihil scriptorum istorum ope ex monumentis divinis desumere, atq; obscuris ænigmatum, figuris implicare potuerunt. 2. Deinde non dubium est, quin Poëta singulis suis fabulis ac figmentis occultè præcepta utilissima de vitæ honestate & moribus ritè informandis suppeditare voluerint: cum autem idem argumentum sæpius etiam in scripturis divinis urgeatur, promptum utiq; erit civis in sacris mediocriter versato, *ipsum materiale*, hoc est, moralia illa ad sacrum codicem traducere, & suum cuiq; locum atq; sedem ibidem assignare. Sed universa illa simulachra & figuras hieroglyphicas, in Metamorphosi Ovidianâ, aliisq; Ethnicorum scriptis occurrentes, quibus sana ejusmodi dogmata ac monita continentur, in sacris quoq; literis reperiri, atq; inde secundum formam pariter & materiam commodè explicari posse, quemadmodum hoc præstiti in omnibus cornu aurei emblematis, hoc est quod disertè nego, & periculum si quis fecerit, contrarium [procul dubio] experietur.

Christum crucifixum non per obscurâ ænigmata aut characteres hieroglyphicos, sed clarè & expressè voce vivâ & doctrinâ perspicuâ hominum mentibus insinuandum esse & ego dico & pluribus etiam probavi part. 2. cap. I. Sect. 1. & 8. Hujusmodi autem Symbolis ac picturis in oculis incurrentibus non parum moveri nec rarè etiam præparari solent animi hominum, ut verbum prædicatum saltem audiant, atq; hinc CHRISTUM nosse & verâ fide amplecti discant, &c.

In *stas*: *Oedipo opus foret perpetuo, qui quotiescunq; hoc cornu in usum venit, ex ejus sigillis argumenta depromeret valida ad animos percellendos, & à vitiorum cæno in virtutis semitam pertrahendos, &c.* Resp. Aptissimum fuisse hoc instrumentum ad convincendos Danorum animos inde colligitur, quod majores nostri quondam assveti fuerint Symbolis illis hieroglyphicis: Runæ siquidem & Scaldri sacra sua arcana per ejusmodi animalium figuras aliarumq; rerum paradigmata rudi populo insinuare consueverant, teste ipso WORMIO. Unde eadem ratio CHRISTI quoq; sacra instillandi nostræ genti haud incommoda primævis Doctoribus videri potuit; Exemplo ipsius Dei, qui se hominum accommodans, ingeniis, media conversionis quam maximè ipsis apta consentanea q; concedere solet: quemadmodum Magis Orientalibus, Astronomiæ peritis novam in cælo stellam exhibuit, Matth. 2, 2.

Ex hisce [uti spero] manifestè constat, conjecturam, quæ pretiosum hoc opus Christiano ascribimus Autori, nec absurdam nec planè improbabilem esse: quamvis hic certi quicquam vel affirmandò vel negando definire nolim. Satis est, hoc tempore Christianis illud oblatum esse, ac proinde Christiano more tractandum, atq; in Christi gloriam & Christianorum commodum ac salutem impendendum. Imitemur Israëlitas, qui vestes pretiosas nec non vasa aurea & argentea, quæ mutuò acceperant ab Ægyptiis, hominibus idololatricis & superstitiosis, [Exod. 12, 36.] postea ad structuram tabernaculi sacri prom-

ptissimè contulerunt Exod. 25. Ita & præsens κειμήλιον à quocunq; etiam profectum sit Autore, in usum nostrum convertamus, & ad Dei gloriam I. Cor. 10, 31. atq; Ecclesiæ ædificationem sponte transferamus; I. Cor. 14, 26. monente A. Augustino lib. 2. de Doctr. Christ. cap. 4. *Ethnici si quæ fortè veræ & fidei nostræ accommoda dixerunt; non solum formidanda non sunt, sed ab iis etiam tanquam iniustis possessoribus in usum nostrum vendicanda.*

SUSPIRIUM.

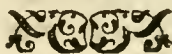
DEum, misericordiæ patrem [2. Cor. 1. 3.] votis invococo ardentissimis, ut tristi ac turbulento hoc tempore consvetum cornu præsidii & auxilii sui [2. Sam. 22, 3.] è cœlis exerere [Psal. 18. 17.] in salutem Ecclesiæ ac patriæ nostræ dulcissimæ; [Psal. 85, 8.] horrenda verò Diaboli, Mundi, omniumq; hostium, tam spiritualium quàm corporalium levata in nos cornua, [Zach. 1, 21.] potenter conterere [Jer. 48, 25.] dignetur: Quò & hic liberi à metu inimicorum ipsi serviamus in sanctitate & justitiâ cunctis, vitæ nostræ diebus [Luc. 1, 74. 75.] & ibi gloriæ atqve læticiæ cœlestis participes [Ps. 16, 11.] Jesu Christo cornu salutis [Luc. 1, 69.] conjuncti [Joh. 14, 3. cap. 17, 24.] sacrosanctam Trinitatem facie ad faciem perpetuo videamus, [1. Cor. 13, 12. 1. Joh. 3, 2.] Amen.

**OBSCURA ALIQVOT SCRIPTURÆ
LOCA IN HOC OPUSCULO
OBITER EXPLICATA.**

E rit Dan coluber in via, Cerastes in semita, mordens ungulas equi; ut cadat ascensor ejus retro.	Gen. 49. 17. pag. 15.
Cornua Rhinocerotis cornua illius, in ipsis ventilabit gentes usq; ad terminos terræ.	Deut. 33. 17. pag. 5.
Sacerdotes tollent septem buccinas, quarum usus est in jubileo.	pag. 3. Jos. 6. 4.
Arguam eum in virga Virorum, & in plaga filiorum hominum.	pag. 28. 2. Sam. 7. 14.
Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria navium ejus terror, terram ungula fodit, exultat audacter, in occursum pergit armatis.	Job. 19. 19. 20. pag. 25.
Funem meum solvit & affixit me: & ipsi frenum suum coram facie mea dimiserunt.	Job. 30. 11. pag. 32.
Si fuerint in cæteris, & vinciantur funibus afflictionis.	pag. 31. Job. 36. 8.
Dirumpamus vincula eorum, projiciamus funes ipsorum.	pag. 32. Ps. 2. 3.
In funibus tuis diriges contra faciem eorum.	pag. 30. Ps. 21. 13.
Et decore tuo prospere equita: cum verbo veritatis.	pag. 32. & 52. Ps. 45. 5.
Virga directionis, virga regni tui.	pag. 27. Ibid. v. 7.
Adstat Regina à dexteris tuis in auro Ophir.	pag. 11. Ibid. v. 10.
Equitare fecisti homines super capita nostra.	pag. 23. Ps. 66. 12.
Nolite exaltare cornu: nolite extollere in altum cornu vestrum.	pag. 4. Ps. 75. 5. 6.
Exaltabitur, sicut Unicornis cornu meum.	pag. 5. Ps. 92. 11.
Virgam virtutis tuæ emittet ex Sion.	pag. 26. Ps. 110. 2.
Cornu ejus exaltabitur in gloria.	pag. 4. Ps. 112. 9.
Sacerdotes ejus induam salute, & sancti ejus exultatione exultabunt: Illic germinare faciam cornu David, parabo lucernam Christo meo.	pag. 54. Ps. 132. 16. 17.
Iniquitates sue capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.	p. 31. Prov. 5. 22.
Oblectabit se lactens super fomem aspidis, & qui nuper ab lactatus fuerit, manum suam injiciet in cavernam Basilisci.	pag. 52. Esa. 11. 8.
Revelabit terra sanguinem suum, & non operiet ultra interfectos suos.	pag. 55. Esa. 26. 21.
In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, & grandi & forti, super Leviathan serpentem veilem, & super Leviathan serpentem tortuosum.	pag. 63. Esa. 27. 1.
Posuit os meum quasi gladium acutum, in umbra manus suæ protexit me, & posuit me sicut sagittam electam, in pharetra sua abscondens me.	pag. 29. Esa. 49. 2.
Equitare te faciam super altitudines terræ.	pag. 23. Esa. 58. 14.
Ossa vestra quasi herba germinabunt.	pag. 36. Esa. 66. 14.
Succiderunt saltum ejus, qui supputari non potest.	pag. 30. Jer. 46. 23.
Abcissum est cornu Moab, & brachium ejus coneritum est.	pag. 6. Jer. 48. 5.
Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël.	pag. 6. Thren. 2. 3.
Quomodo obscuratum est aurum, mutatum est aurum opacitum? dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum.	pag. 10. Thren. 4. 10.
Lateribus & humeris impingebatis, & cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras.	pag. 5. Ezech. 34. 21.
Populus meus in ligno suo interrogavit, & baculus ejus annuntiavit ei.	pag. 27. Hof. 4. 12.
Transivi super pulchritudinem colli ejus, ascendam super Ephraim.	pag. 23. Hof. 10. 11.

- Hof. 11, 4. *Funiculis hominum traham eos, vinculis amoris.* pag. 32.
- Amos 6, 13. *Nunquid in fortitudine nostrâ assumpsimus nobis cornua?* pag. 2.
- Mich. 4, 13. *Cornu tuum ponam ferreum & ungulas tuas areas, & comminues populos multos.* pag. 7.
- Hab. 1, 16. *Immolabit sagena sua & sacrificabit reti suo.* pag. 20. & 73.
- Hab. 3, 8. *Ascendisti super eqvos tuos, & quadriga tuâ salvatio.* pag. 23.
- Zach. 1, 8. *Vidi per noctem, & ecce vir ascendens super eqvum rufum, & ipse stabat inter myrteta, quæ erant in profundo, & post eum eqvi rufi, varij & albi: Et dixi: Quid sunt isti, Domine mi? & dixit ad me Angelus, qui loquebatur in me: Ego ostendam tibi quid sint hæc. Et respondit vir, qui stabat inter myrteta, & dixit: isti sunt, quos misit Dominus ut perambulent terram. Et responderunt Angelo Domini, qui stabat inter myrteta, & dixerunt: perambulavimus terram, & ecce omnis terra habitatur & quiescit. Et respondit Angelus Domini, & dixit: Domine exercituum usq; quo tu non miseraberis Jerusalem & Urbium Juda, quibus iratus es? iste jam septuagesimus annus est,* pag. 23.
- Ibid. v. 18, 19. 20. 21. *Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce quatuor. Et dixi ad Angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt hæc? & dixit ad me: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Judam, & Israel & Jerusalem. Et ostendit Dominus mihi quatuor fabros. Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait, dicens: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Judam per singulos viros, & nemo eorum levavit caput suum: & venerunt isti deterrere ea, ut dejiciant cornua gentium, quæ levaverunt Cornu super terram Juda, ut dispergerent eam.* pag. 5. & 7.
- Zach. 4, 2. *Vidi, & ecce Candelabrum aureum totum, &c.* pag. 11.
- Zach. 6, 1. 2. 3. & seq. *Et conversus sum & levavi oculos meos, & vidi: & ecce quatuor quadrigæ, egredientes de medio duorum montium: & montes, montes aurei. In quadrigâ primâ eqvi rufi: & in quadrigâ secundâ eqvi nigri: & in quadrigâ terciâ eqvi albi: & in quadrigâ quartâ eqvi varij & fortes, &c.* pag. 25.
- Zach. 10, 13. *Et posuit eos quasi eqvum gloriae suae in bello.* pag. 25.
- Zach. 11, 7. *Et assumpsi mihi duas virgas: unam vocavi Decorem, & alteram vocavi Funiculum.* pag. 27.
- Sir. 5, 7. *Misericordia & ira apud Deum cita sunt, sed super peccatores incubabit ejus indignatio.* pag. 86.
- Sir. 19, 3. *Puredo & vermes hereditabunt eum.* pag. 35.
- Sir. 47, 9. *Contrivit Cornu eorum usq; in hodiernum diem.* pag. 5.
- Mat. 12, 43. *Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca aërentia, quærens requiem & non invenit.* pag. 64.
- Mat. 23, 35. *Ut veniat super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram.* pag. 57.
- Luc. 1, 69. *Et erexit Cornu salutis nobis in domo David, pueri sui.* pag. 8.
- Luc. 10, 19. *Ecce do vobis potestatem calcandi super serpentes, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* pag. 14.
1. Cor. 3, 12. *Si quis superstruit super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, fœnum, stipulam: cujusq; Opus manifestum fiet.* pag. 10.
- Apoc. 3, 18. *Sy adeo tibi emere à me aurum igne purgatum ut locuples fias.* pag. 10.
- Apoc. 11, 3. *Et in illa hora factus est terramotus magnus, & decima pars Civitatis cecidit.* pag. 39.
- Apoc. 19, 11. *Et vidi cælum apertum, & ecce eqvus albus: & qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis & Verax, &c.* pag. 25.

Emendanda.

Prior numerus paginam, posterior lineam designat.

Pag. 1. lin. 19. leg. rhinocerotis. lin. 26. Ps. 22. pag. 3. 20. קרוער 4. 8. palcherri-
me. 6. 33. deletionem. 7. 24. citoq̄, lin. 36. 2. Reg. 19. pag. 29. Hebr. 4, 16. pag. 12. 25.
Job. 20. pag. 25. 32. terror. 28. 33. posita. 29. 36. vel asciam. 36. 2. & excoriata. 37.
24. Esa. 29. pag. 38. 18. addere. 40. 7. lib. 7. pag. 43. 38. divitiis. 52. 7. qui nuper. 53.
18. Ps. 133. 2. Jer. 41. 5. Ezech. 5. 1. pag. 54. 46. cum sui generis bestiis. 55. 33. alia aliis.
57. 35. hoc &. 58. 46. Ps. 73. Ps. 35. 21. pag. 60. 33. Ps. 58. pag. 62. 14. ut reviviscant.
64. 29. publice. 65. 15. repugnat. 68. 21. Si enim. 71. 4. è latebris. lin. 26. Hag. 2, 24.
lin. 28. Sap. 6. lin. 37. cap. 57, 1. 2. pag. 75. 29. Gen. 19. pag. 78. 31. moliebatur. 79.
40. vi captum. 82. 2. Ita hanc. 83. 38. inundavit. lin. 39. in nos. 87. 15. verbi sui,
adde doctrinā & consolatione orbatos, nec non gratia Spiritus sui. lin. 38. Hof. 13. lin.
42. quæ illi. 88. 9. Psal. 50, 16. 17. pag. 89. 4. publica. lin. 24. Ægyptij. 90. 6. sentient.
93. 19. Psal. 122, 3. 4. lin. 32. Rom. 12, 3. pag. 95. l. 11. hortationibus. lin. 25. Ecclesia. pag.
96. l. 5. Metamorph. lin. 18. duci. lin. 22. dele: ut: putem,

Reliqua minoris sunt momenti.

1777

1778

1779

1780

1781

1782

1783

1784

1785

1786

1787

1788

1789

1790

1791

a⁶₁ A-N⁴: folding plate

SPECIAL 85-B
1760

